

Debatkultur i dagens Danmark

- en kvalitativ analyse af borgernes holdning til den politiske debat i Danmark

Susanne Maar Jensen

Kathrine Rostrup Lorentzen

Indholdsfortegnelse

Executive summary	1
Introduktion	5
<i>Problemfelt</i>	5
<i>Teori</i>	5
<i>Metode</i>	6
<i>Afgrænsning</i>	6
<i>Læsevejledning</i>	7
Undersøgelsesdesign	11
<i>Videnskabsteoretisk tilgang</i>	11
<i>Metodologi</i>	12
<i>Metode</i>	12
Spørgeskema	12
Fokusgrupper	13
Udvalg og udvælgelsesmetode	14
Validitet og reliabilitet	15
<i>Indsamling af data</i>	16
Spørgeskemaer	16
Fokusgrupper	16
<i>Dataanalyse</i>	17
<i>Etiske overvejelser</i>	18
Den teoretiske baggrund for undersøgelsen	21
<i>Debatbegrebet</i>	21
Hvad er debat?	21
Begrebsafklaring: Debat	22
<i>Normativitetsbegreber for god debat</i>	23
Hvad er normerne for god debat?	23
Begrebsafklaring: Normer for god debat	27
Fejlslutninger, fejlargumentation og uskikke	27
Begrebsafklaring: Fejlslutninger, argumentationsfejl og uskikke	31
Afsenderintention som normativt vurderingsredskab	32
Begrebsafklaring: Afsenderintention	34
Analyse – del 1: Teoretisk analyse af debatuddragene	37
<i>Analyse af debatuddrag 1</i>	37
Udenomssnak og manglende svar	38
Personangreb: "Ramt med 80 kilometer i timen af virkeligheden"	40
Gode svar og modargumenter	41
Direkte og præcise svar	43
Forkvaklet forsøg på at skabe velvilje	45
Mundhuggeri og ingen klare svar	46
Opsamling	48

<i>Analyse af debatuddrag 2</i>	50
Stråmænd og udokumenterede beskyldninger.....	50
Motivspekulation.....	52
Flabet teenagedatter og afmægtig mor	53
Fordelagtig vinkling af debatten og brugen af universelle værdier	55
Kritiske spørgsmål og afklaring af synspunkter	57
Ingen klare svar og forsøg på at snakke udenom	58
Opsamling.....	60
<i>Analyse af debatuddrag 3</i>	62
Sår tvivl om modstanderens troværdighed og evner	62
Løkkes frame: 12 minutters penge vs. rigtige penge.....	65
Manglende svar fra begge parter	67
Talfnidder og talfusk i valgkampen.....	69
Retorikkens virkemidler i spil.....	70
Opsamling.....	71
Analyse – del 2: Borgernes opfattelse og vurdering af den politiske debat	73
Formålet med debat	73
Debattens tilstand.....	75
Kritik af mediernes rolle.....	79
Få ser politiske debatter	82
Debatuddrag 1	83
Personangreb og tonen	83
Ikke-svar og udenomssnak.....	86
Debatuddrag 2	88
Personangreb og tonen	88
Ikke-svar og udenomssnak.....	92
Debatuddrag 3	94
Personangreb og tonen	94
Ikke-svar og udenomssnak.....	97
Deltagernes oplysningsniveau efter at have set debatuddragene	99
Forbedring af debatten - set fra deltageres perspektiv.....	101
Kocks forbedringsforslag	104
Diskussion af vores fund i analysen	107
Mediernes påvirkning	108
Deltagernes kvalitetskrav: Effektivitet eller normativitet?	108
Hvem har ansvaret?.....	110
Metodekritik.....	113
Konklusion	119
Perspektivering.....	121
Litteraturliste	125

Bilagsoversigt

Bilag 1	Oversigt over fokusgruppедeltagerne.
Bilag 2	Invitation til deltagelse i fokusgruppeundersøgelsen.
Bilag 3	Spørgeskemaet.
Bilag 4	Fokusgruppernes notater til debatuddragene.
Bilag 5	Waltons figur: Retninger for brugen af argumentationsteknikker.
Bilag 6	Oversigt over figurer.
Bilag 7	Regler for transskribering.
Bilag 8	Transskribering af debatuddrag 1.
Bilag 9	Transskribering af debatuddrag 2.
Bilag 10	Transskribering af debatuddrag 3.
Bilag 11	Spørgeguide til fokusgrupperne.
Bilag 12	Transskribering af fokusgruppe 1.
Bilag 13	Transskribering af fokusgruppe 2.
Bilag 14	Transskribering af fokusgruppe 3.
Bilag 15	Transskribering af fokusgruppe 4.
Bilag 16	Kodningsresultater (CD-rom).
Bilag 17	Videoklip af debatuddrag 1, 2 og 3 (CD-rom).

A Qualitative Analysis of the Citizens' Assessment of the Quality of the Political Debate in Denmark

Executive summary

Inspired by Christian Kock and his recent book on the state of political debate in Denmark, this thesis focuses on how Danes assess the quality of political debate, what they believe constitute good and bad debate, and whether or not their assessment corresponds to that of the leading theorists and their norms for good debate. Conclusively, the thesis investigates how the debate can be improved.

The first part of the thesis presents the background literature on rhetoric, argumentation and debate, in order to define what debate is, what norms constitute good debate and how to assess the quality of debate and argumentation. Kock's theory is supplemented with theories from Douglas Walton, Douglas Ehninger & Wayne Brockriede, Charlotte Jørgensen & Merete Onsberg and Anders Due among others.

In order to get an in-depth account of the participants' view on the political debate, we derived our empirical results from four focus groups with a total of 20 participants varying in sex, age, educational background and political affiliation. The participants were shown three examples of political debates and asked to comment on them, and answer follow-up questions in discussion with each other. Prior to the focus groups the three clips were analyzed with the purpose of investigating the quality of the politicians' argumentation, using the theories' criteria and norms for evaluation of political debate in order to compare the results with the focus groups afterwards.

The results from the focus groups showed both similarities and differences in the comments and assessments compared to the theorists'. Firstly, according to the participants the purpose of debate is to clarify a certain debate topic and hear arguments from both sides, thereby enlightening the viewers' knowledge of the topic and enabling the viewer to weigh them against each other - a view that corresponds to the theorists. However, nearly half of the participants viewed the purpose of debate from the politicians' perspective - stating that debate is about getting people's votes. Secondly, the participants expressed a general dissatisfaction with the debate and criticized the frequent occurrences of personal attacks and focus on the opponent's previous mistakes and flawed policies. However, when the focus groups were asked specifically about the three examples of TV-debates, their assessments differed from their initial assessment of the debate in general. There were several instances where the participants did not recognize personal attacks, straw men, and lack of appropriate replies in various forms, despite the fact that this was something the participants had criticized happening too often in debates.

The results also showed indications that the participants have been affected by the media's cynical approach to political debate with its focus on political strategy instead of the quality of argumentation. Evidence showed that the media had a profound effect on the participants' view of the general state of debate. The media influenced the responses of the participants whose understanding was clearly reflective of the cynical portrayal of politicians as schemers and endless campaigners. Nearly half of the participants defined the purpose of debate based on the politicians' intended effect. Primarily, their assessments of the debates were founded on efficiency on behalf of the politicians and not on whether the politicians had followed the norms for good debate. This is also causative of the way in which the media covers the debate.

The last part of the thesis discusses who is responsible for maintaining the quality of political debate, enabling citizens to make informed decisions on political issues, and concludes that there is a need for a change not only in the media and politicians' cynical approach, but also in the citizens' lack of sense of responsibility. Both the media, the politicians and the citizens need to take their part of the responsibility and take active part in improving the debate; the media can't just presume the worst from the politicians, the politicians need to deliver solid argumentation, instead of viewing the citizens as having unchangeable preferences and being immune to arguments. Finally, the citizens can't merely shut off debates and stop listening.

The thesis concludes with a discussion of possible improvements to the political debate from both Kock and the 20 focus group participants. From this conclusions were drawn that the quality of the debate could be improved if the media placed a greater emphasis on informing the viewers, rather than focusing on spin and strategy. Moreover, the media could help point out different aspects of the debate, which the citizens could utilize to uncover the politicians' illegitimate argumentation moves.

1

■ INTRODUCTION

Introduktion

"De svarer ikke" er Christian Kocks anklage mod politikerne. Han mener, at den politiske debat er præget af "blah, blær og blame-game", som forplumrer og fordummer debatten. Ifølge Kock taler politikerne forbi hinanden - og borgerne - med brugen af diverse uskikke som bl.a. ikke-svar, udenomssnak, fortielser, fordrejninger og affejninger. I stedet mener han, at politikerne skal søge tilslutning fra borgerne gennem klare argumenter for og imod et givent forslag, samt give modsvar på kritiske spørgsmål. Dog undersøger Kock ikke hvad borgerne mener om dette.

Inspireret af Kocks forskning og seneste bog, "De svarer ikke – fordummende uskikke i politisk debat", finder vi det nødvendigt med en undersøgelse af politisk debat set fra borgernes synspunkt. I sin bog lister Kock bl.a. en lang række uskikke, som, ifølge ham, hindrer borgerne i at blive ordentligt oplyst og i stand til at træffe beslutninger, og vi finder det derfor relevant at undersøge om borgerne deler Kocks og andre teoretikeres vurdering af den politiske debat.

Formålet med specialet er ikke at undersøge hvorvidt politikere begår disse uskikke og i hvilken grad, men derimod at undersøge hvorvidt borgerne opfatter disse såkaldte uskikke og hvordan de vurderer dem. Desuden er det interessant at se nærmere på, hvad borgerne mener, udgør henholdsvis god og dårlig debat. På længere sigt er formålet at forbedre den politiske debat, og derved gøre det muligt for borgerne at træffe kvalificerede beslutninger om politiske forhold.

Problemfelt

Adskillige teoretikere har udtalt sig om, hvad der udgør god debat, samt hvad der bedst gavner borgerne. Men overraskende nok er der meget få undersøgelser, der klarlægger hvad borgerne rent faktisk opfatter som god debat. Derfor synes det oplagt at afdække, hvordan borgerne egentlig opfatter og vurderer den politiske debat. Med udgangspunkt i den nuværende litteratur og samfundsmæssige problemstilling vil denne undersøgelse udforske følgende undersøgelsesspørgsmål:

- 1) Hvordan opfatter og vurderer borgerne den politiske debat?
- 2) Hvordan passer borgernes opfattelse af debatten med teoretikeres holdning og diverse retningslinjer for god debat?
- 3) Hvordan kan man forbedre debatten - set fra både borgerne og teoretikernes synspunkt?

Teori

For at realisere opgavens formål vil vi indledningsvis klargøre og vurdere en række teoretiske opfattelser af, hvad der udgør den gode retoriske debat. De forskellige tilgange indeholder

retningslinjer og kriterier for, hvad der kan opfattes som god og dårlig debat. Som nævnt ovenfor er vi primært inspireret af Kocks bog "De svarer ikke", hvori han udtaler sig på baggrund af sin faglige ekspertise og bl.a. bruger eksempler fra diverse avisartikler, tv-debatter, samt andre nyhedsindslag til at illustrere sine argumenter, men der er ikke tale om decideret forskningsbaserede udtalelser. Til redegørelsen for debat har vi valgt at supplere med teorier, primært inden for debat og retorisk argumentationsteori, fra Douglas Walton, Douglas Ehninger og Wayne Brockriede, Charlotte Jørgensen og Merete Onsberg. Til redegørelsen for normerne for god debat, herunder hvilke fejlargumenter eller uskikke vi vil bedømme uddragene efter, samt hvilken rolle afsenderintention spiller har vi valgt at benytte Anders Due, Chaim Perelman, Walter S. Minot og Charles A. Willards teorier. Det er værd at nævne, at samtlige af de udvalgte teoretikere er fremtrædende repræsentanter for deres felt¹, men ingen udtaler sig på baggrund af undersøgelser af, hvad borgerne vil have, hvilket som nævnt er udgangspunktet for vores undersøgelse.

Metode

Specialets metode bygger på empiriske studier, hvor data er indsamlet gennem kvalitativ undersøgelse af fire fokusgrupper. Metoden danner grundlag for en dybdegående undersøgelse af borgernes holdning til den politiske debat. Med afsæt i de anvendte teorier vil vi analysere tre uddrag fra tre forskellige politiske debatter. Efterfølgende vil disse analyser blive holdt op imod analyser af fokusgruppernes vurdering af samme debatuddrag, samt debattens generelle tilstand. På baggrund af teoriernes opstillede idealer, de analyserede debatuddrag, samt fokusgruppernes vurderinger vil vi afslutningsvis diskutere, hvilke problemer der findes i den politiske debat, og hvordan man med den viden kan forbedre debattens kvalitet. Yderligere begrundelser om valg af metode findes i kap. 2, 'Undersøgelsesdesign'.

Afgrænsning

Vi har valgt at bruge begrebet *borgere*, som dækkende betegnelse for danskere over 18 år med stemmeret i Danmark.

Vi har valgt at beskæftige os med teorier som indeholder et normativt aspekt, idet netop vurderingen af politisk debats kvalitet er et centralt fokuspunkt for undersøgelsen. Vi har derfor valgt ikke at beskæftige os yderligere med rent deskriptive teorier. Vurderingselementet af debattens kvalitet er essentielt, da vi ønsker at sammenholde borgernes opfattelse og vurdering af den politiske debat med relevante argumentations-teoretikeres. Derudover ser vi udelukkende på argumentationsteorier inden for den uformelle logik og ikke den formelle logik, da kun førstnævnte er relevant for retorikken. Undervejs i specialet kommenteres der på yderligere afgrænsninger; i teoriafsnittet findes der efter hvert

¹ Undtagen Due.

underemne en kort begrebsafklaring af det pågældende emne, der forklarer hvordan vi vil bruge begrebet fremadrettet i analysen.

I analyse del 1 og 2 har vi valgt ikke at kommentere på enkelte delemner og argumentationsstræk, da de enten ikke udgjorde et centralt element i uddraget eller slet ikke blev berørt i fokusgrupperne, og vi har derved vurderet, at delemnet faldt uden for specialets fokus. For eksempel har vi ikke kommenteret på Thorning og Løkkes brug af hhv. abstrakt og konkret argumentation, da det hverken var dominerende i uddraget og slet ikke blev berørt i fokusgrupperne. Ligeledes har vi fravalgt at kommentere på gentagende brug af samme argumentationstræk fra én politiker. For eksempel har vi ikke uddybet det tredje eksempel på Vestagers stråmandsargument og motivspekulation.

Vores fokus har hovedsagligt været på politikernes rolle og i mindre grad mediernes, da vores primære fokus var at undersøge borgernes holdning til, hvad politikerne gør godt og mindre godt, når de debatterer. Diskussionen af mediernes rolle har dog vist sig at fylde meget i deltagernes bevidsthed og har derfor fået mere belysning end først antaget, som blandt andet ses i analyse del 2.

Endvidere har vi valgt ikke at gå i detaljen med, hvordan idealet om det deliberative demokrati hænger sammen med debat og oplysning, da det ligger uden for rammerne af dette speciale.

Læsevejledning

Specialet er opdelt i en metodisk og teoretisk del (kap. 2-3) og en analytisk og diskuterende del (kap. 4-5).

Kapitel 1 er introduktionen til problemfeltet, teorien, metoden, samt den foreløbige afgrænsning. **Kapitel 2** udgør undersøgelsesdesignet og præsenterer den metodiske tilgang til empirien. Her bliver der redegjort for den videnskabsteoretiske tilgang til undersøgelsen, tilrettelæggelsen af fokusgrupperne, udvælgelse af deltagere m.v., samt hvordan validitet og reliabilitet er etableret. Ligeledes belyses også de etiske overvejelser i forbindelse med undersøgelsen.

Kapitel 3 er specialets teoretiske fundament og søger at sætte læseren ind i en større sammenhæng. Eftersom specialet omhandler politisk debat indledes teoriafsnittet med en definition af begrebet debat. Derefter redegøres for de anvendte teoretikers normativitetsbegreber for god debat, herunder også hvilke fejlslutningsteorier der er opstillet, deriblandt også Kocks teori, som er specialets oprindelige kilde til inspiration, for at belyse hvilke elementer der bør indgå i vurderingen af den politiske debat. Kapitlet danner således rammen om specialets analyse af de tre uddrag og fokusgruppedata.

Kapitel 4 udgør specialets analytiske del, inddelt i analyse del 1 og 2, og indledes med analyserne af de tre debatuddrag, og belyser med afsæt i foregående teoriafsnit, hvilke

illegitime, samt gode argumentationstræk der forekommer i de pågældende uddrag. Det samme gør sig gældende for kapitlets del 2, der udgør analyserne af fokusgruppernes kommentarer til uddragene. I analyse del 1 og 2 gør vi opmærksom på, at kildehenvisningerne refererer til transskriberingerne af debatuddragene (bilag 8-10) og fokusgruppedeltagernes kommentarer til debatuddragene (bilag 12-15).

Specialets sidste del indledes med **kapitel 5**. Heri diskuteres resultaterne af de fire fokusgruppers kommentarer til og vurderinger af politisk debat, og det belyses på hvilket grundlag de vurderer debat ud fra. Til slut diskuteres, hvem der har ansvaret for debattens tilstand. Kapitlet afsluttes med vores metodekritiske overvejelser.

I **kapitel 6** konkluderes afslutningsvis på analysens resultater i forhold til specialets problemformulering, samt perspektiveres til fremtidige forbedringsmuligheder for debatten. Sidst i specialet findes henholdsvis litteraturliste og bilagsdel. Bilagsdelen omfatter bl.a. transskriberinger af de tre debatuddrag og de fire fokusgrupper, videoklippene af debatuddragene, samt kodningsresultaterne.

2

■ UNDERSØGELSESDSIGN

Undersøgellesdesign

Videnskabsteoretisk tilgang

Formålet med dette kapitel er at redegøre for de metodiske valg og refleksioner, som vi har funderet vores empiriske undersøgelse på. I den forbindelse er det væsentligt at redegøre for den videnskabsteoretiske tilgang, som ligger til grund for specialet.

Dette speciale bygger på det konstruktivistiske paradigme, da vores undersøgelse tager afsæt i antagelsen om, at virkeligheden er konstrueret gennem fortolkninger, hvilket netop er specialets fokus; vi ønsker at undersøge borgernes fortolkning af den politiske debat. Dertil erkender vi, at fortolkning er subjektiv, hvilket resulterer i en subjektiv epistemologi, da vi ikke kan adskille os selv fra undersøgelsen (Damer & Nygaard, 2005: 28). Endvidere bygger specialet på et hermeneutisk perspektiv, som er en del af konstruktivismen; begge baserer viden på fortolkning (Fredslund, 2005: 81). Vi erkender dermed, at vores undersøgelse og resultater er påvirket af vores faglige erfaringer og teoretiske baggrund, hvilket afspejles i vores valg af teoretisk og metodisk grundlag, samt vores analyse og fortolkning (Boolsen, 2006: 38). Dette hænger sammen med konstruktivismens ståsted, som foreskriver, at vi ikke kan forholde os objektivt til videnskaben, da vi selv indgår som en del af den. Som undersøgere kan vi ikke lægge vores forforståelser fra os og undersøge emnet fra et helt objektivt perspektiv. Det ville heller ikke være fordelagtigt, eftersom "hvis vi intet ved om det fænomen, vi skal undersøge, så ved vi ikke hvilke forskningsspørgsmål vi skal stille" (Fredslund, 2005: 78).

Endvidere er også respondenternes virkelighed, som vi ønsker at undersøge, på forhånd fortolket og tillagt betydning af respondenterne selv. Respondenternes forståelse og fortolkning af deres egen virkelighed vil altså påvirke vores fortolkning og forståelse af den. Vores analyser af de empiriske fund kan dermed betragtes som fortolkning af fortolkning. Derfor er det vigtigt, at vi redegør for vores forforståelser, idet de vil påvirke vores arbejde med problemstillingen (Fredslund, 2005: 82-84).

Vores teoretiske referenceramme stammer fra Kocks forskning, særligt hans nyeste bog, samt en række andre uformelle argumentationsteoretikere og retorikere. Derved havde vi allerede inden specialets påbegyndelse nogle antagelser om den politiske debats tilstand. Dog bibeholdte vi en induktiv tilgang til specialets egentlige fokus, da vi ikke har fundet empiriske undersøgelser eller teorier, der beskæftiger sig med borgernes opfattelse og vurdering. Endvidere er vores metodiske tilgang påvirket af det konstruktivistiske paradigme, hvilket bl.a. betyder, at vi bruger en kvalitativ metode, da vi har en antagelse om, at problemfeltet bedst belyses gennem en dybdegående og nuanceret tilgang.

Specialet tager derved afsæt i en fortolkende tilgang baseret på en hermeneutisk analyseform. Her er et centralt grundprincip den hermeneutiske cirkel. Ved at arbejde ud fra en hermeneutisk cirkel fortager vi en vekselvirkning mellem del og helhed, hvor delene kun kan forstås, hvis helheden inddrages og omvendt (Fredslund, 2005: 75). Denne analyseform gør

sig gældende i specialet, idet vi med vores delanalyser skaber en forståelse om helheden, som ikke vil give mening uden delene. Gennem de enkelte delanalyser er vi i stand til at nå frem til en overordnet konklusion, som vi igen kan bruge på delanalyserne.

Metodologi

Første del af undersøgelsen er deskriptiv, idet vi gennem et kort spørgeskema kortlægger deltageres baggrund, samt synliggør eventuelle forskelle mellem køn, alder, uddannelsesmæssige baggrund og deres politiske ståsted.

Undersøgelsens anden del er eksplorativ – og er undersøgelsens primære del. Den har til formål at undersøge et hidtil uudforsket område af danskernes holdning til den politiske debat (Andersen, 2008: 21-22; Marshall & Rossman, 1999: 33). Dertil har undersøgelsen også til formål at være problemidentificerende. Undersøgelsen går konkret ud på at identificere og præcisere, hvilke problemer borgere mener der eksisterer i debatten, samt belyse hvorvidt borgere har samme indsigelser over for illegitime træk i politisk debat som teoretikerne. Undersøgelsen har også et problemløsende og normativt aspekt, idet vi, såfremt vi finder belæg for at borgere er utilfredse med den politiske debat, vil kunne anvise forslag til løsning eller afhjælpning af de givne problemer (Andersen, 2008: 23-24).

Overordnet set har vi en induktiv tilgang, hvilket er almindeligt i eksplorative undersøgelser, hvor vi på basis af få individers oplysninger om deres holdninger til politisk debat ønsker at sige noget generelt om borgeres holdning til politisk debat (Andersen, 2008: 35).

Metode

Spørgeskema

Et kort elektronisk spørgeskema, gennem Enalyzer Survey Solution, blev udsendt via e-mail med tilhørende invitation, der kort introducerede undersøgelsen. Formålet med spørgeskemaet var at skaffe deltagere til fokusgrupperne og sikre, at vi fik en bred vifte af danske borgere (se afsnittet om 'Udvalg og udvælgelsesmetode' nedenfor for yderligere detaljer). Derudover blev spørgeskemaet brugt til at spørge deltagerne om, hvilket parti de stemte på ved de seneste to Folketingsvalg i 2007 og 2011, da vi antog, at folk ikke har lyst til at tale om deres politiske overbevisning i en fokusgruppe. Formålet med at spørge dem var at sikre os, at vi senere i analysen kunne afklare hvorvidt deltagerne bedømte debatten efter hvad der blev sagt, og ikke hvem der sagde det.

Eftersom spørgeskemaet kun består af fem spørgsmål, som alle udelukkende omhandler personlige fakta, altså demografiske spørgsmål, samt hvilke datoer de har mulighed for at deltage i fokusgrupperne, valgte vi inden lanceringen af spørgeskemaet udelukkende at foretage en samlet test af hele spørgeskemaet (en pilottest), hvor vi testede om spørgeskemaet fungerede i sin helhed og om spørgsmålsrækkefølgen var logisk og

formuleringerne forståelige (Hansen et al., 2008: 117-118). Dette gjorde vi via en "tænke højt"-test, hvor testpersoner fra vores respektive netværk blev bedt om at kommentere på hvordan de forstod spørgsmålene og andre generelle kommentarer, mens de udfyldte spørgeskemaet (Hansen et al., 2008: 122). Spørgeskemaet kan ses i sin fulde form i bilag 3.

Fokusgrupper

Vi valgte at bruge fokusgrupper, fordi vi ønskede at få detaljeret indsigt i borgernes holdning til politisk debat i Danmark. Denne eksplorative del af undersøgelsen skulle klargøre dybdegående hvad der præcist får borgere til at vurdere en given debat som god eller dårlig. Vi valgte at vise deltagerne tre forskellige uddrag af politiske debatter om forskellige emner, som vi har vurderet udgør repræsentative eksempler på forskellige gode og dårlige argumentationstræk². Efterfølgende bad vi deltagerne om at kommentere på de enkelte eksempler og stillede opklarende spørgsmål. Vi valgte at vise deltagerne debatuddrag for at sikre os, at de ikke kørte fast i et enkeltstående (og derved ikke repræsentativt) eksempel på en debat de engang har set, og som potentielt kunne komme til at styre deres tankegang og kommentarer. Enten fordi den pågældende debat var særligt god eller dårlig, og derved kunne forhindre dem i at nuancere deres holdning. Derudover mener vi, at det var nødvendigt at vise konkrete eksempler på debat dels for at give folk noget inspiration at tage afsæt i, når de blev bedt om at vurdere debattens kvalitet, og dels for at sikre os, at deltagerne blev eksponeret for en bred vifte af gode og dårlige argumentationstræk. Uddragene er forud for fokusgrupperne transskriberet, samt analyseret efter redskaberne i teorien for at kunne sammenligne deltagerens vurderinger med teoretikernes.

Under fremvisningen af debatuddragene inkluderede vi et protokolanalytisk element og bad hver deltager notere sig sine tanker og kommentarer på et papir undervejs. Vi har bevidst valgt ikke at lade folk snakke under afspilningerne, da det ville gøre det meget vanskeligt at sikre, at folk hørte hvad der blev sagt i klippene, samt gøre det svært at transskribere efterfølgende. Deltagerens notater blev efterfølgende samlet ind og brugt i analysen (se deltagerens notater i bilag 4).

I forhold til antal deltagere i fokusgrupperne valgte vi at sammensætte nogle mindre fokusgrupper. Vi valgte at sammensætte tre fokusgrupper med seks deltagere, samt en pilotgruppe. Dog mødte nogle af de tilmeldte ikke op, så vi endte med grupper af forskellig størrelse. Inden fokusgrupperne afholdte vi en pilotfokusgruppe for at teste det planlagte forløb og spørgsmål. Efterfølgende valgte vi at inkludere gruppens svar i analysen, da interviewet forløb planmæssigt, og deltagerne havde en masse relevante kommentarer til brug i vores analyse³. Vi havde på forhånd ikke fastlagt et fast antal fokusgrupper, da litteraturen foreskriver, at man skal stoppe, så snart der ikke længere kommer nye emner i

² Debatuddrag 1 og 3 er fra valgkampen 2011, mens uddrag 2 er fra 11. november 2010. Se desuden bilag 8-10 for yderligere information om de tre uddrag, samt transskribering af disse.

³ Herefter kaldt fokusgruppe 4.

samtalerne, så man undgår redundans (Halkier, 2008: 35). Efter fire fokusgrupper vurderede vi, at ingen nye emner ville komme op, samt at vi havde nok materiale til at påbegynde vores endelige analyse.

Vi valgte mindre grupper, fordi vi bruger fokusgrupperne eksplorativt. Vi har i høj grad ladet samtalerne blive styret af deltagerne selv, således at vores forudantagelser og holdninger ikke påvirkede diskussionens gang. Vi ville gerne skabe et åbent forum, hvor vi ikke styrede eller ledte samtalen for meget, hvilket Morgan (1998: 10) påpeger, er vigtigt. En anden grund er, at vi ønskede at opnå indsigt i, hvilke detaljer borgere lægger mærke til og fokuserer på i en given debat, og det mener vi, man bedst opnår i mindre grupper, hvor der er plads og tid til alle kan byde ind. Dertil skal det påpeges, at vi ikke var interesseret i at analysere de sociale interaktionsprocesser i grupperne, men udelukkende fokuserede på indholdet i det grupperne diskuterede. Derudover blev antallet af fokusgrupper bestemt ud fra de forskellige demografiske kriterier, som vi gerne ville have inkluderet (køn, alder, uddannelse, politisk orientering). Eftersom vi havde en relativ kort liste af kriterier, havde vi brug for et mindre antal fokusgrupper end i undersøgelser med flere kriterier (Halkier, 2008: 35). Dertil er mindre grupper nemmere at styre som moderator, og kræver en lavere grad af involvering fra vores side for at undgå, at de deler sig op i undergrupper, samt sikre os, at alle får sagt nogenlunde lige meget og ingen kommer til at dominere samtalen for meget (Halkier, 2008: 34).

Vi benyttede os af segmenterede grupper, således at vi, så vidt det var muligt, blandede grupperne på tværs af køn, alder, uddannelsesmæssige baggrund og politisk orientering, idet vi ønskede at kreere grundlaget for en diskussion med forskellige perspektiver og holdninger (Halkier, 2008: 28). Som uddybes nedenstående, blev fokusgruppedeltagerne udvalgt gennem kontakter i vores respektive netværk, og vi antog derfor med rimelig sikkerhed, at de ikke kendte hinanden. Dette er en fordel, idet de blev nødsaget til at spørge hinanden mere eksplicit om deres udsagn, fordi de ikke havde nogen antagelser om hinandens forforståelser. Det gjorde vi for at få flere perspektiver frem, som vi ikke skulle fortolke os frem til, men som deltagerne samtale afklarede løbende. En anden fordel ved at deltagerne ikke kender hinanden er, at det på nogle måder kan mindske graden af social kontrol end med deltagere der kender hinanden. Endelig skal deltagerne ikke stå til ansvar for deres udtalelser uden for fokusgruppen og kan derfor taler mere frit om deres holdninger (Frey et al., 2000: 123; Halkier, 2008: 29-30).

Udvalg og udvælgelsesmetode

Respondenterne til spørgeskemaet blev udvalgt gennem snowballing-princippet, hvor vi hver især fandt nogle repræsentanter for undersøgelsen, som vi bad hjælpe os med at finde mulige deltagere til fokusgrupperne. Vi informerede repræsentanterne om, at alle deltagere skulle være over 18 år og have stemmeret i Danmark. Dertil skrev vi en invitation, som de skulle sende ud til deres netværk via mail med en kort beskrivelse af undersøgelsens formål, samt et

direkte link til spørgeskemaet. Vi valgte denne udvælgelsesmetode, idet udvalg inden for kvalitative metoder ofte er ret små, og det derved ikke gav mening at basere udvælgelsen af deltagere på tilfældig udvælgelse (Halkier, 2008: 26). I stedet valgte vi, at udvælgelsen skulle være analytisk selektiv. Her er det vigtigt at pointere, at vi har sikret os at få vigtige karakteristika og vores forskellige demografikriterier repræsenteret i forhold til problemstillingen i vores udvalg af deltagere – ellers vil det være problematisk at generalisere vores fund senere (Halkier, 2008: 27). Dog er deltagerne ikke fuldstændig repræsentative for den øvrige danske befolkning, hvilket vi kommenterer nærmere på i afsnittet 'Metodekritik', s. 113 (se bilag 1, samt bilag 6, figur 8 for oversigt over deltagernes baggrund). Strategien for vores selektive udvælgelse er maksimum variation, og derved at finde deltagere som repræsenterede forskellige aldersgrupper, uddannelsesmæssige baggrunde og politiske overbevisninger. Det valgte vi, fordi maksimum variation er en relativ sikker måde at undgå oplagte skævheder på (Halkier, 2008: 27).

Validitet og reliabilitet

Reliabilitet, altså pålidelighed, i gennemførelsen og bearbejdningen af de empiriske data fungerer som en del af forudsætningen for validitet. Mens det i den kvantitative metodologi handler om, at en anden forsker skal kunne foretage den samme produktion og bearbejdning og derved opnår samme resultater, så er det ikke målet med kvalitative studier. Her handler reliabilitet om at gøre sine fremgangsmåder for at producere og bearbejde data så eksplicitte og gennemskelige for andre, så de kan vurdere om der er lavet et ordentligt stykke arbejde (Fredslund, 2005: 95; Halkier, 2008: 108-109). Derfor har vi, i henhold til Halkier og Fredlunds anvisninger, etableret validitet ved at lave et systematisk stykke arbejde og gjort det gennemskeligt for andre. Dertil har vi redegjort for vores forforståelser, argumenteret analytisk og overbevisende så andre vil acceptere vores resultater (Fredslund, 2005: 96; Halkier, 2008: 109-110).

Ydermere er undersøgelsens validitet sikret ved at indtænke denne i hvert et valg og fravalg gennem udarbejdelse af undersøgelsesdesignet. Eksempelvis i valg af antal deltagere, antal fokusgrupper og niveauet af styring under fokusgruppeundersøgelserne. En anden måde vi har højnet gyldigheden på er i bearbejdelsen af fokusgruppedata. For eksempel har en fyldestgørende transskribering højnet projektets validitet. Dertil er det også vigtigt, at vi forholder os kritisk til vores egne antagelser og fortolkninger, hvilket vi løbende har tilstræbt os (Halkier, 2008: 110).

Specialets validitet hænger også sammen med, at vi udelukkende udtaler os på basis af de forudgående fokusgruppebaserede data og baggrundslitteraturen (Halkier, 2008: 111). Som nævnt ovenstående, er udvælgelsen af deltagerne foretaget via en analytisk selektiv udvælgelse og maksimum variation, hvilket betyder, at vi har tilstræbt os at finde deltagere med størst mulig forskel i alder, uddannelsesmæssig baggrund og politisk overbevisning;

dermed har vi bygget vores empiriske data på en bred vifte af tilgange til den politiske debat, hvilket gør, at vi kan generalisere vores fund i konklusionen (Halkier, 2008: 111).

Indsamling af data

Spørgeskemaer

Dataindsamlingen i undersøgelsens første del blev, som nævnt, gennemført via et elektronisk spørgeskema udsendt via e-mail. Vi antog, at dette medium ikke ville være en barriere for deltagerne, da langt de fleste har internetadgang og er fortrolige med computere. Dertil er svarprocenten større ved internetbaserede spørgeskemaer end den er ved papirspørgeskemaer og telefoninterviews (Hansen et al., 2008: 150). Endnu en fordel ved internetbaserede spørgeskemaer er, at deltagerne kan udfylde spørgeskemaet i ro og mag i deres eget hjem på et tidspunkt, der passer dem bedst (Hansen et al., 2008: 152). Datakvaliteten blev sikret, da programmet forhindrer, at man sætter mere end ét kryds, hvor dette ikke ønskes, og ligeledes blev der anvendt filtre, så respondenterne ikke kunne gå til næste spørgsmål uden at besvare det foregående (Hansen et al., 2008: 154).

Fokusgrupper

Dataindsamlingen i undersøgelsens kvalitative del blev gennemført via fokusgrupper som blev afholdt på Experience Lab på Københavns Universitet Amager, da det er en institutionel og neutral lokalitet, som også gav os mulighed for at videooptage fokusgrupperne.

Vi påtog os hver en rolle som henholdsvis moderater og observatør⁴ – disse roller blev bibeholdt gennem alle fokusgrupper. Mens moderator stillede alle spørgsmålene, noterede observatøren sig tanker og observationer under fokusgruppeinterviewene. I struktureringen af fokusgrupperne valgte vi at bruge den blandede tragtmodel, som inkluderer fordelene fra både den stramme og den løse model (Halkier, 2008: 38-39). Vi startede åbent og sluttede af med en strammere styring, og gav derved plads til deltagernes perspektiver og deres interaktion med hinanden, men sikrede samtidig også, at vi fik belyst vores egne undersøgelsesinteresser. I og med vi ikke valgte en stram strukturering af fokusgrupperne, havde vi en mere tilbagetrukket moderatorrolle under fokusgrupperne. Tragtmodellen lægger op til en konkret spørgeguide med et par åbne, beskrivende start-spørgsmål, som får folk til at fortælle ud fra deres egne erfaringer. Efterfølgende stillede vi en række mere specifikke start-spørgsmål, samt opfølgningsspørgsmål (se spørgeguide bilag 11).

⁴ Kathrine som moderator og Susanne som observatør.

Dataanalyse

Dataanalyseprocessen startede med en gennemlæsning af alt materiale (videoptagelser, observationsnoter, deltagernes notater, samt svar fra spørgeskemaet) for at danne overblik over det samlede data. Alt rådata blev transskriberet efter egne regler udformet på baggrund af eksisterende regler på området (se transskriberingsregler i bilag 7).

Inspireret af Strauss og Corbin (i Miles & Huberman, 1994: 58) har vi inden påbegyndelsen af kodningsprocessen udarbejdet en foreløbig startliste med temaer før feltarbejdet. Listen blev dannet på baggrund af de overordnede teoretiske aspekter, vi har udledt af vores analyse af debatuddragene. Som udgangspunkt blev startlisten holdt relativt kort, idet vores tilgang til problemfeltet er eksplorativ og induktiv, og vi ønskede ikke at lade os forblinde af vores forforståelser, men i stedet holde et åbent sind og lade data tale for sig selv (Miles & Huberman, 1994: 56).

Efter gennemlæsningen af fokusgruppeinterviewene blev citater og diskussioner, som illustrerede vores hovedindtryk, valgt ud fra materialet, og i margen af materialet blev noteret stikord for de temaer som dukkede op (Andersen, 2008: 201). Derefter blev relevante og indholdsmættede temaer opstillet, for eksempel personangreb, fokus på konflikten og ikke-svar/udenomssnak (se samtlige temaer, samt kodningsresultaterne i bilag 16). Dette blev ikke kun gjort med udgangspunkt i materialet og startlisten, men også ud fra de formodninger vi på forhånd havde, samt de eksisterende teorier på området. Da vi opstillede temaerne, fokuserede vi på det, Andersen (2008: 201-202) kalder meningsenheder, som dækker over sætninger eller tekstafsnit der giver mening alene eller i sammenhæng med hinanden. I takt med, at vi har gennemgået materialet, fået bedre overblik og forståelse, har vi redefineret listen med temaer og tilføjet eller sløjet temaer, idet ny information eller nye sammenhænge blev afdækket, hvilket alt sammen er en del af den hermeneutiske proces. Udover at kode deltagernes kommentarer efter temaer har vi også valgt at kode selvsamme kommentarer efter, om udsagnet var positivt, negativt eller neutralt, og placeret det herefter for derved at få et bedre overblik over, hvordan deltagerne vurderer de forskellige temaer.

I tråd med Miles og Hubermans (1994: 56) anvisninger har vi valgt at arbejde med data i form af både ord og citater. Dog har vi været opmærksomme på, at ord er fyldigere end tal, og som regel har flere meninger, og det ofte er nødvendigt at se på konteksten, hvilket gør dem sværere at flytte rundt og arbejde med. Ifølge Miles og Huberman (Miles & Huberman, 1994: 56) giver ord, selvom de måske er mere uhåndterlige end tal, dog mere mening end tal alene.

Efter at have kodet data gennemgik vi koderne med udgangspunkt i vores problemfelt og teoretikernes antagelser om emnet. Herudover blev temaerne i koderne gennemgået for at lokalisere gennemgående mønstre. Afslutningsvis har vi sammenlignet vores dataresultater med teoretikernes teser for endeligt at kunne konkludere, hvorvidt borgernes opfattelse og vurdering af den politiske debat stemmer overens med teoretikernes vurdering.

Etiske overvejelser

Vi henholder os til Forskningsrådet for Samfund og Erhvervs vejledende retningslinjer for forskningsetik i samfundsvidenskaberne. Det inkluderer bl.a.:

- Vi ønsker at skrive et speciale, som er forenelig med god videnskabelig standard.
- Vi er opmærksomme på at afhængighedsforhold af den ene eller anden art kan påvirke vores arbejde i strid med faglige og etiske principper.
- Vi vedkender os ansvaret for, at alle oplysninger som er indsamlet eller stillet til rådighed for undersøgelsen bliver tilgængelig for uvedkommende i en form som gør det umuligt at identificere personer, der bidrager med oplysninger til undersøgelsen.
- Alle deltagere vil blive gjort opmærksomme på, at deres deltagelse er frivillig, og at de til enhver tid kan trække sig fra undersøgelsen (Andersen, 2008: 258-259).

Endvidere henholder vi os til Personopplysningsloven, hvis overordnede formål er at beskytte den personlige integritet:

- Vi vil opretholde princippet om formålsbestemthed, dvs. oplysninger kun indsamles til specialets formål, og vi vedkender os, at alt data vi indsamler, ikke vil blive benyttet til andre formål på et senere tidspunkt.
- Under undersøgelsen vil al data anonymiseres, og efter undersøgelsen er slut, vil al data blive slettet (Andersen, 2008: 250-251).

Deltagere blev endvidere klart oplyst om, hvad projektet handler om, og hvad det skal bruges til. Dertil har vi været opmærksomme på, at vi er repræsentanter for den akademiske verden, og har derfor behandlet vores deltagere med respekt og sørget for, at de løbende blev ordentlig informeret, og at vi var påpasselige med brugen af deres private tid (Halkier, 2008: 63-64; Hansen et al., 2008: 164-165). Alle besvarelserne vil blive behandlet fortroligt, og alle udsagn vil optræde anonymiseret i specialet. Udover os er det kun vores vejleder og censor, der vil have adgang til videomaterialet fra fokusgrupperne.

3

■ TEORETISKE BAGGRUND

Den teoretiske baggrund for undersøgelsen

Debatbegrebet

Til klarlæggelsen af begrebet debat og dets formål har vi måtte indse, at vi ikke udelukkende kunne fokusere på debat, men i stedet har været nødt til at se på argumentation på et overordnet plan, da ikke alle teoretikere skriver specifikt om debat. Dog kan deres hovedpunkter om argumentationslære i høj grad overføres til debat. Man kan også argumentere for, at argumentation og debat unægteligt går hånd i hånd, da de mest almindelige kritikpunkter mod politisk debat går på, hvilke argumenter der er blevet brugt. Der er naturligvis også teoretikere som skriver udelukkende om debat som en form for argumentation, og disse er også inddraget i redegørelsen for den teoretiske baggrund.

Indledningsvis vil vi se på, hvad debat er, herunder også hvad forskellige teoretikere anser for målet med debat, hvad der kan debatteres, og ikke mindst hvem der kan eller skal overbevises.

Hvad er debat?

Inden for den uformelle logik står især den pragma-dialektiske skole, med Frans van Eemeren og Rob Grootendorst i spidsen, for én af de mest omtalte teorier i tilgangen til argumentation (Walton, 1995: 99). De beskæftiger sig ikke med debat isoleret set, men med argumentation på et generelt plan. For van Eemeren og Grootendorst (1996: 274) er formålet med argumentation at løse uenighed. Deres teori bygger på ønsket om at udvikle en "code of conduct" for argumentativ diskurs, og hjørnestenen i van Eemeren og Grootendorsts argumentationsteori er idealet om at opnå enighed gennem kritisk diskussion. Samme ideal ses hos Jürgen Habermas, som mener, at formålet med debat er konsensus (Kock, 2008b: 59). Dette ideal udgør en essentiel forskel i forhold til mere retorisk funderede teorier, som ikke ser samme formål med debat.

En anden pragma-dialektisk teoretiker er Douglas Walton (1995), som bygger sin argumentationsteori på en liste over de seks mest almindelige og vigtigste dialogtyper, hvori argumenter bruges i hverdagsargumentation⁵. Det interessante er her, at Walton (1995: 127) ikke har en individuel dialogtype til debat, men derimod anser debat som en blanding af dialogtyperne kritisk diskussion og skænderi. Debat defineres som en diskussion mellem to parter om et givent emne, og vinderens argumentation dømmes af en tredjepart – publikum (Walton, 1995: 126). Derved adskiller hans teori sig fra van Eemeren og Grootendorsts og Habermas', idet Walton ikke ser debat som kritisk diskussion med enighed eller konsensus som mål (Walton, 1995: 126-127).

⁵ Kritisk diskussion, forhandlingsdialog, undersøgelsesdialog, skænderiet, den informationssøgende dialog og rådslagning (vores oversættelse).

I tråd med Waltons definition, beskriver Douglas Ehninger og Wayne Brockriede debat som "(...) a mode of critical decision-making in which the contending parties appeal to an adjudicating agency acting in the role of arbitrator, and agree to abide by the decision that agency hands down" (Ehninger & Brockriede, 1963: 10). Ifølge dem handler debat om hvordan man kritisk kan træffe kollektive beslutninger. De opstiller to metoder til selvsamme formål: den interne og den eksterne metode. Den interne metode er dialektik og diskussion, mens den eksterne metode er debat og adskiller sig fra dialektik og diskussion, idet det ikke handler om at overbevise hinanden, men et publikum (Ehninger & Brockriede, 1963: 7-9). Her adskiller Ehninger og Brockriede sig også fra van Eemeren og Grootendorsts pragma-dialektiske ideal om, at de debatterende parter skal nå til enighed, og Ehninger og Brockriede fokuserer i stedet på publikum og deres rolle i debat. I deres tilgang er publikum omdrejningspunktet for debatten, og det er publikum, som bestemmer udfaldet af en debat.

Ifølge Ehninger og Brockriede (1963: 15) er formålet med debat "(...) to enable men to make collective choices and decisions critically when inferential questions become subjects for dispute". Formålet er at træffe beslutninger om samfundsmæssige emner, der hersker uenighed om. Denne sontring stammer helt tilbage fra Aristoteles som skriver, at "(...) drøftelsen angår ting, som synes at have mulighed for at falde ud til den ene eller anden side. Ting, som ikke kan forandres, hverken før, eller senere, finder jo ingen på at debattere (...) " (som citeret i Jørgensen, 2009b: 24). Det centrale i debat er altså at træffe beslutninger. Christian Kock (2011b: 13) har samme fokus og mener, at politisk debat skal skabe grundlag for, at borgerne i et samfund kan tage stilling til et givent emne. Samme formål beskriver Charlotte Jørgensen, som mener, at debattører gennem debat skal "provide the best arguments in favor of their standpoint, and, through the test of opposition, to persuade the audience" (Jørgensen, 1998: 438). Her er det vigtigt at pointere, at emnet for debat er et relevant samfundsanliggende, som har interesse for alle i samfundet, og at der ikke findes et objektivt set rigtigt svar, som i traditionel logik, men derimod findes der argumenter både for og imod et givent emne. Debattørernes opgave er at forsyne borgerne med de bedste argumenter for deres standpunkt, således at publikum kan foretage en afvejning på et kvalificeret grundlag. Det handler ikke om at overbevise publikum fuldstændig, men at opnå tilslutning til sine argumenter (Jørgensen, 2009b: 23; Kock, 2008b: 59; Kock, 2011b: 20-22).

Begrebsafklaring: Debat

På baggrund af overstående teoretiske redegørelse af begrebet debat, har vi valgt at definere debat, som en dialogtype, der har til formål at søge tilslutning hos et givent publikum - ikke at overbevise modstanderen. Debat foregår oftest mellem to debattører, men for os at se er det retoriske dialogiske aspekt, som vi ser det hos Ehninger & Brockriede, Walton, Kock og Jørgensen, essentielt. Vi mener ikke, at debat handler om at to parter skal opnå enighed, som van Eemeren og Grootendorst og Habermas, men derimod, at de skal overbevise et publikum. Dertil lægger vi os op af Kock, som understreger, at debat ikke er for debattørernes skyld, men

for borgernes. Vi anerkender naturligvis, at det ikke altid er sådan det hænger sammen i praksis, men som et normativt vurderingskriterium mener vi godt, at man kan tillægge debat det formål. Dette aspekt vil vi komme nærmere ind på i nedenstående afsnit. Ydermere er debat en diskussion om samfundsanliggender, hvor der ikke findes et givent svar. Debattørerne fremlægger hver deres standpunkt og argumenter for deres side af sagen, men der findes ikke én objektiv sandhed, og ingen af debattørerne kan påstå, at deres løsning er den eneste rigtige.

Normativitetsbegreber for god debat

Til vurderingen af politikernes argumentation vil vi, som nævnt tidligere, inkludere en nærmere gennemgang af hvilke normer der er for god politisk debat. Denne normative tilgang tillægges, idet vi ønsker at undersøge hvordan borgerne mener, at den politiske debat *er*, og hvordan den *bør* være. Først vil vi se på hvilke normer der opstilles for god debat, dernæst vil vi gennemgå forskellige teoretikers fejlslutningsteorier, hvori de beskriver, hvilke argumentative træk de mener, kan kategoriseres som fejlslutninger eller brud på regler for god debat. Afslutningsvis vil vi se på afsenderintentionens rolle i forbindelse med vurderingen af fejlslutninger og uskikke i den politiske debat.

Hvad er normerne for god debat?

Ifølge Ehninger er retorikkens formål at informere, evaluere og overbevise (Ehninger, 1968, i Jørgensen, 2009b: 13), og denne definition af hvad retorik bruges til hænger sammen med den almindelige brede opfattelse af persuasio som retorikfagets kerne – en opfattelse af retorik mange retorikere vil tilslutte sig (Jørgensen, 2009b: 15). Retorik handler altså om effektiv og redelig kommunikation og argumentation, og det synes logisk, at reglerne for god retorik også gælder for god debat som undergenre (Due, 2005: 18). Denne tilgang til debat er Habermas uenig i, da debattører, ifølge ham, ikke må argumentere strategisk - altså forsøge at overbevise andre. I hans optik skal man kun tale sammen for at opnå forståelse og konsensus. Habermas mener nemlig, at man vil opnå konsensus gennem “det bedre arguments ejendommelige tvangfrie tvang” (som citeret i Kock, 2008b: 63). Denne holdning kan vi ikke tilslutte os, og vi vil derfor ikke benytte Habermas yderligere, da vi anser debattens formål som oplysning af borgerne, og vi ikke mener, at det er forkert at forsøge at overbevise folk. Endvidere er det ikke givet, at ét argument vil kunne opnå alles tilslutning, da folk har forskellige værdier, som er usammenlignelige. Det er hvad moralfilosof Joseph Raz kalder *inkommensurabilitet*, hvilket er “the absence of a common measure” (Raz, 1998: 110). Inkommensurabilitet af værdier er muligheden for, at værdien af to ting eller fordelene ved to valgmuligheder er usammenlignelige; ingen af dem er bedre end den anden, men de har heller ikke den samme værdi (Raz, 1998: 110). Derved kan vi ikke bruge Habermas i søgen efter normer til vurderingen af politikernes argumentation. I stedet vil vi se på teoretikere som har oplysning som mål og anerkender, at der ikke kun findes ét svar.

Derfor vil vi undersøge brugbarheden af Waltons teori. Han bruger sine seks dialogtyper til at definere deres individuelle normative modeller og fremsætter regler for, hvordan et argument bør være i en ideel samtale, hvor to parter diskuterer for at opnå enighed. På trods af Waltons forståelse af en ideel samtale som en kritisk diskussion, så ser han stadig debats formål som oplysning af publikum. Tilmed har hans teori et normativt aspekt, som gør den interessant at udforske nærmere (Walton, 1995: 98). Ifølge Walton (1995: 230) skal argumenter vurderes ud fra hvilken dialogtype de forekommer i, og derved om de er passende til situationen. Det bør understreges, at hans seks dialogtyper ikke viser hvordan mennesker faktisk argumenterer, men hvordan de ideelt *bør* diskutere (Walton, 1995: 99).

Særlig relevant for denne undersøgelse er Waltons definition af politisk debat, som han skriver typisk er en kompleks blanding af alle seks dialogtyper (Walton, 1995: 128). Når man skal analysere og kritisere argumenter i politisk debat ud fra de fejlslutninger der er blevet begået, skal man, ifølge Walton (1995: 128), se på debat fra den kritiske diskussions synspunkt. Her skal man huske på, at målet med kritisk diskussion er "to resolve a conflict of opinion by rational means. But the goal of each participant individually is to prove that his or her point of view is right" (Walton, 1995: 101). Derved bliver mange af skænderiets elementer udelukket, da de går imod regler for kritisk diskussion. Blandt andet ses ad hominem argumenter⁶, forhastede generaliseringer, sort/hvid tankegang og fordomme generelt ofte i skænderiet som dialogtype, men disse kategoriseres som fejlslutninger i en kritisk diskussion (Walton, 1995: 123). Ifølge Walton ligner debat til forveksling kritisk diskussion, men i debat kan debattørerne overtale et publikum ved at bruge sproglige tricks og fejlagtige argumenter – hvilket går imod reglerne for kritisk diskussion. For eksempel skriver Walton (1995: 127), at ad hominem argumenter fungerer dårligt i kritisk diskussion, men effektivt i debat, hvor publikum bestemmer udfaldet. Dette synspunkt går imod det retoriske deliberative ideal, da personlige angreb ikke fremmer borgernes mulighed for at træffe en beslutning på et kvalificeret grundlag, men derimod kan stå i vejen for den (Jørgensen, 2009b: 32).

Dette aspekt af Waltons teori kritiseres derfor af Jørgensen (1998), som ellers er tilhænger af Waltons pragmatiske tilgang til argumentation og bygger videre på hans teori. Hendes kritik går blandt andet på, at Walton blander normative og deskriptive tilgange i sin teori; han karakteriserer kritisk diskussion⁷ som det *bør* være, mens debat karakteriseres som det *er* i virkeligheden (Jørgensen, 1998: 438). Jørgensen (1998: 438) sætter også spørgsmålstegn ved, at man, ifølge Walton, ikke bruger debat til at overbevise ligesom kritisk diskussion. Ydermere mener Jørgensen (1998: 438) ikke, at det er passende at sige, at debattører skal bruge reglerne for kritisk diskussion for at være fornuftige, idet hun mener, det vil resultere i, at debattørerne pludselig vil være tvunget til at overbevise hinanden - og det er, som nævnt ovenstående, ikke målet med debat. I stedet for at placere debat mellem kritisk diskussion og skænderi, mener Jørgensen (1998: 438), at skænderiet hører til på den ene side, mens debat

⁶ Argumenter der angriber moddebattørens person (Minot, 1981: 223).

⁷ Jørgensen (1998: 437) bruger termet "persuasion dialogue" i stedet for Waltons "critical discussion", men vi vil kun benytte os af Waltons terminologi.

og kritisk diskussion står overfor på den anden side, idet de er trialogiske, fremfor dialogiske. Dette underbygges med, at både debat og kritisk diskussion er rationelle argumentationsformer - dog med forskellige formål og normative standarder (Jørgensen, 1998: 438). Jørgensen (1998: 438) anerkender, at begge argumentationsformers regler ofte bliver brudt i praksis, men ikke desto mindre foreskriver de normative standarder for begge, at deltagere skal indgå i en rationel argumentationsproces, hvor skænderi nødvendigvis er udelukket. Hun er derfor uenig med Waltons definition af debattøren som uvillig til at lade sig overbevise af moddebattørens argumenter, og at succesfuld debat opfylder den kritiske diskussions normer.

Jørgensen (1998: 438-440) er derimod fortaler for at se debat som en selvstændig dialogtype, og ikke en blanding af skænderi og kritisk diskussion. Til afgrænsning af debat som en selvstændig dialogtype opstiller Jørgensen (1995: 7) fem kriterier for hvad der definerer debatgenren: "En debat er 1) en konfrontation 2) efter visse formelle regler 3) af parter, der argumentere for hvert sit standpunkt 4) til et givent tema 5) med det formål at opnå en beslutning hos tilhørerne". Selvom disse regler bruges til at definere hvad debatgenren indeholder, kan de også ses, som normer for elementer, der skal være i debatten førend den kan vurderes som god. Hvis debattørerne ikke følger de formelle regler (2) eller debattørerne ikke får mulighed for at argumentere for hver deres standpunkt (3), kan den pågældende debat ikke anses for at være normativ korrekt.

En anden nutidig retoriker der beskæftiger sig med normativ vurdering af debat er Kock. Han er utilfreds med den politiske debat i Danmark, og opstiller derfor nogle krav og kriterier for debatten, som blandt andet går på, at politikere bør svare "redeligt på kritiske modargumenter og spørgsmål" (Kock, 2008a: 66). Dertil har han en liste over, hvad man kan og ikke kan forlange af debattører. Bl.a. kan man ikke forlange, at politikere ikke må argumentere strategisk eller skal nå frem til konsensus (Kock, 2008b: 64). Af regler man kan forlange nævnes bl.a., at debattørerne bør:

- angive eksplicit hvilket standpunkt de forsvarer eller kritiserer.
- ikke kritisere nogen for standpunkter som de ikke er sikker på at de pågældende har, eller for udtalelser som de ikke er sikker på at de pågældende har fremsat.
- fremføre deres grunde eksplicit, dvs. ikke blot tager dem som underforståede eller forudsatte.
- begrunde deres standpunkter med grunde, dvs. med henvisninger til de fordele som de mener de vil give, eller andre konkrete grunde.
- svare på modargumenter sådan som de fremføres af modparten, dvs. at de gør én af disse to ting: 1) anerkender modargumentets sandhed og/eller relevans - og i tilfælde heraf: at de giver grunde til at argumenterne for standpunktet til trods derfor har større vægt end det/de fremførte modargumenter eller: 2) kritiserer modargumentets sandhed og/eller relevans, dvs. giver grunde til at modargumentet ikke er sandt og/eller relevant - kun angriber en modstanders person hvis det punkt angrebet

handler om, har relevans for den diskuterende sag, og kun hvis debattøren tillige overholder de ovenstående krav om at svare på modpartens argumenter (Kock, 2008b: 64).

Endvidere opstiller Kock (2011b: 22) tre kvalitetskriterier til argumenter; de skal være rigtige, relevante og vægtige, hvilket også er relevante normative redskaber. Under afsnittet 'Fejlslutninger, fejlargumentation og uskikke', s. 27, vil vi se nærmere på, hvordan Kock forholder sig til argumentationsfejl.

Jørgensen og Onsberg (2008) diskuterer også hvilke normer god argumentation skal vurderes efter. De diskuterer kvalitetskriterierne korrekt og effektiv, men afviser, at argumentation skal være korrekt eller effektiv for at være god (Jørgensen & Onsberg, 2008: 103-105). Hvis argumenter skal være korrekte i traditionel logisk forstand, skal konklusionerne altid med nødvendighed følge sande præmisser, og det er ikke et brugbart målestok, når man arbejder med praktisk argumentation, som har at gøre med sandsynlighed, følelser og meninger (Due, 2005: 28; Kock, 2011b: 20-21).

Ifølge Jørgensen og Onsberg (2008: 106) er praktisk argumentation situationsbundet, og hvis man kun lægger vægt på, at argumentationen skal virke, glemmer man at tage højde for alle andre aspekter i kommunikationssituationen end bare modtageren, og det fører ikke til god argumentation. Derfor afviser de også, at selvom afsender opnår sit mål om tilslutning hos publikum, så er det ikke ensbetydende med, at afsender har brugt den retorisk bedste argumentation (Jørgensen & Onsberg, 2008: 105). Efter at have afvist effektivitet og korrekthed som normer for god argumentation, foreslår Jørgensen & Onsberg (2008: 105) *interessant* og *redelig*, som kvalitetskriterier for god argumentation. Interessant betyder, at afsenderen ikke kun lader sine argumenter afhænge af interessant indhold, men også af sprog og fremførelse, som kan være med til at bære argumentet frem, og de påpeger endvidere, at "argumentation er indholdsmæssigt interessant, hvis afsender siger noget nyt eller kontroversielt" (Jørgensen & Onsberg, 2008: 106-107). Endvidere argumenterer de, at en debat ikke er god bare fordi den ikke indeholder illegitime argumentationstræk, og det sikrer heller ikke, at den er interessant. Debat kan være redelig uden at være særlig effektiv og derved ikke leve op til sit formål om at vinde tilslutning (Jørgensen & Onsberg, 2008: 107). Omvendt er der gennem historien set flere eksempler på argumentation der har været effektiv og vundet stort indpas, men samtidig været uredelig og usandfærdig. Et kendt eksempel er Hitlers propagandaprogram under 2. verdenskrig (Jørgensen et al., 2011: 312). Sondringen mellem effekt, redelighed, samt interessant og kedelig, mener vi, gør Jørgensen og Onsbergs teori brugbar til vurderingen af politikernes debatpræstationer, og derfor vil vi benytte Jørgensen og Onsbergs kvalitetskriterium om, at argumentation skal være interessant til vurderingen af politikernes argumentation i de udvalgte debatuddrag. Eftersom deres redelighedskriterium hænger sammen med afsenders intention, vil vi komme ind på dets anvendelighed i afsnittet 'Afsenderintention som normativt vurderingsredskab', s. 32.

Begrebsafklaring: Normer for god debat

Hermed afsluttes redegørelsen af forskellige teoretikers tilgang til normerne for god debat. Mange af deres krav til debat overlapper hinanden, og ifølge Ehninger og Brockriede, Jørgensen, Kock, samt Jørgensen og Onsberg er debatten til for publikum som i sidste ende skal overbevises og træffe en beslutning. Som den eneste adskiller Walton sig fra de andre teoretikere, idet han ser debat som en kombination af skænderi og kritisk diskussion, og derved tillader træk i en debat som vi ikke kan tilslutte os. For os at se kan man ikke indgå i en debat med en intention om at få sin vilje uanset hvad. Omvendt handler debat heller ikke om, at debattører skal opnå enighed. Vi må derfor tilslutte os den retorisk normative tilgang til debat med det dialogiske fokus. Dertil mener vi, at Jørgensen og Onsbergs kvalitetskriterium interessant er et brugbart begreb, som vi vil bruge til at evaluere god debat efter, når vi skal vurdere politikernes argumentation.

Fejlslutninger, fejlargumentation og uskikke

Hvad der kan kategoriseres som fejlslutninger, argumentationsfejl eller uskikke i en debat, samt hvad disse illegitime træk indeholder, varierer ikke kun i ordvalg, men også i indhold fra teoretiker til teoretiker. I et forsøg på at afklare hvilke redskaber vi kan bruge i analysen, vil vi gennemgå nogle af de mest kendte teoretikers definitioner og afgrænsninger.

I Chaim Perelmans "The New Rhetoric: A Theory of Practical Reasoning" (1990) findes der ikke en konkret liste eller gennemgang af forskellige fejlslutninger, men i stedet kommenterer han sporadisk på, hvordan nogle af de traditionelle ad argumenter⁸ er acceptable at bruge og hvordan andre ikke er det. Perelman mener ikke, at det er praktisk anvendeligt med en systematisk gennemgang af hvilke slags argumenter der er fornuftige eller ufornuftige, da det, ifølge ham, afhænger af den givne situation: "A general rhetoric cannot be fixed by precepts and rules laid down once for all. But it must be able to adapt itself to the most varied circumstances, matters, and audiences" (Perelman, 1990: 1094). Denne holdning deles af Walton, der, som nævnt tidligere, også mener, at argumenter skal vurderes efter dialogtype og situation de forekommer i. Han er også fortaler for ikke at definere fejlslutninger efter ad argumenterne, men hele tiden se på den givne situation. Samme fokus på kontekst ses også hos Jørgensen og Onsberg.

Det centrale i Perelmans tilgang til fejlslutning er hans publikumsbegreber, som han bruger til at fortælle hvordan man bør argumentere i en given situation i forhold til redelighed og effektivitet (Crosswhite, 1989: 158). Han skelner mellem to former for publikummer: det universelle og det partikulære. Særligt begrebet om det universelle publikum har givet anledning til en del diskussion om dets brugbarhed. Denne tilgang kritiseres af van Eemeren og Grootendorst (1995) i pragma-dialektikkens første fase (1980'erne), fordi Perelman

⁸ Ad argumenterne, som egentlig er forskellige former for fejlslutninger, stammer oprindeligt fra Aristoteles' skrift om de sofistiske gendrivelsers. Vi anvender Minots (1995) definitioner (se forklaring s. 30).

vurderer argumentationens indhold alt efter dens effekt på det intendede publikum. I nyretorikken anses det som god argumentation, hvis argumentationen sikrer enighed eller en højere grad af enighed. Perelman håndterer fejlslutninger ved at sige, at en bestemt teknik er forkert at bruge eller ved at advare imod en teknik, fordi den kan have en uønsket effekt på publikum (van Eemeren & Grootendorst, 1995: 122, 125). Det mener van Eemeren og Grootendorst ikke er en tilfredsstillende måde at vurdere argumentation på. Endvidere kritiserer de Perelmans brug af begrebet om det universelle publikum, da de mener, at dét, at det er op til hver afsender at kreere sit eget universelle publikum gør det er for relativistisk (van Eemeren & Grootendorst, 1995: 124).

Van Eemeren og Grootendorst (1992: 104) mener, at en brugbar teori over fejlslutninger giver nogle normer til at kunne skelne mellem fornuftige og ufornuftige træk i argumentationsdiskursen. I den pragma-dialektiske idealmodel er reglerne for fornuftig argumentation specificeret som regler for udførelsen af talehandlinger i en kritisk diskussion med det formål at nå til enighed (van Eemeren & Grootendorst, 1995: 131). Selvom vi ikke anser formålet med debat som at opnå enighed, er der stadig relevante pointer i pragma-dialektikkernes ti fejlslutningsregler, også kaldet "the Ten Commandments of critical discussion" (van Eemeren et al., 1996: 283). Hver af de ti regler udgør en særlig norm for kritisk diskussion, og ethvert brud på én eller flere af disse regler er en potentiel trussel for målet og anses som et ulovligt træk (van Eemeren et al., 1996: 299; van Eemeren & Grootendorst, 1992: 104-105).

Ud fra et retorisk perspektiv kan vi ikke anvende samtlige pragma-dialektiske regler til normativ vurdering af debat, men flere af dem er særdeles brugbare til vurdering af argumenter. De regler retorikere kan tilslutte sig er f.eks. regel nr. 1, der siger, at debattører ikke må forhindre sin modstander i at fremlægge sine standpunkter, idet dette sikrer en fair mulighed for debat (van Eemeren et al., 1996: 283; Jørgensen, 1998: 433). Dette stemmer overens med Ehninger og Brockriedes (1963: 15) første princip, som essentielt er samme krav. Ligeledes kan man som retoriker tilslutte sig regel nr. 2., som kræver man forsvare sit standpunkt. Det var f.eks. et brud på denne regel, da Birthe Rønn slukkede mikrofonen til et samrådsmøde i stedet for at begrunde sit standpunkt. Brud på regel nr. 2 svarer til et brud på Kocks svarpligt (Kock, 2011b: 28-29). Regel nr. 3 foreskriver, at man ikke kan angribe et standpunkt som den anden ikke har fremlagt – dvs. lave en stråmand (van Eemeren et al., 1996: 284). Endnu en regel man også håndhæver i retorisk argumentationslære, og som også fremhæves af Kock (2008a: 81). Også regel nr. 4 stemmer overens med en af Kocks tre dimensioner af, hvad der udgør et godt argument; det skal være relevant. Van Eemeren og Grootendorsts regel påpeger, at en debattør kun må argumentere for sit standpunkt ved at bruge argumentation der relaterer til standpunktet (van Eemeren et al., 1996: 284). Argumenterne skal ganske enkelt være "sagen vedkommende" (Kock, 2011b: 23). Deres femte regel, som dikterer, at man ikke må afvise eller overfortolke på betydningen af et implicit argument, stemmer overens med hvad Kock kalder underforståelser eller implikatur (Kock, 2008a: 78). Ved at efterlade en præmis ukommenteret mener Kock, at debattører kan bruge

det til "omvendt lommetyveri", og derved få publikum til at udlede en konklusion uden afsenderen selv behøver at tage ansvar for den (Kock, 2008a: 78). Et klassisk eksempel kommer fra den amerikanske debat efter Irak-krigen, hvor George W. Bush i sin "State of the Union"-tale implicit linker Saddam Hussein og terrorangrebet 11. september 2001, uden dog direkte at sige, at Hussein var ansvarlig for terrorangrebet. Ifølge Kock (2008a: 78-79), er dette træk derfor kategoriseret som argumentationssvigt, idet man prøver at få diskutabile synspunkter antaget af publikum uden at levere egentlige argumenter for dem. Dertil minder forbuddet om at overfortolke på moddebattørens implicitte argument og tillægge det for meget værdi, om regel nr. 3, som forbyder "stråmænd". Dette princip kan vi som nævnt ovenstående tilslutte os.

Som nævnt ovenstående går nogle af reglerne imod retoriske principper, f.eks. regel nr. 8: Konklusionens sandhed følger med nødvendighed præmissernes sandhed (van Eemeren et al., 1996: 284). Denne regel ville i praksis afskaffe politisk argumentation. En vigtig forskel mellem logikken og retorikken er deres vurdering af sande argumenter; mens logikken kun accepterer argumenter hvis konklusion bygger på sande præmisser, som har ført til konklusionen med nødvendighed, så findes der ikke endegyldige sandheder i retorik (Jørgensen, 2009a: 132; Kock, 2011b: 20-21; Minot, 1981: 226). I retorikken er der derimod gode argumenter på begge sider af en sag. Det hænger sammen med regel nr. 9 som siger, at hvis ens standpunkt ikke bliver accepteret af modparten, skal man trække det tilbage (van Eemeren et al., 1996: 284). Denne regel giver heller ikke mening i retorikken, da man ikke altid vil kunne nå til enighed om alle sager. Et godt eksempel er efterlønsdebatten, hvor der findes gode argumenter fra begge politiske fronter. Den ene ende af det politiske spektrum argumenterer for, at det er blevet lovet danskerne og derfor skal holdes, mens den anden ende argumenterer for, at Danmark ikke har råd til ordningen. Begge siders argumenter er valide og indholdsmæssigt sande, og derfor kan man ikke sige, at én af parterne skal trække deres argument tilbage (Kock, 2011b: 21). I stedet kan man begynde at snakke om argumentets vægt, og hvilken sides argument der vejer mest, men det er for det nuværende formål et sidespring.

I Waltons optik opstår fejlslutninger og andre kritiske fejl, når der sker et næsten umærkeligt skift fra én dialogtype til en anden – ofte fra kritisk diskussion til en af de andre dialogtype – og derfor mener han, at dialogtyperne er vigtige i forståelsen og vurderingen af fejlslutninger (Walton, 1995: 99). I bogen "A Pragmatic Theory of Fallacy" arbejder Walton ud fra definitionen af en fejlslutning som "(...) a technique of argumentation used in a way that strongly goes against the collective goal or purpose of the cooperative dialogue" og fastslår, at fejlslutninger skal bedømmes ud fra dialogtypens formål og krav (Walton, 1995: 272). Walton (1995: 258) pointerer endvidere, at en fejlslutning er "(...) more than just a rule violation of a type of dialogue - it has to be seen as a particular technique of argumentation that is used inappropriately by one party in a dialogue against another party". Waltons perspektiv synes brugbart som vurderingsredskab til debatuddragene, hvis vi bruger det til at vurdere om

argumentationsfejl går imod vores definition af dialogtypen debats formål og er brugt til at skade moddebattøren.

Ifølge Walter S. Minot (1981) ser de fleste bøger på fejlslutninger ud fra princippet om absolut sandhed og glemmer derved, at retorik er publikumsorienteret og situationsbestemt. Dette eksemplificerer han gennem Perelmans ord: "Unlike demonstrative reasoning, arguments are never correct or incorrect; they are either strong or weak, relevant or irrelevant" (Perelman, 1967: 83, som citeret i Minot, 1981: 222). Minot mener, at der er to generelle slags fejlslutninger: 1) Dem der er relateret til argumentets kilde; ad hominem-argumenter, hvor personen fremfor sagen angribes, ad verecundiam-argumenter, som omhandler kilden bag argumentet og tu quoque-argumenter, som handler om at beskyldte modstanderen for at gøre det samme, som han påstår du gør; 2) dem der er relateret til publikum; ad populum-argumenter, som er defineret som en appel til publikums følelser og overbevisninger, ad baculum-argumenter, som er appeller til magtpositioner og ad misericordiam, som handler om at appellere til medlidenhed (Minot, 1981: 223-231). På trods af der ikke findes eksempler på samtlige ad argumenter i de tre uddrag, så er Minots pointe om, at de enkelte ad argumenter både kan være legitime og illegitime, afhængig af konteksten, brugbar (Minot, 1981: 227).

Kock bruger ikke betegnelsen fejlslutninger, men snakker i stedet om uskikke, argumentationssvigt og forsyndelser i den politiske debat. Han anvender heller ikke de forskellige ad argumenter til at forklare, hvad der er acceptable træk i argumentation, i stedet opridser han i "De svarer ikke" tre hovedtyper af uskikke i politisk debat: Ingen argumenter, dårlige argumenter og dårlige svar på argumenter (Kock, 2011b: 16). Disse ligner hans tidligere beskrivelse af hovedtyperne inden for argumentationssvigt, hvor den første går på underforståelser eller implikationer. Det vil sige at få diskutabile synspunkter accepteret af folk uden at fremlægge argumenter for dem – et aspekt som blev fremhævet tidligere under de pragma-dialektiske reglers brugbarhed. Den anden hovedtype af argumentationssvigt er ikke at svare på modargumenter, også kaldet modargumentationssvigt. Kock (2008a: 76-79) lister tre måder det sker på: 1) Ved at tale hen over modargumentet og sige noget der ikke har noget med det at gøre, 2) svare på en forvrænget udgave af modargumentet og 3) svare ved at afvise modargumentet blankt, uden at give grunde til at betvivle det.

I sin tekst "Kynismesyndromet" (2009) kritiserer Kock den nuværende kyniske tilgang til politisk debat i samfundet og det alt overskyggende fokus på politiske kommentatorers meninger, og ikke på hvad politikerne rent faktisk siger. Han skriver her, at man, i stedet for at vurdere debatten ud fra det kyniske effektivitetskriterium, bør fokusere på den kommunikative kvalitet, såsom "acceptabilitet, relevans, styrke, redelighed og debattørens 'dialektiske forpligtelser'" (Kock, 2009: 67). Disse begreber bør, ifølge Kock, "danne grundlag for en kvalificeret evaluering af politisk kommunikation ud fra argumentativ kvalitet snarere end ren (formodet) effektivitet" (Kock, 2009: 67), hvilket vi vil bruge til vurderingen af uddragene.

Et andet væsentligt bidrag fra Kock stammer fra undersøgelsen af "Bytinget", hvor han sammen med Jørgensen og Rørbech undersøger hvilke vinder- og tabertræk debattører har. De undersøger bl.a. hvad stemmeføring, gestikulation, toneleje, sproglige virkemidler, fjendtlighed og motivspekulation etc. betyder i publikumsvurderingen af debattørers præstationer (Jørgensen et al., 2011). Selvom undersøgelsens formål ikke er at beskrive fejlargumentation, men nærmere hvilken effekt forskellige argumentative træk har, er resultaterne yderst relevante i relation til vores vurdering af uddragene, samt i sammenligningen med fokusgruppernes.

Gennemgående for teorierne om fejlslutninger er, at det bliver forsøgt at opstille nogle regler eller retningslinjer for, hvad der er god argumentation og hvad der ikke er det. Nogle teoretikere, som bl.a. Perelman, Minot og van Eemeren og Grootendorst, inddrager eksempler på de traditionelle ad argumenter, men de er uenige om, hvorvidt ad argumenter er eksempler på fejl i argumentationen, eller om ad argumenter er helt lovlige at bruge. Her har Willard (1995: 157) en væsentlig pointe til vurderingen af deres fejlslutningsteorier: "(...) fallacy textbooks have a habit of stating the fallacies as general, all-emcompassing rules, and then trimming them back: broad labels are introduced with extreme examples". Umiddelbart er pragma-dialektikerne et godt eksempel på netop det Willard kritiserer. De mener bl.a., at et brud på deres ti regler udgør en fejlslutning, og de forholder sig især kritiske over for ad argumenterne, som de altid karakteriserer som ulovlige træk. Willard (1995: 158) mener ikke, at fejlslutninger er undtagelsesløse regler, hvilket understøttes af Minot, Perelman, samt Jørgensen og Onsberg, som alle mener, at vurderingen skal ske ud fra konteksten. På baggrund heraf vil vi i vores vurdering af debatuddragene se på fejlslutninger i deres kontekst, og ikke bedømme dem på basis af på forhånd fastlagte regler.

Begrebsafklaring: Fejlslutninger, argumentationsfejl og uskikke

I denne undersøgelse vil begreberne fejlslutninger, argumentationsfejl og uskikke dække over argumentative træk, som ikke understøtter formålet med debat, jf. vores definition - altså at gøre borgere bedre i stand til at træffe kvalificerede beslutninger. I stedet for de tre ovenstående termer vil vi bruge begrebet illegitim argumentation⁹. Vi mener bl.a., at Kocks tre hovedtyper af uskikke bør indgå i en vurdering af en given debat. Hans regler er håndgribelige og praktisk anvendelige til vurderingen af argumentation i en debat. En vigtig pointe i Kocks teori er, at ingen argumenter er en ligeså alvorlig fejl, som dårlige argumenter, hvilket mange af de andre teoretikere slet ikke kommer ind på. Dertil er vurderingen af argumenter ud fra dialogtypen debat central, men ikke som Walton betegner debat og dens formål, men derimod efter det formål Kock, og vi selv, tillægger debat. Derved lægger vores definition sig langt fra pragma-dialektikkernes, idet debat for os, som nævnt, ikke har til formål at opnå enighed blandt debattørerne. Af samme grund bliver flere af deres ti regler ubrugelige i vurderingen af

⁹ Due (2005) bruger også betegnelsen illegitim.

politisk debat, mens andre overlapper, som anført ovenstående, de øvrige teoretikeres anvisninger.

Afsenderintention som normativt vurderingsredskab

En klassisk diskussion inden for det retoriske fagområde går på hvordan man skal bedømme retorik. Nogle mener man kun kan betegne retorik som illegitim eller uetisk, hvis afsenderen bevidst har forsøgt at lyve eller fordreje, mens andre mener, at man slet ikke kan gisne om afsenderintention, og at en vurdering i stedet bør funderes på baggrund af, hvorvidt ytringerne har en negativ effekt på f.eks. en debat (Due, 2005: 17).

Perelman skelner, som nævnt ovenstående, mellem effektiv og redelig argumentation. Han bruger det universelle publikum som en målestok for god og redelig argumentation, og for at sikre afsenderen ikke bruger illegitime tricks til at overbevise, da uetisk argumentation aldrig vil blive accepteret af det universelle publikum (Perelman, 1990: 1086-1087). Derfor mener han, at man bør bruge det universelle publikum til at sikre kvaliteten af ens argumenter (Tindale, 1999: 119). Herved bliver afsenderintention central for vurderingen af argumentation; så længe afsenderen har målrettet sin argumentation til det kritiske og fornuftige universelle publikum, så er den legitim (Due, 2005: 21).

Netop det universelle publikumsbegreb bliver, som nævnt ovenstående, kritiseret af van Eemeren og Grootendorst, idet de mener, at det er for relativistisk at lade det være op til den enkelte afsender at kreere sit eget universelle publikum (Tindale, 1999: 95-96). Deres pragma-dialektiske tilgang er en helt anden end Perelmans, som beskæftiger sig med de forskellige muligheder i argumentation. Van Eemeren og Grootendorsts fokus er på fejlslutninger og hvordan man kan finde dem i en tekst. Som nævnt, opstiller van Eemeren og Grootendorst ti bud for kritisk diskussion, som essentielt er retningslinjer for god og legitim argumentation. Hvis én af reglerne brydes kan argumentationen ikke være med til at tjene formålet om at opnå enighed, og er derfor "dårlig". I disse regler inkluderes ikke afsenderintentionen, som de ikke mener, bør spille en rolle i en fejlslutningsteori. I stedet er fokus på, hvad der er blevet sagt, og hvad der konkret kan vurderes (Due, 2005: 25-26). Walton er enig med dem i, at man ikke bør spekulere i afsenderintentionen (Walton, 1995: 272).

Som nævnt tidligere, mener Jørgensen og Onsberg, at man skal vurdere kvaliteten af et argument ud fra kvalitetskriterierne interessant og redelig. Ifølge dem skal redeligheden vurderes efter afsenderintention: "Om argumentation er redelig eller ej, afhænger først og fremmest af afsenderens *holdning til modtager*" (Jørgensen & Onsberg, 2008: 110). De definerer uredelig argumentation, som argumentation, hvor afsenderen forsøger at vinde tilslutning hos et publikum ved at bringe det i vildfarelse (Jørgensen & Onsberg, 2008: 110). Afsenderen må naturligvis ikke forsøge at manipulere sit publikum via løgn, fortielse eller fordrejning, hvilket minder om Kocks anklagepunkter imod diverse uskikke. Deres fokus på

afsenderintention bliver klar, da de pointerer, at en fortielse ikke nødvendigvis er uredelig; det afhænger af, om afsenderen har gjort det bevidst for ikke at miste tilslutning hos sit publikum (Jørgensen & Onsberg, 2008: 111). Her modsiger de både van Eemeren og Grootendorst og Walton, som alle mener, at afsenderintention ikke er brugbar i vurderingen af argumentation. Jørgensen og Onsberg (2008: 114) vedkender dog, at det er vanskeligt at bevise hvad en afsender har gjort bevidst og på hvilket grundlag publikum har tilsluttet sig afsenderens argumenter; derved er deres kvalitetskriterium om redelighed svært at anvende i praksis, men her synes Dues perspektiv at gøre vurderingen af redeligheden mere håndterbar.

Due spørger om afsenders intention bør bruges som parameter i normativ retorisk kritik. Til dette formål gennemgår han forskellige teoretikers holdning til sagen og slutter af med selv at plædere for både at tage hensyn til sindelag og konsekvens, når man vurderer argumentation. Han påpeger, at hvilken teori man er tilhænger af, afhænger af hvor ens fokus ligger: på taleren eller kritikerens redskaber (Due, 2005: 31). Perelmans teori om det universelle publikum er for eksempel afsenderrettet, da taleren selv bliver standarden for den retoriske redelighed, og afsenderintentionen er derfor det eneste punkt, hvorpå man kan måle legitimiteten. Dette gør det dog næsten umuligt for en kritiker at bedømme legitimiteten, da man aldrig ville kunne konstruere det samme universelle publikum som taleren, hvilket gør teorien næsten umulig at bruge i vurderingen af argumenter. Van Eemeren og Grootendorsts teori er derimod kritikerrettet. De afviser tanken om afsenderintention og det vigtigste for dem er, at kritikerens fastslå om fejlslutninger er forekommet eller ej ud fra deres pragmatisk-dialektiske regler (Due, 2005: 31).

Selv er Due fortaler for, at man kombinerer de to tilgange til afsenderintentionens problematikken. Til det bruger han strafferetlige begreber, såsom "forsætligt"¹⁰ og "undskyldelig". Due mener, at "undskyldelig" måske kan overføres til normativ retorik ved at se på, om afsenderen *burde* have vidst bedre. Ifølge Due (2005: 32) kan man "i stedet for at vælge imellem enten sindelagsetikken eller konsekvensetikken (...) benytte sig af begge perspektiver på én gang". Han mener altså, at man bør se på omstændighederne, hvorved kritikerens undgår at skulle spekulere i afsenderens intention, dermed bliver både afsenderen og kritikerens ansvar større. Til gengæld kan man i højere grad tage højde for den totale kontekst og kritikerens acceptere, at nogle gange ved folk ikke bedre, men uden blindt at acceptere forklaringen om, at det ikke var med vilje (Due, 2005: 33). Endvidere påpeger Kock (2008a: 6; 2008b: 63), at vi fra vidneudsagn og historisk kildekritik ved, at motiverne bag folks udtalelser er særledes relevante at tage i betragtning, når man vurderer argumentation. Blot det ikke bruges som en afledningsmanøvre eller til at undvige sin oplysningspligt.

¹⁰ Hvis nogen handler forsætligt, er det bevidst eller med vilje.

Begrebsafklaring: Afsenderintention

Ovenstående redegørelse af teorien om afsenderintention har ledt os til at konkludere, at vores analyse af politikernes brug af argumenter efter teoretikernes forskrifter nødvendigvis også må inkludere en vurdering af hvilken formodet strategi og intention, der ligger bag politikernes påstande, samt en vurdering af om afsenderen bevidst har forsøgt at vildlede sit publikum, da det må anses som et af de mest alvorlige illegitime træk i argumentation.

Vi har valgt ikke at benytte Perelmans to publikumsbegreber, idet teorien er afsenderrettet og ikke skabt som et værktøj til kritik, og derved bliver for relativistisk til at kunne fungere til reel vurdering af afsenders intentioner.

Vi vedkender os, at det rent praktisk vil være vanskeligt at vurdere, samt at det naturligvis vil være et skøn, og det kan ikke dokumenteres med sikkerhed. Ikke desto mindre, ville vi ikke i vores analyser af debatuddragene kunne kommentere på flere af politikernes argumenter uden at kommentere på politikernes formodede strategier og intentioner i debatterne. Vi vil derfor, efter Dues anvisninger, forsøge at undersøge om de pågældende politikere burde have vist bedre, således at argumenterne ikke kun vurderes ud fra ydre krav, som f.eks. Kocks.

Vi mener, at denne vurdering er rimelig, da samtlige politikere i debatuddragene var partiledere på optagelsestidspunktet, og alle er vant til at debattere. Vi må derfor antage, at de sjældent gør noget tilfældigt, slet ikke op til eller under en valgkamp, og derfor bør deres illegitime argumentationstræk vurderes efter om de burde have vidst bedre, eller om hvad de gjorde er undskyldeligt.

Afslutningsvis vil vi generelt, i vurderingen af politikernes præstationer og hvorledes de overholder reglerne for god debat, vægte normativitet højere end effektivitet.

4.

■ ANALYSE

Analyse – del 1: Teoretisk analyse af debatuddragene

Som nævnt indledningsvist, er fokus for specialet en normativ vurdering af den politiske debat i Danmark - set fra borgernes perspektiv. Til det formål har vi udvalgt tre uddrag fra tre forskellige debatter med forskellige ledende politikere som debattører. Uddragene er blevet vist for fokusgruppedeltagerne, som efterfølgende er blevet bedt om at kommentere på, hvad de mener, at politikerne gør godt og mindre godt. De tre debattemner er skat og virksomheders fremtid i Danmark, familiesammenføring, samt Danmarks økonomi. Inden hvert uddrag blev vist, gav vi en kort introduktion til debatten, debattørerne og hvad de havde diskuteret forinden.

Uddragene er udvalgt på basis af bl.a. emne, hvilke politikere der deltog, antal deltagere og debattens set-up. Det er derfor ikke alle politikere der får lige meget taletid i de pågældende klip, og af den årsag får de pågældende politikere heller ikke lige meget plads i analyserne. Dog har vi tilstræbt os at give eksempler på samtlige politikeres argumenter, omend nogle politikere fylder mere end andre. Det betyder ikke nødvendigvis, at de politikere var særlig gode eller dårlige til at argumentere, men blot at de fylder mere i uddraget.

Analyserne er hovedsagligt vurderende (både af normativitet og effektivitet), da de skal bruges til sammenligning med fokusgruppedeltagernes vurderinger for senere at kunne konkludere på sammenhængen mellem teoretikernes vurdering af den politiske debat og borgernes. Denne sammenligning er central i specialet, idet vi vil undersøge hvorvidt borgerne deler teoretikernes perspektiv på den politiske debat - og hvilke forskelle og lighedspunkter der er. De tre debatuddrag er derfor, før fokusgrupperne, blevet transskriberet (se bilag 8-10) og analyseret ud fra forskellige teoretikeres relevante normative vurderingsredskaber, som redegjort for i teoriafsnittet, samt adskillige eksperters kommentarer og vurderinger af debatten, som formidlet i dagspressen. Især i analysen af debatuddrag 3 mellem Helle Thorning og Lars Løkke er teoretikernes vurderinger fra videnskabelige tidsskrifter, bøger m.m. kombineret med avisartikler, da der især blev foretaget mange retoriske analyser af de to statsministerkandidater under valgkampen.

Analyse af debatuddrag 1

Den 6. september 2011 var der valgdebat i "Debatten" med Clement Kjersgaard under overskriften "Mød danskerne", hvor en række almindelige danskere var inviteret ind i studiet for at fortælle deres historie og stille spørgsmål til fire partiledere om bl.a. kriminalitet i udkantsdanmark, klimaforandring og integration. I det udvalgte klip af debatten er emnet skat og virksomheders fremtid i Danmark og panelet består af Johanne Schmidt-Nielsen, Margrethe Vestager, Anders Samuelsen og Pia Kjaersgaard.

I debatuddraget har den administrerende direktør for Dansk Erhverv, Jens Klarskov, netop fremlagt, hvilke konsekvenser han ser for det danske samfund og erhvervsliv, hvis skatterne

hæves. Det udvalgte klip indledes med, at den kvindelige vognmand, Inge-Merete Koch, fortæller, at hvis skatterne stiger, vil hun være nødsaget til at sige farvel til sine danske medarbejdere og erstatte dem med østeuropæiske.

Debatuddraget er umiddelbart et godt eksempel på en almindelig politisk tv-debat; der er både gode svar og modargumenter, men også mundhuggeri, udenomssnak og manglende svar. Set-uppet med den almindelige dansker i studiet giver debatten en interessant og nærværende vinkel, og mange af partilederne forsøger at udvise forståelse og sympati for Inge-Merete Kochs konkrete problem. Dog forsøger flere at undlade at svare på vognmandens konkrete spørgsmål, hvilket bliver synligt i nedenstående eksempel.

Udenomssnak og manglende svar

Efter Inge-Merete Koch har fortalt om sin problemstilling og konsekvenserne for hendes virksomhed, hvis skatterne stiger, spørger Clement Schmidt-Nielsen, hvad Inge-Merete skal stille op. På trods af et meget konkret spørgsmål er hendes svar alt andet end konkret, og udgør et klassisk eksempel på en politiker, der snakker uden om:

Jamen, det er jo ikke noget nyt. Det er rigtigt man kan hente udenlandsk arbejdskraft herop og så kan man gøre det billigere, men nu skal jeg jo nødtigt stå og sådan fremlægge S-SF politik her, men altså de vil lave en millionærskat. Det er ikke mange mennesker det rammer. Jeg synes jo, det er uambitiøst. Jeg synes jo, vi skulle sætte grænsen ved en halv million og sige de 10% danskere, som tjener over en halv million kroner, de kan godt bidrage lidt mere til fællesskabet. Men derudover så vil jeg gerne sige som sagt, jeg tror altså ikke på den der idé med, at vi skal kaste os ud i sådan en konkurrence om at konkurrere på skatten, det kommer der ikke godt ud af. Til gengæld... (s. 2).

Selvom Clement forsøger at afbryde hende og få hende på rette spor, fortsætter Schmidt-Nielsen:

Nej, jeg skal lige sige det færdigt. Til gengæld så skal vi gøre noget andet. Først og fremmest skal vi sørge for rigtig, rigtig god uddannelse, og der må jeg sige, der har det nuværende flertal desværre svigtet. Det er jeg enormt ked af. Jeg synes jo, det er så tåbeligt, at der lige nu går en masse mennesker ledige, ufaglærte, som bliver svigtet på efteruddannelsesindsatsen (s. 2).

Igen griber Clement ind og beder hende forholde sig til den konkrete sag og spørger, hvad hendes budskab er til de af hendes vælgere, der mister deres arbejdspladser. Schmidt-Nielsen svarer igen, at hun ikke mener, at man i Danmark kan konkurrere på lavere lønninger og

drejer herefter samtalen over på hendes øvrige politiske budskaber – selvom det ikke var det, spørgsmålet gik på. Eksemplet viser meget tydeligt hvordan Schmidt-Nielsen først forsøger at snakke hen over spørgsmålet og snakke om noget helt andet, i stedet for at forholde sig til Clements spørgsmål, hvilket Kock (2011b: 119) karakteriserer som én af de tre mest almindelige måder at undgå at svare på. Endvidere er hendes modargument også et eksempel på, hvad Rasmus Jønsson betegner som papegøjemetoden; at gentage et præfabrikeret budskab uanset spørgsmålet (Jønsson, 2011), hvilket Schmidt-Nielsen gør flere gange i uddraget - i stedet for at svare, snakker hun om, hvad VKO-regeringen har gjort galt, og hvad hun vil gøre anderledes.

Schmidt-Nielsens illegitime argumentationstræk minder om hvad Jonas Gabrielsen betegner som udenomssnak; en strategi politikerne bruger, når de ønsker at få debatten over på deres egen hjemmebane. Han mener ikke, at "politiske debatter vindes (...) ved at komme med de bedste argumenter, men ved at få sat rammen for, hvordan emnet bliver diskuteret" (Andresen, 2011). Det ser ud til, at det er den strategi, Schmidt-Nielsen forsøger at bruge ved at ændre rammen for, hvad der bliver debatteret. Det lader til, hun godt ved, at Enhedslistens økonomiske planer ikke er nogle, der flytter stemmer fra et andet parti til deres, men ved at ændre fokus for debatten får hun mulighed for at snakke om de mærkesager, der drager folk til Enhedslisten. Gabrielsen påpeger, at det ofte ses hos politikerne, at "(...) de flytter spørgsmålet over i deres egen retning. Hvis der bliver spurgt til uddannelsespolitik, så får de kædet svaret sammen med økonomi, fordi de vil have, at debatten udspiller sig på en økonomisk arena" (Andresen, 2011).

Et andet eksempel på udenomssnak er, da Clement spørger Samuelsen, om der er:

(...) noget forkert i at sige, vi hører Johanne sige: Hør nu her vi skal satse på grøn vækst, vi skal satse på vidensindustri og uddannelse. Er der noget galt i at sige hør nu her, der er nogle erhverv som de måske kan gøre bedre end os, billigere end os i Rumænien og Polen? Dem siger vi farvel til, dem vinker vi farvel til og satser vi på de områder vi har særlige styrker? (s. 3).

Til det starter Samuelsen med at give et kort og knapt så fyldestgørende svar, men får hurtigt drejet sin taletid hen på et angreb af Schmidt-Nielsen:

Vi skal satse på alt mulig grøn vækst også, men det der er sket nu her i aften, og det er for første gang i den her valgkamp, det er, at Johanne, hun er blevet ramt med 80 kilometer i timen af virkeligheden og det synes jeg er fantastisk befriende, fordi det dér som vi hører fra dig [Inge-Merete Koch], det er jo...det er den virkelighed du står i. Du vil gerne og det er der så mange danske arbejdsgivere der gerne vil, beholde arbejdspladserne i Danmark, men på et tidspunkt, så vipper den lige præcis så meget så du bliver tvunget ud i den der situation på

trods af din idealisme. Hvorfor Johanne vil du ikke høre efter virkeligheden? Så har du alle dine gode ønsker, alle de gaver du gerne vil sprede ud, men prøv at hør pengene til det, de kommer derovre fra. Og hun siger, at det her det holder ikke, og så har du ingen penge og så kan du stå med alt din idealisme, men så kan du ikke hjælpe dem du gerne vil hjælpe og det er det der er katastrofen (s. 3).

Selvom Samuelsen dog svarer, er hans svar langt fra fyldestgørende. Han vælger at skøjte henover Clements spørgsmål og svarer kun med én hovedsætning. Allerede i bisætningen er han i gang med at lancere sit angreb mod Schmidt-Nielsen, hvilket vil blive behandlet nærmere nedenstående.

Samuelsens argument er ifølge Kocks (2011b: 22-24) kvalitetskriterier både rigtigt og vægtigt, men desværre ikke relevant, da Samuelsen slet ikke blev bedt om at forholde sig til Schmidt-Nielsens politik, men hvad Danmark, ifølge ham, bør satse på fremover. Ifølge Kock (2011b: 24) kan et argument kun være vægtigt, hvis det også er rigtigt og relevant, men i denne sammenhæng kan der argumenteres for, at Samuelsens argument også har en vis vægt, idet han påpeger, at man ikke kan sikre goderne i samfundet uden at have styr på indtægterne. Samuelsens argument er ikke et svar på spørgsmålet, men et eksempel på udenomssnak (Kock, 2008a: 79), dog er hans pointe stadig væsentlig for selve debatten om skat og virksomheder i Danmark.

Personangreb: "Ramt med 80 kilometer i timen af virkeligheden"

Samuelsen har muligvis fat i noget i sin kritik af Schmidt-Nielsen og hendes politik, idet han påpeger, at uden at lytte til erhvervslivet og værne om deres interesser, vil hun og Enhedslisten ikke få de penge ind, som de skal bruge til alle de ting de gerne vil gøre for det danske samfund. Han formår også at fremføre sine argumenter roligt og præcist, hvilket styrker hans etos. F.eks. taler han med tydelig artikulation, samt holder små pauser mellem sine sætninger, hvilket alt sammen gør det nemt at "fange" hans budskaber. Endvidere taler han i et behageligt toneleje og holder skiftevis øjenkontakt med Schmidt-Nielsen, Inge-Merete og Clement. Det vurderes dermed, at hans kontrollerede stemmeføring og actio¹¹ er med til at højne hans troværdighed (Jørgensen, 2009b: 26; Onsberg, 2009: 219).

Det interessante ved Samuelsens argumentation er, at han i løbet af ovenstående citat får defineret virkeligheden og får tegnet et billede af virkeligheden (og sig selv) på den ene side og Schmidt-Nielsen på den anden. Han siger det ikke så firkantet, men gennem hans argumentation får man indtryk af, at han mener, at Schmidt-Nielsen ikke har nogen kontakt til virkeligheden, og at hendes politik derfor er urealistisk. Selvom Schmidt-Nielsen efterfølgende forsøger at gendefinere Samuelsens brug af ordet "virkeligheden", så får Samuelsen afbrudt hende så mange gange undervejs i hendes modsvar til hans anklager, at hun ikke rigtig formår

¹¹ Actio = fremførelse (Jørgensen & Kock, 2009: 190).

at brænde igennem. Samuelsen fremhæver gang på gang "virkeligheden" og siger bl.a.: "Jeg er fantastisk glad for, at virkeligheden er kommet på banen", "Du kan ikke vælge virkeligheden fra Johanne...", "Hvorfor, Johanne, vil du ikke høre efter virkeligheden?" og "Her er virkeligheden" (mens han peger på Inge-Merete) (s. 3-4). Derved får Samuelsen nærmest taget patent på virkeligheden - og stiller Schmidt-Nielsen og hendes politik uden for virkeligheden.

Det er vanskeligt at vurdere, hvilken effekt Samuelsen virkeligheds-argumentation har på seerne, men han kan risikere at miste folks velvilje, da han siger til Schmidt-Nielsen, at hun ikke kan vælge virkeligheden fra, "det kunne man i Østeuropa, men det kan man ikke i Danmark" (s. 4). Denne knapt så skjulte reference til kommunismen er muligvis et forsøg på at provokere Schmidt-Nielsen eller stille hende i dårligt lys over for seerne. Kommentaren kan opfattes som fjendtlig, især af folk der ikke sympatiserer med Samuelsen, hvilket understøttes af Jørgensen et al. (2011: 133), som mener, at fjendtlighed er uhensigtsmæssig set fra et normativt perspektiv. Det kan skade debattøren selv, hvis målet er at overbevise andre end eksisterende sympatisører, hvilket om ikke andet bør være Samuelsen formål. Umiddelbart virker kommentaren ikke efter den formodede hensigt, da Schmidt-Nielsen affejer stikpillen med "Argh. Østeuropa. Er den ikke lidt?" (s. 4) og ikke kommenterer yderligere på kommentaren. Schmidt-Nielsens rolige reaktion, og det at hun ikke vælger at gå nærmere ind i en diskussion om Østeuropa, kommunisme og andre (ufordelagtige) associationer til Enhedslisten, virker fordelagtigt for hende, da det ikke ville have gavnet hende eller sin position, hvis hun var gået ind i diskussionen. Til gengæld kan kommentaren have konsekvenser for Samuelsen, hvis seerne lægger mærke til hans lille stikpille, der vurderes som en unødvendig provokation af Schmidt-Nielsen. Derudover synes han at burde vide bedre end at komme med den salgs udtalelser jf. Dues (2005) normative parameter for afsenderintention. Kommentaren vil ikke hjælpe folk til at blive mere oplyste eller afstemte i forhold til deres valg, Det vurderes derfor, at på trods af Samuelsen forsøg på at sætte rammen for debatten potentielt er effektiv, såfremt seerne ikke lægger mærke til stikpillen, så er personangreb stadig et illegitimt argumentationstræk, og set i forhold til vores debatbegreb vægtes normativitet højere end effektivitet.

Gode svar og modargumenter

Som det fremgår af citatet med Samuelsen angreb mod Schmidt-Nielsen, anklager han hende for at have nok så meget idealisme, men at hun ikke er villig til at indse, hvor pengene skal komme fra: danske virksomheder, ifølge Samuelsen version af virkeligheden. I sit modargument svarer Schmidt-Nielsen sagligt på Samuelsen anklager:

Det er et politisk valg hvad for et samfund man gerne vil skabe og jeg vil gerne have, at vi lever i et velfærdsamfund. Jeg synes faktisk, det er vigtigt, at vi kan komme gratis i skole. Jeg synes, det er vigtigt vi ikke skal have dankortet frem, når vi kommer på hospitalet. Jeg synes, det

er vigtigt vi kan aflevere vores børn i nogle gode daginstitutioner. Forudsætningen for det det er, at der kommer nogle skatte kroner i kassen. Og så derfor så siger jeg, jeg tror ikke på, at vi kan konkurrere på lave skatter, jeg tror ikke på, at vi kan konkurrere på lave lønninger. Til gengæld så kan vi noget andet, og der må man bare sige, der har den statsminister som du peger på, Lars Løkke Rasmussen, han har svigtet, fordi det vi kan det er veluddannede arbejdskraft, det går ikke godt med, og det vi kan det er grøn vækst (s. 4).

Her svarer Schmidt-Nielsen direkte på Samuelsens argumenter mod hende og Enhedslistens politik. Det, at hun afholder sig fra at modangribe Samuelsen eller lade sig synligt provokere virker til hendes fordel. Hun starter med at tiltale Samuelsens kritik af hendes idealisme uden forbindelse til virkeligheden ved at sige, at hun mener, at det er et politisk valg, hvilket samfund man gerne vil skabe, og at hun ønsker at skabe et velfærdssamfund. Som det ses af ovenstående citat, bruger hun et trikolon, også kaldet tretrinsraket, til at beskrive hvorfor hun vil have et velfærdssamfund: gratis skole, hospitalsbesøg og gode daginstitutioner. Dertil gentager hun tre gange "Jeg synes, at det er vigtigt", hvilket også er en stilfigur, anafor¹², der er med til at understrege hendes budskab, hvilket kan vurderes som persuasivt.

Ifølge Marie Lund Klujeff (2008: 46) fungerer retoriske figurer som "en slags tekstuelle og argumentative brændpunkter, der analytisk virker som en indgang i kernen af argumentationen". Dog må det påpeges, at retoriske stilfigurer og levende sprogbrug i sig selv ikke har nogen dokumenteret betydning for argumentets persuasive effekt. Det er ikke formen det kommer an på, hvilket ikke betyder at retoriske stilfigurer slet ingen betydning har; Jørgensen, Kock og Rørbech peger f.eks. på reklamen og hvordan en rammende form kan have en effekt på folk. Dog påpeger de, at formen alene ikke er det der overbeviser folk, men at formen skal følge indholdet, da det er indholdet der er det centrale. Det handler nemlig om at få udtrykt ét overordnet argument på en måde så det nemt huskes (Jørgensen et al., 2011: 98, 108, 318). Og det er det Schmidt-Nielsen gør.

Efter tretrinsraketten svarer Schmidt-Nielsen konkret på Samuelsens tiltale, og får vinklet debatten til sin egen fordel¹³. Det er tydeligt hele debatten igennem, at netop skat og dens betydning for danske virksomheder ikke er Schmidt-Nielsen og Enhedslistens mest oplagte debattemne. Hun bliver gang på gang udstillet som urealistisk - både af Samuelsen, som taler som om, Schmidt-Nielsen ingen forbindelse har til virkeligheden, og af Kjærsgaard som bl.a. siger: "Du kan ikke undgå [at hæve skatten] med den politik du fremlægger" (s. 5). Det er i overstående citat Schmidt-Nielsen kommer bedst ud med sin holdning, og begrundet den med gode argumenter, hvilket giver seerne argumenterne på den anden side af sagen. Dette er hvad Kock (2011b: 20-22) mener, er et af formålene med debat - at finde gode argumenter for og imod en given sag.

¹² Anafor = at flere sætninger eller led efter hinanden begynder ens (Jørgensen & Kock, 2009: 190).

¹³ Se ovenstående citat.

Udover indholdet i sin argumentation udmærker Schmidt-Nielsen sig ved sin brug af nonverbale virkemidler, som alle indgår i Jørgensen et al.s (2011: 37) liste over vindertræk. Schmidt-Nielsen udviser f.eks. ivrig gestikulation, hvilket er dokumenteret at have en positiv effekt på bedømmelsen af en debattørs præstationer. Folk der gestikulerer, har ofte større sandsynlighed for at virke overbevisende end folk, der sjældent eller slet ikke bruger armene (Jørgensen et al., 2011: 34). Dertil har Schmidt-Nielsen en levende stemmeføring kombineret med en tydelig og energisk artikulation, som også er fremhævet som vindertræk (Jørgensen et al., 2011: 29-30). Dertil vurderes det, at Schmidt-Nielsens bestemte, men stadig venlige tonefald også har en persuasiv effekt. Omvendt kan et uvenligt tonefald - altså en afmålt, skarp, nedladende eller ironisk tone - have en negativ effekt på publikum (Jørgensen et al., 2011: 29).

Direkte og præcise svar

En anden der udmærker sig i debatten er Margrethe Vestager. Hun svarer præcist og konkret på Clements spørgsmål om direktør for Dansk Erhverv, Jens Klarskov, har ret i, at man kommer til at miste penge på en eventuel skattelettelse, fordi pengene vil ryge ud af landet. Vestager siger bl.a. at

Det tror jeg han har, fordi det vi lever i, det er, at nu er det blevet virkelighed, at den internationale konkurrence er ligeværdig. I Tyskland har de haft en situation hvor der har været meget stærk løntilbageholdenhed i en tiårig periode, svenskerne lige på den anden side af sundet er hjulpet både af en sund finanspolitik, men jo også af at deres valuta har ligget lavt i et stykke tid. Det er benhård konkurrence og det er jo den man skal ud i hvis man er en virksomhed, selvom man ikke konkurrerer med Kina eller Rumænien, så konkurrerer man lige ved siden af (s. 5).

Derefter spørger Clement:

Men så må vi jo spørge ikke, ifølge alle opinionsmålinger så skal I to regere sammen om et øjeblik. Johanne siger, vi kan godt sætte skatterne op, du siger hvis vi gør det så sender vi penge ud af landet. Hvem kommer til og vinde den magtkamp? (s. 5).

Her er spørgsmålet fra Clement bemærkelsesværdigt. Han kunne have spurgt om noget mere relevant inden for samme område, f.eks. hvordan vil I håndtere den udfordring? I stedet lægger han nærmest op til splid mellem Vestager og Schmidt-Nielsen - noget der ikke ligefrem hjælper til at oplyse seerne. Omvendt kan man sige, at Clement er med til at synliggøre et muligt fremtidigt problem for Vestager og hendes politik, som seerne er tjent med at kende til. Vestagers svar vurderes som godt, da hun svarer godt for sin sag og uden at hoppe i Clements

"fælde" og begynde at angribe Schmidt-Nielsens holdning. Hun holder sig helt på egen banehalvdel og svarer:

Ja, det vil jo heldigvis vise sig efter, forhåbentlig, om ganske få uger, fordi vi har et valg nu. Vi lægger vores politik frem og jeg siger til vælgerne, jeg tror sådan set at danskerne betaler nok i skat. Jeg tror vi kan gøre det på en anden måde. Men jeg tror sådan set, at vi betaler nok i skat. Vi skal sænke den på indkomst og lade den stige på brug af ressourcer (s. 6).

Men Clement giver ikke op og får denne gang formuleret et mere sagligt spørgsmål til Vestager:

(...) det jeres klare politik Margrethe Vestager, og samtidig så vil du bringe en regering til magten der siger, at vi skal indføre millionærskat på de mennesker her i landet der tjener over 1.2 million. Når det her er så centrale spørgsmål for erhvervslivet det er, når det er hjerteblod, også for det Radikale Venstre, at få sat indkomstskatten ned, hvordan kan du støtte den politik? Hvordan kan du acceptere en regering ved magten der fører den politik? (s. 6).

Denne gang svarer Vestager ikke direkte på spørgsmålet:

Jamen, nu har jeg jo ikke støttet den politik endnu, fordi det flertal er der ikke. Jeg lægger min politik frem og jeg tror, det er rigtigt, at selvom det er få mennesker som bliver ramt af at skulle betale en højere marginalskat, så betyder det meget, fordi det er nogle af de medarbejdere som er kernemedarbejderne i virksomhederne og de læser det som et signal om, at det de gerne vil levere, det bliver der ikke sat pris på, og det kan man jo så diskutere, men jeg tror, det er et helt afgørende signal og sige vi er dybt optaget af, at der bliver skabt arbejdspladser her i landet (s. 6).

Vestager affejer Clements spørgsmål ved at sige, at hun endnu ikke har støttet den politik og resten af svaret bærer præg af udenomssnak, da hun begynder at snakke om noget helt tredje. Hvad man kunne savne, er en redegørelse eller en klarere udmelding om, hvordan hun vil sikre, at den radikale holdning til indkomstskatten bliver fremherskende i en eventuelt kommende rød regerings politik.

Forkvaklet forsøg på at skabe velvilje

Et eksempel på en mindre vellykket argumentation ses hos Pia Kjærsgaard, som øjensynligt forsøger at appellere til Inge-Merete og andre danske virksomhedsejere ved at rose deres indsats. Klippet forekommer lige efter Kjærsgaard har fået ordet og forløber som følgende:

Kjærsgaard: (...) jeg synes nemlig også, det er vældig, vældig rart at blive ramt af virkelighedens verden, som står lige præcis der og gerne vil bevare nogle danske arbejdspladser. Det synes jeg er al ære værd og en virksomhed, jeg er ikke i tvivl, en virksomhed med 45, var det chauffører eller ansatte i det hele?

Inge-Merete Koch: Nej, 45 chauffører, 60 ansatte.

Kjærsgaard: Ja, det er en virksomhed, hvor jeg også tror, at der er rigtig meget administration og alle mulige andre ting man skal tage sig af som direktør for den virksomhed, men det vi jo taler om, Johanne Schmidt-Nielsen og desværre også Margrethe Vestager, og det var det der var spørgsmålet, skal skatter og afgifter stige og der er jeg i hvert fald overhovedet ikke et suk i tvivl om, at Johanne Schmidt-Nielsen synes, de skal stige. Jeg synes, det er fint med et velfærdssamfund, men vi kan ikke bevare et velfærdssamfund, hvis vi piner erhvervslivet på den måde som Enhedslisten, SF og Socialdemokratiet har tænkt sig at gøre (s. 4).

Kjærsgaard forsøger tilsyneladende at skabe velvilje ved at rose Inge-Merete og dermed også andre danske virksomhedsejere i samme situation, ved bl.a. at kalde det "al ære værd", at Inge-Merete ønsker at bevare sine danske arbejdspladser fremfor at hente rumænske chauffører til Danmark. Derudover lader det til, at Kjærsgaard også indirekte roser Inge-Merete ved at anerkende, at "der er rigtig meget administration og alle mulige andre ting man skal tage sig af som direktør for den virksomhed". Kommentaren virker imidlertid lidt malplaceret i sammenhængen - naturligvis er der meget arbejde i at drive en virksomhed, og man kan undres over, hvorfor Kjærsgaard bruger sin taletid på at snakke om administration fremfor om skat. Derfor vurderes kommentaren som et mislykket ad populum-argument; en appel til danske virksomhedsejeres situation (Minot, 1981: 228). Dertil kan kommentaren karakteriseres som et ad misericordiam-argument (en form for ad populum-argument) (Minot, 1981: 231), som forsøger at skabe medlidenhed med Inge-Merete, hvilket ikke vurderes at lykkes.

Hvis kommentaren skal vurderes efter Kocks (2011b: 22-24) tre kvalitetskriterier for argumentation er den sikkert rigtig, men den er ikke relevant for debatten, og derfor har den heller ingen reel vægt. Det er ærgerligt for seerne, at Kjærsgaard ikke udnytter tiden mere optimalt, fremfor at bruge den på at appellere til virksomhedsejernes velvilje ved at forsøge at

positionere sig som deres forkæmper - omend det ikke virker særlig overbevisende. I stedet burde hun fokusere på sin egen politik og argumenterne herfor.

Dog får Kjærsgaard til slut kommenteret på sagens kerne, omend ikke uden at trække sine to modstandere, Schmidt-Nielsen og Vestager, med ind i argumentationen. Kjærsgaard er nemlig ikke "et suk" i tvivl om, at Schmidt-Nielsen vil lade skatter og afgifter stige, hvilket Schmidt-Nielsen delvist benægter (s. 4). Denne "anklage" kan enten ses som et forsøg fra Kjærsgaard på at gøre det klart for seerne, at Schmidt-Nielsens politik ikke hænger sammen, men den kan også opfattes som et unødvendigt personligt angreb på hendes modstander. Kjærsgaard kunne i stedet have sagt, at Enhedslistens politik er at hæve skatter og afgifter, såfremt det er tilfældet, men uden specifikt at nævne Schmidt-Nielsen og derved undgå et personligt angreb. Derefter kunne Kjærsgaard have påpeget sit hovedargument, som fremgår til sidst i citatet: "Vi kan ikke bevare et velfærdssamfund, hvis vi piner erhvervslivet", hvilket er et yderst relevant argument i debatten om skatter og virksomheders overlevelse i Danmark. Argumentet fremhæver positioner fra den anden side af debatten og synliggør, at selvom alle ønsker velfærd i Danmark, så får man det ikke ved at beskatte erhvervslivet hårdere. Desværre bærer hele uddraget præg af, at det er en diskussion om hvad der kom først, hønen eller ægget, hvilket gør argumentationen lidt rodet at følge. Schmidt-Nielsen vil sikre velfærden og prioriterer den højst, mens Samuelsen og Kjærsgaard lægger vægt på, at man ikke bare kan opretholde eller forbedre velfærden i Danmark uden at have pengene til det - og det bliver omdrejningspunktet for debatten.

Mundhuggeri og ingen klare svar

Efter Kjærsgaard har sagt, at hun er overbevist om, at Schmidt-Nielsen vil hæve skatter og afgifter, hvilket hun mener, vil pine erhvervslivet, bryder Schmidt-Nielsen ind, selvom Clement egentlig gav ordet til Vestager, og begynder noget der ligner et skænderi med Kjærsgaard, der forløber således:

Schmidt-Nielsen:	Vil du gerne sænke skatten?
Kjærsgaard:	Jeg spørger dig, Johanne Schmidt-Nielsen, vil du hæve skatter og afgifter?
Schmidt-Nielsen:	Nej, ikke selskabsskatten, nej. Jeg vil().
Kjærsgaard:	Du kan ikke undgå det med den politik du fremlægger. Du skylder på budgettet.
Clement:	Men du vil hæve indkomstskatten for alle der tjener over en halv million?
Schmidt-Nielsen:	Ja, de 10 procent der tjener over en halv million, ja, jeg synes, det er fair, at de kommer til at betale det samme i

2012, som de gjorde i 2009, men må jeg ikke spørge dig, Pia Kjærsgaard, vil du gerne sænke skatterne?

Kjærsgaard: Jo, men. Men nej, fordi nu spørger jeg dig. Men ikke engang det, kan jo finansiere de udgifter som I lægger op til. Der er ikke styr på jeres budget (s. 5).

Diskussionen afbrydes, da Clement bryder ind og ændrer fokus, hvilket er i seernes interesse, da de næppe får meget ud af Schmidt-Nielsen og Kjærsgaards mundhuggeri. Der bliver stillet fire spørgsmål i det korte uddrag, men kun to bliver besvaret - begge af Schmidt-Nielsen. Hun svarer, at hun ikke vil hæve selskabsskatten (spørgsmål 2), men at hun ønsker at hæve indkomstskatten for dem der tjener over en halv million (spørgsmål 3). Selvom Kjærsgaard to gange bliver spurgt af Schmidt-Nielsen om hun vil sænke skatten, svarer hun ikke. I stedet svarer hun tilbage med et spørgsmål og siger endda nej til, at Schmidt-Nielsen må stille hende et spørgsmål, fordi Kjærsgaard påstår, at hun spurgte først (hvilket hun rent faktisk ikke gjorde).

Som nævnt i teoriafsnittet, mener Walton (1995: 261), at det potentielt er farligt for enhver dialog, når dialogtypen ændres, uden folk er opmærksomme på det. Selvom vi ikke deler Waltons definition af debat som en blanding af skænderi og kritisk diskussion, mener vi dog, at hans pointe om, at man bør vurdere argumentation efter udførelsen, er vigtig (Walton, 1995: 259). I det pågældende eksempel bevæger de to politikere sig væk fra den saglige debat og hen i et skænderi, hvilket ikke er tilladt i en politisk debat. Kjærsgaards udførelse af sine argumenter svarer efter Waltons (1995: 260) tre kategorier til *misbrug*¹⁴ og er derved, i vores terminologi, illegitim argumentation. Walton (1995: 262) pointerer, at der er rigtige og forkerte måder at argumentere på. Den rigtige måde understøtter debattens formål. I dette tilfælde argumenterer Kjærsgaard ikke på en måde, der fremmer borgernes mulighed for at træffe en beslutning.

Kjærsgaards opførsel er på ingen måde gavnlig for den politiske debat - og slet ikke seerne hjemme i stuen, som aldrig finder ud af, om Kjærsgaard vil sænke skatten, fordi hun har travlt med at angribe Schmidt-Nielsen med udokumenterede påstande om, hvad hun har tænkt sig at gøre ved skatten og klandre hendes budget, som slet ikke er fremlagt endnu. Seernes generelle oplysningsniveau om DFs politik og emnet i sin helhed ville altså have været hjulpet bedre på vej af klare svar fra Kjærsgaard og mere fokus på hende selv og egen politik fremfor spekulation i modstanderens intentioner.

Netop manøvren med slet ikke at svare er én af Kocks (2011b) hovedanklager mod politikerne. Kock (2011b: 119) påpeger, at der findes tre måder at undgå at svare på: fortie, fordreje og affeje. Kjærsgaards manglende svar kan herefter karakteriseres som en affejning af spørgsmålet, da hun i stedet for at svare fuldstændig affejer, at der mangler en klar

¹⁴ Se bilag 16 med Waltons model.

udmelding, om hvorvidt hun ønsker at sænke skatten. Det trick opleves ofte, ifølge Kock (2011b: 136), når politikere ikke kan lide at svare på et givent spørgsmål, hvilket selvsagt er uacceptabelt, når den politiske debat har til formål at oplyse borgerne og hjælpe dem med at blive i stand til at træffe beslutninger. Borgerne har brug for pro- og kontraargumenter - og ikke illegitime argumentationstræk som undvigelse af svarpligten.

Opsamling

Overordnet set lader det til at ingen af de fire partiledere fremførte usande argumenter, og derved opfylder de Kocks første dimension af god argumentation: Rigtig. Ikke desto mindre var det ikke alle, der fremlagde relevante argumenter for deres standpunkt, bl.a. gjorde både Samuelsen og Schmidt-Nielsen sig skyldige i udenomssnak, og svarede flere gange ikke på de spørgsmål, de blev stillet. Schmidt-Nielsen snakkede i stedet udenom og begyndte at snakke om et emne, der ikke var relevant i forhold til det pågældende spørgsmål og forholdte sig således ikke til spørgsmålet. Hendes argumenter er rigtige og sande, men de er ikke relevante eller vægtige i forhold til de konkrete spørgsmål og overholder derfor ikke Kocks krav om relevante og vægtige argumenter, hvorved hun gør sig skyldig i argumentationssvigt (Kock, 2008a: 76).

Samuelsen angriber i et tilfælde Schmidt-Nielsen i stedet for at svare på spørgsmålet, og anklager hende for, mere eller mindre, ikke at have kontakt med virkeligheden og være urealistisk. Samuelsen udtalelse om, at Schmidt-Nielsen bliver "ramt med 80 km i timen af virkeligheden" med Inge-Meretes problemstilling, spiller en stor rolle for hele debatten om skat og virksomheders fremtid i Danmark - og hans version af virkeligheden bliver fremhævet igen og igen som den sande. Derved udmærker Samuelsen sig ved at få sat rammen for debatten, og det vurderes, at fra seernes synspunkt kan dette komme til at overskygge udenomssnakken. Det betyder ikke, at Samuelsen ikke bruger et illegitimt argumentations-træk, men at hans strategi kan være effektiv. Det skal dog pointeres, at effektivitet aldrig prioriteres højere end normativitet i vores debatbegreb.

Selvom debatten karakteriseres af mange illegitime argumentationstræk, formår partilederne enkelte gange at fremstå saglige. Bl.a. afholder Schmidt-Nielsen sig fra at modangribe og lader sig ikke synligt provokere af Samuelsen. Ved sagligt modsvar på hans kritik, kombineret med flere af Jørgensen et al.s vindertræk, får Schmidt-Nielsen argumenteret godt for sin sag med argumenter, der både er rigtige, relevante og vægtige. På trods af kommentaren opfylder Jørgensen og Onsbergs kvalitetskrav interessant, da den er kontroversielt og potentielt provokerende for seerne, vurderes Samuelsen kommunist-stikpille som uredelig, og han vil formodentlig ikke styrke sin etos ved at forsøge at skade Schmidt-Nielsens.

Vestager udmærker sig også ved at argumentere sagligt og give klare svar på mange af de spørgsmål hun bliver stillet. Dog får hun affejet Clements spørgsmål om problematikken med De Radikales samarbejde med Enhedslisten og snakkede udenom. Her ville en kommentar til

hvad hun ville gøre, hvis de to partier skulle arbejde sammen have gavnet seerne og deres forståelse af sagen.

Kjærsgaard spilder sin taletid på et noget forkvaklet forsøg på at skabe velvilje hos erhvervslivet, men formår ikke at komme med hverken relevante eller vægtige argumenter. I stedet går hun til angreb på sine modstandere fra De Radikale og Enhedslisten, hvilket hverken kan beskrives som redeligt eller interessant. Hendes argumenter er ikke nye eller kontroversielle. Det eneste hun formår, er at spille en åbenlys mulighed for at eksplicitere egne synspunkter. Og for at gøre det endnu værre begynder Kjærsgaard og Schmidt-Nielsen herefter at skændes, alt imens Kjærsgaard bliver for opslugt af debatten til at svare på konkrete spørgsmål. Ingen argumenter eller svar kan naturligvis ikke vurderes som hverken rigtige, relevante eller vægtige. Dertil er det bestemt heller ikke redeligt ikke at svare. Som nævnt ovenstående, er Kjærsgaards udførelse "misbrug" i Waltons optik, da den ikke understøtter formålet med debat. Passagen viser netop den tilgang til debatgenren, som Jørgensen (1995: 3) forsøger at gøre op med, nemlig en forestilling om at debatgenren af natur er fjendtlig, hvor modstandere bruger alle tilgængelige kneb for at "vinde" – en opfattelse det er interessant at se om fokusgruppedeltagerne deler.

Analyse af debatuddrag 2

I "Debatten" d. 11. november 2010 havde Clement inviteret Margrethe Vestager, Lene Espersen, Johanne Schmidt-Nielsen og Pia Kjærsgaard ind til en debat om bl.a. pointsystemet, som er en del af den nye udlændingeaftale, som var med i Finansloven for 2011. I det udvalgte uddrag handler debatten om familiesammenføringer og reglerne for disse.

Uddraget karakteriseres ved adskillige illegitime argumentationstræk fra alle fire deltagere: Personlige angreb¹⁵, stråmænd, ikke-svar, udokumenterede beskyldninger og udenomssnak. Selvom uddraget ikke er et eksempel på politikere, når de argumenterer bedst, så går det hele ikke op i politikerne og andre argumentative unoder. Bl.a. er flere af partilederne gode til at spørge ind til hinandens holdninger og politikker, således at de forskellige standpunkter og argumenter for disse bliver belyst for seerne.

Stråmænd og udokumenterede beskyldninger

Som nævnt, er uddraget ikke et eksempel på, hvordan politikere gør det bedst i en debat. Gang på gang kommer de forskellige partiledere med personlige angreb, og bruger meget tid på at spekulere i hinandens intentioner - i mere eller mindre grov grad. Vestager får hurtigt drejet debatten ind på personligt ansvar, eller hvad hun mener, er manglen på samme i VKO-regeringens udspil. Hun fremfører sin argumentation roligt og selvsikkert, og kommer derved til at fremstå overbevisende. Fremførelsen af et argument har stor betydning for, hvordan man bedømmer talerens troværdighed, og her vurderes Vestagers fremførelse, både det paraverbale og nonverbale, som stærkt persuasiv og styrker derved hendes etos (Onsberg, 2009: 219). Ifølge Mehrabian (1972, som citeret i Jørgensen et al., 2011: 41) har nonverbale signaler større betydning end selve det, der bliver sagt. Indholdet udgør kun 7% af den persuasive effekt, hvorimod kropssproget¹⁶ udgør 55% og stemmeføring udgør 38%. Selvom man skal passe på med at stole blindt på sådanne opgørelser, så konkluderer Jørgensen et al. i deres undersøgelse, at kropssproget kan overbevise. Dog påpeger de, at det kun er hvis der er overensstemmelse mellem kropssproget og indholdet af argumenterne. De mener altså ikke, at man vinder en debat ved at fremlægge sin argumentation på en bestemt måde, men at udtryksmåden viser indholdet, og hvor meget sagen optager afsenderen (Jørgensen et al., 2011: 42-43). I denne debat udmærker Vestager sig ved at have en levende og varieret stemmeføring, tydelig artikulation og et intenst blik, der holder modtageren fast. Alle disse træk karakteriseres af Jørgensen et al. (2011: 37) som vindertræk.

Selvom Vestager udviser vindertræk på den paraverbale og nonverbale front, så kan hendes etos svækkes, hvis man ser på det verbale i Vestagers argument. For på trods af en persuasiv fremførelse, gør hun brug af nogle af de velkendte politikerne, som er defineret af bl.a. Kock (2008a; 2009; 2011b). Vestager laver bl.a. en stråmand og spår om modstandernes

¹⁵ Traditionelt betegnet som ad hominem-argumenter (Minot, 1995: 223).

¹⁶ Specielt ansigtet.

intentioner for at argumentere, som de gør, men hendes fremførelse efterlader illusionen om et højere niveau af saglighed, end hvad citatet rent faktisk indeholder:

Det billede som I tegner, fuldstændig bevidst, det er jo et billede af nogle der nasser, af nogle der kommer hertil for at lukke sig ind i en lejlighed og bare trække på de offentlige kasser. Fordi det er et meget hensigtsmæssigt spin, fordi I selvfølgelig ikke vil tale om danskere og danskeres rettigheder. Vi kan have en anden diskussion om arbejdskraft, folk der kommer hertil for at arbejde, det er en helt anden diskussion. Og så kan vi tale om flygtninge, det er en helt tredje diskussion. Det her det kunne handle om min mand, om din mand, om hvilken som helst ægtefælle som bare gerne vil kunne bo her sammen med sin danske ægtefælle. Og det der er det helt besynderlige at høre, at det er den danske politik, at det er jeres politik, at man ikke som dansker skal kunne bo i sit eget land med den man elsker (s. 1).

Stråmandsargumentet bliver tydeligt i den sidste sætning: "Og det der er det helt besynderlige at høre, at det er den danske politik, at det er jeres politik, at man ikke som dansker skal kunne bo i sit eget land med den man elsker". Vestager angriber en forvrænget og forfalsket udgave af det synspunkt, Kjærsgaard og Espersen har fremlagt, så det fremstår, som om hun "vinder" diskussionen - hjulpet godt på vej af hendes rolige og selvsikre levering. Men hverken Kjærsgaard eller Espersen har sagt, at man som dansker ikke må bo i sit eget land med den man elsker. Herved bliver Vestagers argument vildledende, da det angriber en position ingen af hendes modstandere har ytret (Kock, 2008a: 81). Omvendt kan man argumentere for, at det er en utilsigtet konsekvens af Espersen og Kjærsgaards position. Vestager kan muligvis forsvares med, at hun afslører og synliggør, konsekvenserne af Espersen og Kjærsgaards politik for seerne - og ikke tillægger dem synspunkter, de ikke har. Argumentet kan derfor anses som effektivt, idet det opfylder Jørgensen og Onsbergs (2008: 107) kvalitetskrav interessant.

Vestagers argument er både provokerende og beskrevet i et levende sprog med følelsesbetonede formuleringer, f.eks.: "Det her det kunne handle om min mand, om din mand, om hvilken som helst ægtefælle som bare gerne vil kunne bo her sammen med sin danske ægtefælle" og "det [er] helt besynderlige at høre (...) at man ikke som dansker skal kunne bo i sit eget land med den man elsker", som vurderes som stærke patos-appeller. Ikke desto mindre har vi valgt, i henhold til vores debatbegreb, at lade normativitet veje tungere end effektivitet, og Vestagers argument vurderes derfor som illegitimt. Omend en kombination af begge er at foretrække.

Brugen af dette illegitime træk fungerer også som en implikatur eller underforståelse, hvor Vestager kommer til at fremstå som forkæmper for danskernes rettigheder, mens Kjærsgaard og Espersen kun interesserer sig for potentielle samfundsnassere. Dette trick, også kaldet omvendt lommetryveri, er, som nævnt i afsnittet 'Fejlslutninger, fejlargumentation og uskikke'

s. 27, illegitimt, da det forsøger at få diskutabile synspunkter accepteret af publikum, uden at fremlægge egentlige argumenter (Kock, 2008a: 79). Helt konkret putter Vestager påstanden om, at Espersen og Kjærsgaard ser på indvandrere som nassere af det danske samfund, ned i lommerne på seerne.

Det mest bemærkelsesværdige er, at disse angreb slet ikke bliver kommenteret af hverken Kjærsgaard eller Espersen. Kjærsgaards "modsvar" handler derimod om, at hun undrer sig over, at Vestager og Schmidt-Nielsen ikke "kvitterer" for noget i den nye ordning, f.eks. ophævelsen af 24-års reglen i nogle tilfælde (s. 1-2). Kjærsgaard kommenterer heller ikke på Vestagers stråmand, eller de andre tvivlsomme udtalelser, og hermed er man som seer efterladt med indtrykket af, at Vestager har ret i sine anklager. Dette kunne have været undgået, hvis Kjærsgaard ikke bare havde talt hen over Vestagers argumentation, hvilket som nævnt også er et illegitimt argumentationstræk. Her begår begge altså en fejl: Vestager idet hun forsøger at putte diskutabile synspunkter i lommerne på seerne, Kjærsgaard idet hun ikke svarer på Vestagers anklage, og blot snakker udenom.

Motivspekulation

Et andet eksempel på et stråmandsargument forekommer, da Vestager senere i uddraget siger (til Kjærsgaard):

Det der er forskellen på dig og mig, det er, at jeg er imod at forskelsbehandle. Jeg er imod at rige danskere har ét sæt rettigheder og fattige danskere har et andet sæt rettigheder. Det mener du, det kan du stå inde for, det er dit system. Det er dig, Konservative, Venstre, det er jeres system, I må tage ansvaret for det. Så i stedet for at diskutere med nogen der ikke er her, så anerkend bare at forskellen på dig og mig er at I går ind for forskelsbehandling og det gør jeg ikke (s. 2).

Endnu engang får Vestager et yderst tvivlsomt argument fremført, som om det er sandt. Hun mangler beviser til at understøtte påstanden - uden det er det ikke andet end et postulat. Dertil er det også et personangreb af Kjærsgaard. Vestager forsøger tilsyneladende at fremhæve sig selv og sin position ved at sætte Kjærsgaard i et dårligt lys. Denne form for illegitim argumentationsbrug kaldes som sagt ad hominem-argumentation og er argumentation, der flytter fokus fra sagen til personen. Det er et (mere eller mindre) åbenlyst forsøg på at svække modstanderens troværdighed. Her anses Vestagers argument som et forsøg på at svække Kjærsgaards troværdighed hos seerne. Bengtsson sammenligner ad hominem-argumentation med at tisse i bukserne (Bengtsson, 2011b). Ifølge Bengtsson (2011b) kan denne form for argumentation give bagslag, da det at være svinagtig over for sin modstander ikke er et eftertragtet karaktertræk, derfor mener hun, at "måske kan det varme i øjeblikket, men på sigt holder det ikke - som at tisse i bukserne". Endnu engang kan man dog argumentere for, at det Vestager gør, er at afsløre forskelle mellem De Radikale og højrefløjen,

og derved hjælper borgerne til at blive bedre oplyst om sagen. Alligevel må det understreges, at hun kunne både have virket mere overbevisende, og gjort det på en redelig måde, hvis hun havde haft konkret belæg for sin påstand, og fremført den uden at angribe Kjærsgaards person, men kun hendes politik.

Igen er det bemærkelsesværdigt at høre Kjærsgaards svar på Vestagers anklage imod hende:

Jo, men hvis nu det lander på, at Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti står inde for det her forslag, det kan de jo ikke finde ud af i øjeblikket, har I så ikke et problem. Har I snakket med dem som I støtter, hvis I får flertallet? (s. 2).

Svaret er endnu et eksempel på et dårligt fremført modargument, som ikke formår at argumentere imod Vestagers angreb - eller rigtigt at svare på det. I stedet får Kjærsgaard noget fumlende og tøvende sagt, at hvis S og SF ender med at stemme for forslaget, så har De Radikale og Enhedslisten et problem. Men det er hverken et svar på Vestagers anklage eller et relevant modargument. Kjærsgaards respons efterlader igen seerne med indtrykket af, at Vestager har ret i sine anklager mod Dansk Folkeparti (DF), selvom DF næppe ville gå ud i offentligheden og sige, at de er for forskelsbehandling. At tilskrive modstanderen skjulte motiver (her, at DF vil forskelsbehandle danskerne) er sagen uvedkommende og tilmed meget svært at bevise. Derfor burde Vestager have holdt sig til at argumentere for det hun rent faktisk ved. Politikerne bevæger sig nemlig ud i "gætteiriernes skumringsland", hvilket, ifølge Kock, fører til kynisme og politikerlede blandt borgerne, og derved falder dette træk også under illegitim argumentation (Kock, 2011b: 24, 81-82). På den anden side kan man igen argumentere for, at Vestager muligvis er med til at afsløre konsekvenserne af Kjærsgaards politik ved at hævde, at Kjærsgaards intention er at forskelsbehandle. Hendes formål er ikke at tillægge Kjærsgaard skjulte motiver, men at få hende til at indrømme dem. Uanset hvad er det en gråzone og det vil være tilrådeligt at undgå at spekulere i modstanderens skjulte motiver, da det uden beviser i sidste ende kan reflektere dårligt tilbage på taleren selv. De vælgere der overbevises af motivspekulationerne vil opfatte de bagtalte politikere som selviske og upålidelige, mens de vælgere, der ikke tror på dem, tilsvarende vil anse de bagtalende politikere som selviske og upålidelige (Kock, 2011b: 82).

Flabet teenagedatter og afmægtig mor

Endnu en stråmand bliver brugt, da Schmidt-Nielsen, efter en længere redegørelse for hvorfor Radikale Venstre og Enhedslisten ikke vil "kvittere" (som Kjærsgaard efterspurgte) for nogle af ændringerne til loven i det konkrete forslag, siger:

(...) det mest ulykkelige ved det her er jo, at vi ved alle sammen godt I kommer med det for at undgå at snakke om nedskæring af kommunerne, på daginstitutioner, på skoler, på plejehjem og det ulykkelige er bare at den afledningsmanøvre betyder at rigtig, rigtig,

rigtig mange mennesker må splittes fra deres familie eller tvinges til at flytte ud af Danmark (s. 3).

I stedet for at holde sig til emnet og svare på Clements spørgsmål om hvad Enhedslisten vil gøre, hvis S og SF stemmer for forslaget, så snakker hun udenom - og kommenterer på sin formodning om hvorfor regeringen er kommet med det udspil og karakteriserer det som en "afledningsmanøvre". Clements spørgsmål er særdeles relevant, omend hypotetisk, idet Schmidt-Nielsen tidligere i debatten har kaldt forslaget for "social apartheid", og derved er det yderst relevant at få belyst, hvad Enhedslisten vil gøre, hvis de partier de skal indgå i regering med stemmer for selv samme forslag. Men det svarer Schmidt-Nielsen ikke på, og skyder den i stedet videre til Espersen og Kjærsgaard ved at svare: "Lad os nu se hvad de ender med. Jeg tror såmænd nok de skal ende med at stemme nej, men jeg må sige, nu står vi jo med jer (...) som jo rent faktisk vil indføre det her (...)" (s. 2).

Hele seancen udmunder i, at Kjærsgaard og Schmidt-Nielsen begynder at diskutere, hvordan velfærden er i kommunerne. En diskussion hvor ingen af de to hjælper til at fremme borgernes oplysningsniveau om emnet. Faktisk falder diskussionen helt uden for emnet og har intet med familiesammenføring at gøre. Dog er det påfaldende, at ingen af dem formår at komme med faktiske argumenter for, hvorfor de mener, at kommunerne klarer sig bedre eller dårligere, som følge af den daværende regerings politik. Derved lader det til, at Schmidt-Nielsens formodede forsøg på at få Kjærsgaard og VKO-regeringen til at fremstå dårligt, fejler. Kjærsgaard anklager venstrefløjten for altid at dreje debatten hen på nedskæringer af kommunerne, og kalder det løgn, at der har været nedskæringer af kommunerne. Kjærsgaard beder Schmidt-Nielsen "holde sig til fakta", da Schmidt-Nielsen (med en provokerende og spydig tone som en trodsig teenager) siger: "Du er ikke så vild med at diskutere det her kan jeg forstå" (s. 3). Da Schmidt-Nielsen så spørger, om der ikke er nedskæringer i kommunerne, begynder Kjærsgaard næsten at råbe:

Der er flere penge til de danske kommuner, mange flere penge til de danske kommuner. Mange flere penge. De har fået tilført masser af penge. Flere penge end I nogensinde havde kunnet finde på dengang I var støtte for en Socialdemokratisk ledet regering (s. 3-4).

Her bliver det tydeligt, at Schmidt-Nielsens angreb begynder at provokere Kjærsgaard og i stedet for selv at holde sig til fakta og fortælle, hvor mange penge de har givet til kommunerne, eller hvad de har gjort for at sikre velfærden i kommunerne, skælder hun Schmidt-Nielsen ud, som en afmægtig mor. Tilmed kommenterer Kjærsgaard på, hvad hun tror, Enhedslisten ville have gjort, hvis de havde haft magten, men det er rent gætværk.

Helt generelt ville det have klædt dem begge at holde sig til fakta og fremlægge nogle konkrete tal eller tiltag, så seerne havde en reel chance for at finde ud af, hvad der rent faktisk er sket på området - og hvad der bør gøres fremadrettet. Derudover er hele diskussionen om kommunerne slet ikke relevant for emnet familiesammenføring, selvom måske én af de to

parter fremlægger sande, omend tvivlsomme, argumenter, men det finder man aldrig ud af. Men ingen af argumenterne er relevante for emnet, hvilket er kritisabelt (Kock, 2008a: 81; Kock, 2011b: 22).

Overstående episode er ikke eneste gang Kjærsgaard og Schmidt-Nielsen ender i et skænderi. Under diskussionen om hvad Enhedslisten vil gøre, hvis S-SF ender med at stemme for forslaget, spørger Kjærsgaard direkte Schmidt-Nielsen, om det ikke er et problem for dem, at de ikke er enige og påpeger samtidig, at DF er enig med Venstre og De Konservative. I stedet for at svare skyder Schmidt-Nielsen tilbage med at sige: "Argh, helt enige er I vist ikke tror jeg" (s. 2). Hun svarer ved blankt at afvise Kjærsgaards argument om, at det kan blive et problem for Enhedslisten, men uden at give grunde for, hvorfor det ikke bliver et problem. Hun går i stedet til modangreb og forsøger at så tvivl om, hvorvidt de er enige på højrefløj. Som seer kunne man godt have ønsket, at hun rent faktisk svarede på spørgsmålet, da det er relevant at få svar på, hvad de ville gøre i den situation.

Et andet eksempel på, at politikerne tyer til, hvad Kock (2011b: 32) betegner som *blame-game*, nedgørelse af modstanderen, ser man, da Kjærsgaard og Vestager nærmest begynder at skændes, ansporet af Espersens efterlysning af en anerkendelse af parallelsamfundets eksistens i Danmark. Vestager påpeger, at denne diskussion ikke handler om de boligkvarterer, hvor man har problemer på grund af kriminalitet. Ifølge Vestager handler det om thailandske kvinder, der forelsker sig i en dansk mand, og kommer til Danmark, hvilket, ifølge hende, var den største gruppe familiesammenførte sidste år (2009 red.). Her springer Kjærsgaard straks til angreb og spørger, om det skal forstås som, at thailændere er okay, men det er folk fra Somalia og Pakistan ikke, hvilket også kan betegnes som en stråmand. Vestager gjorde ikke andet end at påpege, at udfordringerne i familiesammenføringsdebatten ikke stammer fra de udsatte boligområder, som Espersen og Kjærsgaard mener, da den hyppigste gruppe af ansøgere til familiesammenføringer kommer fra Thailand. Desværre formår Vestager ikke at afsløre Kjærsgaards grove og usande konklusion og slynger i stedet tilbage: "Se det er jo det der er dit problem". Hvilket blot fører til at Kjærsgaard siger: "Jeg har ikke noget problem med det. Jeg tror, du har et problem" (s. 5), hvilket selvsagt ikke gavner hverken debatten generelt eller seernes klarhed omkring emnet, da det fjerner fokus, og argumentationen bliver reduceret til børnehaveniveau a la "du lugter", "nej, du lugter". Det er ærgerligt for Vestagers pointe om, at diskussionen om reglerne for familiesammenføring ikke bør inkludere en diskussion om udsatte boligområder og parallelsamfundets eksistens, da det slet ikke er de samme indvandrergupper, der er tale om. Dermed siger hun ikke, at thailændere er mere nyttige eller mere ønskelige indvandrere end folk fra andre lande, som Kjærsgaard forsøger at pådutte hende, men påpeger et behov for fokus i debatten.

Fordelagtig vinkling af debatten og brugen af universelle værdier

Vestagers forsøg på at få debatten tilbage på rette spor er meget positivt for seerne, som kan have svært ved at følge argumenterne i en debat, som ikke handler om et afgrænset emne. Det

lykkes Vestager at afgrænse emnet ved at påpege, at Espersens udsagn om, at hun mangler en anerkendelse af parallelsamfundets eksistens slet ikke er relevant for diskussionen. Dertil får hun også vinklet debatten til sin egen fordel, da hun derved kan fastholde sin position som kærlighedens forkæmper. Alt imens Kjærsgaard og Espersen står tilbage med deres irrelevante (for emnet familiesammenføring) argumenter om parallelsamfund og deres kyniske, i Vestagers optik, fremlægning af indvandrere som nassere på det danske velfærdssamfund. Dette er et beundringsværdigt træk af Vestager, som får opridset forskellene mellem hende og sine modstandere meget tydeligt, en position det lykkes hende at holde gennem hele uddraget. Alt imens afviger både Espersen og Kjærsgaard fra deres oprindelige argumenter og begynder at komme med flere argumenter, og derved kommer de til at underminere deres hovedargument (at man er nødt til at sikre kvalificeret indvandring og nyttige indvandrere, som kan bidrage positivt til det danske samfund). Denne vurdering understøttes af Jørgensen et al. (2011), som påpeger, at det at få udtrykt ét hovedargument på en måde så det kan huskes, er særdeles fordelagtigt.

Undervejs i det udvalgte klip snakker Espersen og Kjærsgaard også om 24 års-reglen, og de nye lempelser de har indført af reglen; de snakker om udsatte boligområder, og hvilke konsekvenser det har for danskere, der ønsker familiesammenføring, at de bor eller flytter til et sådant område, de snakker om parallelsamfundet, og hvordan de ønsker anerkendelse af, at det faktisk eksisterer, og de problemer de ser med det. Alle deres argumenter og pointer hænger sammen med det overordnede emne om reglerne for familiesammenføring, men i stedet for, som Vestager, at holde sig til et hovedargument og bruge det til at forsvare deres position, tyr de hele tiden til nye argumenter, og det oprindelige går tabt i mængden. Det må umiddelbart vurderes, at både Espersen og Kjærsgaards argumentation havde fremstået stærkere, hvis de havde holdt sig til deres hovedargument. Hertil skriver Jørgensen et al. (2011: 307), at det er bedre at bruge elefantbøssen end haglgeværet; man skal skyde præcist og koncentrere sig om et centralt argument og bruge sin energi på det og ikke alt muligt andet.

Omvendt er Vestager god til at holde sig til sit hovedargument. Hun fremhæver gang på gang, at debatten handler om danskeres rettigheder og deres kærlighed. For det første virker hendes position fordelagtig, idet det er to universelle værdier, og der er nok få danskere, der ikke går ind for beskyttelsen af deres rettigheder og kærlighed. Vestager formår derved at appellere til mange på samme tid. For det andet afviger Vestager ikke i sin argumentation. Hun bruger de samme argumenter igen og igen, og kommer klart igennem med sit synspunkt, da hun dermed giver sine argumenter mere vægt, hvilket er det sidste af Kocks (2011b: 24) tre kvalitetskriterier. Det er positivt både for hende selv og seerne, som får klar besked om hendes standpunkt. Dog vinder hun ikke nødvendigvis ubetinget på at argumentere for rettigheder og kærlighed, da hendes modstandere (for det meste) argumenterer for økonomien i udspillet. Dette skyldes, at der kan herske uenighed om hvordan disse tre værdier skal prioriteres - og gennem de to parter argumentation er det de værdier, hvis vægt der skal vurderes. Det er hvad filosofen Isaiah Berlin betegner som *værtdipluralisme* - om

hvilket han skriver, at "not all good things are compatible, still less the ideals of mankind" (Berlin, som citeret i Kock, 2007: 184-185). Samme udfordring for den praktiske argumentationsteori beskæftiger Raz sig med under begrebet inkommensurabilitet. Som nævnt under afsnittet 'Hvad er normerne for god debat?', s. 23, er inkommensurabilitet muligheden for, at værdien af to ting eller fordelene ved to valgmuligheder er usammenlignelige. Ingen af dem er bedre end den anden, dog har de heller ikke den samme værdi (Raz, 1998: 110). Selvom Kjærsgaard og Espersen formår at spille på en central værdi for mange danskere, så betyder det manglende fokus i deres argumentation, at Vestagers to værdier fremstår tydeligst, og derved er hendes standpunkt klart for seerne. Hvad man dog savner fra Vestager er et konkret bud på, hvad hun rent faktisk ville gøre anderledes, og ikke kun fremhævelser af, hvad der er galt med modstanderens udspil.

Kritiske spørgsmål og afklaring af synspunkter

Et andet positivt træk for seerne er, når politikerne stiller kritiske spørgsmål, og derved skaber grundlag for en bedre afklaring af deres modstanderes politik og synspunkter, således at seerne hjemme i stuerne bedst muligt kan afklare deres egen personlige holdning til emnet. Og det bliver brugt flittigt i det pågældende uddrag af debatten. Bl.a. spørger Kjærsgaard, som nævnt tidligere, ind til, hvad De Radikale og Enhedslisten vil gøre, hvis S og SF ender med at stemme for forslaget. Samme problematik ved De Radikale og Enhedslistens politik fremhæver Espersen, som hævder, at hun tror, at de ender med at stemme for forslaget, hvis det bliver tilfældet. Derved formår Kjærsgaard og Espersen at påpege en væsentlig svaghed ved de to modstanderes politik. Dertil lader de det ikke gå ubemærket hen, at hverken Vestager eller Schmidt-Nielsen faktisk svarer på, hvad de så har tænkt sig at gøre. Men også venstre-fløjen er gode til at stille kritiske spørgsmål til deres modstandere. Bl.a. spørger Schmidt-Nielsen:

(...) hvad med alle de danske borgere, som har mistet deres job blandt andet på grund af jeres økonomiske politik? Hvorfor skal de straffes dobbelt? De skal både have dagpengeforringelse. Hvorfor skal de så straffes dobbelt ved, at de nu også have ringere mulighed for at få deres ægtefælle til Danmark? Det hænger simpelthen ikke sammen (s. 3).

Det er kritisabelt, at Schmidt-Nielsen ikke lader modstanderne svare, men i stedet går til angreb på dem, og begynder at snakke om velfærd i kommunerne. Det er uheldigt, fordi hun ender ud i motivspekulation og emneskift frem for at holde fokus på en yderst relevant anklage imod modstandernes politik. Seerne er igen efterfaldt uden klare svar - og det er ikke det eneste eksempel på ikke-svar i debatten.

Ingen klare svar og forsøg på at snakke udenom

Et andet væsentligt illegitimt træk i debatten bruges, da Espersen får ordet og straks går efter Schmidt-Nielsen og det udeblevne svar, hvilket i og for sig er godt nok. Politikerne bør holde hinanden op på de formelle regler for en debat - og det er bl.a. svarpligt (Kock, 2011b: 28-29; Walton, 1995: 99). Men måden, Espersen gør det på, er mindre prisværdig. Hun tyr til spådomme om, hvad Enhedslisten ville gøre i tilfælde af, at Villy Søvndal gik ud og støttede forslaget, og siger:

Lur mig hvis det er sådan, at Villy Søvndal siger: "Jeg har brug for regeringsmagten, så jeg støtter op om det, for det tror jeg er nødvendigt for at overbevise danskerne", så tror jeg stadigvæk, at I vil pege på en S/SF regeringen. Så er de alligevel ikke så onde, selvom de går ind for det samme pointsystem som vi har lavet sammen med Dansk Folkeparti. Jeg tror desværre, at hykleriet er så stort, at det er det I vil gøre (s. 4).

Espersen har muligvis ret i sin påstand, men det er ikke mere end en påstand uden belæg. Hvis hun ville have hjulpet vælgerne, så skulle hun hellere have spurgt Schmidt-Nielsen direkte igen. Dog kan man også argumentere for, at Espersen er med til at få ekspliceret, at Schmidt-Nielsen ikke svarer. Endvidere kan man argumentere for, at Espersen synliggør en mulig konsekvens af Schmidt-Nielsens politik, og dermed er med til at sørge for, at seerne er opmærksomme på denne potentielle selvmodsigelse i Schmidt-Nielsens politik. Men endnu en gang bør det påpeges, at motivspekulation kan give bagslag og kan ramme anklageren selv (Kock, 2011b: 82).

Senere i debatten er det Espersen selv, der ikke svarer. Clement spørger:

(...) hvis jeg nu er inder, jeg har en ph.d. grad., jeg kan være til gavn og nytte for det danske arbejdsmarked, jeg kan ikke engelsk, jeg kan så heller ikke dansk. Jeg vil gerne flytte til Danmark for at være sammen med min danske kæreste. Må jeg komme ind ifølge det nye system? (s. 4).

De første tre gange forsøger Espersen at undvige spørgsmålet ved at svare, at hun ikke kan tage stilling på nuværende tidspunkt, da pointsystemet ikke er færdigt, og at hun ikke kan stå og "sagsbehandle så længe der ikke er fastlagt nogle regler", og at hun derudover mener, at de regler, de har lavet, er "meget rimelige" (s. 4). Først fjerde gang Clement Kjersgaard spørger hende, svarer hun:

Jamen, jeg vil sige, at hvis det er sådan, at du har både erhvervserfaring og du har en rigtig god uddannelse, og det er en uddannelse eller en erhvervserfaring, som vi har brug for i Danmark,

så er jeg faktisk ret overbevidst om, at du med det nye system kan blive sammenført (s. 5).

Ikke at svare er, ifølge Kock (2011b), en af de oftest forekommende uskikke i politisk debat, hvilket i allerhøjeste grad forhindrer borgerne i at blive oplyst. Da Kjærsgaard efterfølgende får præcis samme spørgsmål, er hun heller ikke til at få til at svare, og hun ender med at give et vagt svar om, at man skal være forsigtig med at sætte eksempler op. At politikerne ikke vil svare på "hvis-spørgsmål" om hypotetiske forhold er et kendt fænomen i den offentlige debat. I nyhedsmagasinet RÆSON kommenterer Kock netop på det illegitime argumentationstræk, hvor politikerne kun vælger at svare på bisætningen i spørgsmålet (hvis-spørgsmålet) - og ikke hovedsætningen (hvad-gør-I-så?-sætningen). På den måde affejer de spørgsmålet ved kun at kommentere på, hvorfor de ikke kan udtale sig om noget hypotetisk. Ifølge Kock er det ikke godt nok. Politikerne bør svare, og det samme gælder for Espersen i det pågældende eksempel. Hvis-spørgsmål kan også være urimelige og umulige for en politiker at svare på, men det er ikke altid tilfældet. Ofte kan det være en sandsynlig, men endnu hypotetisk situation, politikerne bliver bedt om at tage stilling til, og i de tilfælde bør politikerne svare, så borgerne ved, hvad deres stemme reelt set går til. I det pågældende eksempel giver Espersen også et svar til sidst, og eftersom hun selv har været med til at forme lovforslaget, bør hun også kunne udtale sig om, hvordan hun mener, reglerne bør være. Kock kritiserer politikernes tilbøjelighed til at affeje eller snakke udenom vigtige spørgsmål, omend hypotetiske, fordi de ofte helst vil være fri for at svare på den type spørgsmål. Når spørgsmålet gentages, så snakker de udenom igen. Og det kan fortsætte til tiden er gået, og så får borgerne hverken et svar eller belysning af andre vigtige emner (Kock, 2011c). Jørgensen et al. (2011: 318) mener, at man aldrig bør være undvigende. Det er ikke nok at have klare holdninger, en debattør skal også kunne præcisere sin holdning - og det formår Espersen ikke her.

Et andet eksempel på udenomssnak er i det førnævnte eksempel med Kjærsgaard og Vestager, hvor de diskuterer mulighederne for familiesammenføring set ud fra nytte versus kærlighed. Vestager spørger Kjærsgaard, om løsningen for en SOSU-hjælper¹⁷ er at få en universitetsgrad (og derved opnå status som nyttig), og få nok point til at få sin ægtefælle til Danmark. Til det spørgsmål svarer Kjærsgaard: "Altså det er dog fuldstændig fantastisk hvilken kærlighed du pludselig har fået for SOSU-hjælpere. Det plejer ikke at være den vælgergruppe du interesserer dig allermest for" (s. 6). Ikke nok med at Kjærsgaard slet ikke svarer på det konkrete spørgsmål, så taler hun fuldstændig henover spørgsmålet, angriber Vestager personligt, og håner hende for at spørge til SOSU-hjælpernes muligheder for familiesammenføring. Dette træk fordømmes af både Kock og Bengtsson. Kock (2008a: 79; 2011b: 119) kritiserer politikernes tendens til ikke at svare ved bl.a. at tale hen over spørgsmål eller argumenter.

¹⁷ Der er forskel mellem at være SOSU-assistent og SOSU-hjælper, men politikerne i uddraget lader til at bruge betegnelserne synonymt, så vi omtaler betegnelsen som politikerne gør det i de enkelte tilfælde.

Ifølge Bengtsson (2011b) kan personangreb virke overbevisende, men som det fremstår i dette tilfælde kan det kun karakteriseres som et illegitimt argumentationstræk. Det taber Kjærsgaard på, da hun i stedet for at svare på Vestagers direkte spørgsmål, forsøger at hånliggøre Vestager for at bruge SOSU-hjælperen i sit spørgsmål, og så tvivl om Vestagers troværdighed, da hun, ifølge Kjærsgaard, ikke plejer at interessere sig for den vælgergruppe. Da Vestager så spørger, hvad hun ved om det, argumenterer Kjærsgaard faktisk sagligt:

Men lad mig bare sige, samlet set så drejer det sig om hvor mange bonuspoint man kan opnå, og udelukkende, fordi vi er nødt til at se på den indvandring der kommer nu fremover bliver langt bedre og langt mere vel kvalificeret end den har været tidligere (s. 6).

Hun kunne have fremstået bedre selv, hvis hun bare havde gjort det til at starte med.

Opsamling

Efter en analytisk gennemgang af debatuddrag 2 synes Kocks (2011b: 107) ord: "Stråmænd er hyppigere i dansk debat end frispark i fodbold" at være særligt rammende. Vestager benyttede sig af stråmandsargumentation to gange i uddraget - begge gange rettet mod Espersen og Kjærsgaard. Selvom Vestagers illegitime argumenter kan forsvares med, at hun afslører konsekvenserne af Kjærsgaard og Espersens politik for seerne, så vægtes det højere, at politikerne overholder retningslinjerne for god debat. I stedet burde hun have holdt sig til udelukkende at kommentere på, hvad hun rent faktisk ved.

Begge gange er Kjærsgaards modsvar interessant. Hun svarer ikke på Vestagers anklager, men begynder i stedet at rette fokus på andre aspekter af sagen (at hun undrer sig over, at Enhedslisten og De Radikale ikke vil kvittere for noget af pointsystemet og hvad de vil gøre, hvis S og SF stemmer for). Begge valide pointer, men i de pågældende tilfælde karakteriseres de som ikke-svar og efterlader seerne med indtrykket af, at Vestager vandt - på trods af hendes stråmandsargumenter og motivspekulation.

Både Kjærsgaard og Schmidt-Nielsen gør sig uheldigt bemærket, da de kommer op at skændes om situationen i kommunerne, og tilsyneladende glemmer alle normer for god debat og saglige argumenter. Endvidere er selve diskussionen om kommunerne slet ikke relevant for emnet familiesammenføringer, selv hvis én af de to parter fremlægger sande, omend tvivlsomme argumenter, men det finder man som seer aldrig ud af. Hvis seerne skulle have haft en chance for at få relevante informationer om emnet, så skulle politikerne have holdt sig til fakta og fremlagt konkrete tal eller tiltag.

Vestager udmærker sig ved at forsøge at få debatten tilbage på rette spor, hvilket er positivt for seerne. Vestager påpeger, at Espersens argument om parallelsamfundet slet ikke er relevant for diskussionen, og får derved afgrænset debatten. Men Vestager får også vinklet debatten til sin egen fordel, så hun kan fastholde sin position som kærlighedens forkæmper.

Imens står Kjærsgaard og Espersen tilbage med deres irrelevante argumenter om parallelsamfund og deres usympatiske, ifølge Vestager, fremlægning af indvandrere. Dette er et beundringsværdigt træk af Vestager, som ikke alene får opridset forskellene mellem hende og sine modstandere, men det lykkes hende også at holde denne position gennem hele uddraget. Derudover er Vestager god til at holde sig til sit hovedargument, idet hun gang på gang påpeger, at debatten handler om danskeres rettigheder og deres kærlighed. Herved formår hun at appellere til mange på én gang, da det er to universelle værdier, som mange danskere nok vil gå ind for er vigtige at beskytte. Ydermere bruger Vestager de samme argumenter igen og igen, og kommer klart igennem med sit synspunkt, hvilket er positivt for seerne, som får klar besked om hendes standpunkt. I mindre grad lykkes det Kjærsgaard og Espersen at holde sig til én central værdi, og deres argumentation kommer til at mangle fokus og klarhed.

Overordnet set er de fire partiledere gode til at stille kritiske spørgsmål til hinanden, og hjælper derved med at afklare hinandens synspunkter og argumenter for seerne. Kjærsgaard spørger f.eks., hvad De Radikale Venstre og Enhedslisten vil gøre, hvis S-SF ender med at stemme for forslaget. Samme problematik ved De Radikale og Enhedslistens politik fremhæver Espersen, som mener, de ender med at stemme for forslaget. Derved formår Kjærsgaard og Espersen at påpege en væsentlig svaghed ved de to modstanderes politik. Endvidere gør de også seerne opmærksomme på, at hverken Vestager eller Schmidt-Nielsen faktisk svarer på, hvad de har tænkt sig at gøre. Også venstre-fløjen er gode til at stille kritiske spørgsmål til deres modstandere. Bl.a. spørger Schmidt-Nielsen hvorfor arbejdsløse skal straffes dobbelt, da de også vil få sværere ved at blive familiesammenført. Dog er det kritisabelt, at Schmidt-Nielsen ikke lader sine modstandere svare, men i stedet går til angreb på dem, og begynder at snakke om velfærd i kommunerne. Det er uredeligt, fordi hun ender ud i motivspekulation, laver en stråmand og får skiftet emne, i stedet for at holde fokus på en yderst relevant anklage imod modstandernes politik. Igen er seerne efterfaldt uden klare svar.

Og det er kun ét af de mange eksempler på ikke-svar i uddraget. Det tager bl.a. Espersen fire forsøg at svare på Clements spørgsmål om inderen der gerne vil familiesammenføres. Kjærsgaard svarer ikke på Vestagers spørgsmål om hvad SOSU-assistenten skal gøre, eftersom uddannelse prioriteres meget højt i forslaget. Men i stedet for at svare vælger Kjærsgaard at angribe Vestager personligt i et (mislykket) forsøg på at så tvivl om hendes troværdighed. Alt i alt en debat der i særdeleshed blev overskygget af illegitime argumentationstræk fra samtlige politikere.

Analyse af debatuddrag 3

"Duellen" som blev vist d. 11. september 2011 var næstsidste debat mellem de to statsministerkandidater, Helle Thorning-Schmidt og Lars Løkke Rasmussen, inden valget. Debatten havde ingen faste rammer for, hvilke emner der skulle debatteres, men nøgleordet for debatten blev dog primært økonomi, og hvordan den økonomiske krise skal løses. I det udvalgte uddrag handler debatten især om Danmarks økonomi i mange former: skat, 12 minutter, efterløn og vækst.

Det er tydeligt, at både Thorning og Løkke har lært at bruge retorikkens grundlæggende virkemidler; de gentager deres budskaber, de stiller retoriske spørgsmål, de bruger forskellige appelformer, og de forsøger at bevare roen med et lille smil i mundvigen, selv når de bliver provokeret af deres modstander. Uddraget karakteriseres dog også af adskillige illegitime argumentationstræk fra begge parter i form af manglende svar, udenomssnak og ikke mindst gentagende forsøg på at drage tvivl om modpartens troværdighed, alt imens de fremhæver sig selv.

Sår tvivl om modstanderens troværdighed og evner

Det lader til, at både Thorning og Løkkes formål med debatten er at så tvivl om modpartens evner til og planer for at sikre Danmarks økonomi i fremtiden. Dette tyder på, at skabelsen og opretholdelsen af en pletfri etos er afgørende for både Thorning og Løkke. Sprogligt er der derfor fokuseret på at så tvivl om hinandens evner og intentioner som statsminister, og til det bliver især brugen af etos- og patosappeller fremtrædende i forhold til brugen af logosappeller. Første eksempel er Thorning, der kritiserer Løkke og hans politik.

Thorning indleder debatuddraget med at kritisere kvaliteten af sundheds- og uddannelsessektoren, samt stille spørgsmålstejn ved, hvordan man samtidig med et "85 milliarder hul i kassen (...) planlægger nye skattelettelser" (s. 1), hvilket vil betyde, at der ikke er penge til at forbedre sundheds- og uddannelsessektorerne. Hun går direkte efter Løkke og hans troværdighed, idet hun siger:

For det første er jeg nødt til at sige, at tallene passer ikke Lars, og du burde egentlig viden bedre end at slynge de tal i hovedet på den danske befolkning, for de passer ikke. Vi hæver skatterne med 17.7 milliarder, og det kan aldrig nogensinde løbe op til de beløb, som du referer til her. Aldrig nogensinde (s. 1).

Her anklager Thorning indirekte Løkke for at lyve, om de tal han brugte inden uddragets start. Efter at have påpeget Løkkes "løgn", går hun videre til at belære ham, og siger, at han "burde vide bedre end at slynge de tal i hovedet på den danske befolkning". Dette får det til at lyde, som om Løkke bevidst forsøger at føre den danske befolkning bag lyset med tal som han udmærket ved ikke passer. Det lader til at Thornings strategi er at få Løkke til at se

utroværdighed ud - hun handler derved forsætteligt for at bruge Dues termologi (Due, 2005). Thorning forsøger at opstille en kontrast mellem hende selv og sin modstander. Hun fremstiller Løkke som utroværdig og en talfusker, mens hun fremstiller sig selv som troværdig og ærlig. Efter hendes kritik af Løkke fortsætter hun sin talestrøm, hvori hun fremhæver sig selv og sin egen politik:

(...) Jeg er stolt af, at vi har ført en valgkamp, hvor vi siger til danskerne, at hvis vi gerne vil bruge nogle flere penge på de børn, som ikke læser og skriver i tilstrækkelig grad, fordi den kræftbehandling som halter, så bliver vi nødt til at finde nogle nye indtægter. For vi kan ikke gøre de her ting, hvis vi ikke har nogle penge, så derfor I har ikke modet til at sige til danskerne, at der er noget der koster noget. I vil tværtimod give enorme skattelettelser til danskerne (s. 1).¹⁸

Citatet ses som et klart forsøg fra Thorning på at positionere sig selv, som den, der tør sige tingene ligeud og give en klar udmelding til vælgerne. Hun er handlekraftig og modig nok til at foretage mindre populære tiltag for nationens bedste. Men det er ikke en positionering, Løkke vil lade hende få uden en verbal kamp. Han skyder skarpt igen, og anklager Thorning for ikke at give klare svar, som hun ellers påstå hun gør. Løkkes strategi minder her om Thornings. Han forsøger (formentligt) at fremhæve sig selv ved at få Thorning til at se utroværdig ud. Den form for argument Løkke bruger her kaldes tu quoque (oversættes ofte til hvad med dig selv?); man anklager sin modstander for at gøre det samme, som man selv er blevet anklaget for af sin modstander (Minot, 1981: 226). Her vurderes Løkkes argument ikke som et illegitimt argumentationstræk, da den fejl, han påpeger hos Thorning, er særledes relevant for debatten. Hun skal give klare svar til vælgerne. Derudover er hans argument ikke personbaseret, men en påpegning af en mangel.

Herefter fortsætter Løkke med at fremhæve sin politik ved at komme med en række eksempler på, hvor han kan give klare svar til danskerne:

Jeg kan jo sige til den 57-årige SOSU-assistent på deltid, at hun må gå et halvt år senere på efterløn. Jeg kan sige til den 50-årige smed, at han må vente to år med at gå på folkepension. Jeg kan sige til den unge studerende, der lige er startet på universitet her til sommer, at han eller hun får verdens bedste SU, men kun i det antal år som studiet er nomineret til at vare, og fordi jeg kan det, så har jeg et kontantbudget der hænger sammen (...) (s. 1).

¹⁸ Dette er det faktiske citat (se evt. bilag 17).

Løkke fortsætter sit angreb mod Thorning, og bliver nu personlig i sin argumentation, da han siger:

Dit problem er, at du har en plan, der er hullet, og enten er du nødt til at gå ud til en almindelig dansk familie og bede om 27.500, eller også så lukker du ikke hullet, og hvis ikke du lukker hullet, så har du en økonomi der sejler, og hvis økonomien sejler, så taber udlandet tilliden til os, så stiger renterne (...) (s. 2).

Løkke går til angreb på Thorning og kalder hendes plan hullet i endnu et forsøg på at svække hendes troværdighed. Løkke fortsætter igen med at fremhæve sig selv og sit parti ved at sige:

(...) det er derfor vi er det moderne arbejderparti, at [danskerne] kan sove i tryk forvisning om, at der er styr på økonomien, at vi stille og roligt kan udbygge det her fantastiske velfærdssamfund uden at skulle overraske den hårdtarbejdende dansker med nye skatter og afgifter eller bede dem om at betale for at tage på arbejde (s. 2).

Endnu engang forsøger Løkke at skildre forskellene mellem sin og Thornings politik ved først at angribe hendes og derefter fremhæve sin egen. Han kalder Venstre "det moderne arbejderparti", selvom Socialdemokraterne traditionelt set er kendt som arbejderpartiet. Herved lader det til, at Løkke forsøger at appellere til Socialdemokratiets typiske vælgere. Han forsøger også at fremhæve Venstre, ved at sige hvad partiet *ikke* vil gøre, som er det, Thorning og Socialdemokratiet *vil* gøre: Venstre vil ikke "overraske den hårdtarbejdende dansker med nye skatter og afgifter, eller bede dem om at betale for at tage på arbejde". Mathias Grüttner (2011) mener, at dette er "børnehavestil", og at den har plaget hele valgkampen. Han savner fokus på politikernes egne løsninger og planer for fremtiden fremfor anklagende pegefingre om, hvad de andre har gjort, og hvis skyld det hele er. Han efterlyser, at nogen tør fremlægge en plan - og vedkende sig, at den ikke er ufejlbarlig, da ingen løsninger er fuldstændige (Grüttner, 2011). I seneste valgkamp mener Grüttner, at det som vælger har været svært at gennemskue, hvad der er rigtigt og forkert i debatterne – og man må derfor nøjes med at tage stilling til, hvem der brænder bedst igennem og virker mest sympatisk. Og det er ikke et tilstrækkeligt grundlag at sætte sit kryds på (Grüttner, 2011).

Endnu en strategi, Løkke tilsyneladende forsøger at udnytte er at virke som alfaderlig statsmand, der dominerer over Thorning, når hun er en uartig pige, der ikke tier stille, når han har ordet. Han startede allerede i tidligere valgdebatter med gentagne gange at pointere, når Thorning afbrød ham. Denne taktik fortsætter han, og udbryder: "Nu skal vi til det igen med de der afbrydelser eller hvordan?" (s. 2). Men netop i dette uddrag fejler det for ham, da det rent faktisk er ham selv, der har afbrudt Thorning. Thorning svarer bestemt igen: "Det er jo dig der afbryder mig. Skal vi ikke være enige om det? Det var dig, der afbrødte mig. Jeg fortsætter lige" (s. 2). Thorning kigger bestemt på ham, hvorefter Løkke slår blikket ned, og lader hende tale færdig. Det kan gå ud over Løkkes etos, da seerne hjemme i stuerne ser Løkke

blive "sat på plads" af Thorning. Hans strategi med at virke faderlig og kontrollet falder til jorden, fordi Thorning i stedet for at "adlyde" ham vender det imod ham, så han selv ender med at stå og ligne en lille dreng, der har fået skæld ud af sin mor.

Thorning forsøger flere gange ihærdigt at så tvivl om Løkkes troværdighed. Hun forsøger at få Løkke til at kommentere på, om der kommer fremtidige skattelettelser, og da han ikke formår at give et klart svar, får hun samtidig sået tvivl om hans troværdig ved at få ham til at fremstå som selvmodsigende.

Løkke siger i begyndelsen af uddraget, med en bestemt tone, at "der skal ikke nye skattelettelser til" (s. 2). Men kort efter anerkender han alligevel, at

(...) det [er] rigtigt, at den fuld finansierede skattereform vi lavede for et par år siden, der hænger der nogle skattelettelser, som vi frøs ned, netop fordi jeg synes, da vi lavede genopretningspakken, at alle skulle bære ved. Det er også derfor at ministrene gik fem procent ned i løn i modsætning til folketingsmedlemmer, der låste vi så nogle skattelettelser, de skal selvfølgelig tøs op igen (...) (s. 3).

Hvortil Thorning udbryder triumferende:

Jamen, så har vi også fået svarene. Der kommer nye skattelettelser. To milliarder i stedet for at man kunne bruge det i fællesskabet, sikre bedre kræftbehandling, sikre bedre undervisning eller måske undgå og skære ned på efterlønnen, så prioriterer I skattelettelser (s. 3).

Det lykkes Thorning at afsløre Løkkes selvmodsigelse og inkonsistens. Først siger han nej, der kommer ikke nye skattelettelser, så siger han, at der gør. Hvis man som seer ikke har indblik i diverse reformer, så vil man måske stille spørgsmålstejn ved hvad Løkke helt præcist mener med låste skattelettelser, som danskerne har betalt for en gang. Hvad er forskellen på dem og andre skattelettelser? Dette kunne Løkke godt gøre mere klart. I stedet virker det som om, han vil have skattelettelser, hvis han får lov at fortsætte som statsminister, hvilket tilsyneladende ikke er noget, han vil hænges op på.

Løkkes frame: 12 minutters penge vs. rigtige penge

Kampen om at komme til at se bedst ud ved at angribe modstanderens troværdighed og fremhæve sin egen fortsættes af Løkke. Han introducerer en frame ved at betegne Thorning og SFs finansiering af deres "Fair Løsning"-plan og velfærden, som "12 minutters penge" - en frame han bruger igen og igen i løbet af debatten. Løkke forsøger igen at skildre forskellen mellem de to partier ved at kalde Socialdemokraternes finansiering "12 minutters penge", mens han selv mener, at Venstre har "rigtige penge". Han siger bl.a.: "vi har rigtige penge", "(...) jeg [har] et kontant budget der hænger sammen og som betyder, at vi i de kommende år,

med rigtige penge, ikke 12 minutters penge, men rigtige penge, kan udbygge vores sundhedsvæsen (...)” og ”Du har en plan der ikke hænger sammen, vi kan ikke få at vide, der er kun fire dage til valget, hvem det er der skal arbejde 12 minutter længere” (s. 1-3).

Og han fortsætter med sin sammenligning af Socialdemokraternes og Venstres plan:

(...) vi har lavet en aftale i foråret, hvor vi netop giver svar på nogle svære spørgsmål omkring efterløn, folkepension og andet som gør, at vi har rigtige penge til at udbygge vores sundhedsvæsen for, vores uddannelsessektor for og ikke sådan nogle 12 minutters penge, som ingen kan få at vide hvor kommer fra (...) (s. 3).

Seks gange snakker Løkke enten om ”rigtige penge” eller ”12 minutters penge” i uddraget på 11:13 minutter. Det lader til at Løkke med framen ”12 minutters penge” forsøger at påvirke seernes holdning ved at omtale S-SFs forslag om at skaffe flere penge ved at få folk til at arbejde 12 minutter ekstra som nogle abstrakte og ukonkrete ”12 minutters penge”.

Med sin frame om ”rigtige penge, ikke 12 minutters penge” får Løkke drejet debatten ind på de 12 minutters ekstra arbejde, som er en del af S-SFs ”Fair løsning”, samt de mangler og negative konsekvenser, han mener, at planen vil have for danskerne. Dette gør Løkke bl.a. ved hjælp af skræmmebilleder; for eksempel ved at klandre Thornings plan for at gøre det dyrere at være dansker, fordi S vil hæve skatter og afgifter, samt indføre en betalingsring rundt om København. Ifølge Bengtsson (2011a) skal Løkke passe på, at vælgerne ikke bliver trætte af altid at høre på hans kritik af Thornings plan. Hun påpeger, at skræmmekampagner er en omdiskuteret strategi, som man skal passe på med at bruge, og fremhæver bl.a. Barack Obama, som satte nye standarder med sin gentlemans-opførsel ved det amerikanske præsidentvalg i 2008. Yderligere mener Kock (2011d), at selvom det er svært at konkludere noget endeligt ud fra den empiri, der findes om negative kampagner¹⁹, er der noget, der tyder på, at de ikke kan betale sig.

Kock refererer bl.a. til ”Negative Campaigning - An Analysis of U.S. Senate Elections” af Richard R. Lau og Gerald M. Pomper, som har analyseret en række senatorkampagner i forbindelse med 109 senatsvalg i perioden 1992-2002. Deres analyse viser, at tallene for især siddende kandidater indikerer, at de ville have fået 11% flere stemmer, hvis de havde ført en positiv kampagne (med vægt på fordelene ved deres egen politik) fremfor en negativ, mens det for udfordrere tyder på at negative kampagner kan have den ønskede effekt (Kock, 2011d). Kock påpeger dog, at negative kampagner betaler sig nogle gange. Han mener bl.a., at Foghs berømte brev til husejere lige før valget i 2007, hvori han advarede om S-SFs hensigter med hensyn til ejendomsbeskatningen, kan have været et forbillede for Venstre, da adskillige eksperter mener, at det brev fik en stor effekt. Også kampagnen med billedet af Uffe Ellemanns hus lige før valget i 1998, der påpegede, hvad Ellemann selv ville tjene på sit partis foreslåede politik; mange mener, at det vendte valget til Nyrups fordel (Kock, 2011d).

¹⁹ Stammer mest fra USA.

Bengtsson (2011a) skriver, at udover den risiko, der hører med til at føre negative kampagner, så mener hun, at Løkke også bør overveje, hvilken slags retorik han vil gøre brug af: stemmesamlende eller -flyttende retorik. I retorisk argumentationslære skelner man mellem stemmeflyttende og stemmesamlende strategier. Grüttner beskriver stemmesamlende retorik som en strategi, "hvor man i floskler, følelsesladede vendinger og velskårne 'sound bites' taler til dem, der allerede er enige i de synspunkter, man fremfører. Kort sagt: man forstærker sammenholdet om sagen" (Grüttner, 2011). Denne strategi bruges oftest til at bekræfte vælgerne i, at den pågældende politiker har ret, og at vedkommende fortsat er den rigtige at stemme på. Grüttner (2011) opsummerer: "Alt i alt en strategi, der er godt egnet til 1. maj-taler og til oplæg for vennerne i den lokale partiforening". Stemmeflyttende retorik handler om at flytte stemmer - enten fra tvivlerne eller fra andre partiers vælgere. Her påpeges, at stemmeflyttende retorik handler om respekt for modpartens synspunkter, at forklare både fordele og ulemper ved sit eget standpunkt, samt at være villig til at ændre holdning. Alt sammen noget Grüttner mener, der er en stor mangel på i den nuværende politiske debat. Han mener, at politikerne bør droppe mudderkasteriet og den usaglige argumentation, da det på ingen måde gavner dem selv eller vælgerne (Grüttner, 2011). Af samme årsag understreger Bengtsson, at hvis tvivlerne kommer til at afgøre valget, som ved valget af Tony Blair og Anders Fogh Rasmussen, så er den hånlige tone et dårligt valg. Bengtsson (2011a) mener, at det ville hjælpe Løkke med at vinde tvivlerne over til sin side, hvis han arbejdede med de mere saglige og stemmeflyttende argumenter.

Manglende svar fra begge parter

Ovenstående er der blevet kommenteret på, hvordan de to statsministerkandidater forsøger at fremhæve sig selv ved at få modstanderen til at fremstå utroværdig. Debatuddraget indledes med, at Thorning kritiserer Løkkes arbejde med sundheds- og uddannelsessektoren og spørger, hvordan et kæmpemæssigt hul i budgettet hænger sammen nye skattelettelser. Her er Løkke modsvar ikke kun interessant på grund af hans strategi om at så tvivl om Thornings evner som regeringsleder og fremhæve sin egen, men også fordi han rent faktisk ikke svarer på Thornings spørgsmål, om hvordan man kan foretage skattelettelser, når der er underskud på budgettet.

Ifølge Kock (2011b: 29) kan pligten til at svare opfyldes ved enten at forklare, hvorfor modargumentet er dårligt, eller også anerkender man modargumentet, og forklarer derefter, hvorfor man ikke synes, det er særlig vægtigt. Løkke gør ingen af delene, men gør sig i stedet skyldig i hvad Kock (2008a: 76) betegner som modargumentationssvigt. I stedet for at svare direkte på spørgsmålet og komme med modargumenter for, hvorfor skattelettelser er den rigtige løsning, og hvorfor hans forslag er det rette valg for danskerne, så undviger Løkke spørgsmålet ved først at svare med et modangreb og derefter referere til Thornings egen mangel på klare svar. Herefter undlader han at svare på spørgsmålet ved i stedet at komme med en positiv beretning om de områder, regeringen har været med til at forbedre. Men

Thorning spurgte ikke til, hvilke positive tiltag regeringen havde bidraget med i fortiden, men hvordan Løkkes budget kan hænge sammen, når han både har en stor gæld og ikke vil kræve højere skatter, men derimod give skattelettelser.

Som nævnt under de foregående analyser, er ikke-svar et af de mest hyppige illegitime argumentationstræk, ifølge Kock (2011b). Den ene måde hvorpå politikere forsøger at gøre netop dette er ved at undvige den dialektiske forpligtigelse de, og enhver anden, har til at svare på modargumentation eller kritiske spørgsmål i en debat. Det er yderst sjældent, at en politiker slet ikke svarer og forbliver tavs eller direkte nægter at svare. I stedet snakker de hen over spørgsmålet eller modstanderens argumentation, og svarer på en forvrænget udgave af modargumentet eller svarer ved at afvise modargumentet uden at give grunde for afvisningen, således at borgeren narres til at tro at vedkommende faktisk svarede. Derfor præciserer Kock (2008a: 79), at et "svar" på et modargument skal forstås som, at man giver et argument imod det - altså ved at liste én eller flere grunde til ikke at tro på modargumentet eller forklare hvorfor det ikke er acceptabelt, relevant eller vægtigt.

I ovenstående eksempel ses det, at Løkke undviger at svare på Thornings spørgsmål ved blot at tale hen over det, og i stedet påpeger, hvad der er galt med Thornings politik og godt ved sin egen. Løkkes præstation er selvsagt ikke prisværdig, når formålet med politisk debat er at oplyse borgerne. Desuden er det værd at bemærke, at Løkke i sit ca. 1 ½ min. lange "svar" til Thorning, overhovedet ikke bruger ordet skattelettelser. Løkke kommenterer ikke direkte på Thornings påstand om, at han vil give skattelettelser. Denne undvigelse efterlader seerne med indtrykket af, at det Thorning sagde, rent faktisk er sandt, og at Løkke forsøger at skjule sine planer med skatten, hvilket ikke giver pluspoint på hans etos-konto. Da tv-værten, Lillian Gjerulf Kretz, kort efter igen forsøger at få Løkke til at svare på spørgsmålet om skattelettelser, afviger Løkke fra emnet, og taler pludselig om at investere i sundhedssektoren og uddannelsessystemet.

I sit modsvar formår Thorning dog ikke at fremsætte argumenter for, hvorfor hun mener, at Løkkes budget ikke hænger sammen, men irettesætter i stedet Løkke for ikke at svare på spørgsmålet om hvorfor der skal nye skattelettelser til. Men Løkke svarer ikke på Thornings spørgsmål. I stedet påpeger han gentagende gange i løbet af uddraget og den øvrige debat, at Socialdemokraterne vil gøre det dyrere at være dansker, og at S-SFs politik, ifølge Løkkes beregninger, bl.a. vil betyde, at en dansk lønmodtagerfamilie skal betale 27.500 kr. mere i skat om året. Her henviser Løkke indirekte bl.a. til den foreslåede betalingsring om København, men Thorning afviser argumentet og beløbet blankt ved at sige, at det ikke kommer til at ske, og "(...) tallene passer ikke Lars (...)" (s. 1). Dette er endnu et kedeligt eksempel på hvad Grüttner (2011) betegner som politikernes "børnehavestil" med mudderkastning fremfor saglige argumenter om fordele og ulemper ved deres egne løsningsforslag. I stedet burde Thorning have leveret et modargument, hvori hun forklarede, hvad det reelle tal var, og hvordan S var kommet frem til det, således at seerne fik en reel mulighed for at forstå, hvorfor hun siger, at Løkkes tal ikke passer.

Talfnidder og talfusk i valgkampen

Brugen af tal er hyppig i debat, og tal er også et vigtigt redskab til at forstå virkelighed, men desværre viser det sig ofte senere, at tallene er forkerte, misvisende eller udregnet på baggrund af forskellige forudsætninger (Kock, 2008a: 61, 76-79). Dette debatuddrag er ingen undtagelse. Når begge parter slynger modstridende, forskellige tal ud, gør de det svært for vælgerne at vide, hvad eller hvem de skal tro på, og de efterlades måske mere forvirrede end oplyste. Når politikerne gør sig skyldige i talfnidder, er det oftest, fordi de bruger tal eller betegnelser forskelligt og uden at forklare hvordan. Det forvirrer og frustrerer vælgerne, som ikke får mulighed for at finde frem til de rigtige tal - og efterlades med følelsen af, at politikerne kun bruger statistik og tal til at "blame" modstanderen eller blære sig (Kock, 2011b: 61-62). Men talfusk er endnu værre. Talfusk er ikke kun med til at forvirre, men bedrager vælgerne. Det får vælgerne til at tro noget forkert eller vildledende er rigtigt.

Thornings modargument til Løkkes påstand om, at hun vil gøre det dyrere at være dansker, havde stået stærkere, hvis hun f.eks. havde fremsat fordelene ved en betalingsring, såsom trængsels- og miljøhensyn, eller hvis hun kunne have bevist, at Løkkes tal ikke passer.

Dette havde medvirket til, at seerne bedre kunne forholde sig til forslaget, og holde fordele og ulemper op imod hinanden i stedet for at stå tilbage med modstridende beløb, som kan være udregnet på forskellig vis alt efter, hvem der har udregnet dem. Men Thorning fortsætter blot: "Vi hæver skatterne med 17.7 milliarder og det kan aldrig nogensinde løbe op til de beløb, som du referer til her" (s. 1) - og så går hun videre til at rose Socialdemokratiet og deres mod i valgkampen.

Eksemplet er særligt interessant, da diverse faktatjek i medierne har undersøgt påstanden om, at S-SF vil gøre det 27.500 kr. dyrere at være dansker. Politikens Faktapatrulje er et af de medier, der har undersøgt Løkkes påstand og konkluderer, at den er misvisende. Ikke alene er det worst-case scenario Finansministeriet har regnet sig frem til, men det er også en meget usikker konklusion, ifølge visse økonomer (Drachmann & Lund, 2011). Det udelukkes ikke, at der kan være et større hul i S-SFs plan, men det kan fyldes på andre måder end gennem skattestigninger, f.eks. reformer, og uanset hvad er det meget usikkert, hvor stort hullet faktisk bliver. Afslutningsvis konkluderes: "Statsministeren har altså ikke belæg for sin påstand, og Faktapatruljen dømmer den til at være overvejende falsk" (Drachmann & Lund, 2011). Løkkes tal er ifølge Kocks definition altså talfusk - et særledes illegitimt argumentationstræk.

På baggrund af ovenstående faktatjek burde Thorning have gjort mere ud af at modbevise Løkkes talfusk og gøre det klart for den almindelige dansker hjemme foran skærmen, hvordan Løkkes tal ikke passer, og hvordan S-SF har tænkt sig at dække et eventuelt hul i deres "Fair Løsning"-plan. Det er naturligvis ikke en nem opgave at modbevise tal, især på stående fod i en direkte tv-debat, men det er ikke godt nok bare at sige, at tallene ikke passer og så begynde at snakke om noget andet. Kock (2011b: 54) betegner tendensen som "talfnidderets

ørkensand". Når én politiker slynger et tal ud, og modstanderen et andet, så går debatten i stå, og vælgerne står tilbage uden reelle svar. Derfor konkluderer Kock, at vælgerne har brug for "nogen der på troværdig vis kan afklare talfnidder for os og afsløre talfusk" (Kock, 2011b: 66). Det opleves heldigvis oftere og oftere, at politikernes beregninger og tal udsættes for et tiltrængt faktatjek af medierne, som i overstående eksempel. Der er bl.a. Politikens førnævnte Faktapatrulje, Detektor på P1, Faktatjek i Berlingske, FaktaMeter i Jyllandsposten, B.T.s løgnedetektor og Deadlines valgserie Valgtalknuserne. Disse er kærkomne og nødvendige tiltag, hvis almindelige borgere skal have en chance for at finde hoved og hale i, hvilke tal er retvisende, og hvilke er talfnidder og -fusk.

Retorikkens virkemidler i spil

Uddraget er dog ikke kun præget af eksempler på illegitim argumentation, manglende svar og mudderkastning. Som nævnt indledningsvis, formår både Thorning og Løkke at gøre brug af retorikkens grundlæggende virkemidler. For eksempel gentager begge kandidater deres budskaber undervejs i debatten, hvilket kan være med til at understrege synspunkter og holdninger. Hvis stilfiguren gentagelse er brugt på den rigtige måde, altså ved at tydeliggøre ens argumenter, og ikke til at anklage modstanderen, kan den have en positiv effekt. Det kendteste eksempel på gentagelse er nok "I Have a Dream" i Martin Luther Kings berømte tale. Gentagelsen skal dog være relevant for emnet. At gentage det samme igen og igen som en papegøje virker næppe persuasivt, men nærmere irriterende.

Dog bruger både Thorning og Løkke gentagelsesfiguren til at pege fingre og eksplicere modstanderens fejl. Det blev bl.a. tydeligt i Thornings vedvarende udsagn om, at Løkke vil give skattelettelser, som dog kan forsvares med, at hun ender med at få en indrømmelse fra Løkke, så påstanden var ikke uden belæg. Ligeledes gentager hun i uddraget, og i resten af debatten, "10 år" adskillige gange for at pointere, at VKO har været ved magten i meget lang tid uden at have skabt et bedre Danmark:

(...) det er jo sådan set det vi har set i 10 år. Det er, at hver gang I har haft valget mellem fællesskabet og bedre investeringer i vores fællesskab, så vælger I skattelettelser. Nu har I så oven i købet et kæmpe underskud i statskassen, men stadig er svaret vi vælger skattelettelser. Og så kunne man jo så spørge, jamen har det så hjulpet Danmarks konkurrenceevne, er vi sådan er vi sådan steget i forhold til konkurrenceevne? Svaret er et rungende nej. Vi er hverken blevet dygtigere i Danmark i de 10 år vi har fået skattelettelser, og vi har heller ikke fået mere konkurrencekraft i Danmark i de 10 år, og vi har sørme heller ikke fået mere vækst (s. 3).

I ovenstående citat får Thorning sagt "10 år" tre gange, hver gang for at illustrere Løkkes manglende succes med at skabe en sundere økonomi. Ved gentagelsesfiguren får hun slået sit

budskab fast; Danmark står dårligere efter 10 år med en borgerlig regering. Det kan hjælpe seerne med at huske hendes budskab (Jørgensen et al., 2011: 95)

Thorning gør også brug af et andet velkendt virkemiddel: det retoriske spørgsmål (Jørgensen & Kock, 2009: 190). Eksempelvis spørger Thorning: "(...) skulle vi ikke lære noget af det? Skulle vi ikke stoppe de skattelettelser, når det ikke er vejen til, at Danmark bliver mere konkurrencedygtigt? Måske skulle vi finde en anden vej, hvor vi investerer i mennesker, investerer i deres uddannelse" (s. 3). Brugen af retoriske figurer kan have en etoseffekt, idet det giver seerne oplevelsen af at "talen er kraftfuld, og taleren er viljefast, kompetent og en lederskikkelse" (Jørgensen & Kock, 2009: 192). Både i eksemplet med gentagelsesfiguren og brugen af de retoriske spørgsmål udmærker Thorning sig, hvilket vurderes gavnligt for hendes persuasive effekt på seerne. Dertil er der ingen tegn på, at redeligheden lider på baggrund af effektiviteten, da hun ikke vildleder seerne gennem sine retoriske virkemidler.

Løkke gør også brug af de retoriske virkemidler. Han appellerer specielt til seerne personligt ved at bruge konkrete eksempler. Han taler om "den 57-årige SOSU-assistent på deltid, (...) den 50-årige smed [og] (...) den unge studerende (...)" (s. 1). Han henvender sig direkte til den almindelige danske familie og giver udtryk for, at han forstår deres hverdag med at køre på arbejde, hente børn og handle ind.

Som allerede nævnt benytter Løkke sig også af gentagelser for at fremhæve sine pointer, da han flere gange bruge frasen "rigtige penge" - formodentligt for at skade Thornings troværdighed og fremme sin egen position. Det er ikke det, vælgerne har brug for i en debat, alligevel er gentagelsen med til at understrege hans pointe. Det kan være effektivt, idet den efterlader et billede i hovedet på seerne af en bunke matadorpenge hos Socialdemokratiet og rigtige penge hos Venstre. Og den karikatur af virkeligheden vil måske have en stemmesamlende effekt for Løkke.

Opsamling

Som det fremgår af overstående analyse lader det til, at det implicitte motiv for begge parter i debatten var at så tvivl om modpartens troværdighed og evner som statsminister. Gennem hele debatten bliver der lagt mere vægt på at kritisere modpartens politik fremfor at argumentere for, hvorfor ens egen politik indeholder en bedre løsning, som er hele formålet med politisk debat.

Hver især vil Thorning og Løkke løse de økonomiske udfordringer; de vil det på forskellige måder, men det hørte vælgerne aldrig rigtig om. I stedet blev det en kamp om påstand mod påstand – sjældent bakket op med fakta. Fremfor at få belæg for de to kandidaters forskellige ambitioner og handleplaner blev det et mundhuggeri mellem forskellige udgaver af "jeg har ret", "nej, det har jeg".

Dertil kan man se i uddraget, hvordan både Thorning og Løkke har lært at bruge retorikkens grundlæggende virkemidler; de bruger forskellige appelformer, de gentager deres budskaber og de stiller retoriske spørgsmål.

Løkke dominerede flere dele af debatten, vekslede mellem tal og beskrivelser af "almindelige" danske familiers hverdag - og var særdeles pågående i forsøget på at udstille mangler i S-SFs økonomiske politik. Han forsøgte bl.a. at så tvivl om Thornings troværdighed gennem sin frame om "12 minutters penge" over for "rigtige penge". Ifølge Kock og Bengtsson er strategien med at føre negative kampagner en politikerne skal passe særligt på, da det kan frastøde vælgerne. Dertil påpeger Bengtsson (2011a), at Løkke bør overveje en stemmeflyttende retorik fremfor en stemmesamlende, da førstnævnte er mere effektiv til at overbevise vælgerne fra andre partier. Faktisk er stemmeflyttende retorik dobbelt så effektiv som stemmesamlende (Jørgensen et al., 2011: 320).

Begge kandidater undgik at svare på spørgsmål eller komme med modargumenter til modstanderens standpunkter. I stedet snakkede de begge udenom og efterlod seerne uden klare svar. Heller ikke brugen af tal i debatten hjalp seerne med at forstå emnet bedre eller gjorde dem bedre rustede til at vælge den mest egnede kandidat til statsministerposten. Løkke brugte tal, der efterfølgende har vist sig ikke at være retvisende, og Thorning formåede ikke at modbevise Løkkes påstand om, hvor dyrt det vil blive at være dansker med Thorning ved roret.

Samlet set vurderes debatten mellem Thorning og Løkke som præget af illegitime argumentationstræk, og selvom begge statsministerkandidater forsøgte at fremhæve deres egen plan for Danmarks fremtid med diverse argumenter, så endte de flere gange med at kritisere modparten fremfor at holde fokus på egen politik. Debatten var derfor ikke særlig gavnlig for vælgerne, der i sidste ende står tilbage med vage og knap så saglige argumenter.

Analyse – del 2: Borgernes opfattelse og vurdering af den politiske debat

I analyse del 1 har vi gennemgået vores analyser af tre forskellige debatuddrag. De samme debatuddrag blev vist til fokusgrupperne, som efterfølgende blev bedt om at kommentere på, hvad de mente, politikerne gjorde godt og mindre godt, samt svare på en række mere generelle spørgsmål om den politiske debats tilstand og formål.

Analyse del 2 indledes med en udredning af, hvad fokusgruppedeltagerne betegner som formålet med debat, for derved at skabe et grundlag for at sammenholde deres vurdering af debat med teoretikernes. Dernæst vil vi se på, hvordan de vurderer debattens tilstand for derefter at kunne sammenligne deres generelle kommentarer om debat med deres specifikke vurderinger af politikernes præstationer i de tre uddrag. Afslutningsvis vil vi se på hhv. deltagerne og Kocks forbedringsforslag til debatten.

Formålet med debat

Gennemgående for de fire fokusgrupper er en enighed om, at politisk debat handler om at oplyse borgerne²⁰. I udlægningen siger de bl.a., at debat handler om at få belyst sagerne fra flere vinkler, at politikerne skal forklare, hvad de vil, og hvad de gør for at nå deres mål, at tydeliggøre diskussioner og potentielle konsekvenser af det, der bliver diskuteret og hvad man kan forvente fremadrettet for Danmark. Debatten skal bruges til at vise forskelle i politikernes holdninger, gøre det klart hvad de vil og hvordan, samt afklare spørgsmål. Kun Hans kom ind på, at oplysningen skal til for at folk kan tage stilling:

(...) [debat] oplyser, altså de skal diskutere på et niveau sådan så at folk kan tage stilling til (...) hvem de synes har ret, det er jo ikke [politikerne] der skal nå frem (...) til den bedste løsning, det er os der skal nå frem til den bedste løsning (FG 4: 3).

Udover beskrivelserne af formålet ud fra oplysning, er det bemærkelsesværdigt at se, hvordan knapt halvdelen af deltagerne beskriver formålet med debat fra politikernes synspunkt²¹, f.eks. beskriver Lasse debat således:

Debat det er for mig, at man har to modstridende parter eller flere parter for dens sags skyld der prøver at vinde sympatisører for deres synspunkt eller fastholde eksisterende sympatisører. Det er lidt sådan de to opgaver jeg mener der ligger i en debat. Det er også det jeg synes man ser på tv eller live for dens sags skyld, når politikerne debatterer. At nogen gange kan man godt høre der drejer det sig om at fastholde

²⁰ Ni deltagere snakker om formålet med debat ud fra et oplysningsideal.

²¹ Syv deltagere snakker om formålet med debat ud fra politikernes perspektiv.

eksisterende vælgere og andre gange så drejer det sig om at de skal prøve at se om de ikke kan lirke nogen ud fra modstanderen (FG 1: 5).

Denne udtalelse er særlig interessant, da Lasse opstiller et skel mellem stemmesamlende og stemmeflyttende retorik, to strategier der ud fra et retorisk synspunkt har, som tidligere nævnt, en central betydning i politisk debat, og kan være afgørende under en valgkamp (se evt. analysen af uddrag 3, s. 61, 67) (Bengtsson, 2011b; Grüttner, 2011; Jørgensen et al., 2011: 315). Det fremgår tydeligt af citatet, at Lasse opfatter debat som dialogisk, og han udtaler sig som den eneste deltager om de to strategier politikere kan bruge for at skaffe stemmer. Også i andre grupper lod det til, at der blev talt om formålet med debat ud fra politikernes synsvinkel. Flere af deltagerne kommer med udtalelser der tyder på, at de primært har haft politikerne i tankerne fremfor borgerne. Helle siger bl.a., at debat handler om, at "(...) man får hørt sine synspunkter, at man får sine synspunkter frem" (FG 4: 3), hvilket tyder på, at hun fokuserer på debatten ud fra, hvad politikerne og ikke borgerne skal have ud af den. Samme fokus på hvad politikerne vil have, eller hvad der er bedst for dem fremfor borgerne, ses, da Martin siger: "[Formålet] er vel at afklare spørgsmål og altså der bliver stillet, på de emner som politikerne gerne vil have frem" (FG 2: 4). Her er det pudsige, at han fremhæver "som politikerne gerne vil have frem" i stedet for de emner, som borgerne har behov for at blive informeret om for at kunne træffe en beslutning.

Flest kommentarer understøttede opfattelsen af formålet med debat som oplysning for borgerne, og derved stemmer deltagernes tilgang til emnet hovedsagligt overens med de udvalgte teoretikeres. Alligevel havde knapt halvdelen af deltagerne fokus på debat ud fra politikernes perspektiv. Deltagernes fokus på politikernes strategi, som særligt ses i Lasses kommentar om de stemmesamlende og -flyttende strategier, er muligvis en konsekvens af de mange forskellige tv- og radioprogrammer, der beskæftiger sig med politikernes spin og præstationsvurderinger²². Dertil har undersøgelser vist, at folk har en tendens til at blive mere kyniske, jo mere de hører om politikernes strategier fremfor indholdet af argumenterne (Hansen et al., 2008; Kock, 2011b: 215, inspireret af Kathleen Jamieson & Joseph Capellas bog "The Spiral of Cynicism", 1997), hvilket formodentligt er den tendens, der afspejles i deltagernes fokus på hvad politikerne skal have ud af en debat - fremfor hvad de selv bør få ud af den. Vi vil løbende i analysen udpege flere eksempler på politikerlede blandt deltagerne. Endvidere vil vi i diskussionen se på deltagernes kommentarer om politikernes strategier, og hvilke kvalitetskriterier de bruger til at vurdere disse.

²² Selvom Lasse ikke kalder strategierne stemmesamlende og -flyttende, så vurderes det som mindre sandsynligt, at han selv har gjort sig den observation, men nok nærmere, at han har set eller læst politiske analyser af politikernes præstationer, hvor selvsamme observation er blevet gjort af de politiske kommentatorer.

Debattens tilstand

Efter at have redegjort for et fælles grundlag mellem deltagerne og de udvalgte teoretikeres tilgang til debat og dens formål, vil vi gå videre til at klargøre, hvordan deltagerne karakteriserer og beskriver den politiske debats tilstand.

Igen lader der til at være stor enighed på tværs af grupperne. Blandt alle grupperne ses en generel utilfredshed med debatten og vores kodningsresultater viser, at langt størstedelen af kommentarerne er af en negativ karakter (se bilag 6, figur 4). I alle fire fokusgrupper blev der kommenteret på politikernes tendens til at angribe modstanderen og kaste med mudder, og det store fokus på forskelle mellem rød og blå blok, samt de enkelte partier imellem. Derudover blev der talt om manglen på troværdighed og handling bag ordene. Lasse (FG 1) udtaler, at debatten kendetegnes som underholdning a la Paradise Hotel, og at den generelt mangler visioner og missioner. Tilmed mener ingen af deltagerne, at debatten kan karakteriseres som konstruktiv²³ (se figur 1, s. 77). Både i fokusgruppe 2 og 3 blev grunden til denne vurdering forklaret med politikernes mudderkastning og pegen fingre af modstanderen, fremfor fokus på egne holdninger og argumentation. Amalie udtaler bl.a., at det er ukonstruktivt og et eksempel på mudderkastning, når

(...) politikerer står over for den anden politiker og råber ind i hovedet om alle de ting de gør forkert, og det de andre de ikke gør, og det de ikke har gjort de sidste 10 år, og det de burde have gjort i stedet for, i stedet for at sige hvad de selv vil gøre (FG 2: 7).

Dog påpeger hun også, at det er nødvendigt, at politikerne går ind og "stikker" til hinanden og sætter spørgsmålstejn ved modstanderes politik. Hun mener, at dette netop er en vigtig del af debat, da politikerne kun ved at stille sig kritisk over for modstanderen kan påpege hvad modparten ikke har gjort, og hvad de mener, man i stedet skal gøre fremover. For hende at se er problemet, at der

(...) ikke er en bedre balancegang mellem henholdsvis at sige hvad problemerne er ved nogle af de andres løsninger, og så hvad man selv har tænkt sig at gøre, hvad ens vision er for samfundet, hvordan man rent faktisk mener, at vi kan udvikle det her samfund til det bedre og udnytte de ressourcer vi har på en bedre måde, og det er det jeg vil mene er en mere konstruktiv...at der selvfølgelig stadigvæk skal være kritik af de andre, men politikerne skal blive bedre til og fortælle om deres vision for samfundet, altså hvilken retning de gerne vil have man skal gå i (FG 2: 8).

²³ To svarede hverken/eller ud af 15 svar.

I fokusgruppe 3 taler Theis også om tendensen blandt politikerne til at fokusere for meget på modparten. Han mener, at debatten bærer præg af, at man skal være bevidst uenig med de andre, og det mener han er særdeles ukonstruktivt for debatten. Han tror, at "(...) alle vil gerne det samme, (...) men det er ligesom hvis nogen lægger et forslag, så skal man på en eller anden måde være uenig med det" (FG 3: 2). Det er Henriette enig i. Ann fortsætter i samme spor og udtaler, at

(...) alle partierne har meget med sådan at kigge tilbage på og fortælle hvad alle de andre har gjort dårligt, fremfor at være lidt fremsynet og fortælle hvad er det vi gerne vil, så bruger man enormt meget tid på at slå alle de andre oven i hovedet. Det synes jeg man bliver enormt træt af, altså jeg har mere brug for at vide hvad er det vi gerne vil fremover og hvordan vil vi gøre det (FG 3: 2).

Tilmed mener ingen af deltagerne, at debatten bidrager positivt til udviklingen af samfundet (se bilag 6, figur 5). Årsagen, mener de, er manglen på en konstruktiv debat, hvor der ikke er fokus på modpartens fejl og mudderkastning. Ann mener, at denne tendens gør, at folk ikke gider se politiske debatter, hvilket også er et af de problemer Kock (2011b: 82) påpeger den kan have. Som nævnt under analysen af debatuddrag 2, kan motivspekulation og fokus på modparten føre til kynisme og politikerlede, hvilket vores undersøgelse tyder på allerede er sket. Det ses ikke kun i deltagernes generelle vurdering af den politiske debat, men er også tydelig i deltagernes opfattelse af politikernes argumentation og præstation i de tre debatuddrag, som vi kommer nærmere ind på nedenstående.

I fokusgruppe 4 ses samme kritik af debatten. Helle udtaler, at "[debatten] er meget præget af at snakke om hvor dårlige modstanderne er, i stedet for at snakke om hvad man selv kan gøre, og hvordan man kan komme videre" (FG 4: 1). Det første ord Joan kommer til at tænke på ved spørgsmålet om, hvad der karakteriserer den politiske debat i Danmark, er "mudderkastning" (FG 4: 1). Også Hans kommenterer på tonen blandt politikerne, som han mener, er nedgørende. Hans' kommentar illustrerer også en grad af utilfredshed med debatten:

Igen, det er angreb på modparten end at fremhæve sig selv. Hun sagde ikke det her, hun gjorde ikke det her rigtigt, mere end jamen hvad kan vi gøre for, at nu sidder vi i denne her situation, hvordan gør vi det her bedst (FG 4: 3).

Samme opfattelse deler Jakob (FG 1) som mener, at debatten er ukonstruktiv i de tilfælde, hvor politikerens går efter manden i stedet for bolden. Han påpeger dog, at det varierer meget fra politiker til politiker - og ikke alle bruger personlige angreb.

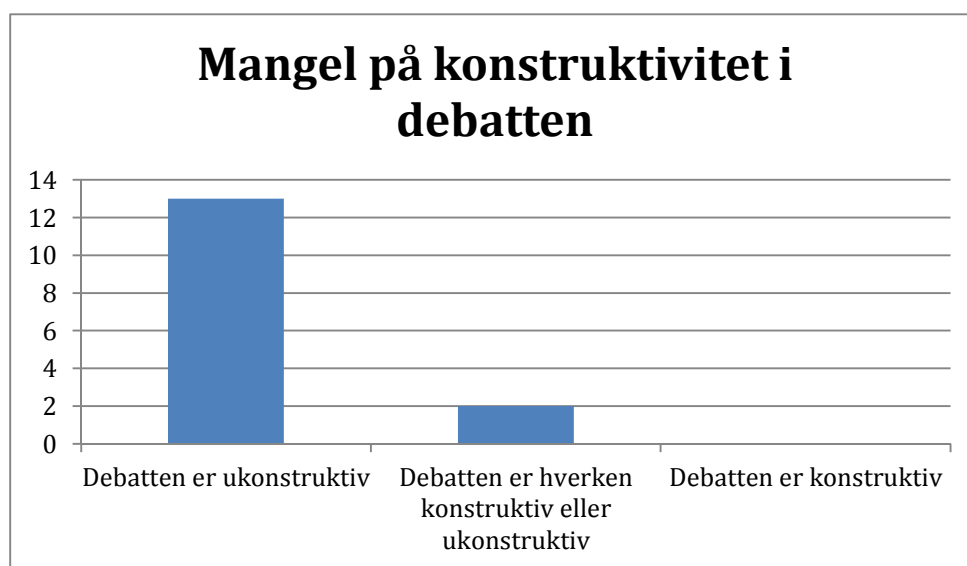
I fokusgruppe 2 bliver der også kommenteret på tendensen, bl.a. siger Petra:

(...) tit så bliver det sådan mere mudderkastning end i forhold til at tale indhold, og meget sådan de samme ting man altid skal gentage og gentage og så bliver der kastet noget den anden vej i stedet for at komme lidt videre i diskussionen og rent indholdsmæssigt (FG 2: 2).

Det bør dog påpeges, at hun også udtaler, at debatten ikke udelukkende er ukonstruktiv, da

(...) man får mere viden om de forskellige emner (...), og hvis der ikke var debatten (...) så ville jeg ikke vide noget om det emne og jeg ville ikke vide, at det overhovedet var på dagsordenen, og det var noget vi skulle vedtage noget, så ville jeg ikke have mulighed for selv at tage stilling til det enkelte emne (...) (FG 2: 7).

Som de eneste ud af 20 deltagere udtaler Petra og Jakob sig positivt, da de bliver bedt om at beskrive debatten. Jakob mener, at ”selve debatten er for så vidt sober nok med...for politikere kan godt (...) diskutere og så stadigvæk se hinanden i øjnene bagefter” (FG 1: 2), men da han bliver spurgt om han generelt anser debatten som konstruktiv, svarer han, som ses fra ovenstående citat, at det synes han ikke altid, den er pga. de mange personangreb. Petra svarer hverken/eller, og kan derved heller ikke karakteriseres som decideret positiv.

Figur 1 - Deltagernes svar til spørgsmålet om debatten generelt er konstruktiv. N = 15

Flere af deltagerne karakteriserer altså debatten som ukonstruktiv, fordi de mener, at fokus tit er på mudderkastning og nedgørelsen af modparten (se også bilag 6, figur 6 + 7 om personsager og konflikter). For Lea betyder det bl.a., at det kan være svært at gennemskue, hvilke konsekvenser diverse forslag vil have. Hun føler, at hun mangler en opstilling af fordele og ulemper, fordi hun synes, det tit er store emner, samt at det som almindelig borger kan

være svært at se de mulige konsekvenser af et forslag (FG 3: 3). Torbens kritik af debattens tilstand går på, at den ikke er tilstrækkelig nuanceret. Med udgangspunkt i valgkampen 2011 ser han betalingsringen som et eksempel på den manglende nuancering:

(...) det var ligesom de samme ting der kørte igen og igen, (...) både journalisterne og politikerne var rigtige dårlige til ligesom at nuancere det, sådan så at sige at jamen, det handler jo også om sundhed, det handler om miljø og det handler om alle mulige andre ting. Det kørte hele tiden på hvor meget skal man betale og så glemte man ligesom nogle andre aspekter af det (FG 2: 2).

I tråd med manglende nuancering udtaler Helene, at hun mener, debatten stort set kun henvender sig til "folk på dagpenge, sygdomsramte mennesker, arbejdsløse, unge studerende (...)", hvilket hun mener, fører til, at debatten foregår på et for lavt niveau²⁴. Hun oplever, at dem man vælger at interviewe og drage frem i debatten, sjældent er nogen "der har et højere job og som tjener de penge, som skal fordeles ud til alle dem som åbenbart skal hjælpes, så jeg synes, debatten er på et lidt lavt niveau" (FG 2: 1-2). Petra er enig i, at det indholdsmæssigt er et for lavt niveau politikerne debatterer på:

(...) det er det i hvert fald, når man ser det sådan i fjernsynet eller hører det i radioen, fordi det går så hurtigt, altså det er måske lidt noget andet, hvis man sætter sig ned og læser en avis, men der er der jo heller ikke to folk der skal stå og diskutere eller man skal have det hurtigt igennem, så der synes jeg meget det kan blive på den måde (FG 2: 2).

Den manglende nuancering og indhold som Torben og Petra efterspørger, mener Lasse kan være pga., at mange emner er for abstrakte for mange vælgere at forstå. Han påpeger, at det er sandsynligt, at mange politikere ved en del om emnerne, men ikke formår at kommunikere det til vælgerne. Dertil mener han også, at politikerne ikke tør "stå frem og sige hvad er egentlig visionerne, vise det der mod der skal til og sige, og til også at tage upopulære beslutninger" (FG 1: 3). Ifølge ham hænger det sammen med, at politikerne

(...) skal jo også lefle for dem der er cheferne, eller kunderne i butikken, og det er vælgerne, og så give dem den vare de gerne vil have. Og lidt man kan sige befolkningen får de politikere de selv har fortjent, så jeg synes politikerne gør det ganske udmærket ud fra hvis man ser på grundsubstansen (FG 1: 3).

Her er Lasses konklusion interessant. Han mener, det er vælgernes egen skyld, at de har politikere, der ikke altid debatterer efter reglerne, da politikerne bare gør hvad de kan for at skaffe stemmer. Han deler tilsyneladende ikke Kocks ideal om den politiske debats eksistens

²⁴ En kommentar hendes meddeltagere ikke er ubetinget enig i, dog uden at sige, at de er helt uenige.

for borgernes skyld, og at politikernes argumenter bør holdes op imod kvalitetskrav for at borgerne kan få de informationer de har behov for. Derimod lader det til, at Lasse mener, at borgerne selv har et ansvar for, hvordan debatten kører, og om de får de argumenter de har brug for. Dette aspekt berør Kock (2011b: 215) kun ganske lidt ved at påpege, at borgerne bør dygtiggøres til at skelne mellem god og dårlig argumentation gennem undervisning, der bør starte allerede i folkeskolen. Det skal dog pointeres, at Lasse er den eneste ud af de 20 deltagere, der giver udtryk for denne holdning, men afvigelsen fra de resterende deltageres vurdering er interessant. Der er adskillige andre deltagere, der bebrejder journalisterne og medierne for den måde debatten kører på, men kun Lasse udtaler, at borgerne også har et medansvar for debattens tilstand.

Kritik af mediernes rolle

Som nævnt bebrejder flere af deltagerne journalister for debattens tilstand. Blandt andet udtaler Torben, at én af grundene til debatten mangler nuancering er, at det hele tiden er de samme spørgsmål politikerne bliver bedt om at forholde sig til. Han påpeger, hvordan emnet hele tiden var økonomi i valgkampen, og han mener, at det ville have gavnet debattens kvalitet, hvis "journalisterne spurgte ind til nogle andre aspekter af det, så politikerne var også tvunget til at sælge det", og derved ville borgerne blive bedre informeret om, hvem der bedst kunne varetage Danmarks økonomiske udfordringer (FG 2: 2). Dertil mener Lasse ikke, at medierne fokuserer nok på de vigtige emner, og journalisternes behandling af disse emner bærer præg af manglende analyse og grundighed. Endvidere siger han, at politikerne egentlig er gode til at holde personsager ude, mens medierne ikke er det (FG 1: 11-12). Denne kritik er gruppe 2 enig i, eksemplificeret ved Amalies kommentar:

Det er kun medierne der fremhæver det, jeg synes ikke de andre kører på det, fordi de er professionelle. (...) Politikerne kan godt forstå at inde på Borgen, der har man et professionelt forhold og så har man et personligt forhold, man kan sagtens være venner på kryds og tværs i partierne, men når man er på, og når man er i medierne så repræsenterer man et parti og en holdning og der er man professionel, der står man ikke og hakker på hinanden. (...) Jeg synes kun det er medierne der fokuserer på det personlige (FG 2: 9).

Yderligere siger Bente, at medierne er slemme til at lede efter konflikt:

[Journalisterne] dræber rigtig mange forsøg, hvis nogen prøver at stable andet på benene i en debat end konfliktorientering, og det synes jeg faktisk var noget vi burde virkelig gøre noget ved. Og se og ruske lidt op i journalister og medier og sige ved I hvad, tag lige og kom ind i det 21. århundrede venner. Der skal nogle nye paradigmer på bordet (FG 2: 3).

Kock (2011b: 198) mener, at den måde medierne arbejder på, med færre dybdegående analyser af vigtige politiske emner og mere fokus på politikernes "fejltrin, privatliv og konflikter", er med til at undergrave den politiske debat. Denne tendens mener Kock stammer fra den kyniske journalistik, som er med til at flytte fokus fra argumentation over på personsager. Han kritiserer derved den udbredte holdning blandt medierne, at alt hvad politikerne gør og siger, er strategisk motiveret. De er ikke motiveret af at ville det fælles bedste, men kun af hvad der er bedst for dem selv, en tilgang Kock betegner som *kynisme* (Kock, 2009; Kock, 2011b: 199-202). Dog opererer kynismens logik ikke kun blandt medierne, men også blandt politikerne og borgerne.

Mediernes kynisme ligger i den måde, de anser alt, politikerne gør, som spil og spin, hvilket stemmer overens med deltagernes opfattelse af politisk journalistisk²⁵. Dertil er Amalies kommentar til de politiske kommentators rolle interessant:

(...) alle de her [politiske kommentatorer], som der skal sidde og diskutere form i stedet for indhold, og det synes jeg faktisk tit er irriterende, fordi de forfladiger selve debatten, det som demokratiet handler om, at vi skal diskutere de, altså indholdet i de forskellige forslag, i stedet for hvordan det blev fremstillet og hvem der sagde hvad og hvad er nu deres hensigt med det og hvad er strategien i stedet for hvad de rent faktisk vil opnå med det (FG 2: 3).

Ligesom Kock (2009, 2011b) kritiserer hun politiske kommunikatorers fokus på personsager og strategi. Tilmed understøtter Amalies kommentar vores tidligere påstand om, at deltagernes opfattelse og vurdering af debatten tyder på politikerlede og politisk apati. Hun mener tilmed, at den kyniske journalistik har smittet af på, hvordan politikerne taler, og det betyder, at de i højere og højere grad går efter manden i stedet for bolden, hvilket stemmer overens med Kock. I Amalies gruppe er fire deltagere enige i, at der er for meget fokus på personerne frem for indholdet²⁶, og alle tilkendegiver, at medierne har et stort ansvar, da det er dem, der sætter dagsordenen.

Den kyniske tilgang blandt politikernes ses i deres korte, tilspidsede og magt-fokuserede politiske budskaber i konkurrencen om borgernes opmærksomhed. Kock (2011b: 210-211) mener, at politikernes kommunikation vidner om en antagelse om, at borgerne har faste politiske præferencer og derfor er argumentresistente, hvilket for os lyder som om Kock mener, at den strategi politikerne bruger er den stemmesamlende.

Den kyniske tilgang til borgerne stammer, ifølge Kock, fra Anthony Downs, som mener, at borgerne kun ser på politiske valg som "midler til at vælge den regering der er mest nyttig for ham selv altid" (Downs, 1957, som citeret i Kock, 2011b: 208). Kock mener, at det er

²⁵ Ud af de 10 deltagere, der udtaler sig om mediernes rolle, lader det til, at seks af dem har samme opfattelse af mediernes kyniske tilgang til debat som Kock, mens kun fire deltageres kommentarer vurderes som neutrale.

²⁶ 1 svarer både/og ud af 5.

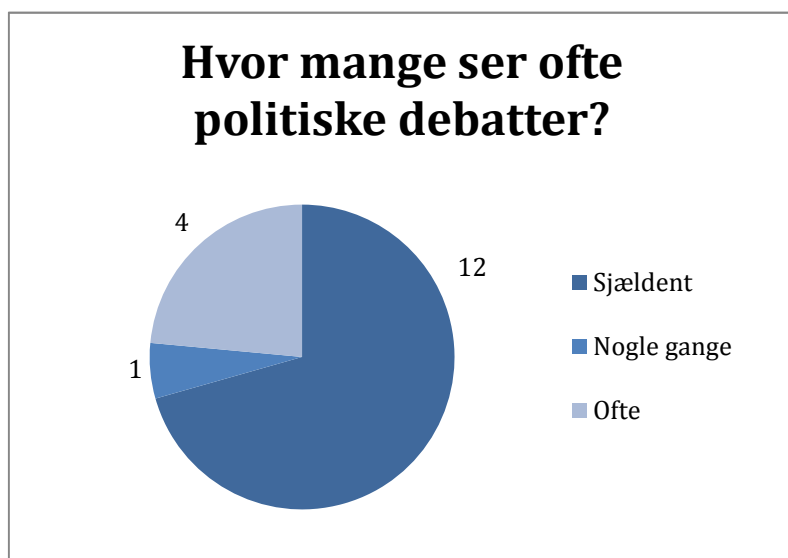
forsimples at tro, at politikernes ønske om magt forklarer alt, hvad de gør og siger, som ligger i den kyniske journalistik, omend han til dels er enig i teorien. Han påpeger dog, at politikernes motiver i sidste ende er ligegyldige. Det vigtige er, at borgerne får deres argumenter og svar. Her repræsenterer Downs den kyniske tilgang til borgerne og mener, at borgerne allerede ved, hvad de vil have - og ikke skifter mening. Men ifølge Kock (2011b: 211) er det ikke givet, at borgerne vælger standpunkter ud fra, hvad der er bedst for dem selv. For det første viste en dansk undersøgelse fra 2007, at vælgere på tværs af politiske ideologi prioriterer det almene hensyn for at finde en løsning på ledighed, fremfor det selviske hensyn om højere lønninger til dem selv (Kock, 2011b: 212). For det andet er der bevis for, at folk skifter standpunkter og partier - endda også blok. I undersøgelsen af Bytinget viste det sig, at ca. 10% af de repræsentativt udvalgte vælgere skiftede mening til den modsatte side efter at have hørt 50 min. argumentation om emnet (Jørgensen et al., 2011; Kock, 2011b: 212).

Kock (2011b: 212) konkluderer derfor, at borgerne godt kan ændre holdning, når de bliver præsenteret for en vis mængde information og argumenter - ikke mindst fra andre end de ledende politikere. Erik udtaler sig, som den eneste deltager, om samme fænomen. Han mener, at borgerne vil have at vide, hvordan eksempelvis et forslag vil påvirke dem selv, "(...) fordi vi er måske os selv nærmest, og det er jo derfor politik er som politik er, man stemmer jo på dem man synes har de samme holdninger som en selv jo" (FG 4: 33). Det lader til Erik er påvirket af kynismesyndromet om, at folk ikke stemmer ud fra fællesskabets bedste, men selviske hensyn - netop den tilgang Kock forsøger at gøre op med.

Hertil er deltagernes vurdering af hvem der har ansvaret for debattens tilstand interessant, idet den bekræfter Kocks påstand om, at mediernes kynisme fører til, at borgerne bliver kyniske. Dertil er det værd at nævne, at deltagerne lægger størst vægt på medierne rolle, og i langt mindre grad på politikernes, i opretholdelsen af den gode debat. Lasse er den eneste, der mener, at borgerne også har et ansvar. Deltagernes vurdering stemmer derved godt overens med Kocks, som også tilskriver medierne en rolle i forværringen af den politiske debat, omend lige så meget politikerne gennem deres udenomssnak og manglende svar. Men heller ikke Kock beskæftiger sig med borgernes ansvar i opretholdelsen og etableringen af normerne for god debat, udover at pointere, at borgerne skal forholde sig kritisk. Dette er en mangel i Kocks teori, som vi vil tage op under diskussionen af vores fund i analysen. Her vil vi se på, hvem der har ansvaret for at opretholde idealerne for god debat med udgangspunkt i deltagerne og Kocks kritik (se kap. 5).

Få ser politiske debatter

Efter deltagerne kritik af debattens tilstand, navnlig pga. mediernes rolle, er det interessant at se, hvor mange af deltagerne der faktisk ser politiske debatter. Som det fremgår af figur 2, så ser størstedelen af deltagerne sjældent politiske debatter, og dem, der ser dem nogle gange, udtaler, at det oftest er i forbindelse med Folketingsvalg.

Figur 2 - Antal deltagere og hvor hyppigt de ser debatter. N = 17

Flere af grupperne uddyber, at årsagen til de ikke ser politiske debatter er personangreb, stort fokus på forskelle mellem de to blokke eller partierne imellem, og at der bliver brugt for meget taletid på at kigge tilbage på andres fejl, fremfor på hvad man selv vil gøre i fremtiden. Disse var også del af forklaringerne på hvorfor de ikke vurderer debatten som konstruktiv. Bl.a. mener Ann, at de illegitime argumentations-træk skaber utilfredshed blandt folk, og man derfor ikke gider se

debatter. Hun mener, at mudderkastning og brokkeri i krogene har ført til, at hendes yngste datter ikke gad stemme, da hun fik muligheden for første gang i år, hvilket er endnu et tegn på politikerlede blandt borgerne (FG 3: 7-8).

Udover personangreb og mudderkastning m.m. nævnes også, at der er mange gentagelser, og at de samme argumenter bliver brugt igen og igen. Bl.a. andet nævner Torben, at han savner, der bliver belyst flere emner i stedet for de samme fem (FG 2: 2). Han udtaler også, at han var "nødt til at sortere nogle fra under valgkampen, fordi [han] synes det blev lidt for meget på de samme emner og argumenter til det ligesom...[han] nåede i hvert fald en mæthed (...)" (FG 2: 6).

I gruppe 3 ser de yngste deltagere²⁷ ikke debatter, fordi de synes, det er uinteressant eller ligefrem kedeligt. Henriette supplerer, at hun i stedet bruger partiernes hjemmesider til at beslutte, hvor hun skal sætte sin stemme. Lasse, som dog ikke tilhører den yngste gruppe, er stoppet med at se debatter, hvilket han begrundet med, at

(...) femte sæson af Paradise Hotel er heller ikke så sjovt som de første fire. Det bliver lidt det samme igen, det er jo de samme ting de går ind og diskuterer, man har hørt argumenterne for og imod, og så det er en ny fremføring af den af den samme sang (FG 1: 6).

²⁷ Den yngste aldersgruppe er de 18-25 årige.

Man kan sætte spørgsmålstegn ved deltagernes forklaring på, hvorfor de ikke ser debatter, da det alt sammen lyder meget pænt og som det "politisk korrekte" at sige, fremfor direkte at sige, som de to unge, at man ikke synes, debatter er interessante. Ikke desto mindre viser kommentarerne en utilfredshed med debattens tilstand.

I det foregående afsnit har vi redegjort for og kommenteret på deltagernes opfattelse af formålet med politisk debat, samt deres vurdering af, hvordan de oplever debatten generelt. Som tidligere nævnt, er deres vurderinger overvejende negative, og i alle grupperne bliver der talt om personangreb og overdrevent fokus på modstanderen som to af de helt store syndere. Vi vil nu se nærmere på, hvordan deltagerne opfatter og vurderer argumentationen i de tre debatuddrag. Til det formål har vi valgt at strukturere analysen efter hvert uddrag med relevante undertemaer enkeltvis, for derved bedre at kunne synliggøre forskelle og ligheder mellem analyserne på baggrund af teoretikerne sammenholdt med deltagernes vurdering.

Debatuddrag 1

Personangreb og tonen

Kendetegnende for alle fire fokusgrupper er, at få kommenterer på personangreb i det første debatuddrag. Ikke desto mindre fremhæves Pia Kjærsgaard af flere deltagere primært for hendes negative træk, bl.a. at hun virker krigerisk, angriber sine moddebattører, samt at hun bruger meget krudt på at kritisere de andre²⁸. Anders SamuelSENS angreb på Johanne Schmidt-Nielsen og hendes idealisme fremhæves også af enkelte fokusgruppedeltagere som noget negativt. Netop det med at kritisere den enkelte politiker fremhæves også af Lea, der foretrækker, at man kritiserer partiet og ikke personen. I det pågældende eksempel svarer SamuelSEN knap nok på det spørgsmål, der blev stillet, men får i stedet drejet sin taletid hen på et personligt angreb på Schmidt-Nielsen. Som Lea udtaler, så blev han

(...) ved med og angribe Johanne Schmidt-Nielsen personligt. Han blev ved med at sige du er for idealistisk, du er lige blevet ramt af virkelighed, altså det var hende som person der var et problem, og det bed jeg meget mærke i, det gjorde han flere gang. Og det synes jeg egentligt var negativt (FG 3: 10).

Agnete og Bente bemærker også, at SamuelSEN får lov til at definere virkeligheden, hvilket Agnete er stærk kritisk overfor. Schmidt-Nielsen ender med "at falde ind i den definition som Anders SamuelSEN havde givet hende af hendes virkelighed, og det var jo ikke så fikst for hende og hendes strategi (...)" udtaler Bente (FG 2: 16). Torben (FG 2) pointerer endvidere, at angrebet på Schmidt-Nielsen gør hende ophidset, og at man derfor tager afstand fra hende.

²⁸ Som nævnt i analyse del 1 (Uddrag 1) kan debattører skade sig selv ved at agere fjendtligt, hvis formålet er at overbevise andre end eksisterende sympatisører (Jørgensen et al., 2011: 133). De påpeger, at fjendtlige debattører er ansigtstruende på en måde der ikke kun signalerer uenighed (Jørgensen et al., 2011: 124), hvilket stemmer overens med deltagernes kommentarer om Kjærsgaard.

Endvidere mener Joan, at Samuelsen får Schmidt-Nielsen til at fremstå dårligt og naiv (FG 4: 11). Deltagerne ser ud til hovedsagligt at vurdere det som en fejl fra Schmidt-Nielsens side, mens Samuelsens frame bliver bemærket af deltagerne, men ikke dømt lige så hårdt, da de lader til at bedømme politikerne efter effektivitet og ikke normativitet. Som nævnt i analysen af debatuddrag 1, har vi vurderet, at Samuelsens forsøg på at sætte rammen for debatten vurderes som potentielt effektivt, forudsat seerne ikke lægger mærke til Samuelsens angreb. Men selvom alle fire fokusgrupper lægger mærke til episoden, er det kun Torben i fokusgruppe 2, der direkte kommenterer på Samuelsens stikpille om sammenligningen mellem Enhedslisten, Østeuropa og kommunismen, hvilket han opfatter som negativt. Lea, Ann og Hans kalder det et decideret angreb, mens Lasse modsat vurderer det positivt, at Samuelsen hænger hele sin argumentation op på virkeligheden. Det interessante er, at selvom alle grupper lægger mærke til hændelsen, er det kun tre deltagere som karakteriserer det som et negativt træk fra Samuelsens side ligesom os.

Deltagerne kommenterer også på politikernes tone i debatuddraget og grupperne er overvejende enige om, at tonen blandt politikerne i uddraget ikke var god og karakteriserer den bl.a. som "fjendsk" og "stressende". Dog pointerer Lasse (FG 1) bl.a., at tonen ikke er god, men at det er konsekvensen, når man "har to lejre og man skal være uenige" med hinanden. Theis (FG 3) har lignede kommentar. Som nævnt i kap. 3 er Kock (2008a) uenig i denne vurdering, da der ifølge ham skal være plads til fornuftig uenighed, men det tillader ikke, at tonen ikke er ordentlig, eller at uenigheden bliver belyst med andet end saglige argumenter og modargumenter.

Selvom Kjærsgaard bliver kritiseret for at angribe og generelt være aggressiv, så fremhæver Torben (FG 2: 14) til gengæld hendes rolige og dæmpede stemme og toneleje, hvilket gjorde det nemt at lytte til hende. Netop denne pointe om sammenhængen mellem politikernes tone og hvorvidt man lytter til vedkommende, bekræfter undersøgelsen af Jørgensen et al. (2011:29-30), der netop fremhæver bl.a. en rolig stemmeføring som et vindertræk hos debattører, samt Onsberg (2009: 219) der skriver, at en kontrolleret stemmeføring kan være med til at højne afsenderens troværdighed. Omvendt kritiserer Jakob (FG 1), Kjærsgaard for at være skarp i tonen, hvilket fremhæves som et mindre overbevisende element i samme undersøgelse, idet vindertyperne oftest har et venligt tonefald (Jørgensen et al., 2011: 41). Derimod kan et uvenligt tonefald, som tidligere nævnt, have en negativ effekt på publikum (Jørgensen et al., 2011: 29). Forskellene i vurderingen af Kjærsgaards tonefald er interessant, men vi har ikke kunne finde nogen forklaringer på de forskellige opfattelser i Jakob eller Torbens politiske overbevisning. Margrethe Vestager komplementeres derimod for, at "hun har en god stemme, fører en god toneleje, hun er faktisk den eneste der sådan taler pænt igennem hele debatten" (FG 4: 14), hvilket Jørgensen et al. (2011) også mener, har betydning for, om folk lytter til en. Claus (FG 4) og Torben (FG 2) mener, at Vestagers tone har den virkning i det pågældende uddrag.

Vestager bliver nævnt i alle fokusgrupper, som den politiker der holder sig fra personangreb. 9 ud af de 12, som peger på en decideret vinder af debatuddrag 1, peger på Vestager som "vinder" af debatten, eller hvert fald den, der klarede sig bedst, og fik fremlagt sine argumenter og budskaber klarest. Vestagers præstation i debatuddraget er ligeledes vurderet overvejende positivt set ud fra teorien, da hun netop udmærker sig ved at argumentere sagligt og give klare svar på mange af de spørgsmål, hun bliver stillet. Årsagen til at Vestager bliver udpeget som den, der klarer sig bedst i uddrag 1, er ifølge Petra, Lea, og til dels også Ann, at Vestager hverken kaster med mudder eller forfalder til personangreb, og derfor virker mere troværdig, hvilket vi tilslutter os. Her lader det til, deltagernes vurdering bygger på normativitet fremfor udelukkende effektivitet, som ellers forekommer oftest i deltagernes vurderinger. Desværre er det få af grupperne, der uddyber eller kommenterer på sammenhængen mellem, hvem de mener klarer sig bedst og udeblivelse af personangreb. Derimod er der flere, der både i uddrag 1 og 2 er kritiske over for politikernes fremtoning, hvis de bliver for aggressive eller personlige.

Sammenhængen mellem troværdighed og brugen af personangreb, er undersøgt af Jørgensen et al. og de konkluderer netop, at en persons fjendtlighed, i form af bl.a. personangreb, afbrydelser, fjendtlig stemme eller toneleje, er et tabertræk, og mindsker muligheden for tilslutning blandt publikum (Jørgensen, 1998: 433-436). Kun Erik har Kjærsgaard som vinder, men her kan det mistænkes, at han er påvirket af sin egen politiske ideologi, da han stemmer på Dansk Folkeparti. Martin og Petra fremhæver også Schmidt-Nielsen som god i uddrag 1, og Martin udtaler bl.a., at "nu er man jo politisk drejet, så men altså jeg kan godt lide at høre på Johanne Schmidt-Nielsen, jeg synes hun taler godt for sig selv" (FG 2: 11). Petra mener, at både Vestager og Schmidt-Nielsen klarede sig godt og udtaler bl.a., at Vestager var den der klarede sig bedst, fordi

(...) hun blander sig [ikke] i den der personfiksering eller personfnidder som alle de andre tre de jo egentlig, eller Johanne stod og forsvarede sig og de andre to ligesom angreb hende, og Margrethe holdt sig ligesom uden for det, hun blandede sig ikke i den, så hun fik faktisk lov til at sige hvad det var hun mente. Så både hende og Johanne synes jeg egentlig er vindere selvom at Johanne hun fik så mange smæk så det til sidst ku()...måske kunne være lidt svært, men hun fik sådan set også sit budskab igennem (FG 2: 17).

På trods af et personligt angreb fra Samuelsen mener altså både Martin og Petra, at Schmidt-Nielsen fik sit budskab igennem, men Torben og Joan mener, at angrebet skader Schmidt-Nielsen, fordi hun lader sig provokere. Vores teoretisk funderede vurdering af Schmidt-Nielsens modargument på angrebet var i tråd med Martin og Petras vurdering - nemlig at hun ikke lader sig provokere af Samuellsens stikpille, men i stedet affejer den og returner et sagligt svar. Fokusgruppernes positive vurdering af Vestager stemmer også overens med vores vurdering af hendes præstation i uddraget. Hun svarer præcist og konkret på spørgsmålene,

omend man, som Hans også nævner, enkelte gange savner direkte svar på bl.a. de dilemmaer De Radikale vil komme til at stå overfor med deres kommende samarbejdspartnere. Kjærsgaards fjendtlighed i uddraget vurderer deltagerne overordnet set som negativt, og hendes hyppige angreb på modstanderne resulterer i, at seerne tager afstand fra hende og frastødes af hendes måde at tale til sine modstandere på.

Ikke-svar og udenomssnak

Når vi ser på kodningsresultaterne for temaet "ikke-svar og udenomssnak", samt de specifikke kommentarer til debatuddrag 1, er det tydeligt, at deltagerne hverken har den samme vurdering eller lægger mærke til de samme ting, som vi har lagt vægt på i analysen ud fra teoretikerne.

Vores analyse viser, at Schmidt-Nielsen ikke svarer på Inge-Meretes problemstilling eller Clements opfølgende spørgsmål²⁹, hvilket der også er enighed om på tværs af grupperne³⁰. I gruppe 3 mener Ann, Jon, Henriette og Lea, at de slet ikke fik svar på Inge-Meretes problem fra nogle af politikerne, hvilket stemmer overens med Lea, Henriette og Joans vurdering af, at alle snakker udenom i uddraget. Det pudsige er, at Martin vurderer, at Schmidt-Nielsen klarer sig bedst i debatten, og at samtlige politikere svarede på spørgsmålene (FG 2: 11). Der er tydeligvis stor forskel på, hvad de forskellige deltagere lægger mærke til, og hvordan de vurderer politikernes svar eller udenomssnak. Martins afvigelse fra de resterende deltagere kan muligvis forklares med, at han stemmer på Enhedslisten, og derved lader sin politiske overbevisning overskygge Schmidt-Nielsens egentlige præstation.

Både Lea og Ann er enige om, at udenomssnak forekommer ofte i politisk debat, hvilket Ann betegner som træls og irriterende: "(...) Det er jo irriterende, fordi man får jo aldrig nogle konkrete svar på det, der bliver spurgt om. Det er altid sådan noget, der bliver drejet hen på noget helt andet" (FG 3: 11). Dette passer med, at Lasse vurderer Schmidt-Nielsens præstation som mindre god, fordi "hun bliver jo spurgt til nogle konkrete ting omkring hvad skal vi gøre i forhold til international konkurrence, og så begynder hun at snakke om millionærskat og uddannelse" (FG 1: 13). Det er Jakob og Helle enige i, og Helle siger: "(...) pludselig kører hun af sporet og så er hun ude i noget andet end det vi snakker om" (FG 4: 13).

Selvom Schmidt-Nielsen flere gange bliver fremhævet som den politiker, der taler mest udenom og undlader at svare, så fremhæver Henriette, at Schmidt-Nielsen alligevel var bedst til at komme ud med "hendes partis andre holdninger om en masse andre ting. Det klarede hun meget godt" (FG 3: 11). Dertil mener Theis og Lea i fokusgruppe 3, at Schmidt-Nielsen (sammen med Vestager) kom med flest argumenter, og var bedre til at holde sig til politikken og argumenterne fremfor at pege fingre af modstanderne, hvilket må tolkes som positivt. Vores analyse stemmer ikke overens med denne opfattelse. Schmidt-Nielsen havde måske

²⁹ Fem deltagere siger direkte, at de mener, at Schmidt-Nielsen ikke svarer eller taler udenom.

³⁰ Fokusgruppe 2 kommenterer ikke på Schmidt-Nielsens udenomssnak og ikke-svar.

mest taletid i uddraget, men hun kom ikke med flest saglige argumenter. I stedet talte hun meget hen over Clements spørgsmål, og hendes svar var i høj grad præget af udenomssnak. Det kommenterer Theis og Henriette også på: "(...) hun var god til at dreje det over på en masse andre ting" (FG 3: 11), hvilket også var Jakob, Lasse og Helles vurdering. Det viser igen, at deltagerne ofte lader til at vurdere politikerne ud fra, hvad der er smart for politikerne selv, fremfor hvad der er normativt korrekt.

Det er også værd at nævne, at selvom ni af deltagerne kommenterer politikernes udenomssnak, er der ingen der nævner specifikt³¹, at Samuelsen også snakker udenom, da Clement spørger ham, om Schmidt-Nielsen har ret i, at man bør satse på andre områder end konkurrence på lave lønninger. Til det svarer Samuelsen kort i en enkelt hovedsætning: "Vi skal satse på alt mulig grøn vækst også (...)", men lancerer herefter sit "ramt af virkeligheden"-angreb imod Schmidt-Nielsen, som nævnt i ovenstående afsnit om personangreb og tonen. At deltagerne ikke noterer sig Samuelsens udenomssnak, kan muligvis forklares med vores vurdering, at Samuelsen muligvis har en pointe i sin kritik af Schmidt-Nielsens politik, som er relevant at få belyst for seerne, idet han påpeger, at uden at lytte til erhvervslivet og værne om deres interesser vil hun og Enhedslisten ikke få de penge ind, som de skal bruge til alle de ting, de gerne vil gøre for det danske samfund.

Et andet bemærkelsesværdigt resultat er, at deltagerne heller ikke lægger mærke til samme positive træk fra uddraget. Kun Martin mener, at alle svarede på spørgsmålene i uddrag 1, og Lasse fremhæver alle andre end Schmidt-Nielsen. F.eks. har vi i vores analyse fremhævet Schmidt-Nielsen for at være god til at komme med et godt modargument og Vestager for at give direkte og klare svar. Schmidt-Nielsen svarer sagligt på Samuelsens anklager imod hende, og undlader at lade sig provokere af hans stikpille om Østeuropa, hvilket Torben, som sagt, er den eneste der kommenterer på. Vestager får blandede kommentarer fra deltagerne. Erik mener, at hun er den eneste der tager sig tid til at svare på spørgsmålene, men at hun ikke rigtig får sagt noget konkret. Samme opfattelse deles af Hans, som heller ikke mener, at Vestager siger noget indholdsmæssigt. Han kritiserer også Vestager for ikke at vil tage stilling til et spørgsmål fra Clement, fordi der ikke har været valg endnu og mener, at det kendetegner alle politikere:

(...) jamen, altså I har ligesom stillet op på nogle hold, men I vil ikke tage stilling til hvad I vil gøre, når I kommer længere frem, fordi at det ved I så ikke. Jamen, altså hvordan skal vi kunne stemme på nogen der ikke rigtig vil tage stilling til nogen konkrete ting (FG 4: 12).

Hans' gruppemedlemmer Erik og Helle er enige i, at det er et problem, at politikerne ikke altid vil give konkrete og håndfaste svar³². Mens Helene tilsyneladende ikke holder Vestagers ikke-

³¹ Tre siger, at alle politikerne snakkede udenom.

³² Manglende svar er også én af de kæpheste bl.a. Kock, Gabrielsen og Jønsson forsøger at bekæmpe gennem RÆSONs ugentlige torsdagstema om "Udenomssnak: Sådan gør politikerne" (<http://raeson.dk/2011/udenomssnak-sadan-gør-politikerne/>).

svar imod hende og siger, at "(...) hun er en vinder, fordi hun (...) siger ikke ret meget, eller svarer ikke på ret meget, og så slutter hun altid af" (FG 2: 16). Helenes vurdering er bemærkelsesværdig, idet det lader til, at hun her fokuserer mere på, hvad der fungerer bedst for Vestager som politiker - og ikke hvad borgerne har behov for³³.

Afslutningsvis er Joans udtalelse værd at bemærke, da hun siger:

(...) jeg synes det var simpelthen så tydeligt, de havde taget hende direktøren ind og hun stillede et meget konkret spørgsmål, og der var det simpelthen så tydeligt hvor dygtige de var, de der politikere, til i hvert ikke at svare på det hun spurgte om. Det synes jeg var sindssyg tydeligt, det er sådan...ja, det kendetegner egentlig hele den politiske debat, lige præcis dét (FG 4: 12).

Udtalelsen er i tråd med vores analyse, som konkluderede, at alle fire politikere var skyldige i udenomssnak og ikke-svar - dog i større og mindre grad. Mens Schmidt-Nielsen var værst til at snakke hen over spørgsmålene, så var også Kjærsgaard, Samuelsen og Vestager slemme til at undlade at svare. Kjærsgaard ved at bruge sin taletid på at skabe velvilje hos erhvervslivet og Inge-Merete, Samuelsen ved kort at svare Clement i en hovedsætning, hvorefter han brugte resten af sit modargument på at angribe Schmidt-Nielsen, og Vestager der forsøgte at undvige Clements spørgsmål ved at argumentere for, at samarbejdet med Enhedslisten jo ikke var en realitet på det givne tidspunkt, og hun derfor ikke kunne svare.

Debatuddrag 2

Personangreb og tonen

Alle fire fokusgrupper kommenterer på tilfælde af personlige angreb i debatuddrag 2, og størstedelen af kommentarerne er af en negativ karakter, bl.a. bruger flere deltagere ordet *mudderkastning*. De mange personangreb gør det, ifølge Amalie og Petra, svært at fokusere på indholdet af debatten, hvilket er i tråd med teoretikernes vurdering af, at personangreb ikke bidrager til borgernes oplysningsniveau eller forbedrer deres beslutningsgrundlag, da emner ikke belyses tilstrækkeligt. Lea udtaler netop også, at det kan være svært at se nuancerne "fordi det hele går op i personfnidder (...)" (FG 3: 23).

Vestager fremhæves især som meget saglig i sin kritik af sine moddebattører. Endvidere fremhæves hun, som den eneste politiker i uddrag 2, der (næsten) ikke forfaldt til personangreb, hvilket slet ikke harmonerer med vores analyse, da hun flere gange bruger stråmænd, og kommer med udokumenterede beskyldninger om sine modstandere. Ingen kommenterer på de stråmænd, Vestager begår mod Kjærsgaard og Espersen, men derimod

³³ Dog understøttes Helenes observation af Jørgensen et al. (2011: 287, 302) som påpeger, at det at få det sidste ord kan virke persuasivt, da det, der nævnes sidst, står stærkest og huskes bedst.

mener flere, at det er gode argumenter, hun kommer med. Dette kan forklares med, at Vestager ofte bliver omtalt i medierne som en politiker, der er saglig og god til at argumentere, hvilket kan have påvirket deltagerens opfattelse af hendes argumentation. Eksempelvis er Vestager efterfølgende blevet kåret af Politiken til at være nr. 2 ud af de 50 stærkeste meningsdannere i 2011³⁴ (Jespersen & Højbjerg, 2011). Placeringen har hun bl.a. fået på grund af hendes evne til "være til stede i det offentlige rum og til at sætte dagsordener, der udfordrede og flyttede den offentlige opinion" (Jespersen & Hansen, 2011). Endvidere er hun blevet kåret som året politiker af Berlingske (Thobo-Carlsen, 2011).

I hvert fald lægger ingen af deltagerne mærke til stråmandsargumenterne, hvilket potentielt gør dem endnu farligere for debatten end personangreb og udenomssnak. Dertil er det interessant, at stort set alle fokusgrupperne er enige om, at Vestager fremstod bedst³⁵, og Theis udtaler bl.a., at "(...) Vestager [igen er] meget saglig og holder sig til det det handler om, men lader sig også rive med i det her personfnidder på et tidspunkt, men formår egentlig at komme tilbage til udgangspunktet, det det handler om (...)" (FG 3: 18). Netop Vestagers evne til at få debatten tilbage på sporet kommenteres også som noget positivt af Petra og Torben i fokusgruppe 2, samt Theis i fokusgruppe 3. I fokusgruppe 4 er de dog uenige om, hvem der fremstod bedst i uddrag 2. Deltagerne er splittet mellem Vestager, Espersen og Kjærsgaard som vindere. Mens "saglig" blev brugt om Vestager i uddrag 1, så bliver Kjærsgaard her i uddrag 2 af én enkelt person karakteriseret som den saglige person med saglige argumenter. Også Joan "oplevede hende som sindssygt engageret" (FG 4: 24), men vurderer alligevel, at "(...) der [ikke] var nogen af dem der klarede sig specielt godt. Jeg synes, de var meget gode til at lave en masse mudderkastning, egentlig af værste skuffe, fordi de snakker faktisk rigtig, rigtig grimt" (FG 4: 24).

Erik og Hans mener, at Espersen klarede sig bedst, men det er tydeligvis ikke en overbevisende sejr: "Det kan også være fordi man har sænket niveauet til hende så meget, at hun klarede sig faktisk okay" (FG 4: 26). Og selvom Tom havde udtalt sig positivt om både Schmidt-Nielsen, Vestager og Kjærsgaard flere gange, ville han ikke pege på, hvem der klarede sig bedst.

Som nævnt, peger størstedelen af deltagerne på Vestager som vinder af debatuddrag 2³⁶, og Lea udtaler bl.a., at "den eneste hvor jeg rigtig fik fat i argumenterne hos var Vestager" (FG 3: 18) og tilføjer yderligere om det gode ved Vestagers argumentation:

(...) det er det der med, at hun mener, at pointsystemer kommer til at forskelsbehandle, og at man ikke, altså at bare fordi at man ikke har et...tjener en million om året, at så kan man stadig godt være forelsket

³⁴ 1. pladsen gik til Johanne Schmidt-Nielsen (Se hele listen på: <http://politiken.dk/debat/ECE1482014/her-er-debattens-superliga-2011/>).

³⁵ 14 ud af 20 deltagere peger på en decideret vinder, hvoraf 11 peger på Vestager. 6 mener, de klarede sig lige godt eller vil ikke pege på en vinder.

³⁶ I alt 11 deltagere peger på Vestager som vinder af uddrag 2 – Lasse, Jakob, Bente, Petra, Helene, Torben, Jon, Lea, Theis, Ann og Helle.

og være berettiget til at få vedkommende til Danmark, og vedkommende vil også altså kunne forsørge sig selv og sin familie, selvom altså de måske ville have det lidt hårdere. At det, og at altså det er meget at antage, at bare fordi at en lavtlønnet får sin partner til Danmark så vil de automatisk komme til at altså leve af samfundet og bo i ghettoer og altså trække ned og trække fra så at sige. At det var derfor hun var imod pointsystemet fordi at hun mente det ødede forskelsbehandlingen (FG 3: 19).

At Vestager havde de bedste og klareste argumenter tilslutter Theis sig, og Ann tilføjer at "hun i hvert fald [var] den der kom bedst igennem med det hun mente" (FG 3: 19). Det ser altså ud til, at Vestagers argumentation fungerer efter hensigten, og var særdeles effektivt over for Lea (FG 3), på trods af der er tale om et illegitimt argumentationstræk, idet Vestager bruger flere stråmandsargumenter imod Kjærsgaard og Espersen, samt spør om deres intentioner. Dette træk er der dog ingen af fokusgruppedeltagerne, der bider mærke i, hvilket vi mener, kan tillægges Vestagers persuasive fremførelse, der efterlader illusionen om et højere niveau af saglighed, end hvad sandt er. Omvendt kan det også argumenteres, at fokusgrupperne anser det som positivt, at Vestager i virkeligheden påpeger konsekvensen af Kjærsgaard og Espersens politik, hvilket vi også har kommenteret på i analysen. Vi har dog vurderet det som en gråzone, omend vi mener, at illegitime argumenter står i vejen for borgerens oplysning om emnet, og derfor altid bør undgås.

Vestager komplimenteres også for sin tone og sobre måde at kritisere sine modstandere på³⁷. Ligesom i uddrag 1 lægger deltagerne mærke til Vestagers rolige måde at tale på. I modsætning til Vestager fremhæves Kjærsgaard som værende skrap i tonen, at hun skyder med skarpt og er aggressiv, men Tom (FG 4) pointerer bl.a. også, at man til gengæld ikke er i tvivl om, hvad hun mener, fordi hun siger det ligeud, hvilket Helle (FG 4) og Helene (FG 2) er enige med ham i. Hvor Torben (FG 2) roste Kjærsgaard i uddrag 1 for hendes rolige og dæmpede stemmeføring, så bliver hendes tone her karakteriseret som skarp og spydig, og Kjærsgaard vurderes generelt mere negativt i uddrag 2 end i uddrag 1. Størstedelen af fokusgruppedeltagerne følte sig negativt påvirket af Kjærsgaards tone i uddraget. I fokusgruppe 3 bemærker fire ud af fem deltagere Kjærsgaards fjendtlige tone over for Vestager, efter Vestager har forsøgt at appellere til Kjærsgaards kernevælgere. Tilmed vurderes Kjærsgaards tone generelt meget negativt af samtlige fokusgruppedeltagere. I lighed med Torbens kommentar om, at Schmidt-Nielsens ophidselse i uddrag 1 resulterer i, at man tager afstand fra hende, så mener Torben ligeledes her, at Kjærsgaard er mere irriterende i uddrag 2, fordi hun fremstår sur og mopset.

I forbindelse med personangreb er det interessant, at Lasse pointerer, at "(...) det er okay at drille (...). Jeg synes ikke, det er drilleri, når for eksempel Pia skyder på Margrethe Vestager med hvorfor nu Margrethe lige pludselig interesserer sig for SOSU-hjælpere, det er jo ikke

³⁷ Nogle deltagere bruger ordet "angribe(r)".

hendes vælgergruppe, så er det mudderkastning" (FG 1: 19). Dette synspunkt stemmer overens med vores analyse af selvsamme situation, hvor Kjærsgaard taler hen over spørgsmålet, og i stedet angriber Vestager. Lasses udtalelse er også i tråd med Amalies udsagn om, "at der selvfølgelig stadigvæk skal være kritik af de andre, men politikerne skal blive bedre til at fortælle om deres vision for samfundet, altså hvilken retning de gerne vil have man skal gå i" (FG 2: 8) fremfor at fokusere så meget på hvad modstanderne har gjort forkert. Men ifølge Lasse er det altså i orden, hvis man gør det lidt elegant for at belyse et eventuelt dilemma. Sammen med Torben (FG 2) vurderer han bl.a. Vestagers brug af billedsprog positivt, f.eks. hvordan hun driller, nærmest gør grin med, Espersen og Kjærsgaards "få din kæreste-med-tjek det er længere end Ida Davidsen smørebrødsseddel" (FG 1: 19).

Lea er også kritisk over for politikernes fokus på at angribe og kritisere hinanden, i stedet for at sige, hvad det er, de vil, og f.eks. hvorfor man vil indføre det her pointsystem. Ann påpeger endvidere, at der generelt synes at være en tendens til, at politikerne har travlt med, at "fortælle hvad alle de andre har gjort dårligt, fremfor at være lidt fremsynet og fortælle hvad er det vi gerne vil, så bruger man enormt meget tid på at slå alle de andre oven i hovedet" (FG 3: 2). Samme tendens kommenterer Amalie på:

(...) jeg synes, at hver gang der blev stillet et konkret spørgsmål, (...) uanset om det så var på den ene side eller på den anden side, så gik de ind i bagefter, i stedet for at havde fokuseret på deres (...) bagvedliggende motivation for hvorfor de havde den her holdning, eller det er bare fordi at du...I gør forskel på folk eller nej, det er fordi I ikke er interesseret i sådan og sådan, hvor de gik ind og så på hvad deres hensigter, hvad deres følelser og sådan noget var bagved, i stedet for at svare sådan konkret på det spørgsmål der blev stillet (FG 2: 23).

Samlet set kommenterer fokusgrupperne dog ikke meget på, hvorvidt politikerne har for meget eller for lidt fokus på at kritisere modparten i de enkelte uddrag. Det kommenteres dog på inden uddragene bliver vist, hvor flere deltagere, som nævnt under afsnittet 'Debattens tilstand', stiller sig negativt over for den ubalance, der er mellem politikernes fokus på at kritisere modparten, fortælle hvad de har gjort galt, burde have gjort, hvad de selv vil og hvad deres politik er.

Det er bemærkelsesværdigt at se, hvor stor forskel der er på vores analyse ud fra teoretikernes vurderingsredskaber og deltageres opfattelse og vurdering. Særlig interessant er det at se, at Vestagers strategi har en stærk persuasiv effekt på deltagerne, og størstedelen vurderer hende som den, der klarede sig bedst, og bedst kom ud med sine argumenter. Især når grupperne udtrykker stor irritation og frustration over politikernes fokus på modpartens fejl fremfor deres egen politik. I vores analyse er Vestager dog ikke kun fremhævet for sine stråmænd og motivspekulation, men også for at formå at sætte rammen for debatten - og holde den på sporet. Det betyder, at hun gennem hele klippet kan fastholde sin position som

kærlighedsforkæmper, hvilket det også lader til, er det, deltagerne husker hende for³⁸. Det er svært at konkludere endeligt på, men det lader til, at Vestagers position, kombineret med hendes stærke og passionerede fremtoning, er afgørende for deltagerne vurdering, hvilket understøttes af Jørgensen et al.s (2011) undersøgelse om debattørers vindertræk. Dertil kan de værdier, hun fokuserer på også spille en rolle, da det nok er de færreste danskere, der ikke går ind for beskyttelsen af deres rettigheder og kærlighed. Som nævnt i analysen, bruger Vestager de samme argumenter igen og igen, og kommer klart igennem med sit synspunkt, hvilket også er hvad deltagerne vurderer. Omvendt formår hendes modstandere, Kjærsgaard og Espersen, ikke at holde sig til én central værdi, og deres argumentation kommer derved til at mangle fokus og klarhed, hvilket vi har vurderet, stiller Vestager endnu stærkere. Samtidig kan der også stilles spørgsmål ved, hvad deltagerne vurderer ud fra; altså at de fokuserer mere på formen af, hvad Vestager siger, fremfor indholdet af hvad hun siger. Deltagerne udtalelser bærer præg af, at selv almindelige mennesker er i stand til at metakommunikere om politikernes præstationer. Potentielt som resultat af den stigende mængde af politisk analyse – ofte vurderet ud fra effektivitet fremfor normativitet. Det er en problemstilling Kock (2009) tager op i "Kynismesyndromet", samt "De svarer ikke" (2011b). Dette kan i nogle tilfælde overskygge, hvad borgerne selv har behov for; hvad der er det bedste for dem i forhold til Kocks ideal om oplysning.

Ikke-svar og udenomssnak

Igen er det interessant at se, hvor forskellige opfattelser deltagerne har af politikernes argumenter og hvorvidt de faktisk svarer eller snakker udenom. Vores analyse viser, at både Espersen og Schmidt-Nielsen gør sig skyldige i ikke-svar og udenomssnak, da de hver især forsøger at undvige kritiske spørgsmål fra Clement og modstanderne (se 'Analyse af debatudrag 2', s. 50). Eksemplerne er mange, og uddrag 2 er et uheldigt eksempel på Kocks største anklagepunkt imod politikerne: de svarer ikke. De mange episoder er muligvis forklaringen på, at deltagerne ikke er helt enige om, hvorvidt Espersen faktisk svarede eller ej. F.eks. svarer Agnete: "(...) det mener jeg altså hun gjorde (...) hun sagde ja eller gjorde hun egentlig (...), det mener jeg faktisk hun gjorde. Hun blev ligesom sådan set nødt til at svare ja på sit eget [forslag]" (FG 1: 18). Syv deltagere mener, at Espersen aldrig gav et svar, hvoraf fire af dem heller ikke synes, Kjærsgaard svarede, da hun fik samme spørgsmål. Imens mener Torben blot, at Espersen og Kjærsgaard argumenterede dårligt for deres forslag:

(...) man kunne se, det er så en dårlig sag, fordi de kunne ikke forklare det her pointsystem, altså de stod der, og de kunne ikke tage stilling til noget helt banalt altså en der (...) har den og den ph.d. eller et eller

³⁸ Lasse siger, at Vestager fik gjort "de borgerlige til sådan lidt menneskefjendske, og hun fik jo også sat den op på den der med hvorfor skal kærligheden være så svær, hvorfor skal de her systemer gøre det". Dertil siger han, at det er et argument, man ikke kan argumentere imod (FG 1: 19), Torben roser Vestager for at holde hendes argument op på værdier; "det handler om kærlighed til mennesker" (FG 2: 19). Hans kommenterer lidt på det, men mere omkring Vestagers rolle/strategi (FG 4: 19). Leas (FG 3) udtalelse ses på s. 89.

andet, hvad er det ligesom man skal forholde sig til her. Den kunne de godt have svaret bedre på her. Det kan godt være de har sagt, de kan godt sige det ikke var klart endnu, men jeg ved ikke...det blev sådan meget mystisk, man fik virkelige mistillid til det der system (FG 2: 20).

Martin lægger også mærke til Espersens emneskift, da hun pludselig begynder at snakke om parallelsamfund:

(...) Der overhovedet ikke kom med nogen sådan konkrete svar og begyndte at snakke om noget helt andet med de boligkvarterer der nu var i, ja det hørte jeg faktisk ikke lige hvor hun snakkede om, men...og det havde jo ikke noget med selve debatten at gøre (FG 2: 18).

Endvidere siger han senere, at Espersen "snakkede meget udenom og egentlig ikke forholdt sig til det, der blev spurgt om. (...) det var ikke helt på plads det der pointsystem, men det virkede lidt uforberedt fra hendes side synes jeg" (FG 2: 22). Der hersker også tvivl blandt deltagerne om, hvorvidt Schmidt-Nielsen svarede på, hvad Enhedslisten ville gøre, hvis S-SF endte med at stemme for pointsystemet. I gruppe 3 kan hverken Lea eller hendes gruppemedlemmer huske, om der blev svaret, men Les mener alligevel, at Schmidt-Nielsen snakkede mindre udenom i uddrag 2, hvilket stemmer overens med vores analyse. Derimod udtaler Petra, at hun synes det er irriterende og unødvendigt, at Espersen påpeger, at Schmidt-Nielsen ikke svarer på spørgsmålet. Hverken Petra, Martin eller Lea mener, at Espersen hjælper til at synliggøre Schmidt-Nielsens udenomssnak. Lea mener, at det er journalistens opgave at fremhæve ikke-svar eller udenomssnak, og det, at Espersen gør det, viser, at Clement ikke gør sit job godt nok.

Det er interessant at se, at Erik som den eneste kommenterer på Schmidt-Nielsens ikke-svar:

Altså Pia Kjærsgaard starter jo også med ligesom at spørge ind til Enhedslisten og De Radikale omkring deres samarbejdspartnere, om det ikke er et problem, at de både ikke vil medvirke i programmet, men også at de har nogle andre holdninger. Og det får de jo heller aldrig svaret på, men hun springer jo med vilje også over til det, fordi det er et problem jo. Og det vil hun jo gerne synliggøre over for alle de vælgere der skal være, at hvis man stemmer på den røde blok her, så kommer de til at få nogle kæmpe problemer, når valget er færdigt ikke, fordi de ikke selv er enige. Og hvad stemmer man så på? (FG 4: 21).

Eriks observation påpeges også i vores analyse og viser, hvordan Schmidt-Nielsens irrelevante modsvar til Kjærsgaard bliver begyndelsen på et skænderi mellem de to, da Schmidt-Nielsen begynder at kritisere forholdene i kommunerne. Ann, Lea og Henriette lægger alle mærke til det pludselige emneskift, men det er kun Henriette der specificerer, at det var Schmidt-

Nielsen, der fik drejet debatten. Lars bemærker også, at Schmidt-Nielsen begynder at snakke om kommuner og mener, at det er hendes strategi for valgkampen; at hun nærmest kun taler om visse emner - og bare springer andre over:

(...) jeg [synes] stadigvæk, hun springer væk fra de emner de egentlig diskuterede, det var familiesammenføring, og så begynder hun at snakke om kommunale nedskæringer. Det er bare noget andet så, så i den her debat, der falder det ud af konteksten, men i en overordnet valgkampsstrategi så kan det godt være det giver mening (FG 1: 19).

Det er interessant, at Lasses vurdering går på effektivitet og ikke normativitet. Han kommenterer ikke på, hvad udenomssnakken gør for folks forståelse af emnet, eller om det er et negativt træk. Herved strider hans vurdering imod vores analyse, idet vi hele tiden vurderer debattens kvalitet ud fra idealet om, at det er borgerne, der skal oplyses gennem debat - og ikke politikerne der skal vinde flest stemmer. Det var også Lasse, der under debattens tilstand udtalte, at det er vælgernes egen skyld, at politikerne ikke følger reglerne for god debat, da politikerne blot forsøger at tilfredsstille vælgerne.

Tilmed er det bemærkelsesværdigt, at ingen kommenterer på de mange gange, Kjærsgaard ikke formår at give Vestager et klart modsvar til hendes anklagende stråmand om, at Kjærsgaard bl.a. ønsker at forskelsbehandle. Vores analyse viser, at Kjærsgaard ikke svarer på anklagerne, og i stedet begynder at snakke udenom, men det lader til, at ingen af deltagerne bemærker det.

Debatuddrag 3

Personangreb og tonen

Som det ses af ovenstående gennemgang af fokusgruppernes kommentarer til uddrag 1 og 2, bemærkede alle fokusgrupper tilfælde af personangreb i de to uddrag. Til det tredje og sidste debatuddrag mellem Helle Thorning-Schmidt og Lars Løkke Rasmussen bliver der dog ikke kommenteret meget på personlige angreb. Som nævnt i analysen fokuserer Thorning og Løkke meget på at så tvivl om hinandens troværdighed, og selvom uddraget er præget af angreb, handler det primært om kritik af modpartens politik. I tråd hermed er der overvejende enighed blandt de fire grupper; i tredje uddrag var der færre personangreb end i de to foregående, og at Thorning og Løkke hovedsagligt holdt sig fra personlige angreb. Fokusgruppernes vurdering stemmer således overens med vores analyse af debatten, der ligeledes viser, at der var meget få tilfælde af personangreb mellem Thorning og Løkke.

I fokusgruppe 1 og 2 fremhæver deltagerne ikke selv nogen personlige angreb, og spurgt direkte om de synes, der var nogen, afviser de det. Petra udtaler: "jeg synes, at det kom mere til at handle om det politiske end det personlige. Og det var det, jeg godt kunne lide ved denne her debat i forhold til de andre" (FG 2: 34), hvilket igen stemmer overens med vores

vurdering. Lea komplimenterer Thorning for, at hun var god til at sige *I* fremfor *du*, hvilket Lea synes er mere korrekt. Hun mener, at kritikken bør gå på partiet fremfor den enkelte politiker. Lignende bemærkning har Agnete, da hun også komplimenterer Thorning for at være korrekt, hvorimod Løkke "han sådan mere du siger, og din kur er og du og sådan og sådan, altså sådan mere belærende eller sådan lidt en anelse patroniserende ville jeg sige (...)" (FG 1: 24, vores fremhævelse).

Selvom de i gruppe 4 flere gange bruger ordet "angribe(r)" om både Thorning og Løkke, fremhæves eller kritiseres eksempler sjældent som personlige angreb. Erik bemærker dog, at "Helle hun er så usikker, så hun bliver nødt til hele tide at angribe Lars, men når han så ligesom siger, kan du nævne, eller giv mig nogle tal eller noget, bare noget svar på det her ikke, så fortsætter hun jo bare med bla bla bla, ikke? (FG 4: 31). Den observation kan dog skyldes Eriks forudfattede holdning til Thorning, da han stemmer på blå blok, og derfor i forvejen er kritisk over for Thorning. I analysen findes der ikke overvisende belæg for, at Thorning angreb Løkke – udover hvad man kan forvente i en politisk debat, kun i form af modargumenter, ikke personangreb. Dog har Erik ret i, at Thorning ikke formår at modargumentere Løkses påstand om, hvad det vil komme til at koste en dansk familie. Denne holdning deles også af Lea (FG 1), som ligeledes kritiserer, at Thorning ikke formår at modbevise Løkses påstande om, hvad det endelige beløb vil være. Problematikken vil også blive kommenteret yderligere i afsnittet 'Ikke-svar og udenomssnak', s. 97.

Tonen mellem Thorning og Løkke vurderes ligeledes som værende sober, og Joan kommenterer, at "de havde en meget pænere tone. Måske kommer det af, at der i virkeligheden kun er to" (FG 4: 22). Om antallet af politikere i et debatprogram kan have indflydelse på dynamikken og tonen mellem de deltagende, vil blive yderligere diskuteret i afsnittet 'Forbedring af debatten - set fra deltagernes perspektiv', s. 101.

Martin udtaler ligeledes om tonen i uddraget, at

Jeg synes egentlig det var meget disciplineret og at de var gode til at lade hinanden snakke færdigt, det gik så lidt over gevind til sidst hvor de afbrød hinanden hele tiden, men sådan det meste af eller klippet igennem der synes jeg faktisk de var meget gode, selvom man kunne se at de virkelig havde lyst til at svare igen, og faktisk også begyndte, men så lukkede i igen, det synes jeg var godt (FG 2: 27).

I tråd hermed udtaler Hans, at "Jeg synes helt klart de havde meget...de havde respekt for hinanden. De gik lidt på klinch af hinanden samtidig med, at de rent faktisk godt kunne sige, okay nu tier vi stille, men på den anden måde, så synes jeg det fremstod lidt øvet" (FG 4: 31). I relation hertil siger Amalie:

Altså, jeg synes bare det var sådan en opsummering af [hvad de har sagt de sidste], faktisk ikke de sidste tre måneder, men det sidste år

eller sådan noget. Det var meget sådan tydeligt synes jeg, at nå det her, det er den sidste dag før valget, og vi har de og de her punkter og mærkesager, som vi lige skal have fremført og så kørte de dem. Og det var meget sådan indstuderet, fordi jeg tror de var rimelig klar over, nå men hun har tænkt sig at sige det, og så siger jeg det og det var som om det gik sådan en symbiose, det fungerede rigtig fint. Men der kom ikke noget nyt fremfor vi havde bare hørt det samme i de sidste tre uger i den grad (FG 2: 36).

Dette tyder på en utilfredshed med hvordan debatten kører i valgkampen, fordi politikerne har fokus på at skaffe stemmer fremfor at forklare fordele og ulemper ved et forslag. Derfor kommer politikerne med forberedte og indøvede svar på kritik, i stedet for at lytte til modpartens modargumenter og besvare dem med deres mest vægtige argumenter.

Joan kritiserer også Thorning og Løkke, da de ifølge hende

(...) gjorde meget ud af at fortælle hvor dårlige og usammenhængende den andens politik var. Altså det, selvom det kun var to, så vil jeg skyde på, at de i hvert fald har brugt halvdelen eller måske to tredjedele af deres tid på at argumentere hvorfor, at de andre i hvert fald ikke duer, fremfor [dem selv] (FG 4: 28).

Men Joan vurderer samtidig, at selvom holdningerne måske ikke var så meget klarere, så fik både Thorning og Løkke præsenteret noget, der var lidt nemmere at forholde sig til. Lignende opfattelse har Petra, idet hun synes, at

(...) det var rigtig godt, at de hele tiden altså brugte deres ideologi og politiske holdninger og holdt det op med faktuelle ting og samtidig, selvom de snakkede om deres egen politik, lige fik pointeret hvad var det så, der var anderledes i forhold til modstanderens politik, og hvad de har lavet og hvad de mente, og det synes jeg sådan set de begge to var gode til at gøre. Så det blev sådan på en saglig og sober måde (FG 2: 27).

Politikernes fremtoning kommenteres der ligeledes på. Tre ud af fire fokusgrupper karakteriserer Løkke som værende belærende og faderlig over for Thorning, hvilket de ser som et negativt træk. Her er overensstemmelse med vores analyse, hvor der også kommenteres på Løkkens tendens til at virke faderlig overfor Thorning og hans forsøg på at sætte hende på plads, men at det lykkes ikke for ham. Agnete (FG 1) kalder ham ligefrem for patroniserende, men hendes meddeltagere er uenige. Ifølge Lasse "var [det] to ligeværdige parter, der stod over for hinanden i en debat" (FG 1: 27). Ligeledes beskriver Erik, Løkke som "den der faderfigur der talte til familien Danmark på en meget pæn og sober måde, og så Helle mere var den der, der hele tiden angreb, sådan en teenager der skulle gøre oprør" (FG 4: 32).

Som sagt er der uenighed blandt deltagerne om, hvem der fremstod bedst af de to statsministerkandidater, og mange mener, at ingen af dem stod frem, men at det var meget lige mellem dem. Flere nævner både positive og negative træk ved både Thorning og Løkkes argumentation og fremtoning. Eksempelvis klandres Thorning for at være for ukonkret, ikke at bruge nok tal/fakta til at modbevise Løkkes påstande, men at hun også var god til at slå på værdierne og tænke på de langsigtede økonomiske udsigter. Løkke fremhæves for sin brug af tydelige, konkrete eksempler, billedsprog, og at han fremstod som en der havde styr på tingene, men kritiseres for sandhedsværdien af de tal/fakta han bruger. Lea fremhæver bl.a., at begge gentager deres budskaber flere gange, og nævner for eksempel Thornings brug af ordet skattelettelse, som også fremhæves i vores analyse. Dette kan vurderes at være både normativt og effektivt godt; det er effektivt, fordi de bliver husket for de budskaber, de gerne vil huske for, og normativt, fordi gentagelser kan slå et vigtigt argument fast, som faktisk indeholder information, der hjælper borgerne i deres beslutningsproces. Thornings gentagelsesfigur ser ud til at have virket på Lea.

Kun seks deltagere sætter navn på en decideret "vinder" – tre på Løkke, tre på Thorning. 14 deltagere peger ikke på en vinder eller udtaler, at ingen af de to debattører klarede sig bedst. I fokusgruppe 1 og 3 peger ingen af deltagerne på en vinder. Samlet set vurderer fokusgrupperne, som nævnt, at tilfælde af personangreb er holdt på et minimum, og at tonen ligeledes er sober i debatten mellem de to statsministerkandidater, hvilket stemmer overens med vores teoretiske analyse af debatuddraget. Uddraget var mere præget af udenomssnak, hvilket fokusgrupperne i mere eller mindre grad også bemærker, og disse kommentarer vil blive gennemgået i det følgende afsnit.

Ikke-svar og udenomssnak

Gennemgående for deltagernes kommentarer til Løkke og Thornings argumentation er, at den fremhæves som bedre end politikernes i de to første uddrag. Hele gruppe 1 synes, at både Thorning og Løkke svarede i uddrag 3 - dog mener Lasse, at

(...) kvaliteten af debatten var ret lav, men det er nok også fordi den netop den var ikke konkret, den kørte meget på et abstrakt plan og de skiftede meget emner, det advarede [Kathrine] jo også om inden [klippet], men det gør jo også, at de kommer jo aldrig ned i metieren, de kommer til at stå og sige nogle generelle floskler (FG 1: 22).

Joan er heller ikke helt begejstret: "(...) de svarede i hvert fald mere end de har gjort i nogle af de andre debatter, at jeg så stadigvæk ikke er helt tilfreds" (FG 4: 32). Den vurdering er Hans ikke enig i: "(...) jeg synes bare de kommer med et eller andet eksempel, som de har opfundet, som lige præcis kan vise det her på en eller anden særlig måde, som man ikke kan modbevise" (FG 4: 32).

Lignende udtalelse kommer Martin også med:

Jeg synes egentlig mest, at det var sådan, at det var holdning mod holdning, og det var sådan lidt frem og tilbage uden at man egentlig kom nogle vegne. Så det var ikke fordi jeg, altså efter første sådan frem og tilbage, der kunne de have stoppet for min skyld, jeg synes ikke, jeg fik noget ekstra noget ud af det ved at de svarede frem og tilbage fire-fem gange (FG 2: 27).

Deltagerne føler ikke, at de har fået mere ud af debatten i uddrag 3, på trods af de mener, at Thorning og Løkke var bedre til at svare end politikerne i de foregående uddrag. Deltagernes iagttagelser er interessante sammenlignet med vores analyse af Thorning og Løkkes præstationer. Set i forhold til uddrag 1 og 2 er vi enige i, at der bliver svaret mere i uddrag 3, men få af deltagerne kommenterer på de specifikke episoder, hvor der ikke bliver svaret, og nævner ikke, at der bliver snakket udenom, men andre aspekter af argumenterne. Vores analyse viser f.eks., at Løkke ikke svarer på Thornings anklage om skattelettelser, og derfor ikke overholder Kocks (2008a: 76) modargumentationspligt, da han hverken forklarer, hvorfor Thornings argument er dårligt, eller hvorfor han mener, at det ikke er vægtigt. I stedet undviger Løkke ved at svare med et modangreb, og refererer til Thornings manglende svar, og begynder derefter at fremhæve alle de gode ting, Venstre har gjort, hvilket deltagerne også kommenterer på, men som sagt ikke betegner som udenomssnak. Det er kun Lea og Henriette der kommenterer på, at Løkke faktisk flere gange siger, han ikke vil have skattelettelser, men ender alligevel med at konkludere, at han vil have skattelettelser – på trods af han gentagende benægter. Dertil mener både Ann, Lea og Henriette, at Thorning virker mere troværdig, fordi hun får påpeget, at det faktisk er et skjult motiv eller en konsekvens af Løkkes politik. Denne vurdering kan muligvis forklares med, at alle tre kvinder stemmer på rød blok, og derved kan være farvede af deres personlige politiske overbevisning.

Der er heller ikke nogen af deltagerne, der kommenterer på, hvordan Thorning ikke formår at fremlægge argumenter for, hvorfor hun mener, Løkkes budget ikke hænger sammen, men i stedet anklager Løkke for ikke at svare på, hvorfor der skal nye skattelettelser til (som Løkke som bekendt har nægtet at ville indføre). Men her viser vores analyse, at Løkke heller ikke svarer, og i stedet påpeger, at Socialdemokraterne vil gøre det dyrere at være dansker, og at S-SFs politik, ifølge Løkkes beregninger, bl.a. vil betyde, at en dansk lønmodtagerfamilie skal betale 27.500 kr. mere i skat om året. Et postulat som diverse avisers faktatjek senere beviste ikke var retvisende, men alligevel endnu et eksempel på, at Thorning ikke kommer med et reelt modargument. Hertil påpeger Theis, Lea og Joan, at Thorning ikke var god til at modbevise Løkkes tal gennem hele klippet.

En forklaring på deltagerne ikke opfatter ikke-svar og udenomssnak i uddrag 3, eller i hvert fald ikke nævner det, kan muligvis være, at deltagerne lægger fokus på, hvordan Løkke og Thorning fokuserer på modpartens politik og fejl fremfor sin egen. Som det fremgår af vores analyse, snakker Løkke eksempelvis udenom ved ikke at svare på Thornings spørgsmål om

skattelettelser og kritiserer i stedet S-SFs økonomiske plan. Dette eksempel bliver ikke nævnt specifikt i grupperne, men deres udtalelser om fokus på modpartens fejl udviser en frustration med ikke-svars manøvre som Løkkes.

I vores analyse har vi netop fokuseret en del på, hvordan Løkke og Thorning gentagende gange (formodentligt) forsøger at så tvivl om hinandens troværdighed og evner som statsminister ved at påpege alt, hvad modstanderen har gjort forkert. Det er derfor interessant at se, at kun én af de fire grupper tilsyneladende lægger mærke til det. Deltagerne i gruppe 3 mener, at det bliver mindre troværdigt og sværere at finde ud af, hvad rent faktisk er sandt, når politikere udtaler sig om, hvad de andre vil gøre, og hvorfor de vil gøre det. Ann mener, at politikernes motivspekulation fører til, at folk bliver irriteret over, at de "ikke bare kan holde sig til, hvad det er, de selv vil. Fortæl os hvad det er, de vil, fremfor at tolke på det de andre måske vil" (FG 3: 29). Hun mener i stedet, at politikerne bør "[holde] sig til [deres] egen politik. Kom med det konkrete, så man som vælger har noget at forholde til, og så lad os selv vurdere hvad vi synes de andre står for" (FG 3: 29). Denne betragtning stemmer overens med Grüttners betegnelse af valgkampens retorik som "børnehavestil". Ligesom deltagerne savner han, at der bliver fokuseret på egne løsninger og planer for fremtiden, fremfor anklagende pegefingre om, hvad de andre har gjort, og hvis skyld det hele er (Grüttner, 2011). Dertil hænger Anns kommentar sammen med deltagerens generelle vurdering af debattens tilstand, hvortil ingen karakteriserede den som konstruktiv eller som et positivt bidrag til videreudviklingen af samfundet.

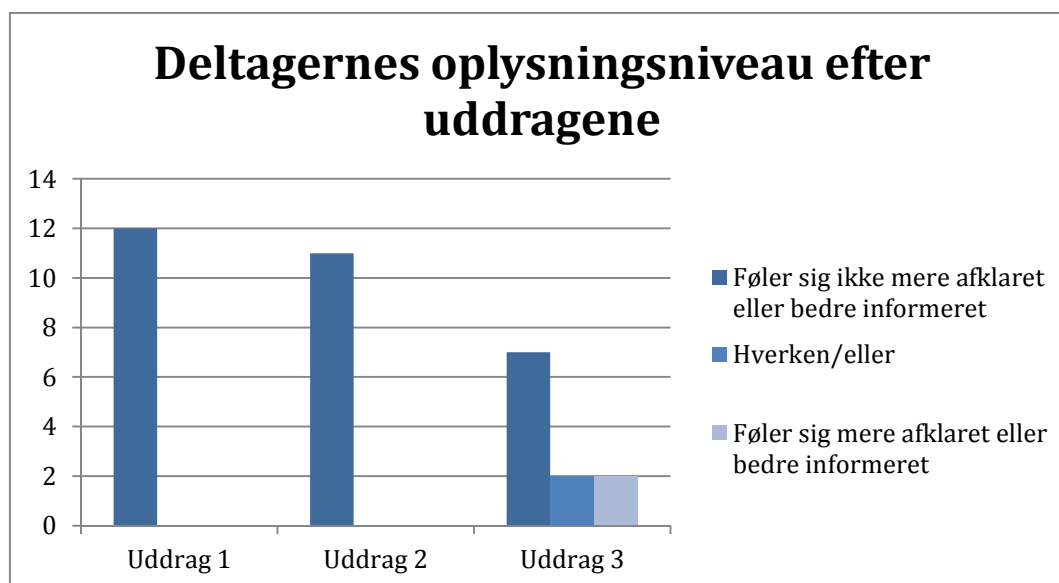
Deltagerens overvejende negative vurderinger af den politiske debat, som også ses i Anns udtalelse, bærer præg af, at deltagerne lider af politikerlede, som ses i deres vurdering af debattens tilstand, i flere af de ovenstående kommentarer til de enkelte politikeres præsentationer, samt i de kriterier, de vurderer debatten efter. Denne generelle utilfredshed blandt deltagerne bliver også tydeliggjort, da vi spørger dem, om de føler sig bedre informeret om emnet eller mere afklarede efter hvert debatuddrag. Denne problematik vil vi se nærmere på i nedenstående afsnit.

Deltagerens oplysningsniveau efter at have set debatuddragene

Med formålet med debat for øje, er det afslutningsvis interessant at se om deltagerne, efter at have set de tre debatuddrag, overhovedet føler sig mere afklaret eller bedre informeret om emnerne.

Fælles for uddrag 1 og 2 er, at lidt over halvdelen af deltagerne hverken føler sig mere afklaret eller bedre informeret efter at have set uddragene – henholdsvis 12 personer til uddrag 1 og 11 til uddrag 2 - mens resten ikke svarer (se figur 3). Lea mener, at det saglige i uddrag 1 drukner i mudderkastning (FG 3: 14), mens Amalie karakteriserer uddraget som underholdende. Dertil udtaler Erik om uddrag 2: "Vi fik jo ikke rigtig noget at vide om hvad det lige gik ud på" (FG 4: 27).

Modsat de to andre debatuddrag er andelen af deltagere, der ikke føler sig mere afklaret eller bedre informeret mindre efter uddrag 3.

Figur 3 - Deltagernes svar på om de føler sig mere afklarede eller bedre informerede efter at have set uddragene. N = 12, 11 og 11 hhv. uddrag 1, 2 og 3.

Her er det kun syv deltagere der tilkendegiver, at de ikke er mere afklaret eller bedre informeret³⁹. Her er det endvidere værd at bemærke, at Amalie mener, at man *er* afklaret, inden man ser en politisk debat, hvilket Bente er enig med hende i. Amalie udtaler, at det

(...) betyder meget, for det spurgte [Kathrine] også om sidste gang, hvorvidt man er afklaret eller ej, fordi at det kan man jo kun sige, hvis man ikke var afklaret før, fordi det sådan nogle debatter, når jeg ser sådan nogle, jeg bliver ikke afklaret fordi jeg ved godt, jeg er sådan rimelig afklaret om hvad jeg ved i forvejen, så jeg bliver sådan set bare bekræftet i de holdninger jeg har i forvejen (FG 2: 34).

Ifølge Amalie var det de samme emner, som hele tiden diskuteres, og der kom intet nyt frem (FG 2: 36), hvilket måske kan tolkes som årsagen til, at hun ikke føler sig mere afklaret eller bedre informeret. I tråd hermed pointerer Petra, at "(...) hvis det var noget nyt, så kunne det være man blev mere afklaret ved at høre det (...)" (FG 2: 35).

På den mere positive side udtaler Torben, at "jeg ved ikke om jeg blev mere afklaret, men jeg synes hvert fald der var en eller anden ting der blev slået ret godt fast" (FG 2: 19), og mener nogle af argumenterne hang ved. Ligeledes mener Henriette, at Thorning, og til dels også Løkke, kom frem med hvad de ville. Kun Joan og Erik udtaler, at de blev mere afklaret efter at have set debatuddrag 3.

³⁹ Jakob, Agnete, Lasse, Helene, Theis, Ann, Lea.

De overvejende dårlige vurderinger fra deltagerne af de tre debatuddrag viser sig altså også at have betydning for, hvad deltagerne samlet fik ud af at se de tre uddrag. Det kan naturligvis diskuteres, hvor meget mere afklaret eller informeret man kan blive om f.eks. så stort og indholdsrigt et emne som økonomi på baggrund af et ca. 10 minutters klip. Men Theis, Ann og Lea mener heller ikke, det havde gjort den store forskel, hvis de havde fået lov til at se uddraget i sin helhed (FG 3: 34). Da de tre uddrag tydeligvis ikke tilfredsstillede fokusgruppedeltagerne, vil vi i næste afsnit se nærmere på hvilke forbedringer deltagerne ønsker sig for fremtidige politiske debatter.

Forbedring af debatten - set fra deltagerenes perspektiv

Efter at have belyst hvordan deltagerne vurderer af den politiske debat og deres vurderinger af de tre debatuddrag korresponderer med teorien på området, vil vi nu se på, hvordan deltagerne mener, at debatten kan forbedres. Overordnet set er der både lighedspunkter og forskelle mellem fokusgruppernes forslag til forbedring af debatten. Der er ingen tegn på direkte uenighed, men samme forslag bliver ikke berørt i alle grupper.

I fokusgruppe 1 lægger både Lasse og Jakob meget vægt på mere fordybelse i debatterne. Lasse mener, at

(...) dt, der jo egentlig gør folk klogere og mere begavet, det er jo samtalen, det er jo der, hvor man kan begynde og netop at komme frem til nogle af de ting man egentlig gerne vil have en debat, men hvor jeg jo bare siger, at en debat er ikke et egnet forum til det, så i dag vil jeg da hellere have en dygtig interviewer og så have tre timer i bedste sendetid (FG 1: 7).

Lasse mener ikke, at debatten er den rette måde at få de oplysninger, som er nødvendige for at opfylde formålet med debat. Han er i stedet fortaler for, at oplysningen kommer gennem et grundigt og dybdegående interview. Jakob er enig med Lasses bemærkning, men mener løsningen også kunne være at afgrænse et relevant emne mere specifikt. Han mener nemlig ikke, at store emner, som f.eks. Danmarks økonomi i uddrag 3, kan behandles tilstrækkeligt på så kort tid - og at borgere ikke er bedre oplyste efter en overfladisk debat. Det er Lasse enig i, og tilføjer, at "(...) et mere præciseret emne og færre mennesker kunne nok havde været en vinder cocktail, men det var ikke det vi fik [i uddrag 3]" (FG 1: 29).

I gruppe 2 bliver der også kommenteret på antallet af debattører, og hvad det gør for debatten. Hverken Petra eller Martin mener, at færre debattører, som i uddrag 3, fungerer bedst, men Petra påpeger, at i uddrag 3 fungerede det godt, fordi der derved var færre afbrydelser. Martin tilføjer, at færre debattører betyder, at man ikke kommer lige så grundigt rundt om emnet. Hermed kan vi konkludere, at der ifølge deltagerne ikke er én konstellation af debattører, der er bedst, men en blanding af flere og færre debattører i forskellige debatter.

Torbens forbedringsforslag omhandler, at der, ifølge ham, mangler nye aspekter i debatten i stedet for utallige gentagelser af de samme argumenter. Han savner en ny vinkel på hver debat, så det ikke bare er en gentagelse af de samme budskaber fra den forrige debat. Her bruger han igen betalingsringen som eksempel. Han så gerne, at i stedet for fokuseringen på de økonomiske omkostninger af betalingsringen, så var der fokus på andre relevante aspekter af debatten, der f.eks. belyser, at vi vil få

(...) så og så mange [færre med] lungesygdomme, når der bliver mindre forurening eller så og så meget sparer de studerende eller nogle andre pendlere der bruger det offentlige på vej ind til byen, altså at der kom nogle nye aspekter frem hele tiden frem (...)" (FG 2: 2).

Også Hans bruger betalingsringen som eksempel. Han mener, at diskussionen om, hvad den kommer til at koste er for konkret. Han vil hellere "have principperne bag en betalingsring, jeg vil hellere have, hvorfor er det vi har brug for det i København, hvad er det den skal gøre godt for" (FG 4: 33). Det, Hans tilsyneladende efterspørger, er klare fordele og ulemper ved et givent forslag, så han kan beslutte, hvilken politiker vil gøre det bedste for Danmark. Samme efterlysning har Lea, som gerne vil have, at debatten bliver "(...) mere nærværende, mere konkret og siger, det her det er helt konkret de konsekvenser du får, hvis du stemmer på mig" (FG 3: 31). Endvidere mener Erik, at hvis debatten bliver mindre forudsigelig, så tror han, at flere folk vil se politiske debatter. Dertil efterlyser Torben, som sagt, at der bliver taget forskellige emner op i stedet for de samme fem hele tiden, hvilket, ifølge ham, var tilfældet under valgkampen. Samme holdning deler Hans, der er træt af, at man på forhånd kan sige hvad politikerne vil bruge af argumenter, for det er præcis det samme som i sidste debat. Hans efterlyser konkrete svar og færre gentagelser. Torben, Hans og Eriks kritik er i tråd med Jørgensen og Onsbergs kvalitetskriterium interessant, som foreskriver, at det ikke er nok, at en debat er redelig eller normativ korrekt, den skal også være interessant for overhovedet af få borgere til at lytte og derved få mulighed for at overbevise dem. I tråd med interessant som kvalitetskrav og forbedringsforslag, så efterlyser Amalie flere debatter som dem i uddrag 1:

(...) jeg synes, det er det som der bliver rigtig relevant og interessant i forbindelse med valgdebat, det er når politikerne de rent faktisk møder de rigtige danskere i en politisk debat, fordi der er det nemlig, at deres holdninger de bliver afprøvet af virkeligheden, af hvordan forskellige mennesker de har...hvad de har af livserfaring, og hvilken arbejds-situation de er i, og hvilken livssituation der er i og det er det jeg synes, der er interessant i lige præcis det her (FG 2: 15).

Også Henriette er tilhænger af set-uppet med "Mød danskerne" fra uddrag 1, og kunne godt tænke sig flere af den slags debatter, fordi hun føler, at det bliver mere konkret i stedet for store abstrakte diskussioner. Ann deler denne opfattelse og pointerer, at den form for set-up gør det nemmere at relatere sig til emnet. Dog mener hun ikke, at denne form for debat skal udelukke andre. Dette er både Lea og Theis enige i, og Theis siger: "Der må godt være et godt

samspil af det hele. Fordi der er...der bliver brugt meget sendetid på politiske diskussioner, så der burde være plads til det hele" (FG 3: 32). Igen tyder deltagernes svar på, at det ikke er et spørgsmål om enten/eller, men nærmere både/og. Dertil peger forslagene i retning af mere fokus på at gøre debatten interessant efter Jørgensen og Onsbergs forskrifter.

Set i forhold til Jørgensen og Onsbergs andet kvalitetskrav redelig, så er det kun Lea, Petra og Bente, der kommer ind på det mere normative aspekt af forbedringsmuligheder for debatten. Lea vil gerne have mere saglighed fremfor personorientering, da hun mener, at

(...) debatten har en tendens til at gå meget på, hvem har gjort noget dumt og hvem har gjort noget, altså gjort noget forkert. Og hvad har ikke virket, i stedet for at fremhæve jamen, hvem har gjort noget godt og hvad har virket, og hvordan gør vi det endnu bedre. Og så gøre det mere sagligt (FG 3: 6).

Leas kommentar pointerer, at det ikke er nok, at en debat er interessant, set i forhold til set-up og antal debattører, men at man også bør se på indholdssiden af debat. Det er Petra enig i, og fremhæver DR2 for at have gode debatter uden mudderkastning og personfnidder, men fokus på indholdet. Der skal være "noget reelt indhold for, at man gider kigge på det og lytte til det, fordi det andet det har man ligesom hørt før" (FG 2: 7). Her er Bentes kommentar relevant, da hun mener, det er medierne som sidder fast i deres gamle paradigmer, hvilket forhindrer den form for debat, som Lea og Petra efterspørger. Bente forklarer det med, at debat handler om dialog og udvekslingen af information, som gerne skulle resultere i, at folk flytter sig erkendelsesmæssigt:

(...) når man taler rundt om et emne, så skulle man meget gerne flytte sig, både hernede informationsmæssigt, men også erkendelsesmæssigt sådan, at man ligesom kommer lidt højere op i spiralen og en dialog og en debat begge de to former, de er præget af, at man bliver nødt til at høre hvad den anden siger. Man kan ikke nøjes med bare selv at aflevere sin information (FG 2: 4).

Hertil tilføjer hun, at hun ikke mener, at "betingelserne er så gode for, [at det sker] sådan som medierne sætter deres paradigme lige for tiden" (FG 2: 5). Bente savner, at der bliver lyttet til borgerne og hørt, hvad de vil have, hvilket hun mener, at medierne er med til at forhindre. Dog mener hun, at man under valgkampen kunne se nogle takter til, at politikerne er blevet bedre til at høre efter, hvad borgerne vil have eller mangler. Det ser hun som noget helt nyt, men meget kærkomment, omend hun ikke mener, at dette skift er forekommet hos medierne, men kun blandt politikerne. Bentes kommentar kan relateres til den tidligere nævnte tendens til, at politiske kommentatorer og journalister fokuserer mere på hvordan politikerne udtaler sig om deres strategi - fremfor på kvaliteten af deres argumenter og om borgerne får den oplysning, de skal bruge. Denne kyniske tilgang blandt medierne er ét af de aspekter af den politiske debat, Kock forsøger at gøre op med.

Kocks forbedringsforslag

Kocks forbedringsforslag er knapt så specifikke og detaljeorienterede som deltagernes, men handler, som sagt, om et opgør med kynismen. Hans budskab er, at politikerne skal holde op med at debattere, som om borgerne er selviske og argumentresistente og indse, at folk rent faktisk lader sig flytte af gode argumenter, hvilket vi også var inde på under 'Analyse - del 2', s. 80. Også medierne, mener Kock, bør droppe den samme kyniske tilgang til borgerne og udvise tiltro til folk. Han opfordrer medierne til at give borgerne de argumenter, de gerne vil have og har brug for. Specifikt beder Kock medierne stoppe med at dække politisk debat som en selvisk magtkamp, hvor målet er at vinde. Medierne skal i mindre grad "se på politikernes udsagn og forslag som rent strategisk motiveret, og mindre ensidigt vurdere dem ud fra om man tror de er strategisk smarte" (Kock, 2011b: 213). Ifølge Kock (2011b: 213-214) skal medierne bruge mere tid på, at vurdere om politikerne leverer god argumentation - bl.a. gennem faktatjek. Medierne skal lære at pågribe dårlig kvalitet og gribe ind, når kritiske spørgsmål eller modargumentation ikke bliver besvaret, når de interviewer eller er ordstyrer. Derved kan politikere lære, at dårlig eller manglende argumentation ikke længere kan skaffe dem beundring for at være strategisk smarte, men derimod lav troværdighed og stemmetab (Kock, 2011a; Kock, 2011b: 214). Foruden en ændring i både politikerne og mediernes kyniske tilgang til borgerne, mener Kock også, at der ligger et stort stykke arbejde foran læreanstalterne, der i højere grad skal begynde at undervise i argumentation ud fra et kvalitetssynspunkt, som har borgernes behov for øje. Kock (2011a; 2011b: 215) mener, at argumentation er "et af de mest samfundsnyttige emner man kunne tage op.

Forbedringsforslagene vil blive behandlet yderligere i afsnittet 'Perspektivering', s. 121, hvor vi vil forsøge at opstille nogle forbedringsforslag på baggrund af deltagernes og Kocks forslag.

5

■ DISKUSSION

Diskussion af vores fund i analysen

Som det fremgår af den foregående analyse, er der ikke altid sammenhæng mellem deltagernes generelle vurdering af debattens tilstand, og hvordan de vurderer politikernes præstationer i de enkelte uddrag. De er meget kritiske over for debatten, når de bliver bedt om at kommentere på hvordan de generelt mener den fungerer og hvad der bliver fokuseret på i debatten, men når de skal ned på mikro-niveau har de ikke samme kritiske syn på de specifikke eksempler. F.eks. udtaler flere deltagere, at debatten generelt er præget af personangreb og mudderkastning, men som det fremgår af vores analyse af uddragene, kan få af dem pege på specifikke eksempler på samme. Eksempelvis udtaler deltagerne om uddrag 2, at debatten var præget af personangreb, men ingen af de 20 deltagere kommenterer negativt på Vestagers stråmandsargumenter imod Kjærsgaard og Espersen, hvilket er ét af de illegitime argumentationstræk vi har vurderet som særdeles kritiske. Omend vi også har påpeget, at der er tale om en gråzone, da man også kan argumentere for, at Vestager i de pågældende eksempler er med til at afsløre konsekvensen af modpartens politik, og hendes argumentation derved ikke udelukkende kan kategoriseres som illegitim. Dog har vi vurderet, at Vestager kunne have udtrykt samme budskab og leveret sine argumenter uden brug af stråmænd og motivspekulation, hvilket har ledt os til konklusionen, at de pågældende argumenter er illegitime. Denne vurdering har deltagerne som sagt ikke; faktisk vurderer de, at Vestager klarer sig bedst i uddrag 2. Tilmed bliver nogle af eksemplerne på stråmænd i vores analyse fremhævet af deltagerne som særligt gode argumenter, da de godt kan lide at hun positionerer sig som kærlighedens forkæmper, og klargør forskellene mellem hendes og modstandernes politik.

Et andet eksempel på, at deltagerne ikke bruger samme kritiske blik på de faktiske eksempler ses i deres vurdering af Samuelsen i uddrag 1, hvor størstedelen vurderer angrebet imod Schmidt-Nielsen som et personangreb eller udtrykker utilfredshed med argumentationsformen. Dette understøtter vores vurdering i analysen af uddrag 1, da vi mener, at Samuelsen angreb muligvis er effektivt over for seerne, selvom det ikke er normativt korrekt eller følger reglerne for god debatskik, da hans argument også indeholder en vis vægt set i forhold til emnet. Mens deltagerne i stedet kritiserer Schmidt-Nielsen for den måde hun besvarer Samuelsen kritik, mener vi, at hun faktisk udmærker sig ved at svare godt på anklagerne imod hende og Enhedslisten.

I deltagernes kommentarer til uddrag 3 ses igen hvordan deltagerne ikke ser, når Løkke og Thorning snakker udenom og i stedet forsøger at så tvivl om modstanderens evner og politik. Dog kommenteres der på hvordan de begge har fokus på modstanderen fremfor dem selv. Der bliver også kommenteret på hvordan motivspekulation og fokus på modparten er irriterende og gør debatten mindre troværdig, men ingen kan komme med specifikke eksempler på udenomssnak eller ikke-svar. Dertil er det interessant at deltagerne udtaler debatten i uddrag 3 var bedre end 1 og 2 bl.a. fordi politikerne var bedre til at svare, men alligevel føler de fleste sig ikke mere afklarede eller bedre informerede efter at have set uddrag 3 (se figur 3, s. 100).

Mediernes påvirkning

Den manglende sammenhæng mellem deltagernes kritiske vurderinger af debattens tilstand og deres analytiske evner udvist på uddragene kan muligvis forklares med, at de ikke har tillært sig samme retoriske og analytiske evner som teoretikerne. En anden nærliggende forklaring er, at deltagerne kan have holdt sig tilbage i deres konkrete vurderinger af politikernes præstationer, omend det ikke er vores umiddelbare vurdering. En tredje forklaring kan være det store fokus der er på politikernes præstationer og spin fra bl.a. politiske kommentatorer, som kan have påvirket deltagernes udtalelser og vurderinger.

Som nævnt i analysen er der en sammenhæng mellem journalisternes rapportering af politikernes præstationer og borgernes opfattelse. Vores undersøgelse viser, at deltagerne stiller sig kritiske over for debatten og vurderer den som ukonstruktiv, men samtidig formår de flere gange ikke at pege på specifikke eksempler på illegitime træk eller lægger simpelthen ikke mærke til dem, som bl.a. ovenstående eksempler illustrerer. Tilmed kommenterer deltagerne, at de ikke ville have lagt mærke til de samme ting, hvis de ikke var blevet instrueret i at lægge mærke til hvad politikerne gjorde godt og mindre godt i uddragene, hvilket er vigtigt at nævne, når deltagerne nu overså flere både gode og dårlige argumentationstræk.

I den forbindelse vil vi godt fremhæve Vestagers stråmandsargumenter, som deltagerne ikke bemærker eller ligefrem vurderer som positive. Vestager fremhæves som saglig i sin kritik af sine modstandere og som én der undgår personfnidder, hvilket er yderst interessant. Ikke nok med at det ikke stemmer overens med vores analyse, så viser deltagernes vurdering af Vestagers præstation, at stråmandsargumenter er særligt farlige, da folk slet ikke lægger mærke til dem. En del af forklaringen kan som sagt muligvis findes i den måde Vestager bliver omtalt i pressen. Hun bliver ofte fremhævet for sin gode argumentation og saglighed, hvilket kan have influeret deltagernes vurdering af hendes præstation i uddrag 2. Dertil viser vores analyse, at Vestager udmærker sig med sin rolige fremtoning og tone, hvilket deltagerne også kommenterer på. Endvidere kan Vestagers argumenter, som er baseret på værdier som kærlighed og danskeres rettigheder, være en bærende grund til at deltagerne tilsyneladende lader sig overbevise af hende, da hun set over for sine modstandere, som kun fokuserer på den økonomiske del af familiesammenføringer, kan virke mere sympatisk. Samtidig med at det lykkes Vestager at slå sine argumenter fast, formår Kjærsgaard og Espersen ikke at holde fokus i deres argumentation. Selvom ingen kommenterer på Kjærsgaards mangelfulde modsvar til Vestager, så kan de også have influeret deltagernes vurdering af Vestager, da hun kommer til at fremstå endnu stærkere uden reelle modargumenter fra Kjærsgaard.

Deltagernes kvalitetskrav: Effektivitet eller normativitet?

Noget tyder på at deltagerne er blevet påvirket, eller måske har påtaget sig nogle holdninger, gennem politiske kommentatorers vurderinger og udtalelser. Analysen af fokusgruppernes kommentarer tyder på, at deltagerne nogle gange udtaler sig om hvad der er galt med

debatten, eller politikernes præstationer, ud fra hvad de har hørt i medierne, i stedet for ud fra deres egen observationer. I hvert fald var der flere der ikke kunne bedømme, eller lagde slet ikke mærke til, forskellige gode og dårlige argumenter. Forklaringen ligger muligvis i at deltagerne slet ikke er blevet trænet tilstrækkeligt i at forholde sig kritisk over for politikernes argumenter - samt mediernes udlægning og vurdering af samme. Dertil hører en diskussion om hvorvidt deltagerne gennem medierne er blevet påvirkede til at vurdere politikernes argumentation ud fra det gængse fokus på den ønskede effekt fra politikernes side eller hvor smart en udtalelse nu har været. Flere gange igennem analysen af deltagernes vurdering har vi fundet eksempler på hvordan deltagerne vurderer politikerne efter effektivitet fremfor normativitet. Eksempelvis bliver Samuelsen i uddrag 1 vurderet som god, fordi han får sat rammen for diskussionen ved hele tiden at hænge sin kritik af Schmidt-Nielsen op på virkeligheden. Vi må i den forbindelse stille os undrende over for hvilke kriterier deltagerne har vurderet Samuelsen efter. Vi er enige i, at Samuelsen klarer sig godt vurderet ud fra effektivitet, men hans personangreb vurderes som et illegitimt argumentationstræk og er derved ikke godt set ud fra et normativt perspektiv.

I uddrag 1 mener størstedelen, at Schmidt-Nielsen snakker udenom og ikke svarer, men alligevel vurderer tre⁴⁰ hendes præstation ud fra, hvad der er effektivt for hende, fremfor hvad hun burde have gjort, således at borgerne var blevet tilstrækkeligt oplyst. I samme uddrag vurderer Helene, at Vestager klarede sig bedst med en forklaring om, at det var fordi hun ikke rigtig sagde noget og fik lov at slutte af med sit argument, hvilket tyder på at vurderingen beror på effektivitet fremfor normativitet. Også i uddrag 2, hvor Vestager⁴¹ vurderes som den der klarede sig bedst og havde de bedste argumenter, lader det til at hendes præstation er vurderet ud fra form nærmere end indhold. Der er tegn på, at Vestagers persuasive fremførelse af sin argumentation har påvirket deltagernes vurdering af hendes argumenter - og ikke altid hvad hun rent faktisk siger. Derudover udtaler Lasse, at Schmidt-Nielsens emneskift og udenomssnak i uddrag 2 er klogt for hende og kritiserer ikke argumentationstrækket.

I deltagernes kommentarer til uddrag 3 findes der ingen klare eksempler på, at deltagerne har vurderet Løkke og Thorning efter effektivitet fremfor normativitet, men dette uddrag er også det der kommenteres mindst på og som overordnet set vurderes mest positivt, hvilket kan være forklaringen. Dertil er det interessant at se at kun i kommentarerne til uddrag 1 finder vi én vurdering ud fra normativitet. Vurderingen er af Vestager som bedste debattør begrundes med, at hun ikke brugte personangreb eller kastede med mudder, hvilket understøttes af Jørgensen et al.s (2011) undersøgelse af bl.a. fjendtligheds betydning for hvordan folk opfatter og vurderer debattører. Dog er det et enkeltstående eksempel at deltagerne direkte vurderer en politikers præstation efter normativitet.

⁴⁰ Jakob (FG 1), Lasse (FG 1) og Helle (FG 4) udtaler sig om, at Schmidt-Nielsen udenomssnak er smart for hende selv.

⁴¹ Sammen med Kjærsgaard og Espersen.

Det er interessant at se hvordan deltagerne stiller sig så kritiske over for debattens tilstand, samtidig med at de ikke altid formår at overføre dette kritiske blik på de enkeltstående eksempler. Tilmed lader det til at de vurderer politikernes præstationer ud fra kvalitetskravet effektivitet, og i langt mindre grad normativitet. Som vi har været inde på er forklaringen muligvis mediernes store fokus på politikernes effekt og strategi, som lader til at have påvirket deltagerne. De er enormt kritiske over for både politikerne og medierne, men lader ikke til at se hvordan mediernes kyniske tilstand til den politiske debat har påvirket dem i samme kyniske retning. I stedet for at se på politikernes præstationer ud fra hvad der er bedst for dem selv som borgere, så fokuserer de ofte på hvad der er smart for politikerne selv - præcis som medierne gør det. Dette er bemærkelsesværdigt, når man ser på hvordan deltagerne beskrev formålet med debatten, som de fleste udtrykte er for at oplyse borgerne i samfundet. Deltagerne er dog også gode til at påpege, når de ikke føler sig bedre informeret eller oplyst efter et uddrag, og de kunne også konkretisere, at det var pga. udenomssnak eller personangreb, men stråmandsargumenterne opdagede de, som sagt, slet ikke.

Hvem har ansvaret?

Som nævnt under 'Analyse - del 2', kritiserer Kock både politikerne og medierne for deres kyniske indstilling til hhv. borgerne og politikerne. Kock ønsker at erstatte denne tilgang med gode argumenter og svar, samt en dækning af politikernes præstationer der fokuserer på at belyse debatten ud fra borgernes behov om oplysning - og ikke politisk smartness og strategi. Vi kan kun tilslutte os Kocks forbedringsforslag, da vores undersøgelse bærer præg af politikerlede blandt deltagerne, som er trætte af personangreb, mudderkastning, fokus på modpartens fejl og udenomssnak. Tilmed ser flertallet sjældent debatter længere. Undersøgelsen viser også, at deltagerne ikke føler, at de får nok ud af debatten, som den er lige nu. Mange af deltagernes forbedringsforslag er meget specifikke, hvilket gør det svært at konkludere noget endeligt ud fra disse forslag til forbedringer. Ikke desto mindre ville det være forkert blot at afvise deltagernes forbedringsforslag på den baggrund. Man bør dog være opmærksom på, at deltagerne taler både ud fra uddragene og ud fra deres generelle opfattelse af debatten. Deltagerne efterspørger, at politikerne oplyser om klare fordele og ulemper ved et givent forslag, hvilket også er én af de ændringer Kock efterlyser i kampen om bedre argumentation til borgerne. De vil have færre gentagelser og mere fordybelse, flere nye perspektiver, nuancer og ikke mindst argumenter. De vil have, at medierne tager ansvar og ikke fokuserer på uvæsentlige aspekter, såsom personsager og konflikter politikerne, partierne og blokkene imellem. De har mange krav, men kun én påpeger det ansvar borgerne selv har for debattens tilstand.

Som vi var inde på i analysens del 2, kommer Kock ikke ind på hvilket ansvar borgerne har i opretholdelsen af brugbare normer for god debat, hvilket vi synes er bemærkelsesværdigt. I vores øvrige gennemgang af baggrundslitteraturen om debat og god argumentation har vi ikke fundet én eneste teoretiker, der beskæftiger sig med borgernes ansvar for den politiske debat. Alt vi har kunnet finde er en enkeltstående kommentar på Trine Nebels politiske blog.

Denne mangel i teorien udgør et særdeles interessant aspekt for vores diskussion. Efter gennemlæsning af Kocks bog "De svarer ikke" er det dog vores opfattelse, at bogen er en indirekte opfordring til borgerne om at uddanne sig selv, så de er i stand til at gennemskue politikernes illegitime argumentationstræk, og derved undgå at lade sig forblænde af f.eks. vildledende udenomssnak og stråmandsargumenter. Denne opfattelse stemmer overens med Nebels, som også mener, at Kocks bog er en skjult opfordring til borgerne. Selv mener hun, at borgerne har et medansvar: "Borgerne kan i endnu højere grad end i dag tillade sig at spørge konstruktivt ind til beslutningerne, og på den måde signalere at valglæsk og vindfrikadeller ikke er svar nok" (Nebel, 2011).

Vores undersøgelse har vist stor utilfredshed blandt deltagerne med debatten generelt, politikernes argumenter (eller manglen på samme) og mediernes rolle i debatten. Både deltagerne og Kocks fokus på mediernes rolle og ansvar, Kock og de øvrige teoretikeres fokus på debattørens ansvar for den gode debat, samt manglende egentlige teorier om borgernes ansvar har ført os til et centralt punkt i diskussionen: Hvem har ansvaret for at normerne for god debat bliver opretholdt?

Som nævnt ovenstående, har der vist sig ikke altid at være sammenhæng mellem deltagernes generelle kritik af debatten og deres evne til at slå ned på specifikke illegitime argumentationstræk, hvilket vi formoder, hænger sammen med mediernes kyniske dækning af politikernes præstationer, som har påvirket deltagernes perspektiv. Såfremt denne formodning holder stik, hvilket er meget vanskeligt at konkludere endeligt her, synes det endnu mere relevant, at borgerne lærer at forholde sig kritisk over for debatten og dens argumenter. Vi er enige med Kock i, at der foreligger diverse læreanstalter en vigtig opgave, og at det er centralt for udviklingen af folks analytiske evner, at disse bliver fremmet gennem relevant undervisning i god argumentation og kritik. Dertil vil vi understrege, at borgerne også har et ansvar for den politiske debat. Langt størstedelen af deltagerne tilkendegav, at de ikke ser politiske debatter. Begrundelserne er mange, og som nævnt tidligere bar det præg af "politisk korrekthed", da flere angav personangreb og fokus på modpartens fejl, som forklaring på hvorfor de sjældent ser debatter. Kun to af de yngste deltagere sagde ligeud, at det var fordi de synes, at politiske debatter er kedelige. Vores formodning er, at andre deltagere potentielt deler denne holdning, men ikke sagde det, da de ville forhindre, at de resterende i gruppen ville "dømme" vedkommende. Deltagernes hårde kritik kombineret med at de fleste sjældent ser debatter tyder på, at det ikke kun er medierne og politikerne der har brug for et paradigmeskifte. Bente kritiserer, som nævnt, både medierne og politikerne for ikke at lytte, men vores undersøgelse tyder på, at borgerne også skal trænes i at lytte. Det er ikke godt nok at affeje politiske debatter under påskud om, at medierne og politikernes fejl ødelægger debatten. Borgerne har også et medansvar. Uden borgere til at lytte og stille krav til debatten bliver det aldrig bedre.

Herpå er det relevant at se på medierne og journalisternes ansvar, som der er blevet kommenteret på løbende i analysens del 2, samt her i diskussionen. Der er flere gange i både analyse del 1 og del 2 kommenteret på hvordan politikerne ikke svarede eller snakkede udenom. Spørgsmålet er hvis ansvar det er, at politikerne svarer? Selvsagt har politikerne et ansvar i den forbindelse. De har pligt til, som Kock (2011b: 14, 22) påpeger, at svare på kritiske spørgsmål og modargumenter - samt bruge argumenter, der er rigtige, relevante og vægtige. I samarbejde med førende teoretikere på området skriver RÆSON ugentligt om diverse eksempler på politikeres udenomssnak og giver journalisterne gode råd til at afsløre og imødekomme de forskellige former for udenomssnak. For os at se lægger RÆSON, omend indirekte, op til en opkvalificering af journalisternes evner til at gennemskue politikernes udenomssnak og ikke-svar, samt hvordan de får deres svar.

Her er det interessant at se på deltagernes kommentarer. Fem deltagere kommenterer på hvilken rolle journalisten har i forbindelse med at få politikerne til at svare på spørgsmål. Det gør de i forbindelse med uddrag 2; alle mener, at Clement ikke var god nok som ordstyrer. Af de fem deltagere udtaler tre sig specifikt om hvordan Schmidt-Nielsen slipper af sted med sit svar, som handlede om grøn vækst og vidensindustri fremfor virksomheders fremtid i Danmark. Lea siger bl.a.:

[Clement] lod dem trække det ud i nogle andre ting også. Og så det han sagde, skulle vi så ikke få, ville det så ikke være bedre og acceptere at vi har den høje skat og så fokusere på om, han tog ligesom hendes argumenter op og sagde okay så gør vi dem til en del af den konkrete debat, men i virkeligheden var det ikke relevant for det der blev spurgt om (FG 3: 12).

Selvom udtalelserne mønter sig specifikt på Clements rolle som ordstyrer i uddrag 2, så er det bemærkelsesværdigt at se det store ansvar borgerne pålægger journalisterne og medierne generelt. Hvorimod de fratager politikerne deres del af ansvaret. Ingen af deltagerne kommenterer f.eks. på hvorvidt det er forkert af Schmidt-Nielsen ikke at svare. Og kun Lea udtaler, at spørgsmålet ikke var relevant for emnet, hvilket er interessant. Som vi ser det, bør Kocks (2011b: 23) krav om relevans til politikernes argumenter også gælde journalisternes spørgsmål, hvilket Kock ikke beskæftiger sig med. Dog uden at befri politikerne for deres svarpligt, som flere af deltagerne lader til at gøre i deres fokusering på mediernes fejl.

Udover deltagernes fokus på hvordan journalisterne fejler i kampen om svar, så er det også interessant at se på hvordan resultaterne fra fokusgrupperne viser, at ni deltagere mener, at der er for meget fokus på personsager i den politiske debat. Heraf mener fem, at det udelukkende er medierne der er skyld i det fokus. De mener omvendt, at politikerne er gode til at holde personsager ude af debatten. Igen lægger deltagerne ansvaret over på medierne, og som vores analyse af de tre debatuddrag viser, er det bestemt ikke fordi politikerne ikke selv bruger personangreb. Muligvis ligger forklaringen i, at deltagerne har en anden forståelse af personangreb end os, men det er umuligt at sige med sikkerhed.

Hvilken rolle medierne præcist spiller i fokuseringen på personsager er ikke formålet for dette speciale at besvare, omend det er bemærkelsesværdigt at se deltageres vurdering af sagen. Derudover er det her interessant at se på et andet aspekt af mediernes ansvar - navnlig ansvaret for at afsløre politikernes illegitime argumentationstræk. På trods af at vi advokerer for, at borgerne selv tager et ansvar og lære at forholde sig kritisk over for politikernes argumenter, så mener vi også, at journalisterne, som demokratiets vagthunde, spiller en vigtig rolle i afsløringen af diverse illegitime argumentationstræk. Vores undersøgelse har vist, at deltagerne langt hen af vejen er gode til at se eksempler på udenomssnak og personangreb, mens de slet ikke opdager stråmandsargumenter. Som tidligere nævnt gør det netop dette illegitime argumentationstræk særligt farligt, og her bør journalisterne hjælpe borgerne ved at udpege den form for argumenter, samt være efter politikerne, når de bruger sådanne argumenter. Det betyder naturligvis ikke, at stråmandsargumenter mv. er argumenter politikerne skal bruge i debatten.

I forhold til politikernes ansvar bør det understreges, at vi på flere punkter mener, at deltagerne fritager politikerne for deres del af ansvaret. Som afsendere af de argumenter, modargumenter og svar, som borgerne har behov for, hviler der et stort ansvar på politikerne. Som nævnt ovenstående, er vi enige med Kocks forbedringsforslag til politikerne; de skal indse, at borgerne har brug for at høre fordelene og ulemperne ved et forslag, samt få svar på kritiske spørgsmål - både fra andre politikere, journalister og borgerne selv. Ligesom Kock mener vi, at borgerne har krav på de gode argumenter, hvilket vores undersøgelse understøtter, at borgerne efterspørger. På trods af deltagerne ikke eksplicit siger, at de vil have flere argumenter, er det vores vurdering at det er dét deres kritik af debattens tilstand viser. De er trætte af udenomssnak og personangreb. I stedet vil de have belæg for hvorfor den ene løsning er bedre end den anden, eller hvorfor de skal stemme på netop den kandidat - altså argumenter.

Som det fremgår af ovenstående diskussion, har både politikerne, medierne og borgerne et fælles ansvar i opretholdelsen (og etableringen) af normer for debatten. Hvordan debatten kan forbedres vil vi se nærmere på i perspektiveringen. For nu kan vi konkludere, at der er behov for en holdningsændring blandt borgerne, som første led i at forbedre debatten. Dernæst skal medierne og politikerne naturligvis også leve op til deres del af ansvaret.

Metodekritik

Inden vi går videre til konklusionen og perspektiveringen vil vi gennemgå en kort metodekritik for derved at understøtte specialets reliabilitet, validitet og fremadrettede anvendelighed.

I udarbejdelsen af vores undersøgelse valgte vi, som nævnt i undersøgelsesdesignet, en kvalitativ og eksplorativ tilgang til problemfeltet. I valget af den kvalitative metode fokusgrupper fravalgte vi også at lave en undersøgelse som vil kunne efterlignes fuldstændigt, som i en kvantitativ undersøgelse. Vi har derimod sikret specialets reliabilitet ved at klargøre

vores fremgangsmåder i indsamlingen og bearbejdelsen af data og gøre dem så gennemskuelige for andre, redegøre for vores forforståelser, argumentere analytisk og overbevisende. Endvidere har vi forsøgt at forholde os kritisk til vores egne antagelser og fortolkninger. Dertil afhænger undersøgelsens validitet også af, at vi kun udtaler os på basis af de empiriske fund fra fokusgrupperne og teorien, samt at vi er opmærksomme på at resultaterne ikke kan generaliseres som i kvantitative undersøgelser, da vores udvalg ikke er repræsentativt for den øvrige danske befolkning. Dog kan vi generalisere vores fund på baggrund af vores udvælgelsesmetode, som er foretaget via en analytisk selektiv udvælgelse og herunder maksimum variation, hvilket betyder, at vi har sikret os at finde deltagere med størst mulig forskel i alder, uddannelsesmæssig baggrund og politisk overbevisning. Således har vi bygget vores empiriske data på en bred vifte af opfattelser af og tilgange til den politiske debat, hvilket betyder, at man kan foretage en analytisk generalisering af vores resultater baseret på en velovervejet bedømmelse af om undersøgelsens resultater kan bruges i en anden kontekst.

Deltagerne fordeler sig ligeligt kønsmæssigt, der er vælgere fra samtlige ni partier, samtidig med at der er stor alders- og uddannelsesmæssig spredning. Vi skal dog gøre opmærksom på, at det ikke lykkedes os at finde deltagere der tilhørte den ældste aldersgruppe (60+ år), ligesom der heller ikke er deltagere uden uddannelse eller er eller har været lærling. På trods af disse mangler i deltagerens repræsentativitet, mener vi, at udvalget udgør et bredt og varieret udsnit af borgerne.

I forhold til sammensætningen af fokusgrupperne valgte vi, som nævnt i afsnittet 'Fokusgrupper', s. 13, mindre segmenterede grupper. Vi havde påregnet 6-8 deltagere i hver fokusgruppe, men desværre fik vi løbende en del afbud og der var deltagere der ikke mødte op, så vi havde ikke samme antal deltagere i alle grupperne (se sammensætningen af grupperne i bilag 1). Ikke desto mindre, fungerede fokusgrupperne godt, omend flere perspektiver kom frem i grupperne med seks deltagere fremfor den ene med kun tre.

En anden relevant pointe i kritikken af vores metode er, at to af de tre uddrag er fra valgkampen 2011. Det sidste uddrag er fra november 2010, hvor mange mener, at valgkampen allerede var begyndt. Vi må erkende, at debatter under en valgkamp muligvis er den mest ekstreme debattype, fordi der under en valgkamp er ekstra fokus på politikernes effektivitet, og i mindre grad oplysning⁴², hvilket kan have influeret deltagerne. I diskussionen har vi bevist hvordan deltagerne øjensynligt vurderer politikernes præstationer ud fra kvalitetskriteriet effektivitet fremfor normativitet, som resultat af mediernes kyniske udlægning af politikernes argumentation som spil, spin og strategi. Dog kan uddragenes debattype have været en påvirkning på deltagerens vurderinger i en mere kynisk retning end ellers. Dertil deltog de i fokusgrupperne kort efter valget var ovre, i en tid hvor medierne havde særligt meget fokus på politikerne, forslagene, indholdet, forskellene etc., hvilket også

⁴² Dette paradoks er for omfangsrigt til at behandle i denne undersøgelse og vil derfor være for andre undersøgelser at behandle.

kan have påvirket dem. Det er svært at sige om valget af debatuddragene faktisk har påvirket deltagerne, eller om der ville have været en forskel, hvis uddragene ikke var fra valgkampen og fokusgrupperne have fundet sted udenfor et Folketingsvalg år. Men vi vil dog gøre opmærksom på denne mulige bias. Dertil har vi, som nævnt i 'Fokusgrupper' s. 13, udvalgt uddragene, således at de udgør så repræsentative eksempler som muligt på forskellige gode og dårlige argumentationstræk. Det bør pointeres, at deltagernes vurderinger i høj grad bygger på hvad de så i uddragene, hvilket vi løbende påpeger, når deltagernes kommentar knytter sig til et enkelt klip eller politiker, således at vi ikke vildleder læseren og får nogle specifikt til at lyde gældende for hele debatten.

En tredje væsentlig pointe knytter sig til vores rolle som interviewere. Vores evne til at spørge mere ind til nogle aspekter og forhindre at for meget tid blev brugt på snak om irrelevante emner for undersøgelsens formål kan stadig forbedres. Det ville måske have været muligt at konkludere med mere sikkerhed, hvis vi havde været endnu bedre til at få alle til at svare på samtlige spørgsmål og uddybe særligt interessante udsagn. Dog har vi holdt os til vores spørgsmålsguide og vi har brugt samme moderator til alle grupper for at sikre ensformighed, så samtlige grupper er blevet stillet de samme spørgsmål, omend nogle svar ville have været fordelagtigt at få uddybet yderligere.

Afslutningsvis bør det nævnes, at vi har funderet vores analyser på teoretikernes redskaber, som udvalg gennem vores teorigennemgang, og ikke vores egen politiske præferencer.

6

KONKLUSION

Konklusion

I dette speciale har vi undersøgt hvorvidt borgernes vurdering af den politiske debat stemmer overens med teoretikernes vurdering og retningslinjer for god debat, samt hvordan man med denne viden kan forbedre debatten. Baseret på førende teoretikere på området, særligt Christian Kock og hans bog "De svarer ikke", har vi først undersøgt baggrundslitteraturen på området, for at klargøre hvad debat er, hvad normerne for god debat er, og hvordan man vurderer illegitime træk i politikernes argumenter, samt om afsenderintentionen kan bruges som vurderingsredskab. I udarbejdelsen af dette speciale har vi arbejdet ud fra antagelsen om, at Kock havde ret i sin kritik af den politiske debat, og valgte ikke at undersøge forekomsten af illegitime argumentationstræk blandt politikerne nærmere, da vi ønskede at undersøge om borgerne havde samme opfattelse. Efterfølgende har vi ikke fundet nogen indikationer på at dette perspektiv har vildledt vores undersøgelse.

For at afdække specialets problemstilling sammensatte vi fire fokusgrupper bestående af i alt 20 deltagere fra forskellige aldersgrupper, uddannelsesmæssige baggrunde, politiske overbevisninger, samt køn. I fokusgrupperne blev deltagerne bl.a. bedt om at beskrive den politiske debats tilstand og hvad der karakteriserer den, formålet med debat etc. Hertil inkluderede vi et protokolanalytisk element, idet vi viste grupperne tre forskellige eksempler på debatuddrag, hvori emnerne virksomheders fremtid i Danmark, familiesammenføring og Danmarks økonomi blev debatteret af landets førende politikere. Uddragene blev nøje udvalgt, så de bedst muligt repræsenterede en lang række gode og mindre gode argumenter, samt præstationer. Det er vores vurdering, at fremgangsmåden har været fordelagtigt for undersøgelsens formål, da den har givet os en dybdegående indsigt i deltagernes holdning til debatten, samt hvilke kvalitetskriterier de bruger i vurderingen.

Forinden afholdelsen af fokusgrupperne havde vi, på baggrund af vores teoretiske redegørelser og vurderinger, samlet en række teoretiske redskaber til analysen af uddragene for dermed have et konkret sammenligningsgrundlag til at undersøge forskellene og lighederne mellem borgerne og teoretikernes vurdering af uddragene.

Gennemgangen af fokusgruppernes kommentarer og vurderinger af debattens generelle tilstand, samt de tre debatuddrag, viste både lighedspunkter og forskelle med teoretikernes. I tråd med teoretikernes opfattelse, var der generel enighed blandt deltagerne om, at formålet med debat er at blive oplyst, få belyst emner fra flere vinkler, omend de havde en tendens til også at have fokus på debat ud fra politikernes perspektiv. Ligesom teoretikerne, udtrykte deltagerne på tværs af grupperne generel utilfredshed med debatten og kritiserede især de hyppige tilfælde af personangreb, mudderkastning og fokus på modpartens fejl. Dertil nævnte de, at politikernes tone også havde betydning for hvordan de vurderede en politikers præstation.

Dertil forholdte deltagerne sig meget kritisk til debattens tilstand og deres fokus lå hovedsagligt på hvilke dele af debatten der ikke fungerede godt nok, men når de blev bedt om

at forholde sig til de specifikke eksempler i uddragene formåede de ikke at bruge samme kritiske blik. I den forbindelse viste der sig at være en række afvigelser mellem deltagerne vurderinger sammenlignet med vores vurderinger af uddragene. De viste sig i form af hvilke træk deltagerne lagde mærke til, og hvordan de vurderede politikernes argumentation. Bl.a. bemærkede deltagerne ikke tilfælde af personangreb og ikke-svar, som de netop kritiserede brugen af, da de blev bedt om at beskrive debatten generelt. Det viste sig, at deltagerne slet ikke lagde mærke til eksemplerne på stråmænd, hvilket viser hvor særligt farlige dette illegitime argumentationstræk kan være.

Endvidere fandt vi i undersøgelsen indikationer på, at deltagerne er blevet påvirket af mediernes kyniske tilgang til den politiske debat med fokus på strategi fremfor gode argumenter. Indikationerne lå i deltagerne meget kritiske indstilling til debatten, som vi mener, kan være forekommet som resultat af mediernes påvirkning. Vi fandt flere tegn på politikerlede og politisk apati blandt deltagerne udtalelser, hvilket studier har påvist ofte stammer fra mediernes kyniske rapportering af politikernes præstationer, som påvirker borgere til at adoptere samme kyniske perspektiv. Endnu et tegn sås i, at knap halvdelen af deltagerne beskrev formålet med debat ud fra politikernes perspektiv fremfor deres eget som borgere. Dertil mener vi, at deltagerne manglende evne til at gennemskue eller lokalisere specifikke eksempler på grove personangreb og motivspekulation, som i bl.a. stråmandsargumenterne i uddragene, også vidner om, at medierne ikke fokuserer nok på de aspekter af debatten som borgerne har brug for, for at kunne gennemskue politikernes illegitime argumentationstræk. I vores analyse af fokusgrupperne vurderinger så vi et mønster, som vi også mener, kan være et resultat af mediernes påvirkning. Når deltagerne blev bedt om at vurdere politikernes præstationer i uddragene baserede de hovedsagligt disse vurderinger på kvalitetskravet effektivitet fremfor normativitet, selvom deres generelle kommentarer til debattens tilstand indikerede at de manglede mere fokus på normativitet.

Deltagerne hårde kritik kombineret med deres effektivitetsbaserede vurderinger førte os til en diskussion om hvem der har ansvaret for opretholdelsen af normerne for god debat, hvilket blev konkluderet er en fælles opgave mellem politikerne, journalisterne og ikke mindst borgerne selv. Størstedelen af deltagerne gav medierne det største ansvar, mens politikerne ikke blev udskældt for at snakke udenom eller bruge personangreb, i samme grad som Kock mener, at de bør. Der var kun én deltager, der udtrykte, at borgerne selv har et ansvar for hvordan debatten fungerer. Noget tyder på, at det ikke kun er et opgør med medierne og politikernes kyniske tilgang der er brug for, men ligeså meget en holdningsændring blandt borgerne.

Det sidste fokuspunkt for undersøgelsen var at undersøge hvordan man med viden om hvad borgerne rent faktisk vil have, ikke kun teoretikernes anvisninger, kan forbedre debatten. Mange af de forbedringspunkter fokusgrupperne nævnte var meget specifikke, og udtryk for hvad de netop mente, var galt med de tre uddrag, samt debatten generelt. Ikke desto mindre viser de en klar tendens: Borgerne føler ikke, at de får nok ud af debatten som den er lige nu.

Deltagerne efterspørger, at politikerne oplyser om fordelene og ulemperne ved et givent forslag, præcis som Kock. De vil have færre gentagelser og flere nye perspektiver, nuancer, fordybelse - og ikke mindst argumenter. De efterlyser, at medierne tager ansvar og ikke fokuserer på uvæsentlige aspekter, såsom personsager og konflikter politikerne, partierne og blokkene imellem. Deres kritik af medierne stemmer også overens med Kock, som ønsker et opgør med mediernes kynisme, som lader til at gøre borgerne mere kyniske og forhindrer at debattens opfylder sit formål. I stedet vil Kock have en dækning af politikernes præstationer, der belyser debatten ud fra borgernes behov om oplysning fremfor politisk smartness og strategi. Kock mener, at politikerne også bør ændre deres indstilling og fokusere på at levere gode argumenter og mod svar.

Vi mener, at Kocks forbedringsforslag er meget relevante og brugbare, bl.a. fordi vores undersøgelse bærer præg af politikerlede blandt deltagerne, som er trætte af personangreb, mudderkastning, fokus på modpartens fejl og udenomssnak - og flertallet ser sjældent debatter længere. Borgerne bliver ikke tilstrækkeligt oplyste eller informerede efter at have set en debat. Endvidere stemmer deltagernes forslag overens med bl.a. Jørgensen og Onsbergs kvalitetskriterier, redelig og interessant, da deltagerne også havde fokus på hvordan debatterne bliver mere interessante, uden at være fyldt med illegitime argumentationstræk. Netop derfor synes det vigtigt at se på hvilke forbedringsmuligheder der er for debatten.

Perspektivering

Kravet om opretholdelsen af normerne for god debat er langsomt ved at gøre sit indpas i samfundet, hvilket bl.a. ses af avisernes og tv-kanalernes faktatjek af politikernes påstande. Normerne indfris sjældent fuldt ud i praksis, men Charlotte Jørgensen (1995: 38) og Christian Kock (2011b: 12) vurderer begge, at det er vigtigt at opstille normer for den sproglige praksis i debatterne, fordi det bl.a. kan bidrage til at fastholde brugbare kvalitetskriterier for debatterne.

Teoretikerne og borgerne er utilfredse med debattens tilstand, men hvordan kan man ændre den med den viden vi har fra vores undersøgelse? Vi mener, at man bl.a. bør se på hvordan man mest hensigtsmæssigt indretter rammerne for en tv-debat. Det er ikke et spørgsmål om at afskaffe de traditionelle debatter, men at komme med nogle alternativer. Deltagerne og Kock savner brugbare argumenter til afvejningen af borgernes beslutninger for samfundsudviklingen. Specifikt efterspørger deltagerne mere fordybelse og færre gentagelser af præcis samme argumenter eller budskaber, som i debatten forinden. De vil have mindre forudsigelighed og en debat der er interessant.

Størstedelen af deltagerne fandt set-uppet i uddrag 1 mest underholdende og interessant, da det gennem en debat om den almindelige danskers problem blev mere nærværende og konkret. Ikke desto mindre mente deltagerne ikke, at denne form for debat skal erstatte de mere traditionelle. Deltagerne mente ikke, at færre debattører gør en debat bedre, men det

blev dog pointeret, at det sommetider gjorde det nemmere at følge politikernes budskaber, samt at der var færre personangreb og mudderkastning i uddraget med kun to debattører. Vi mener derfor, at det kunne være interessant, hvis der blev eksperimenteret med forskellige former for debatter. Fra et udelukkende normativt perspektiv burde disse nye former udarbejdes med retningslinjerne for god debat for øje, således at borgerne kan få den oplysning de har behov for. Det er dog vores opfattelse, at borgerne ikke ville blive mere tilfredse, hvis de fik en politisk debat helt uden illegitime argumentationstræk, som f.eks. personangreb og mudderkastning. Selvom mudderkastning, som ordet hentyder, nok aldrig er konstruktivt, så er personangreb fra et retorisk perspektiv ikke altid illegitime eller hindrende for debatten. Det afhænger af konteksten. For som deltagerne sagde, er det helt i orden, at politikerne driller og stikker til hinanden, samt forholder sig kritiske over for modparten. Det kan faktisk være med til at gøre en debat mere levende og underholdende.

Løsningen er nødvendigvis ikke kun, at politikerne fokuserer på deres gode argumenter og modsvar, men ligeså meget at gøre debatten interessant for seerne. Svaret er ikke at sige, at borgerne ikke ved hvad de selv vil have (selvom de nogle gange modsiger dem selv), eller ikke ved hvad der er bedst for dem. Hvis vi udelukkende satser på normativt korrekte debatter kan man frygte, at mange seere ville falde fra. Omvendt får folk ikke altid de vigtige argumenter for og imod partiernes politikker uden normerne for god debat bliver overholdt. Borgerne er muligvis dobbeltmoraliske, idet de vil have både underholdning og information, men det er vores vurdering, at en ændring af debatkulturen bør tage afsæt i borgernes ønsker. Her er bl.a. Kock og Jørgensen og Onsbergs kvalitetskriterier for god debat anvendelige. Endvidere er det værd at nævne, at der i den proces også bør ske en ændring i både skoler og andre læreanstalters undervisning i argumentation. For at borgerne kan få de fornødne redskaber til at kunne forholde sig kritisk og analytisk politikernes argumenter bør en introduktion til argumentationsteori og -kritik, herunder argumentationsdemokrati, inkorporeres i pensum.

LITTERATURLISTE

Litteraturliste

- Andersen, Ib (2008). *Den skinbarlige virkelighed: om vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne*, (4. udg.). Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Andresen, Michael K. (27. august, 2011). Derfor snakker Helle og Lars udenom. *Berlingske*. Hentet d. 28. august, 2011, fra <http://www.b.dk/nationalt/derfor-snakker-helle-og-lars-udenom>
- Bengtsson, Mette (30. august, 2011). *Analyse af første tv-duel mellem Thorning og Løkke: Lille mand, stor kanon*. Hentet d. 27. september, 2011, fra <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/analyse-af-foerste-tv-duel-mellem-thorning-og-loekke>
- Bengtsson, Mette (5. januar, 2011). *Retorisk: TV-duel Løkke mod Thorning - Regnedrengen vs. fornyeren*. Hentet d. 27. september, 2011, fra <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/regnedrengen-vs-fornyeren>
- Boolsen, Merete, Watt (2006). *Kvalitative analyser: At finde årsager og sammenhænge*, (1. udg.). København: Hans Reitzels Forlag.
- Crosswhite, James (1989). Universality in Rhetoric: Perelman's Universal Audience. I *Philosophy and Rhetoric*, Årg. 22, nr. 3.
- Damer, Per & Nygaard, Claus (2005). Paradigmatænkning (og dens begrænsning). I Claus Nygaard (Ed.), *Samfundsvidenskabelige analysemetoder*, (1. udg.). Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Drachmann, Hans & Lund, Michael (13. september, 2011). Faktatjek: Vil S og SF øge skatter med 27.500 kroner? *Politiken*. Hentet d. 27. september, 2011, fra <http://blog.politiken.dk/faktapatruljen/2011/09/13/faktatjek-vil-s-og-sf-%C3%B8ge-skatter-med-27500-kroner/>
- Due, Anders (2005). Det var ikke med vilje: om afsenderintention som parameter i normativ retorik. I *Rhetorica Scandinavica*, nr. 34.
- Ehninger, Douglas & Brockriede, Wayne (1963). *Decision by Debate*, (1. udg.). Dodd, Mead & Company.
- Fredslund, Hanne (2005). Den filosofiske hermeneutik - fra filosofi til forskningspraksis. I Claus Nygaard (Ed.), *Samfundsvidenskabelige analysemetoder*, (1. udg.). Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Frey, Lawrence R.; Botan, Carl H., & Kreps, Gary L. (2000). *Investigating Communication: An Introduction to Research Methods*, (2. udg.). USA: Allyn & Bacon.

- Grüttner, Mathias (3. september, 2011). Retoriker: Drop nu børnehavestilen og gør folk klogere. *Politiken*. Hentet d. 29. september, 2011, fra <http://politiken.dk/debat/ECE1379858/drop-nu-boernehavestilen-og-goer-folk-klogere/>
- Halkier, Bente (2008). *Fokusgrupper*, (2 udg.). Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Hansen, Niels-Henrik M.; Marckmann, Bella, & Nørregård-Nielsen, Esther (2008). *Spørgeskemaer i virkeligheden: målgrupper, design og svarkategorier*, (1. udg.). Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Jespersen, Per M. & Hansen, Ditte S. (17. december, 2011). Sådan er vi nået frem til debattens top 50. *Politiken*. Hentet d. 20. december, 2011, fra <http://politiken.dk/debat/ECE1481907/saadan-er-vi-naaet-frem-til-debattens-top-50/>
- Jespersen, Per M. & Højbjerg, Mette (17. december, 2011). Schmidt-Nielsen og Vestager er årets meningsdannere. *Politiken*. Hentet d. 20. december, 2011, fra <http://politiken.dk/debat/ECE1481849/schmidt-nielsen-og-vestager-er-aarets-meningsdannere/>
- Jønsson, Rasmus (28. april, 2011). Udenomssnak: Sådan gør Nick Hækkerup. *Ræson*. Hentet d. 3. oktober, 2011, fra <http://raeson.dk/2011/udenomssnak-sadan-g%C3%B8r-nick-h%C3%A6kkerup/>
- Jørgensen, Charlotte (1995). Debattens væsen og uvæsen: om fjendtlighed i offentlig debat. I *Retorik Studier*, nr. 10.
- Jørgensen, Charlotte (1998). Public Debate - An Act of Hostility? I *Argumentation*, nr. 12.
- Jørgensen, Charlotte (2009a). Argumentation. I Charlotte Jørgensen & Lisa Villadsen (Eds.), *Retorik: Teori og praksis*, (1. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jørgensen, Charlotte (2009b). Hvad er retorik? I Charlotte Jørgensen & Lisa Villadsen (Eds.), *Retorik: Teori og praksis*, (1. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jørgensen, Charlotte; Kock, Christian, & Rørbech, Lone (2011). *Retorik der flytter stemmer: hvordan man overbeviser i offentlig debat*, (3. udg.). København: Retorikforlaget.
- Jørgensen, Charlotte & Kock, Christian (2009). Form og stil. I Charlotte Jørgensen & Lisa Villadsen (Eds.), *Retorik: Teori og praksis*, (1. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jørgensen, Charlotte & Onsberg, Merete (2008). *Praktisk argumentation*, (3 udg.). København: Nyt Teknisk Forlag.
- Klujeff, Marie L. (2008). Retoriske figurer og stil som argumentation. I *Rhetorica Scandinavica*, nr. 45.

- Kock, Christian (2007). Norms of Legitimate Dissensus. I *Informal Logic*, Årg. 27, nr. 2.
- Kock, Christian (2008a). Fornuftig uenighed. I *Rhetorica Scandinavica*, nr. 48.
- Kock, Christian (2008b). Kan man opstille adfærdsregler for offentlig debat. I *Mediekultur*, Årg. 24, nr. 44.
- Kock, Christian (2009). Kynismesyndromet. I *Rhetorica Scandinavica*, nr. 49/50.
- Kock, Christian (9. februar, 2012). *Giv os ordentlig argumentation!* Hentet d. 3. januar, 2012, fra <http://videnskab.dk/kultur-samfund/giv-os-ordentlig-argumentation>;
- Kock, Christian (2011b). *De svarer ikke: fordummende uskikke i den politiske debat*, (1. udg.). København: Gyldendal.
- Kock, Christian (19. maj, 2011). Udenomssnak: Sådan gør Sohn, Frederiksen og Vestager. *Ræson*. Hentet d. 3. oktober, 2011, fra <http://raeson.dk/2011/udenomssnak-sadan-g%C3%B8r-sohn-frederiksen-og-vestager/>
- Kock, Christian (15. august, 2011). *Venstres reklamekampagne bag facaden: En skræmmende kampagne*. Hentet d. 27. september, 2011, fra <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/venstres-reklamekampagne-bag-facaden>
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Interview: Introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Marshall, Catherine & Rossman, Gretchen B. (1999). *Designing Qualitative Research*, (3. udg.). London: Sage Publications.
- Miles, Matthew B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, (2. udg.). Thousand Oaks, Californien: Sage Publications.
- Minot, Walter S. (1981). The Rhetorical View of Fallacies: Ad Hominem and Ad Populum. I *Rhetoric Society Quarterly*, Årg. 11, nr. 4.
- Morgan, David L. (1998). *The Focus Group Guidebook*, (1. udg.). Thousand Oaks, Californien. USA: Sage Publications.
- Nebel, Trine (2011,). Den retoriske kløft i den politiske debat. Hentet d. 20. december, 2011, fra <http://trinenebel.dk/2011/05/den-retoriske-kløft-i-den-politiske-debat/>
- Onsberg, Merete (2009). Fremførelse. I Charlotte Jørgensen & Lisa Villadsen (Eds.), *Retorik: Teori og praksis*, (1. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

- Perelman, Chaim (1990). *The New Rhetoric: A Theory of Practical Reasoning*. I Patricia Bizzell & Bruce Herzberg (Eds.), *The Rhetorical Tradition: Readings from Classical Times to the Present*. St. Martin's Press.
- Raz, Joseph (1998). Incommensurability and Agency. I Ruth Chang (Ed.), *Incommensurability, Incomparability, and Practical Reason*. Harvard University Press.
- Thobo-Carlsen, Jesper (19. december, 2011). Vestager satsede og vandt. *Berlingske*. Hentet d. 20. december, 2011, fra <http://www.b.dk/politiko/vestager-satsede-og-vandt>
- Tindale, Christopher W. (1999). *Acts of Arguing: A Rhetorical Model of Argument*. New York: Suny Press.
- van Eemeren, Frans H. & Grootendorst, Rob (1995). Perelman and the Fallacies. I *Philosophy and Rhetoric*, Årg. 28, nr. 2.
- van Eemeren, Frans H.; Grootendorst, Rob, & Henkemans, Francisca S. (1996). *Fundamentals of Argumentation Theory: A Handbook of Historical Backgrounds and Contemporart Developments*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- van Eemeren, Frans H. & Grootendorst, Rob (1992). *Argumentation, Communication, and Fallacies: A Pragma-Dialectical Perspective*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum.
- Walton, Douglas N. (1995). *A Pragmatic Theory of Fallacy*. Tuscaloosa, Alabama: University of Alabama Press.
- Willard, Charles A. (1995). Failures of Relevance: A Rhetorical View. I Hans V. Hansen & Robert C. Pinto (Eds.), *Fallacies: Classical and Contemporary Readings*, Pennsylvania State University Press.

 BILAG

Bilagsoversigt

Bilag 1	Oversigt over fokusgruppedeltagerne.
Bilag 2	Invitation til fokusgruppeundersøgelsen.
Bilag 3	Spørgeskemaet.
Bilag 4	Fokusgruppernes notater til debatuddragene.
Bilag 5	Waltons figur: Retninger for brugen af argumentationsteknikker.
Bilag 6	Oversigt over figurer.
Bilag 7	Regler for transskribering
Bilag 8	Transskribering af debatuddrag 1
Bilag 9	Transskribering af debatuddrag 2
Bilag 10	Transskribering af debatuddrag 3
Bilag 11	Spørgeguide til fokusgrupperne
Bilag 12	Transskribering af fokusgruppe 1
Bilag 13	Transskribering af fokusgruppe 2
Bilag 14	Transskribering af fokusgruppe 3
Bilag 15	Transskribering af fokusgruppe 4
Bilag 16	Kodningsresultater (CD-rom).
Bilag 17	Videoklip af debatuddrag 1, 2 og 3 (CD-rom).

Bilag 1
Oversigt over fokusgruppedeltagerne

Fokusgruppe	Navn	Aldersgruppe	Uddannelse	Stemte ved valg 2007	Stemte ved valg 2011
1	Jakob	36-59 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Det Konservative Folkeparti (C)	Venstre (V)
1	Lasse	26-35 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Radikale Venstre (B)	Liberal Alliance (I)
1	Agnete	36-59 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Dansk Folkeparti (O)	Kristendemokraterne (K)
2	Torben	36-59 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Socialistisk Folkeparti (F)	Socialistisk Folkeparti (F)
2	Helene	36-59 år	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx sygeplejerske, lærer)	Venstre (V)	Venstre (V)
2	Bente	36-59 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Radikale Venstre (B)	Radikale Venstre (B)
2	Petra	26-35	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Socialistisk Folkeparti (F)	Socialistisk Folkeparti (F)
2	Martin	26-35 år	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx sygeplejerske, lærer)	Enhedslisten (Ø)	Enhedslisten (Ø)
2	Amalie	18-25 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Venstre (V)	Det Konservative Folkeparti (C)

3	Lea	18-25 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Socialistisk Folkeparti (F)	Socialdemokratiet (A)
3	Jon	18-25 år	Gymnasial uddannelse (ca. 12 års skolegang, fx alment gymnasium, HF, teknisk gymnasium, handelsgymnasium)	Stemte ikke/stemte blankt	Radikale Venstre (B)
3	Henriette	18-25 år	Gymnasial uddannelse (ca. 12 års skolegang, fx alment gymnasium, HF, teknisk gymnasium, handelsgymnasium)	Socialistisk Folkeparti (F)	Socialdemokratiet (A)
3	Ann	36-59 år	Kortere videregående uddannelse (1½ - 2½ år, fx laborant, økonoma)	Socialistisk Folkeparti (F)	Enhedslisten (Ø)
3	Theis	36-59 år	Folkeskole eller tilsvarende (7-10 års skolegang)	Socialdemokratiet (A)	Socialdemokratiet (A)
4	Helle	36-59 år	Kortere videregående uddannelse (1½ - 2½ år, fx laborant, økonoma)	Radikale Venstre (B)	Radikale Venstre (B)
4	Joan	36-59 år	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx sygeplejerske, lærer)	Venstre (V)	Radikale Venstre (B)
4	Hans	26-35 år	Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)	Socialistisk Folkeparti (F)	Radikale Venstre (B)
4	Erik	36-59 år	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx sygeplejerske, lærer)	Dansk Folkeparti (O)	Dansk Folkeparti (O)
4	Tom	36-59 år	Folkeskole eller tilsvarende (7-10 års skolegang)	Ved ikke	Enhedslisten (Ø)
4	Claus	36-59 år	Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx sygeplejerske, lærer)	Venstre (V)	Venstre (V)

Bilag 2

Invitation til deltagelse i fokusgruppeundersøgelsen

Deltagere til fokusgrupper søges

Vi er to specialestuderende fra Københavns Universitet og Copenhagen Business School, som skriver speciale om danskernes holdning til den politiske debat i Danmark.

For at klarlægge danskernes holdning til den politiske debat har vi brug for deltagere til nogle fokusgruppeinterviews, hvor I bl.a. skal se tre forskellige uddrag fra nogle debatter, som I efterfølgende vil blive bedt om at kommentere på i en gruppe.

Du behøver nødvendigvis ikke at være interesseret i politik eller have en stor baggrundsviden om de emner der debatteres. Det vigtige er, at du har lyst til at give dit bud på hvad politikerne gør godt og mindre godt, når de debatterer.

Er du interesseret i at deltage vil vi bede dig besvare et par spørgsmål via følgende link:
<https://survey.enalyzer.com/?pid=t3r3tatu>.

Efterfølgende vil du modtage en bekræftelse med information om dato, sted og tidspunkt.

Der vil være kaffe, te, vand og kage til fokusgrupperne.

Som tak for jeres tid, vil alle deltagere modtage en flaske vin!

Hvis du har nogle spørgsmål til fokusgrupperne eller undersøgelsen er du velkommen til at skrive til os på debatidk@gmail.com.

Mange hilsner

Susanne Jensen og Kathrine Lorentzen

**Copenhagen
Business School**
HANDELSHØJSKOLEN

DET HUMANISTISKE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Bilag 3

Spørgeskema

Undersøgelse om danskernes holdning til den politiske debat i Danmark

Hej

Vi er glade for at du har taget dig tid til at deltage i vores fokusgrupper til vores speciale.

Formålet med undersøgelsen er at klarlægge danskernes holdning til den politiske debat i Danmark og i den forbindelse vil vi gerne stille dig nogle hurtige spørgsmål, inden du deltager i fokusgruppen.

Din besvarelsen er 100% anonym og alle oplysninger behandles fortroligt. Ingen svar fra spørgeskemaet nævnes i fokusgrupperne, medmindre du selv bringer det på banen.

Til sidst vi vil bede dig tilkendegive hvornår du har mulighed for at deltage i én af fokusgrupperne.

På forhånd tak for hjælpen

1. Alder
 - a. 18-25 år
 - b. 26-35 år
 - c. 36-59 år
 - d. 60+ år
2. Køn
 - a. Kvinde
 - b. Mand
3. Uddannelse (Markér det højeste alternativ, som du har afsluttet eller er i gang med).
 - a. Ingen uddannelse
 - b. Folkeskole eller tilsvarende (7-10 års skolegang)
 - c. Læreplads eller udlært i et fag
 - d. Gymnasial uddannelse (ca. 12 års skolegang, fx alment gymnasium, HF, teknisk gymnasium, handelsgymnasium)
 - e. Kortere videregående uddannelse (1½ - 2½ år, fx laborant, økonoma)
 - f. Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år, fx sygeplejerske, lærer)
 - g. Lang videregående uddannelse (3-7 år, forskningsbaseret universitetsuddannelse)
4. Hvad stemte du ved forrige Folketingsvalg d. 13. november 2007?
 - a. Socialdemokratiet (A)
 - b. Radikale Venstre (B)
 - c. Det Konservative Folkeparti (C)
 - d. Socialistisk Folkeparti (F)
 - e. Liberal Alliance (I)

Bilag 3

- f. Kristendemokraterne (K)
 - g. Dansk Folkeparti (O)
 - h. Venstre (V)
 - i. Enhedslisten (Ø)
 - j. Andre/Uden for parti
 - k. Stemte ikke/stemte blankt
 - l. Ved ikke
 - m. Ønsker ikke at svare
5. Hvad stemte du ved seneste Folketingsvalg d. 15. september 2011?
- a. Socialdemokratiet (A)
 - b. Radikale Venstre (B)
 - c. Det Konservative Folkeparti (C)
 - d. Socialistisk Folkeparti (F)
 - e. Liberal Alliance (I)
 - f. Kristendemokraterne (K)
 - g. Dansk Folkeparti (O)
 - h. Venstre (V)
 - i. Enhedslisten (Ø)
 - j. Andre/Uden for parti
 - k. Stemte ikke/stemte blankt
 - l. Ved ikke
 - m. Ønsker ikke at svare
6. Vælg venligst hvilken dato, du har mulighed for at deltage i én af vores fokusgrupper. Vælg gerne to datoer.
- a. Onsdag d. 26. oktober kl. 16-18
 - b. Torsdag d. 27. oktober kl. 17-19
 - c. Søndag d. 30. oktober kl. 10-12
7. Angiv venligst din email adresse.
- a. Alt efter hvilke(n) dato(er) du har tilkendegivet, at du kan deltage i vores fokusgrupper, vender vi tilbage til dig med yderligere information.

Mange tak for din deltagelse

Vi er meget glade for din hjælp!

Har du yderligere spørgsmål til undersøgelsen eller fokusgrupperne er du velkommen til at kontakte os på debatidk@gmail.com

Mange hilsner

Susanne Jensen og Kathrine Lorentzen

Bilag 4**Fokusgruppernes notater til debatuddragene****Debatuddrag 1****Emne:** Skat og virksomheders fremtid i Danmark

Hvad var godt?

Fokusgruppe 1.

Skattestop, vognmand → hvis øget skat 45.000 – ca. 23.000

Johanne præciserende → at det drejede sig om topskatten → hvordan

Klar ift. Selskabsskat

Virkeligheden → hvad er den

→ troværdigheden mangler

Vesteragers soberhed

Inddragelse af et praktisk eksempel (vil gerne danske arbejdspladser)

Clement holder fast (styrer debatten)

Forslag om skattenedsættelse

Spørgsmål om Johanne fra Anders

Pia Kjærsgaard har en point (ved højere skatter)

Vestager peger på konkurrence fra andre lande

Vil sænke indkomsten

Clement påpeger forskel

Inge-Merete får solgt sig som idealist

Anders Samuelson: humor + grøn vækst

Forstår arbejdsgivere

Roser Inge-Merete

Konkret virkelighed

→ får gjort Johanne til fantast

Pia går videre med adm. problemstilling

Margrethe klarer frisag

Fokusgruppe 2

1. skat stiger => 2. løn stiger

Konkret problemstilling

Deltagerne fik tid og ro til at forklare

Godt "afbrudt af Clement

Konkret debat

Partierne må lægge holdninger frem.

Case: Farvel til gode danske medarbejder

Jeg er idealist

Facts tal/løn

CL: Holder fast på emnet

Klart budskab fra case-dame

Pia snakkede roligt og klart

Bilag 4

Johannes svar efter Anders Samuelson
Vestagers opsummering

Godt af Johanne fast over for Clement
KK [Clement Kjersgaard] samler godt op og [uklar skrift/jager] debatten videre
MV fortæller hvad de vil gøre
Får besvaret grundigt og ikke kun overfladisk

Fokusgruppe 3

Politikerne fik rimeligvis lov til at tal ud.
Johanne Schmidt-Nielsen og Margrethe Vestager angreb ikke Anders Samuelson og Pia Kjærsgaard på deres personligheder, men forsøgte at forsvare deres egen politik.

Fremhæver hvad Danmark kan/ikke kan. Konkret.
Fremhæver egen politik frem for at angribe de andres (Vestager)
Anders → samler op på vogndamens udsagn
Clement giver (mestendels) taletid til politikerne (hvilket han normalt er dårlig til)
Politikernes forskelligheder fremstår tydeligt
Godt format med "mød danskerne"

Fokusgruppe 4

Laver skat – skaber flere danske arbejdspladser
Konkret SF kan ikke konkurrere med laver skatter
Pia K. holder sig til spørgsmålet og debatten
Radikale = toneleje/stemmeføring stille og rolig
Vognmand = debit/kredit

"ikke politik"
Fokus på løn/transport/arbejdsplads
Samuelson – Johanne debat
Fokus på skat
Konkret problemstilling fra direktør

Saglighed i svar fra Margrethe V.
Godt svar fra Johanne om arbejdsforhold
Fornuftig argumentation - konkurrence om skat; af arb.giver (mindre løn m.m)
Clement er hurtig (holder fast i spørgsmål)

Konkrete eksempler virker ikke
Margrethe snakker om politik på den rigtige måde, men siger ikke noget indhold
Man forstår problemstillingen
Anders vil tage en debat om hvad velfærd er...
Virkeligheden rammer politikerne
Anders prøver at forklare sin politik igennem eksempler

Hvad var mindre godt?

Fokusgruppe 1

Studieværten er uklar

Bilag 4

Fokus skifter til mudderkastning – helt andet emne (undvigende)
Angriber personen i stedet for faktisk argumentation for egen holdning
Mudderkastning – fremfor at fremhæve egen politik positivt.
Der blev ikke svaret på det konkrete spørgsmål.
Journalisten legitimerede emneskift/tab af fokus
Fokus på emnet

Fokusgruppe 4

Enhedslisten: Højere skat – taber danske arbejdspladser
Fremlægge SF politik
Springer til uddannelse
Dårlig kommunikation – dårlig debat
Solceller alternativ energi – indkomsten, selskabsskatten
Samuel: Vi skal satse på "grøn vækst"
Velfærdssamfund
Radiakle: tror man kan gøre det på en anden måde
Enhedsliste: De rige skal betale mere
Taler om veje

Taler udenom
Bringer grønt i spil
Afbrydelser
"underteksten"

Personfikseret, angreb
Johanne svarer ikke på spørgsmål
Mudderkastning

Trusler om tab af arbejdspladser
Johanne kører af sporet i svar
Gammel klassisk diskussion om skatteforhold; erhvervslivets forhold
Pia kritiserer de andre
Johanne "Lars L.

Pia starter med personangreb
Johanne siger ikke hvad hun vil og ændrer emne
Johanne nægter at svare på problemstilling
Anders angriber bare, men siger ikke noget
De snakker om politik, ikke løsninger
Folk snakker i munden på hinanden, ingen respekt
De vil ikke tage stilling til magtkampe i fremtiden
Politikerne har en romantisk forestilling om sig selv
I har et eksempel med en grundholdning som er blå

Debatuddrag 2**Emne:** Familiesammenføring

Hvad var godt?

Fokusgruppe 1

M.V. → er klar, især mht. at dele fam.samf.debatten op i 3

Clement studievært: stillede L.E. et klart spørgsmål → inderen

Problemstilling omkring kriterier

Vestager saglig (vil ikke gøre forskel)

Snakker forskelle ~ folk klapper

Johanne holder fast

Clement fremhæver konkret eksempel

Lene nævner "parallelsamfund"

Vestager fremhæver forskelsbehandling (folk klapper)

Margrethe:	- Ida Davidsen smørebrød, smagsdommere - Får gjort de andre til menneskefjendske - skal kærligheden være så sværd - % (minus) forskelsbehandling accepterer andet
------------	--

Pia få drillet S+SF, grammofonpladen

Lene får drillet Margrethe + Johanne med at de peger på S+SF

Fokusgruppe 2

Godt med lidt humor!

Godt med diskussion

Johanne er god indtil hun bliver konfronteret med sine synspunkter.

God diskussion mellem Pia og Johanne

Clement er god – spørger konkret - vedholdende

Margrethe vinder igen

Det billede I tegner: Nassere

Den man elsker

Johanne: straffe dobbelt

% (minus) dagpenge

Pia sjov: høre Søvndal :)

Margrethe vinder

Grin fra Radikal - Getto

→ hvor er I hende? Stille snak

Billedsprog - Ida Davids Pixiebog

Overdommer – smagsdommer

→ SOSU-ass.

}	Kærlighed Nyttige værdige
---	---------------------------------

Pia "flyverskjul S/SF"

Pia er faktisk sjov

Clement får presset Lene ud i indhold at aftalen

Margrethe der forsøger at få debatten på sporet

Bilag 4

KK går til Lene Espersen
MV er passioneret

Margrethe var god til at holde sig til kernen i spørgsmålet

Fokusgruppe 3

Holder fokus på politikken
Opsummerer
Tydeliggør konkrete (potentielle) konsekvenser

Margrethe Vestager leverede konkrete eksempler og forsøger at få et konkret svar fra Pia K. og Lene E dog uden held.

Fokusgruppe 4

Radikale - forsøge
Ny "udlændingelov"
Radikale: Rige har lov } Forskelsbehandling
 Fattige har ikke
Pia K: Virker sikker omkring udlændingeloven
Konservativ: parallelsamfund. De var ikke interesseret i mennesker

P.K. "hold dig til fakta"

Clement styrer debatten godt.
Flere oplæg starter sagligt, men ender i mudderkast.

Masser af følelser

Margrethe fremhæver forskellen på de to blokke
De når faktisk frem til den diskussion. Om end ikke om emnet
Klement [Clement] beder om et reelt svar. Og skyder undskyldninger ned
Margrethe går et niveau op og snakker menneskesyn og retfærdighed

Hvad var mindre godt?

Fokusgruppe 1

P.K → noget aggressiv i sin debat, gav ordre; hold dig til fakta
M.V. → lagde ord i munden på P.K
Der var for meget mudderkastning
De har alle svært ved at skelne mellem temaerne → de blander flere temaer sammen
M.V + P.K skændtes

Kjærsgaard angriber
Clement bryder ind forkert
Johanne svare ikke på hans spørgsmål
Kjærsgaard bruger ordet "løgn"
Mudderkastning (Pia)
Hvad mener Lene?
Lene og Pia ved ikke, hvad de skal svare på Clements eksempel.

Kan "bare" få point (Pia Kjærsgaard)

Johanne virker for sur → springer emner

Lene + Pia svarer ikke på Clement som inder

Pia om Margrethe interesser sig for vælgergrupper

Fokusgruppe 2

Pia angreb – hvad mener S/SF

→ sur tone

→ Pia sur danske kommuner - penge

% [minus] Lene: kan ik sagsbehandle

→ dårlig overspringshandling

Lene og Pias grin af Margrethe Vestager

Surt opstød: Hold dig til fakta Johanne

Lene - hykleriet er så stort

Lene begyndte at tale om gettoer, i stedet for debattens emne

KK bar MV igennem

Flere personlige angreb og "ubekræftede" argumenter

Snakker udenom (specielt L.E)

Snakker i munden på hinanden

Generelt mindre kontrol over debatten Lene Espersen + Pia der står og "mukker" sammen i starten

Margrethe ser meget vred ud

Der bliver flere gange ikke svaret på spørgsmålene.

MEGET personlig debat – tydeligt afsky mellem de to "blokke"

Fokusgruppe 3

Pia Kjærsgaard og Lene Espersen "latterliggør" Margrethe Vestager og Johanne Schmidt-Nielsen.

Pia K. trækker S og S ind i debatten, de er ikke repræsenteret og kan derfor ikke forsvare sig :(

Angriber partier der ikke er til stede.

Afbryder

Angriber konkrete personer (og siger så "hold dig til fakta")

"Typisk Johanne Schmidt-Nielsen"

Snakker udenom

Journalisten

Fokusgruppe 4

Radikale – nasser

Pia K. – spørger hele tiden ind til at Enhedslisten/Radikale har et problem med deres samarbejde

Pia K. – Enhedslisten mundhugger

Vestager forskelsbehandling. Inder bor der ikke så mange af og er der problemer med.

Pia K. er efter Radikale

Bilag 4

Pia K. – Skræmmebillede
Radiale – positive billede
Enhedslisten – ”koner”/til Danmark

Drejning af debatten

Pia forsøger at ændre fokus
Personfikseret
Mudderkastning
Ingen politiske svar (ingen svar på spørgsmål)

Negativt kropssprog
Kedelig tone fra Pia K.

Margrethe angriber igen.
Man roser sig selv med det gode eksempel.
Blokken lever.
Der tegnes skræmmebilleder.
Politikerne fordummer den almene dansker.
De vil ikke svare ja eller nej.
Folk klapper og hujer.

Debatuddrag 3**Emne:** Økonomi

Hvad var godt?

Fokusgruppe 1

Helle klar i melet (allerførst)

Lars indrømmer, der er en bagside i økonomi

Lars fremhæver langsigtete udfordringer

Mere arbejdstid ~skattemæssig problemstilling

Lars fremhæver sundhedsområder

Helle nævner konkurrenceevne og vækst

Lars nævner finanskrisen og regeringens tiltag

Helle snakker forskning

Generelle makroøkonomiske problemstillinger

Helle snakker mistede jobs

Løkke giver klare svar. Fra hvad til hvad?

→ Fortæller facts → kan fortælle succeshistorier

→ folk skal ikke betale mere

→ lav arbejdsløshed

Helle appellerer til [uklar skrift]

Investere i mennesker

Generationstapet

[Emne] → hvordan løses krisen

H.T. Du svarer ikke på spørgsmålet skat i 2014

H.T. kommer m. et konkret eksempel → maskinfabrik

H.T. er mere overordnet i sin debat → jeg kan godt forstå, at du tror på skattelettelser

H.T. kommer faktisk m. et konkret

Journalisten var [uklar skrift] i sin spm., opsum

Fokusgruppe 2

Udgifter v/ betalingsringen (11.000)

Konkrete, som kan efterprøves L.L [Lars Løkke]

Helle: Ting koster, hvis vi vil have bedre samfund. I vil have skattelettelser.

Lars: 3 samfundstyper – sosu, stud, smed

→ be' om 27.500 kr

Skattelettelser - hvornår?

Lars – 12 min penge

Helle – investeringer i mennesker

Rimelig god stemning

Begge er gode til at bruge fakta i forhold til deres politik, samtidig med at de prikker til den andens politik

Helle er god til at bruge Lars svar til egen vinding.

Klipningen var god, man ser begges profiler

Bilag 4

Helle bruger +ord [plusord]
Helle har mere taletid ifht. Lars
"Rigtige penge – ikke 12 minutters penge (nævnes flere gange)

Fokusgruppe 3

Begge er rimelig dårlige til at give modstanderen taletid.
L.L. konkrete eksempler
H.T. kom lidt efter det
Ordstyrer fik debatten tilbage på sporet
Generelt gode til at lade hinanden færdige - disciplineret

"I" fremfor "du"

Konkrete eksempler
Fokus på egen politik
Stiller politikkerne op overfor hinanden
Journalisten opfylder sit hverv som ordstyrer (beder om svar på spgm.)
Bruger tilbageblik til at kigge frem

Fokusgruppe 4

Helle er konkret "det koster at have et velfærdssamfund" derfor skal skatten hæves
Lars er god til at tale til den danske befolkning; fortæller til arbejdsgruppen.
Han er også god til at fortælle om hvordan V vil regere.
Lars taler roligt og virker som om han har styr på skatterne i Danmark.
Lars taler til familien Danmark
Lars fortæller hvordan de har sidst i regeringen
Helle vil investere
Lars vi er top 5 i Europa
Lars har nogle svar

Lang taletid
Spørgsmål: der fastholdes fra studieværten
Helle opremser i sin argumentation omkring skattelettelser

Helle siger hvad hun vil bruge penge.
Sætter personer bag.
Egne holdninger fra Lars Løkke.
Simple eksempler ~ fordummende.
Lars Løkke giver svar, om end skjult.
Lars fremstår roligt, men engageret.
Konsekvenserne fremgår tydeligt → løsningerne meget svagt.
Ordentlig tone og respekt.
Lars virker klog og viser overblik med sit papir → men virker øvet

Hvad var mindre godt?

Fokusgruppe 1

Typisk oppositions-angreb
Mudderkastning
Fokus på "afbrydelser"

Helle slår meget på skattelettelser
Helle investering i "mennesker" ~ højere arbejdstid
Lav arbejdsløshed skal ikke rykkes i forgrunden
Lars sammenligner med Nyrup-regeringen

Løkke er defensiv om skattelettelser

L.L. lægger ordene i munden på H.T
L.L. var meget af at rose egen partis fremskridt
L.L. "du siger", "din kur er", han er meget personlig, "din kur duer ikke"
L.L. stikker en masse tal ud → som man kan diskutere troværdigheden

Fokusgruppe 2

1. En rodet diskussion uden fokus
2. Tænk en statsminister og en kommende statsminister skændes for åben skærm om hvem der afbryder
3. Der mangler en ordstyrer

Afbryder snakker – dig der afbryder mig (Helle)
Helle gentager for meget "skattelettelser"
→ ensformigt
Besøgt maskinfabrik – begge – påtaget
Du sparer på uddannelse – nej, ja, nej.....

Underligt at bringe betalingsringen på banen.
Træls med to billeder

Helle får for meget plads
Lars: Bruger minus-ord
Lars henviser til fakta
Sedlen

Selve formatet er irriterende
Er skattelettelser svaret på det?
Højdeforskellen bliver bevidst fremhævet?

Fokusgruppe 3

Til dels holdning mod holdning uden at komme nogle vegne.
H.T mangler konkrete tal.

"dit" frem for "jeres"
Afbryder
Thorning ikke fremhæver at grunden til at arbejdsløsheden er så lav (hovedårsagen) skal findes i det grundlag den sidste røde regering lagde.
Kører rundt i det samme – ingen variation i angreb/argumenter

Fokusgruppe 4

Uenighed socialdemokratiet – venstre
Helle angriber: ny skattelettelser, hun ikke at Venstre vil hæve skatten.

Bilag 4

Helle: forklarer hvordan Venstre politiprogram er
Helle springer 12 min
Helle tager ting ud af Lars politik og blander sin egen sammen
Helle angriber angående skattelettelser
Lars angriber tilbage: betalingsring osv
Helle kan ikke besvare sine angreb

Ingen ordstryrer??
Blablabla
Hvad de andre gør dårligt

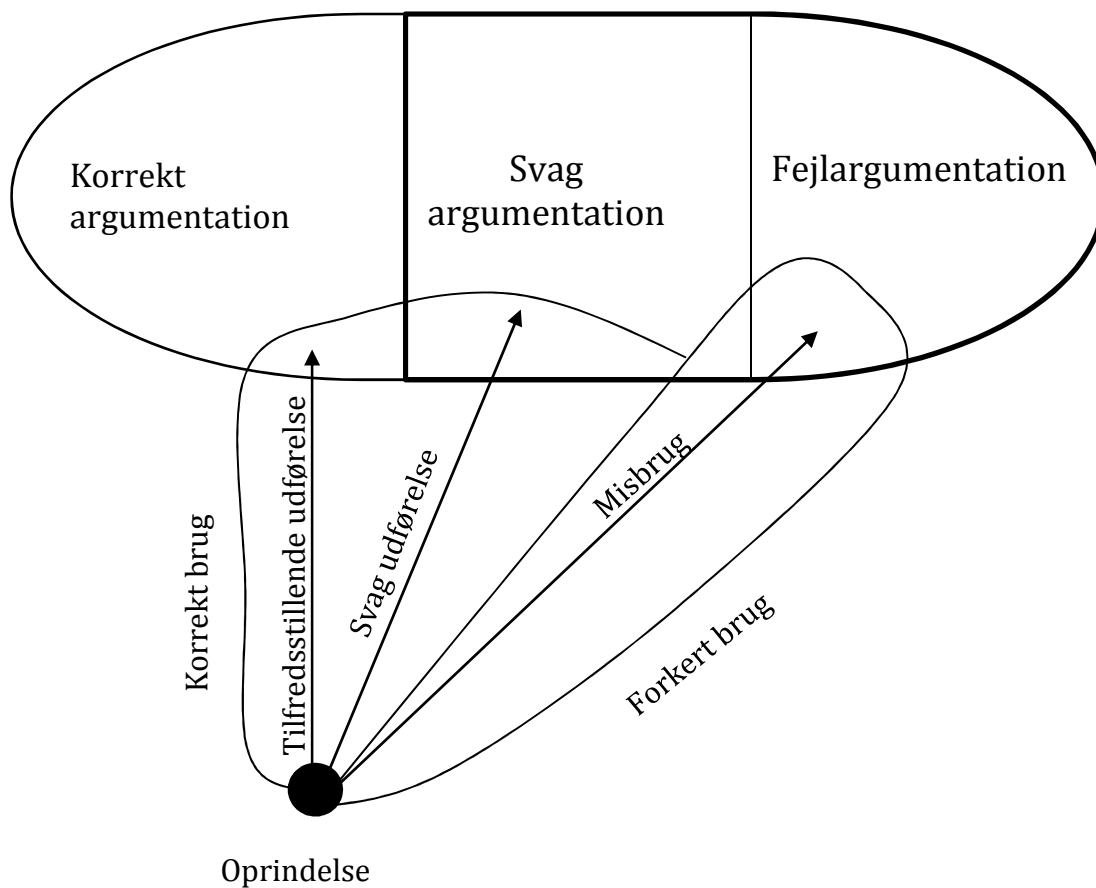
Postulater
Påpeger hinandens fejl
Helle bliver følelsesladet (vred)
Lars svarer ikke på spørgsmål ang. Skattelettelser
De glemmer at krisen også har et "ansvar" for hvordan økonomien har det i dag.

Skræmmekampagner om skat
Taler meget om egen fortræffelighed (Lars)
Fremstille skattelettelser bortforklares /
Lars væver rundt i krisen / økonomi; 90'erne bliver nævnt
Gule seddel =

Alt, alt, alt for mange svar.
Opfundne begreber.
Skræmmebilleder.
To gorillaer der slår på brystet.
Lars Løkke.
Alt fremstår øvet.
De snakker om alt, det alt har med penge at gøre.
Fakta er for uhåndgribeligt.
De snakker mere om fortid end fremtid.

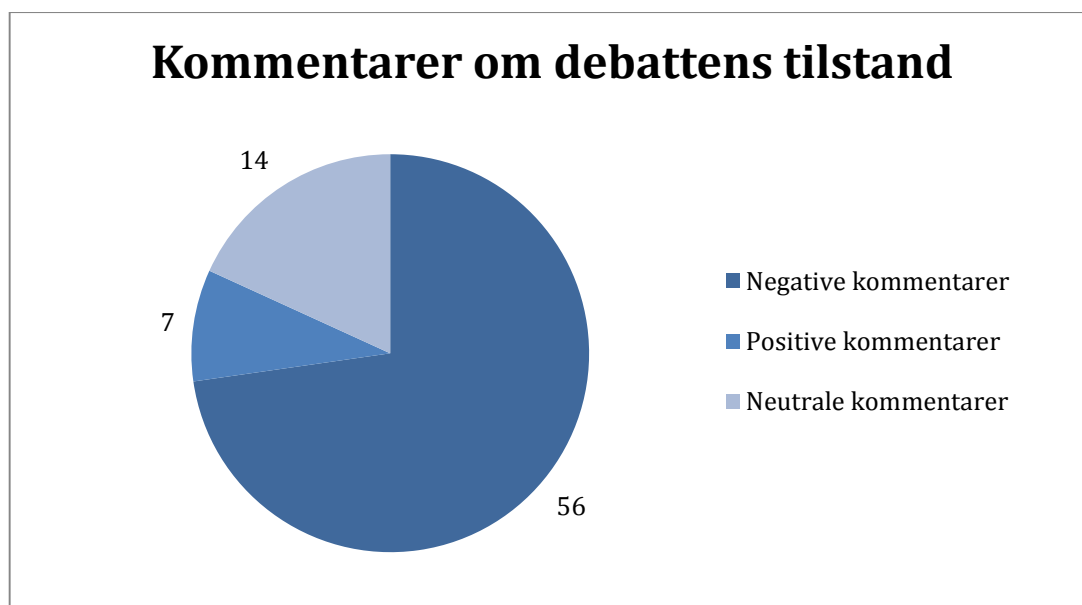
Bilag 5

Waltons figur: Retninger for brugen af argumentationsteknikker

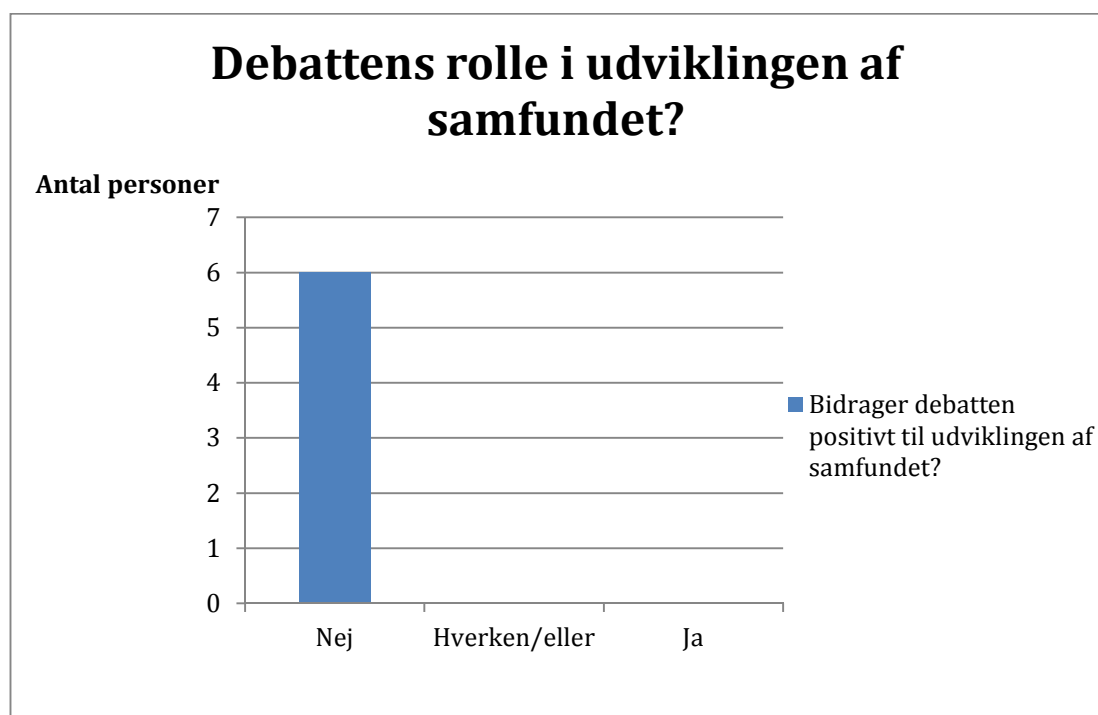

Bilag 6

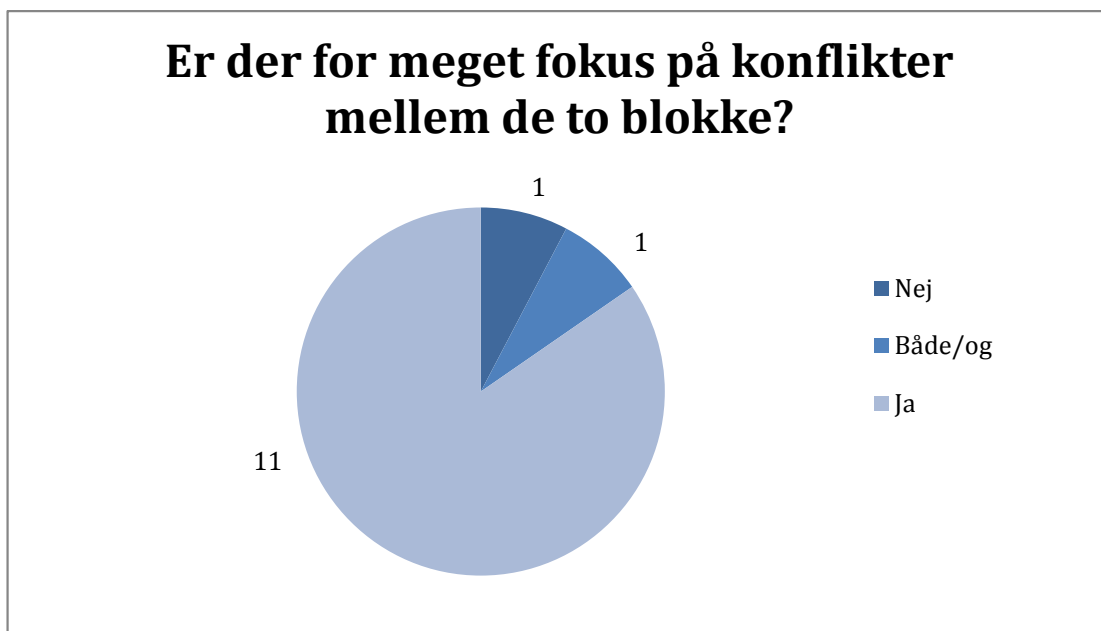
Oversigt over figurer

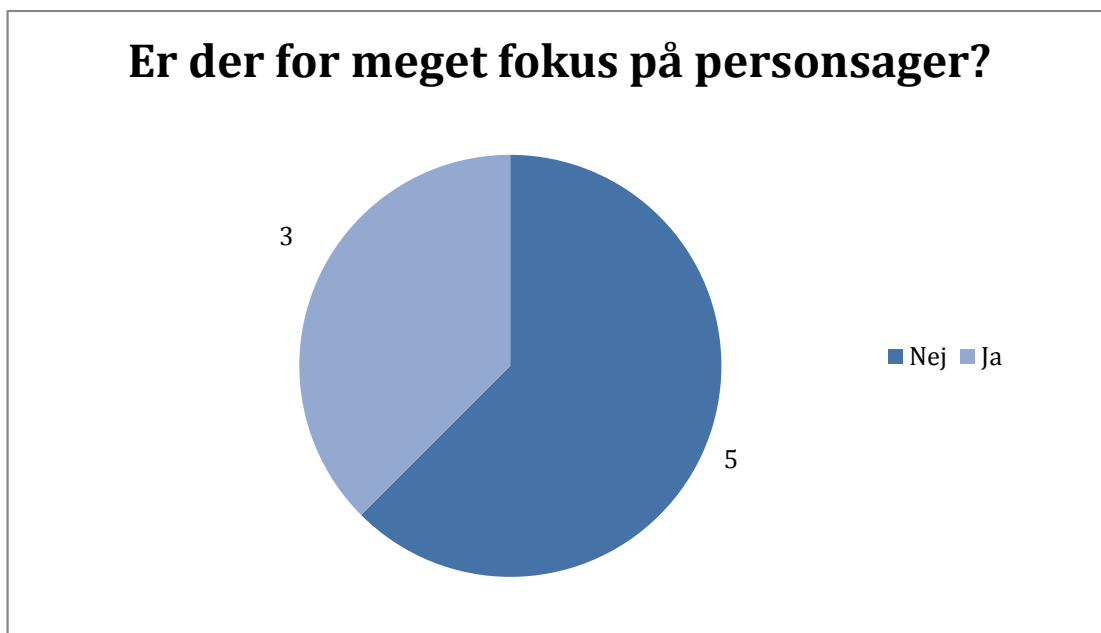
Figur 4. N = 18

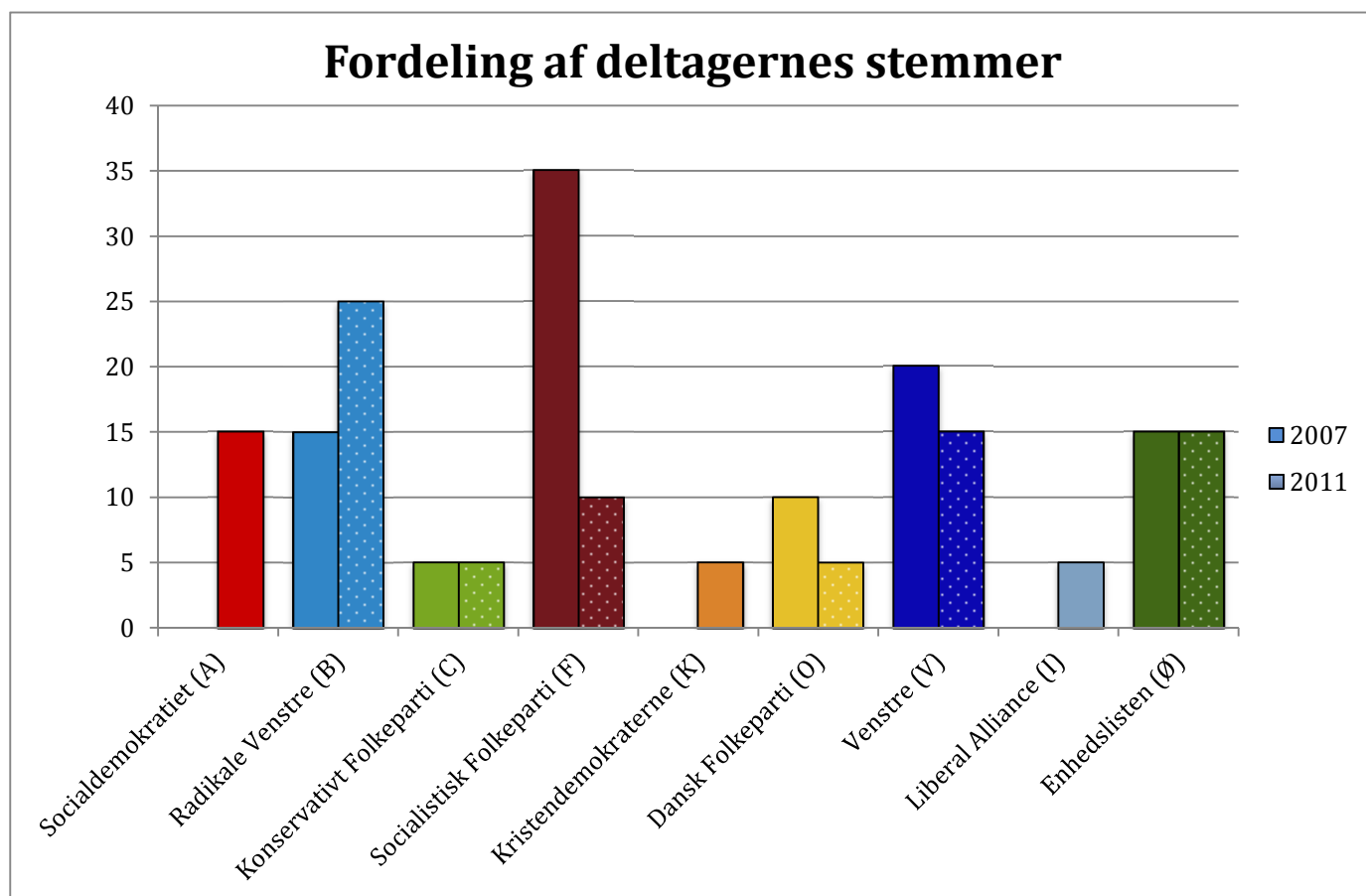
Figur 5. N = 6

Figur 6. N = 13

Figur 7. N = 8

Figur 8. N = 20

Bilag 7

Regler for transskribering

Kvale & Brinkmann (2009: 199, 202) understreger, at man ved optagelser og transskription af interviews, bør være særlig opmærksom på hvordan dette foretages. Årsagen til dette er, at når det talte bliver nedskrevet, vil det altid blive taget ud af den oprindelige kontekst. Forskellen mellem talesprog og skriftsprog indebærer bl.a., at alle de emotionelle udtryk, selve stemningen og ironien – den nonverbale kommunikation – ofte ikke tydeliggøres i en transskription. Vi har besluttet at opstille vores egne transskriptionsregler, som passede til undersøgelsens formål og vi har bl.a. valgt at notere alle pauser, latterudbrud, samt visse gestikulationer. Fyldeord som *øh* og *åh* er udeladt i transskriptionen, ligesom gentagelser (jeg jeg synes; det er jo, det er jo) ikke medtaget for at sikre en mere skriftsproglig form, der var letlæselig. Dét, at vi har valgt at udarbejde regler, mener vi, har forbedret kvaliteten og ensartet transskriptionerne. Reglerne er udformet med inspiration fra Bente Halkier (2008), samt Steinar Kvale og Svend Brinkmann (2009).

Samtlige transskriberinger i specialet er foretaget ud fra følgende regelsæt:

- [] Kantet parentes omkring ord angiver når der tales i overlap [jeg mener også, at det som].
- (uklar tale) Almindelige parenteser omkring *uklar tale* angiver tvivl om, hvad der bliver sagt. I størstedelen af tilfældene er der tale om en-tre ord.
- (pause) Almindelige parenteser omkring *pause* angiver, at deltageren har holdt pause i sin talestrøm (pause).
- () Almindelige parenteser alene angiver, at talestrømmen bliver afbrudt eller vedkommende selv stopper sin talestrøm midt i en sætning eller et ord ().
- ... Gentagende punktummer angiver, at deltageren har startet en sætning, men midt i starter på en ny (*det er jo...altså det jeg mener at...; men de tager...de gør heller; jeg er sikker på at...jeg mener det var*).
- Ord Understregning betyder, at personen selv lægger tryk på det pågældende ord.

Bilag 8

Transskribering af debatuddrag 1

Udsendelse: Debatten

Tema: Mød danskerne

Tv kanal: DR2

Sendt: 6. september 2011 kl. 20:00

Klippets varighed: 10.08 min.

Deltagere: Clement Kjersgaard (CK), Johanne Schmidt-Nielsen (JSN), Margrethe Vestager (MV), Anders Samuelsen (AS), Pia Kjærsgaard (PK), Jens Klarskov (JK), Inge-Merete Koch (IMK)

Emne i klip: Skat og virksomheders fremtid i Danmark

Clement Kjersgaard (CK): Men nu siger du, at vi kan være stensikre på at skatter og afgifter stiger hvis der kommer en rød regering, for vi hører jo Vestager sige, at hun er langt hen af vejen enig med Klarskov, De Radikale arbejder på en markant sænkelse af indkomstskatten så hvorfor ser det så grælt ud mener du?

PK: Fordi det...fordi Margrethe Vestager sidder sammen med Helle Thorning-Smith, Villy Søvndal og Johanne Schmidt-Nielsen.

CK: Vestager?

PK: Altså, det er jo det der er problemet og der må jeg altså bare sige, at vi har et skattestop og det synes jeg jo har været en fornuftig ting igennem 10 år, det synes jeg vi skal opretholde.

MV: Vi er jo en situation hvor partierne må ligge politikken frem, ligesom Anders han gør her, og sige at vi må have en markant lavere skat i Danmark, det er jo en diskussion som vil foregå uanset hvilke partier der kan danne flertal efter valget. Og jeg tror uanset hvordan man vender og drejer den, det kan diskuteres på forskellige måder, man kan regne på forskellige måder, men der er jo ikke nogen der vil lukke øjnene for lige præcis det spørgsmål om hvordan placerer man virksomhed i Danmark.

CK: Inge-Merethe Koch du er vognmand, du har et firma der kører vare rundt i hele Europa og du har jo sagt, at hvis skatten bliver ret meget højere i det her land så gør du hvad?

IMK: Jamen, så må jeg sige farvel til mine gode danske medarbejdere.

CK: Og erstat dem med hvad?

IMK: Med udenlandske, det bliver østeuropæiske chauffører som vi kan få for næsten ingen penge.

CK: og hvad, hvor...hvad er ingen penge, hvad kan man få en [polsk lastbilchauffør for?]

IMK: [Jamen, jeg] jamen, jeg kan sige så meget, at en dansk lastvognschauffør som vores de får med alle de afgifter eller af()... alle de bidrag vi skal give, der får de ca. 45.000 om måneden.

Og en rigtig, rigtig god romansk chauffør ham kan du få for 2500 euro og så skal han have lidt diæter, så alt i alt så er det under det halve. [og så kan()].

CK: [Johanne Schmidt-Nielsen].

IMK: Og så kan jeg jo spørge, hvorfor har jeg så ikke romanske chauffører? Jamen, det er fordi jeg er sådan en idealist og siger jeg vil altså gerne bevare nogle danske arbejdspladser.

CK: Så har du og du kan vel bare fortsætte med så at være idealist og sige().

IMK: Øh nej, det kan jeg ikke, det kan jeg ikke fordi hvis, som vi er inde på her, hvis skatten stiger så ved vi jo ganske, ganske klart, at så stiger lønningerne også og så er afstanden mellem de romanske og de danske, den er jo alt for stor [og det kan jeg jo ikke()].

CK: [Johanne Schmidt-Nielsen], en romansk chauffør til halvdelen af de penge en dansk chauffør koster hvad skal Inge-Merete stille op?

JSN: Jamen, det er jo ikke noget nyt. Det er rigtigt man kan hente udenlandsk arbejdskraft herop og så kan man gøre det billigere, men nu skal jeg jo nødtigt stå og sådan fremlægge S-SF politik her, men altså de vil lave en millionærskat. Det er ikke mange mennesker det rammer. Jeg synes jo, det er uambitiøst. Jeg synes jo, vi skulle sætte grænsen ved en halv million og sige de 10 procent danskere, som tjener over en halv million kroner, de kan godt bidrage lidt mere til fællesskabet. Men derudover så vil jeg gerne sige som sagt, jeg tror altså ikke på den der ide med, at vi skal kaste os ud i sådan en konkurrence om at konkurrere på skatten, det kommer der ikke [godt ud af. Til gengæld()].

CK: Men helt konkret, men, men, men helt konkret, ja?

JSM: [Nej, jeg skal lige sige det færdigt]. Til gengæld så skal vi gøre noget andet. Først og fremmest skal vi sørge for rigtig, rigtig god uddannelse, og der må jeg sige, der har det nuværende flertal desværre svigtet. Det er jeg enormt ked af. Jeg synes jo, det er så tåbeligt, at der lige nu går en masse mennesker ledige, [ufaglærte, som bliver svigtet] på efteruddannelsesindsatsen.

CK: [Ja, et sekund]. Men Johanne Schmidt-Nielsen vi skal lige holde dig fast her på Inge-Meretes fuldstændige konkrete situation, for en ting er om hun stemmer på enhedslisten eller ej, men hun har nogle chauffører, der er folk der arbejder for hende og det hun siger det er hvis ikke skatten kommer ned, så mister de her folk deres arbejdspladser. Nogle af dem kan være dine vælgere. Hvad er dit budskab til dem?

JSN: Og så er det jeg siger jeg tror ikke på vi kan konkurrer på skatten, ligesom vi ikke kan [konkurrere] på lavere lønninger. Det vi skal().

CK: [Samuelson].

JSN: Nej, du er nødt til at lade mig tale færdig. Det vi skal det er at sige hvordan skaber vi arbejdspladser, hvordan skaber vi grøn vækst i Danmark, det gør vi blandt andet ved at investere i energirenovering i at få solceller på vores tage så vi udvikler på det område.

CK: Inge-Merete, værsgo.

IMK: Ja, men det er nok rigtig, og det vil jeg slet ikke sige dig imod, men jeg har et helt konkret problem. Jeg har et problem, at jeg har 45 chauffører som skal...som har en god arbejdsplads og jeg vil gerne bevare den arbejdsplads. Jeg synes vi skal vende det her...hele det skal vende helt på hovedet og sige hvad kan vi tilbyde det private erhvervsliv, hvilke gode rammebetingelser kan vi give for, at de kan skabe nogle arbejdspladser og hvis jeg lige må gøre færdig min lommefilosofi er, sæt nu skatten ned og lad os arbejde noget mere og lad os få nogle lavere lønomkostninger, så kan det godt være at vi siger der kommer ikke så ret mange penge i statskassen, nej, men vi skaber måske 50-100 tusind arbejdspladser mere, så kommer pengene tilbage igen og nu er vi konkurrencedygtige så kan jeg [bevare mine arbejdspladser].

CK: [Samuelson er der noget forkert] i at sige, vi hører jo Johanne sige: Hør nu her vi skal satse på grøn vækst, vi skal satse på vidensindustri og uddannelse. Er der noget galt i at sige hør nu her, der er nogle erhverv som de måske kan gøre bedre end os, billigere end os i Rumænien og Polen. Dem siger vi farvel til, dem vinker vi farvel til og satser vi på de områder vi har særlige styrker?

AS: Vi skal satse på alt mulig grøn vækst også, men det der er sket nu her i aften, og det er for første gang i den her valgkamp, det er at Johanne hun er blevet ramt med 80 kilometer i timen af virkeligheden og det synes jeg er fantastisk befriende, fordi det dér som vi hører fra dig, det er jo...det er den virkelighed du står i. Du vil gerne og det er der så mange danske arbejdsgivere der gerne vil, beholde arbejdspladserne i Danmark, men på et tidspunkt så vipper den lige præcis så meget så du bliver tvunget ud i den der situation på trods af din idealisme. Hvorfor Johanne vil du ikke høre efter virkeligheden? Så har du alle dine gode ønsker, alle de gaver du gerne vil sprede ud, men prøv at hør pengene til det, de kommer derovre fra.

CK: Johanne Schmidt-Nielsen.

AS: Og hun siger, at det her det holder ikke, og så har du ingen penge, og så kan du stå med alt din idealisme, men så kan du ikke hjælpe dem du gerne vil hjælpe og det er det der er katastrofen.

JSN: Men Anders det er jo et politisk valg hvad det er for et samfund man gerne vil leve i og [jeg vil gerne() nej, nu må du()].

AS: [Men du kan ikke...du kan ikke vælge poli()]...politisk kan du ikke vælge virkeligheden fra. Du kan ikke vælge virkeligheden fra Johanne.

CK: [Et sekund, Johanne Schmidt-Nielsen har ordet].

JSN: [Joo,] det er jo et politisk valg hvad det er for et [samfund man gerne vil skabe.]

AS: [Det kunne man i Østeuropa, men det gør man ikke...det kan man ikke i Danmark.]

JSN: Argh. [Østeuropa]. Er den ikke lidt(), altså(). Nej, men().

Bilag 8

AS: Jamen, det kan man ikke i Danmark. Jamen, du kan ikke gøre det i Danmark. Her er virkeligheden.

CK: Schmidt-Nielsen har ordet, værsgo.

JSN: Det er et politisk valg hvorfor et samfund man gerne vil skabe og jeg vil gerne have, at vi lever i et velfærdsamfund. Jeg synes faktisk, det er vigtigt [at vi kan komme gratis] i skole. Jeg synes, det er vigtigt vi ikke skal have dankortet frem, når vi kommer på hospitalet. Jeg synes, det er vigtigt vi kan aflevere vores børn i nogle gode daginstitutioner. Forudsætningen for det det er, at der kommer nogle skatte kroner i kassen. Og så derfor så siger jeg, jeg tror ikke på, at vi kan konkurrere på lave skatter, jeg tror ikke på, at vi kan konkurrer på lave lønninger. Til gengæld så kan vi noget andet, og der må man bare sige, der har den statsminister som du peger på, Lars Løkke Rasmussen, han har svigtet, fordi det vi kan det er veluddannede arbejdskraft, det går ikke godt med, og [det vi kan det er grøn vækst].

AS: [Det vil jeg også].

AS: [De forsvinder også ud af landet].

CK: [Tak for det, Pia Kjærsgaard værsgo].

AS: Virkeligheden.

PK: Jo, jo men prøv lige at hør, altså jeg synes nemlig også, det er vældig, vældig rart at blive ramt af virkelighedens verden, som står lige præcis der og [gerne vil bevare] nogle danske arbejdspladser. Det synes jeg er al ære værd og en virksomhed, jeg er ikke i tvivl, en virksomhed med 45, var det chauffører eller ansatte i det hele?

JSN: [Vil du gerne have skattelettelser]?

IMK: Nej, 45 chauffører 60 ansatte.

PK: Ja, ja det er en virksomhed, hvor jeg også tror, at der er rigtig meget administration og alle mulige andre ting man skal tage sig af som direktør for den virksomhed, men det vi jo taler om, Johanne Schmidt-Nielsen og desværre også Margrethe Vestager, og det var det der var spørgsmålet, skal skatter og afgifter stige og der er jeg i hvert fald overhovedet ikke et suk i tvivl om, at Johanne Schmidt-Nielsen synes, de skal stige. Jeg synes, det er fint med et velfærdssamfund, men vi kan ikke bevare et velfærdssamfund, hvis vi piner erhvervslivet på den måde som Enhedslisten, SF og Socialdemokratiet [har tænkt sig at gøre].

CK: [Margrethe Vestager,] når man spørger erhvervslivet(). Kort.

PK: [Vi kan()]...må jeg må jamen, jeg har...vi kan simpelthen ikke...vi kan ikke være...vi kan simpelthen ikke være tjent med, at man piner livet ud af erhvervsvirksomheder [ved()].

JSN: [Vil du gerne sænke] (pause) skatten?

PK: Jeg spørger dig, Johanne Schmidt-Nielsen, vil du hæve skatter og afgifter?

JSN: Nej, ikke selskabsskatten, nej. [Jeg vil()].

PK: Du kan ikke undgå det med den politik du fremlægger. [Du skylder på budgettet].

CK: Men du vil hæve indkomstskatten for alle der tjener over en halv million?

JSN: [Ja,] de 10 procent der tjener over en halv million, ja, jeg synes det er fair, at de kommer til at betale det samme i 2012, som de gjorde i 2009, men må jeg ikke spørge dig [Pia Kjærsgaard, vil du gerne sænke skatterne]?

PK: [jo, men (pause) men nej, fordi nu spørger jeg dig(). Men ikke]...men ikke engang det, kan jo finansiere de udgifter som I lægger op til. Der er ikke styr på jeres budget.

CK: [Et sekund, et sekund, et sekund nu(). Schmidt-Nielsen, ja (pause) sig(). Margrethe Vestager en del af denne her diskussion den er nogenlunde ligeså gammel som politik er ikke? Hvor meget skal man kræve op i skat og så er der noget der er nyt, fordi når man taler med erhvervsfolk i dag og erhvervslivets repræsentanter så siger de, som Samuelson sagde før, det her ligger ikke ude i fremtiden, det her er ikke et spørgsmål om hvor rige vi bliver det er faktisk et spørgsmål om hvor fattige vi bliver, fordi det er akut det er aktuelt det er nu de her jobs ryger ud af landet. Så når Johanne siger det er kun folk der tjener over en halv million, når S-SF siger det er kun folk der tjener over 1.2 og det rammer kun 28.000 eller hvor mange det er med millionærskatten, så vil man sige fra erhvervslivet selv det er for meget og Klarskov siger man kommer til at miste penge på det. Jo mere man skrue op for skatteskruen, jo flere penge sender man ud af landet. Har han ret?

MV: Det tror jeg han har, fordi det vi lever i, det er, at nu er det blevet virkelighed, at den internationale konkurrence er ligeværdig. I Tyskland har de haft en situation hvor der har været meget stærk løntilbageholdenhed i en tiårig periode, svenskerne lige på den anden side af sundet er hjulpet både af en sund finanspolitik, men jo også af at deres valuta har ligget lavt i et stykke tid. Det er benhård konkurrence og det er jo den man skal ud i hvis man er en virksomhed, selvom man ikke konkurrer [med Kina] eller Rumænien [så konkurrerer man lige ved siden af].

CK: [Men, men, men, men så men() men så må vi jo spørge ikke, ifølge alle opinionsmålinger så skal i to regere sammen om et øjeblik. Johanne siger vi kan godt sætte skatterne op, du siger hvis vi gør det så sender vi penge ud af landet. Hvem kommer til og vinde den magtkamp?

MV: Ja, det vil jo heldigvis vise sig efter, forhåbentlig, om ganske få uger, fordi vi har et valg nu. Vi ligger vores politik frem og jeg siger til vælgerne, jeg tror sådan set at danskerne betaler nok i skat, jeg tror vi kan gøre det på en anden måde.

CK: Ja.

AS: (Uklar tale).

MV: Men jeg tror sådan set, at vi betaler nok i skat. Vi skal sænke den på indkomst og lade den stige på brugerressourcer.

AS: (uklar tale) [I skal bare sænke den generelt].

CK: Men du...det er jeres klare politik Margrethe Vestager, og samtidig så vil du bringe en regering til magten der siger, at vi skal indføre millionærskat på de mennesker her i landet der tjener over 1.2 million. Når det her er så centrale spørgsmål for erhvervslivet det er, når det er hjerteblod, også for De Radikale Venstre, at få sat indkomstskatten ned, hvordan kan du støtte den politik? Hvordan kan du acceptere en regering ved magten der fører den politik?

MV: Jamen, nu har jeg jo ikke støttet den politik endnu, fordi det flertal er der ikke. Jeg lægger min politik frem og jeg tror, det er rigtigt, at selvom det er få mennesker som bliver ramt af at skulle betale en højere marginalskat().

CK: Ja.

MV: Så betyder det meget, fordi det er nogle af de medarbejdere som er kernemedarbejderne i virksomhederne og de læser det som et signal om, at det de gerne vil levere, det bliver der ikke sat pris på [og det kan man jo så diskutere, men] men jeg tror, [det er et helt] afgørende signal og sige vi er dybt optaget af, at der bliver skabt arbejdspladser her i landet.

CK: Samuelson (pause) og så Pia Kjærsgaard. Ja, [Samuelson først Kjærsgaard].

CK: Samuelson.

AS: Vi skal bare ikke lave en illusion om, at spørgsmålet går imellem om vi skal fastholde det samme skattetryk eller vi skal hæve det, fordi din filosofi den gik ud på blandt andet prøv at tænk, at hvis vi nu sænker skatten lidt så kunne det faktisk være man faktisk oven i købet kunne udbygge og få flere arbejdspladser, så kunne vi skubbe folk fra arbejdsløshedskøen over i at være aktive medborgere. Så er der flere skatteindtægter til alle de gaver som du gerne vil give ud Johanne. Jeg er fantastisk glad for [at virkeligheden er kommet på banen].

CK: [Johanne Schmidt-Nielsen] jeg skal være sikker på før, når du siger til Inge-Merete, hør nu her vi skal i Danmark satse på grøn vækst, vidensindustri og alt det her som vi ved du mener, er det du siger, at Inge Merethe ligeså godt kan flytte sin forretning nu ud af landet, fordi ja skatten på hendes virksomhed bliver ikke sat ned, den bliver måske tværtimod hævet lidt, i hvert fald for nogle af dem der arbejder der, så hvis hun ønsker at drive en vognmandsforretning, det må hun gerne, den skal bare ikke ligge i Danmark.

JSN: Jeg ved ikke om nogle af dine medarbejdere er blandt de 10 procent der tjener over en halv million kroner om året, det er rigtigt dem synes jeg det er rimeligt, at de betaler lidt mere til fællesskabet, at de kommer tilbage på 2009 niveau. Men må jeg ikke sige noget af det som Danmark jo også tiltrækker virksomheder på baggrund af og som gør det attraktivt at være i Danmark, det er faktisk, at vi har en velfungerende infrastruktur, at vi ikke har kriminalitet, at vi (pause) nå men jeg mener faktisk det er relevant.

IMK: [Latter].

JSN: Synes du ikke det er relevant?

IMK: Jeg er ked af jeg må sige den er ikke velfungerende. Nej, det er den absolut ikke. [Vi halter]...vi halter så meget bagefter [med infrastruktur].

JSN: [Nå, hvis vi ikke havde skatteindtægter].

AS: [Der kom virkeligheden igen].

PK: [Ja, det er utroligt].

IMB: Ja, ja, men, men må godt må jeg lige have lov til at gøre færdig med hensyn til().

CK: [Det kan du tro Inge-Merete værsgo (pause). Inge-Merete har ordet, Inge-Merete].

IMK: Ja.

JSN: [Men, men må jeg spørge dig først? Er du ikke enig med mig i]...er du ikke enig med mig i, at vi skal betale nogle skatter for eksempel og have en infrastruktur, det er rigtig den kan forbedres,().

IMK: Hmm, når okay [latter].

JSN: Men sammenlignet med mange andre steder, altså? Og for at have en veluddannet arbejdskraft og for at dine medarbejdere [kan få deres børn i børnehave.]

IMK: Jo, men, men, men, men.

CK: [Inge-Merete værsgo].

IMK: Ja, men jeg må lige sige, at det her det skal jo vendes den...hele den anden vej rundt. Vi skal jo ikke stå og sige hvor mange skatter skal vi have ind og hvor mange skal vi give ud. Du kan ikke give en krone ud hvis du ikke har fået nogen ind i kassen. Det har jeg lært engang, jeg havde engang en direktør der hed Steen Danø og han sagde alt det der akademiker-fis det kan jeg ikke forstå, men to søm på væggen: et for indbetaling og et for udbetaling det kan jeg sgu forstå og sådan er det jo også her. I kan jo ikke give pengene ud og hvis I har jagtet alle virksomheder ud af landet så får I ingen skatte kroner.

Bilag 9

Transskribering af debatuddrag 2

Udsendelse: Debatten

Tema: Partiledersdebat om pointsystem og økonomi

Tv kanal: DR2

Sendt: 11. november 2010 kl. 20:00

Klippets varighed: 10.10 min.

Deltagere: Clement Kjersgaard (CK), Margrethe Vestager (MV), Lene Espersen (LE), Johanne Schmidt-Nielsen (JSN) og Pia Kjærsgaard (PK).

Emne i klip: Familiesammenføring

Lene Espersen (LE): Nu handler det om folk som bliver familiesammenført i Danmark, og dermed skal være en aktiv del af det danske samfund. Og der synes jeg faktisk at det er meget relevant og stille nogle kriterier op, det kan være et sprogkrav, det kan være et erhvervskrav, eller det kan være det kan være et uddannelseskrav.

Clement Kjersgaard (CK): Hvis det er(). Det som Lene Espersen siger før det er, hvis hun forelskede sig i en amerikaner og skal flytte til USA, så synes hun i grunden det er meget rimeligt. Selvfølgelig kan hun godt lære engelsk, det samme her. Hvis jeg bliver kæreste med en eller anden der gerne vil her til landet, hun ikke taler dansk, hun kan lære det. Ind kommer hun også før hun er fyldt 24. Det er liberalisering.

Magrethe Vestager (MV): Det her det fjerner jo enhver form for personligt ansvar, fordi det der er vigtigt hvis man er dansk statsborger().

Pia Kjærsgaard (PK): [Tværtimod].

LE: (Uklar tale).

MV: Det er, at man tager et ansvar for det menneske som man elsker og som man holder af, at man kan forsørge vedkommende, at man har et sted bo. Det billede som I tegner, fuldstændig bevidst, det er jo et billede af nogle der nasser, af nogle der kommer hertil for at lukke sig ind i en lejlighed og bare trække på de offentlige kasser. Fordi det er et meget hensigtsmæssigt spin, fordi I selvfølgelig ikke vil tale om danskere og danskeres rettigheder. Vi kan have en anden diskussion om arbejdskraft, folk der kommer hertil for at arbejde, det er en helt anden diskussion. Og så kan vi tale om flygtninge, det er en helt tredje diskussion. Det her det kunne handle om min mand, om din mand, om hvilken som helst ægtefælle som bare gerne vil kunne bo her sammen med sin danske ægtefælle.

CK: Pia Kjærsgaard.

MV: Og det der er det helt besynderlige at høre, at det er den danske politik, at det er jeres politik, at man ikke som dansker skal kunne bo i sit eget land med den man elsker.

PK: Jeg synes det er så underligt, at I overhovedet ikke kvitterer for noget af det her. For eksempel, at der nu er blevet en ordning, sådan så man ikke nødvendigvis behøver at være 24 år. Jeg har faktisk fra begyndelsen af den nye udlængselov, den vi lavede i 2002, været noget

ærgelig over hver evig eneste gang man netop trak de der eksempler frem i aviserne og der er rigtig mange der er blevet trukket frem. Netop med en dansker der gerne vil have en kvalificeret ægtefælle til Danmark, amerikanere, australiere eller hvad ved jeg der kunne det hele, men var bare ikke fyldt 24 år. Nu er der altså også mulighed for, udgangspunktet er stadigvæk 24 år, men der er mulighed for at man kan få det gjort før. Og så vil jeg godt lige høre til, hvis jeg lige må have lov? Hvad nu når alt det her kommer...når det kommer på i orden, at vi får ordnet hvilke bonuspoint skal man være forslaget bliver fremlagt. I to vil stemme imod. Hvad med jeres kolleger, Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti? Jeg kan forstå de ikke ønsker at stille op her i dag, de er gået i flyverskjul. Er det ikke et problem for jer? Altså, vi er dog trods alt enige om().

MV: [Pia Kjærsgaard, Pia Kjærsgaard()].

PK: At det her er helt kvalificeret det er noget vi gør sammen, men jeg [synes det er et stort problem for jer].

Johanne Schmidt-Nielsen (JSN): [Arg helt enige er I vist ikke tror jeg].

MV: [Pia Kjærsgaard]. Det der er forskellen på dig og mig, det er, at jeg er imod at forskelsbehandle. Jeg er imod at rige danskere har ét sæt rettigheder og fattige danskere har et andet sæt rettigheder. Det mener du, det kan du stå inde for, det er dit system. Det er dig, Konservative, Venstre, det er jeres system, I må tage ansvaret for det. Så i stedet for at diskutere med nogen der ikke er her, så anerkend bare at forskellen på dig og mig er at I går ind for forskelsbehandling og det gør jeg ikke.

Klappen i baggrunden.

PK: Jo, men hvis nu det lander på, at Socialdemokratiet().

CK: Ja tak. Pia Kjærsgaard har ordet.

PK: Og Socialistisk Folkeparti står inde for det her forslag, det kan de jo ikke finde ud af i øjeblikket, har I så ikke et problem. Har I snakket med dem som I...hvis I får flertallet [skal handle flertal med efter næste valg]?

CK: [Johanne Schmidt-Nielsen du siger før], du siger det her er social apartheid. Man kan rolig sige, at Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti har vaklet i den her uge man har ikke kunne finde helt ud af hvad de mener. De siger nu må regeringssiden først komme med det konkrete udmøntning af forslaget, så vil man nå frem til en holdning i SF og Socialdemokratiet. Kan du pege på en regering bestående af S-SF, som vil støtte et system du selv karakteriserer som social apartheid?

JSN: Lad os nu se hvad de ender med, jeg tror såmænd nok de skal ende med at stemme nej, men jeg må sige, nu står [vi jo med jer]().

LE: [Nu sku du svare] på hans spørgsmål, [altså].

JSN: Nu står vi jo med jer som jo rent faktisk vil indføre det her. Og jeg må sige, Pia Kjærsgaard at du kan finde på at stå her og sige til os, tænkt at I ikke vil kvittere for det. Nej, selvfølgelig vil

vi da ikke kvittere for noget som handler om, at de velstillede og veluddannede får særlige rettigheder, så siger Lene Espersen det er rimelig man kan tale lidt engelsk ja, men på universitetsniveau kan forstå på Birte Røhn det skal være og må sige, når man kommer fra en borgerlig liberal regering, at man så kan finde på og lave en tjekliste til borgerne sådan så inden man rejser ud til et andet land, så skal man sidde og lave krydser og hakker og har de nu arbejdet i organisationer, har de været længe nok på arbejdsmarkedet. Og hvad med alle de danske borgere, som har mistet deres job blandt andet på grund af jeres økonomiske politik? Hvorfor skal de straffes dobbelt? De skal både have dagpengeforringelse. Hvorfor skal de så straffes dobbelt ved, at de nu også have ringere mulighed for at få deres ægtefælle til Danmark? Det hænger simpelthen ikke sammen. Og til sidst vil jeg bare sige det mest ulykkelige ved det her er jo, at vi ved alle sammen godt I kommer med det for at undgå at snakke om nedskæring af kommunerne, på daginstitutioner, [på skoler, på plejehjem og det ulykkelige er bare at den afledningsmanøvre] betyder at rigtig, rigtig, rigtig mange mennesker må splittes fra deres familie eller tvinges til at flytte ud af Danmark.

PK: [Eeej, nu stopper det, nu stopper det simpelthen.]

PK: [Nej, nu hører jeg (uklar tale)()].

CL: [Pia Kjærsgaard først].

PK: Nu synes jeg alligevel, selvom Villy Søvndal ikke er til stede, så kan jeg faktisk høre ham.

JSN: [Latter].

PK: Fordi venstrefløjen har en eller anden gramofonplade man sætter på hver evig eneste emne man diskuterer, så kører I over i nedskæringer af kommunerne, på sygehusene på de socialt dårligt stillede [selvom det er løgn].

JSN: [Du er ikke så vild med at diskutere det kan jeg forstå].

PK: Selvom det er løgn. [;en tag nu og diskuter det emne] vi diskuterer her i dag. Hold dig til fakta Johanne Schmidt-Nielsen.

JSN: [Der er ikke nedskæringer i vores velfærd?]

JSN. Undskyld, er der...undskyld, er der ikke nedskæringer i de danske kommuner?

PK: Det tror jeg lige at øøhh().

JSN: Ej, men det var da et relevant spørgsmål.

PK: Der er flere penge til de danske kommuner, [mange flere penge til de danske kommuner]. Mange flere penge.

JSN: [Okay, så der er ikke problemer med velfærden i de danske kommuner]?

PK: [De har fået] tilført masser af penge.

LE: [Der er måske()].

CK: [Lene Espersen].

PK: Flere penge end I nogensinde havde kunnet finde på dengang I var støtte for en [Socialdemokratisk ledet regering].

CK: Lene Espersen har ordet, værsgo.

LE: Ahm, jamen jeg vil bare sige, at jeg synes jo det er meget typisk, for Johanne Schmidt-Nielsen spørg...svarer ikke på det spørgsmål som du stiller, men lur mig om ikke det er sådan, at selvom om Villy Søvndal, der i dag har været ude at sige, at det er kynisk af venstrefløjen overhovedet at kritisere nogen for at være tilhænger af det her pointsystem. Lur mig hvis det er sådan, at Villy Søvndal siger: "Jeg har brug for regeringsmagten, så jeg støtter op om det, for det tror jeg er nødvendigt for at overbevise danskerne", så tror jeg stadigvæk, at I vil pege på en S/SF regeringen. Så er de alligevel ikke så onde, selvom de går ind for det samme pointsystem som vi har lavet sammen med Dansk Folkeparti. Jeg tror desværre, at hykleriet er så stort at det er det I vil gøre.

CK: Og før vi går til strategien og taktikken Lene Espersen. Fortæl mig engang, hvis jeg nu er inder, jeg har en ph.d. grad jeg kan være til gavn og nytte for det danske arbejdsmarked, jeg kan ikke engelsk, jeg kan så heller ikke dansk. Jeg vil gerne flytte til Danmark for at være sammen med min danske kæreste. Må jeg komme ind ifølge det nye system?

LE: Ja, det kan jeg jo ikke svare på nu for pointsystemet er jo ikke færdigt.

CK: Hvad synes du selv?

LE: Jamen jeg synes, at de regler vi har lavet er meget rimelige og jeg mener det dybt [alvorligt]().

CK: [Men I har ikke lavet] reglerne endnu, altså der er blevet fremlagt en liste, nu siger jeg, nu har jeg nogle af de her kvalifikationer ikke? Jeg har en ph.d. grad som...det får jeg point for().

LE: [Men jeg, men, men Clement Kjersgaard jeg kan ikke stå og sagsbehandle så længe der ikke er fastlagt et()].

CK: Men hvordan har du...men du er formand for det Konservative Folkeparti. I har fremlagt...forslaget er vedtaget, nu skal det udmøntes og I skal blive enige om detaljerne

LE: Lige præcis.

CK: Der har været nogle uenigheder igennem ugen. Jeg siger bare, hvordan ser du på mig? Jeg er Inder, jeg har en ph.d. grad, jeg kan ansættes i Danmark, jeg har måske allerede et jobtilbud fra Danmark, jeg kan bare ikke engelsk. Må jeg blive ægtefællesammenført?

LE: Jamen, jeg vil sige, at hvis det er sådan, at du har både erhvervserfaring og du har en rigtig god uddannelse, og det er en uddannelse eller en erhvervserfaring, som vi har brug for i

Danmark, så er jeg faktisk ret overbevidst om, at du med det nye system kan [blive sammenført].

CK: [Så svaret er ja]. Pia Kjærsgaard samme spørgsmål. Må jeg blive ægtefællesammenført?

PK: Jo, men der er mange forhold der kan komme til at gøre sig gældende når det pointsystem bliver gennemført. For eksempel hvor bosætter man sig henne, hvis man bosætter sig uden for et ghettoområde, så tæller det også med, så jeg tror at man skal være meget forsigtig på nuværende tidspunkt med at sætte eksempler op, kan jeg nu gøre det, hvis nu, så fremt, i fald.

LE: Men, men det jeg synes der er vigtigt at få sagt, der at det system pointsystem, som lige nu ser ud...er under udarbejdelse med forskellige point og forskellige kategorier, det er et system der medvirker til at de mennesker der bliver familiesammenført i Danmark, de faktisk kommer ind og spiller en positiv rolle i det danske samfund og det er altså afgørende. Det jeg synes der er et kæmpestort problem den måde debatten også kører på i aften det er, det virker som om man slet ikke har en anerkendelse af det parallelsamfund der er i det danske samfund, de mange mennesker der ikke er en del af det danske samfund, som ikke engang kan sproget og hvor deres børn, selv 2. og 3. generation, har svært ved at lære sproget [at man ikke tror på], at vi skal gøre noget ved det problem.

MV: [Men, men hvor er det I er henne?]

MV: Det her har jo intet at gøre med de boligkvarterer hvor man har problemer, fordi der er en kriminalitet som ikke er bekæmpet. Det her har at gøre med thailændere, med kvinder der forelsker sig i en dansk mand og kommer til Danmark. Det var den største gruppe sidste år. De...dem bor der ikke så mange af i Mjølnerparken, det gør der altså ikke. [Det her det handler()].

PK: [Jamen, skal vi så sige,] at thailændere er okay, men ikke dem fra Somalia og [Pakistan? Er det du vil?]

MV: [Se det er jo det der...det er jo det der er dit problem. [Det ville I gerne gøre()].

PK: [Jeg har ikke noget problem med det. Jeg tror du har et problem].

CK: [Vestager har ordet].

MV: Fordi med den lange liste. Det der lille af() eller ikke lille, afl(uklar tale) altså jeg tror Ida Davidsen smørbrødsseddel kommer til at ligne en pixiebog i forhold til det man skal opfylde for at komme ind i det her land. Jeg synes bare I skal sige det ligeud. At det her det er det tætteste I kan komme på at forskelsbehandle folk. Det er det tætteste I kan komme på at sortere i de rige og de fattige, de uddannede og de uuddannede, fordi hvis nu den indiske ph.d.s kone er SOSU-assistent på deltid, så trækker det ned. Hvad er der galt med deres kærlighed i forhold til hvis konen var en økonom der arbejdede hos Novo? Hvordan kan I stille jer op som overdommere, som smagsdommere, på at den enes kærlighed er nyttig og den andens kærlighed er unyttig?

CK: Kjærsgaard.

Bilag 9

Klappen i baggrunden.

CK: Ja tak, ja tak Pia Kjærsgaard har ordet tak.

PK: Fordi man er nødt til at se samlende på hvordan det bidrager til det danske samfund samlet, det er vi simpelthen nødt til. Og vi må bare erkende, at selvom der igennem de senere år er kommet langt flere nyttige indvandrere til det danske samfund, som har givet et positivt tilskud til det danske samfund, så er der stadigvæk for mange der ikke er det. Og det er det vi tager højde for her.

MV: Men betyder det så også, at de danskere som I udelukker fra nogensinde at få deres mand eller deres kone til Danmark, at de så også skal forstå det sådan, at de ikke nyttige, de er [ikke værdige], de er ikke egnede til at få deres ægtefælle til Danmark?

PK: Nej.

CK: [Kort svar fra Pia Kjærsgaard].

CK: Kjærsgaard.

PK: Nej, så må man bare opnå de point som man skal have for at få sin ægtefælle til Danmark, [længere er den ikke].

MV: [Så må man]...så må man som SOSU-hjælper få en universitetsgrad? [Så må man som SOSU-hjælper komme på fuld tid, så må man lige finde 100.000]?

PK: [Det er stadigvæk...altså det er dog fuldstændig fantastisk hvilken kærlighed du pludselig har fået for SOSU-hjælpere. Det plejer ikke at være] den vælgergruppe du interesserer dig allermest for.

MV: Hvad ved du om det Pia Kjærsgaard?

PK: [Men lad mig bare sige, samlet] set så drejer det sig om hvor mange bonuspoint man kan opnå og udelukkende, fordi vi er nødt til at se på den indvandring der kommer nu fremover bliver langt bedre og langt mere vel kvalificeret end den har været tidligere.

Bilag 10

Transskribering af debatuddrag 3

Udsendelse: Duellen

Tema: VALG 2011: Duellen med Lars Løkke Rasmussen og Helle Thorning-Schmidt

Varighed: 1:00:21

Tv kanal: DR1

Sendt: 11. september 2011 kl. 21:25

Klippets varighed: 11:13

Deltagere: Lillian Gjerulf Kretz (LGK), Helle Thorning-Schmidt (HTS), Lars Løkke Rasmussen (LLR)

Emne i klip: Økonomi

Helle Thorning-Schmidt (HTS): For det første er jeg nødt til at sige, at tallene passer ikke Lars, og du burde egentlig viden bedre end at slynge de tal i hovedet på den danske befolkning.

Lars Løkke Rasmussen (LLR): [Det er jeres egne tal].

HTS: For de passer ikke. Vi hæver skatterne med 17.7 milliarder, og det kan aldrig nogensinde løbe op til de beløb, som du referer til her. Aldrig nogensinde. Men jeg synes egentlig, og jeg er stolt af, at vi har ført en valgkamp, hvor vi siger til danskerne, at hvis vi gerne vil bruge nogle flere penge på de børn, som ikke læser og skriver i tilstrækkelig grad, fordi den kraftbehandling som halter, så bliver vi nødt til at finde nogle nye indtægter. For vi kan ikke gøre de her ting, hvis vi ikke har nogle penge, så derfor I har ikke modet til at sige til danskerne, at der er noget der koster noget. I vil tværtimod give enorme skattelettelser til danskerne. Nu har vi også Lars Barfod og Anders Samuelsen, som siger vi skal igen have topskattelettelser, det vil du også selv fra 2014. Hvordan kan det hænge sammen, at man samtidig med at vores kræftbehandling halter, vores undervisning til børnene halter, planlægger med nye skattelettelser. Jeg forstår det simpelthen ikke og når man så samtidig har 85 milliarder hul i kassen, hvordan hænger det så sammen, at man planlægger nye skattelettelser?

LLR: Jeg synes, at når du nu står her og siger, at du kan give klare svar, så mangler du altså at levere på det. Jeg kan jo sige til den 57-årig SOSU-assistent på deltid, at hun må gå et halvt år senere på efterløn. Jeg kan sige til den 50-årige smed, at han må vente to år med at gå på folkepension. Jeg kan sige til den unge studerende, der lige er startet i på universitet her til sommer, at han eller hun får verdens bedste SU, men kun i det antal år som studiet er nomineret til at vare, og fordi jeg kan det, så har jeg et kontant budget der hænger sammen [og som] betyder, at vi i de kommende år, med rigtige penge, ikke 12 minutters penge, men rigtige penge, kan udbygge vores sundhedsvæsen, gøre et godt sundhedsvæsen bedre. Vi har forbedret kræftbehandling, vi har forbedret behandling på hjerte-karsygdomme, overlevelseschancerne er øget, der er flere der bliver behandlet, ventelisterne er faldet, men vi skal gøre mere end det og [vi har rigtige penge]().

HTS: [Nej du har ikke] (pause) [Men det har du jo ikke.]

LLR: Vi har et rekordstort optag på de videregående uddannelsesinstitutioner, i sommer der satte vi Danmarksrekord i hvor mange unge studenter der sprang ud. Jeg ønsker at flere skal

have en uddannelse, og jeg har pengene til det. Dit problem er, at du har en plan der er hullet og enten er du nødt til at gå ud til en almindelig dansk familie og bede om 27.500 eller også så lukker du ikke hullet og hvis ikke du lukker hullet, så har du en økonomi der sejler, og hvis økonomien sejler, så taber udlandet tilliden til os, så stiger renterne og derfor handler det her om det nære velfærd. Det her handler om at boligejerne, og det er derfor vi er det moderne arbejderparti, at de kan sove i tryk forvisning om, at der er styr på økonomien, at vi stille og roligt kan udbygge det her fantastiske velfærdssamfund uden at skulle overraske den hårdtarbejdende dansker med nye skatter og afgifter eller bede dem om at betale for at tage på arbejde.

HTS: Du svarer jo ikke på spørgsmålet. Du svarer jo ikke på spørgsmålet om hvorfor der skal nye skattelettelser til når velfærden ikke er i orden [og når der er et kæmp()].

LLR: [Der skal ikke nye skattelettelser til].

HTS: Skal der ikke nye [skattelettelser til]?

LLR: [Nej].

HTS: [Hvad med 2014, der vil I give] nye skattelettelser. Dem har I udskudt [indtil 2014, men de [kommer jo i 2014].

LLR: [Der ska...der] (pause) [nu skal vi til det igen (pause) med de der afbrydelser eller hvordan?]

HTS: Det er jo dig der afbryder mig. Skal vi ikke være enige om det? Det var dig, der afbrødte mig. Jeg fortsætter lige. Hvis Lars gerne vil have svar på hvordan vi løser de økonomiske problemer vil jeg meget gerne svare på det, for det er jo rigtig vi står med to forskellige valg. Vi har samme udfordring i Danmark. Udfordringen er, at vi kommer til på den anden side af krisen og mangle hænder i Danmark og det skal vi selvfølgelig løse. Lars Løkke vil løse det på den måde, at han vil bede én gruppe af lønmodtagere om ikke længere at få den efterløn de egentlig forestillede sig, det er dem der skal betale krisen. Jeg vil løse det på en anden måde og man skal nærmest se det som en virksomhed. Vi har en virksomhed, en maskinfabrik et eller andet sted, det kan være den jeg var oppe at besøge i forrige uge, i stedet for du vil bede alle de 53-årige om ikke at få den efterløn de egentlig havde forestillet sig. Jeg vil bede alle lønmodtagerne på den fabrik om at arbejde en time længere og så kan vi finde ud af hvordan det kan skrues sammen, nogen kan måske gå fra deltid til fuldtid, nogle kan måske få løn fra den 5. eller den 6. ferieuge, men i stedet for at bede de 53-årige om at betale hele regningen vil jeg bede alle ansatte på virksomheden om at være med til at betale regningen og [jeg vil oven i købet diskutere med lønmodtagerne om hvordan] det her skal lade sig gøre.

Lillian Gjerulf Kretz (LGK): [Helle Thorning] Helle Thorning vi vender tilbage til både...vi vender både tilbage til efterløn og de 12 minutter, men du stillede jo et spørgsmål som vi skal have svar på. Lars Løkke det er jo rigtigt, at både Liberal Alliance og de Konservative er ude at kræve skattelettelser. Hvordan vil du sikre, at hvis de skal bakke dig op som statsminister, at du ikke kommer til at give dem det?

HTS: Jamen, det er jo planlagt, Venstre vil jo også give skattelettelser.

LLR: Det er jo meget, meget enkelt, fordi vi har lavet en aftale i foråret hvor vi netop giver svar på nogle svære spørgsmål omkring efterløn, folkepension og andet som gør at vi har rigtige penge til at udbygge vores sundhedsvæsen for, vores uddannelsessektor for og ikke sådan nogle 12 minutters penge som ingen kan få at vide hvor kommer fra. Og det fremgår meget klart af den aftale, at hvis vi finder flere penge i den valgperiode vi tager vi tager hul på så skal vi prioritere dem på blandt andet sundhedsområdet. Så er det rigtigt, at den fuld finansierede skattereform vi lavede for et par år siden, der hænger der nogle skattelettelser, som vi frøs ned, netop fordi jeg synes, da vi lavede genopretningspakken, at alle skulle bære ved. Det er også derfor at ministrene gik fem procent ned i løn i modsætning til folketingsmedlemmer, der låste vi så nogle skattelettelser. De skal selvfølgelig tøs op igen, dem har danskerne betalt for en gang.

HTS: Jamen, så har vi også fået svarene. Der kommer nye skattelettelser. To milliarder i stedet for at man kunne bruge det i fællesskabet, sikre bedre kræftbehandling, sikre bedre undervisning eller måske undgå og skære ned på efterlønnen, så prioritere i skattelettelser.

LLR: [Alternativet ville være()].

HTS: Og det er jo sådan set det vi har set i 10 år. Det er, at hver gang I har haft valget mellem fællesskabet og bedre investeringer i vores fællesskab, så vælger I skattelettelser. Nu har I så oven i købet et kæmpe underskud i statskassen, men stadig er svaret vi vælger skattelettelser. Og så kunne man jo så spørge, jamen har det så hjulpet Danmarks konkurrenceevne, er vi sådan steget i forhold til konkurrenceevne? Svaret er et rungende nej. Vi er hverken blevet dygtigere i Danmark i de 10 år vi har fået skattelettelser, og vi har heller ikke fået mere konkurrencekraft i Danmark i de 10 år, og vi har sorme heller ikke fået mere vækst. Det har været en rigtig dårlig kur, det var det her, det var det i USA, og derfor kan man jo spørge, skulle vi ikke lære noget af det? Skulle vi ikke stoppe de skattelettelser, når det ikke er vejen til at Danmark bliver mere konkurrencedygtigt, måske skulle vi finde en anden vej, hvor vi investerer i mennesker, investerer i deres uddannelse.

LLR: Det du vil når du nu taler om maskinfabrikken, jeg har også besøgt maskinfabrikker og danske virksomheder, de slås for at holde jobs i Danmark og når man spørger dem, hvad en af vores store udfordringer er, så er det at vi er blevet for dyre, vi må ikke blive dyrere. Din kur er at gøre Danmark et dyrere sted at leve (pause) undskyld.

HTS: Nej, nej, det er det ikke Lars. Min kur er at investere i mennesker.

LLR: Du snakker om det store abstrakte fællesskab, det lille nære fællesskab med den familie der får hverdagen til at fungere ved at man står op og går på arbejdet, kører på arbejde, kører hjem, handler ind og henter børn, dem vil du ligge nye økonomiske byrder på. De skal betale 11.400 kroner, hvis de bor i hovedstadsområdet for at køre til og fra arbejde, de skal betale penge når de går ned og handler ind for sukker og jeg ved snart ikke hvad. Du har en plan der ikke hænger sammen, vi kan ikke få at vide, der er kun fire dage til valget, hvem det er der skal arbejde 12 minutter længere. Regningen havner hos danskerne. Det er simpelthen en forkert opskrift. Når du så siger, at vi har slået hul i kassen og siddet på hænderne gennem krisen, så er jeg altså nødt til at sige til dig, at da krisen ramte Danmark der havde vi ingen gæld, der havde vi betalt gælden væk, vi havde formue til gode, det er sådan set det der har gjort, at vi har kunnet lave hvad der svarer til tre gange kickstart i 90'erne. Vi har fremrykket offentlige investeringer, ved at udbetale SP, ved at holde en hånd under familiernes økonomi

og det er jo grunden til vi, selv her hvor vi har været gennem en hård krise, har en arbejdsledelse der er lavere end den var nogen dag senest I havde magten.

HTS: Jeg synes, det er fair nok, at du er helt overbevist om at skattelettelser det er og bliver vejen til, at Danmark kan blive mere konkurrencedygtig. Jeg er bare ikke overbevist og jeg synes også de sidste 10 år viser at I ikke har ret. Det der skal gøre Danmark konkurrencedygtigt, det er at vi investerer i vores unge så de får en uddannelse, der er unge mennesker som egentlig gerne vil være komme i lære et eller andet sted. De kan ikke få en plads. Vi er ved at tabe en kæmpestor del af en ungdomsgeneration på gulvet fordi I ikke vil investere i væksten og der er vi bare forskellige og det er jo fair nok. Du tror, at skattelettelser det er vejen til, at vi bliver rigere og får mere velfærd og mere konkurrencedygtige. Jeg tror, at investeringer i mennesker, i forskning, i ingeniører som skal være ude på den her maskinfabrik det er vejen til at vi bliver [rigere som samfund.]

LLR: [Jamen, du har] (pause) ikke pengene [det er jo det der er problemet, fordi din()].

HTS: Og vi har netop pengene, fordi vi er parate til og sige til danskerne det koster noget. Jeg vil ikke beskutte helt almindelig danskere som går på arbejde hver eneste dag. Jeg har en dyb respekt for de mennesker jeg vil ikke beskutte dem hårdere, jeg vil faktisk beskutte dem mildere, jeg kunne ikke drømme om...[jeg vil ikke gøre dem usikre (pause), jeg vil ikke gøre dem usikre på (pause), men det snakkede vi også om()].

LLR: [Hvor hvorfor skal en almindelig familie i hovedstadsområdet så pludselig til at betale] 11.400 kroner for at tage på arbejde? [Så du ødelægger deres] hverdagsliv. Hvorfor lægger du flere skatter og afgifter på folk, du skal da ikke stå og skyde mig i skoene, at jeg bare går ind for skattelettelser. Jeg vil da gerne sige, at vi er i en situation hvor, jeg vil også gerne tilføje desværre, ikke har mulighed for at sætte skatten på arbejde ned, for det kunne sådan set godt være klogt, for det problem vi har det er, at vi taber konkurrenceevne, fordi vi er dyre. Vi har også en udfordringer med, at vi skal være bedre det er sådan set derfor at vi satser målrettet på at investere mere i uddannelse.

HTS: Men det gør du ikke, du sparer på uddannelse.

LLR: Jeg sparer ikke på uddannelse.

HTS: Jo du sparer på uddannelsen.

LLR: Jeg investerer næste år 19 milliarder kroner mere i uddannelse. Du siger så mange ting hvis jeg lige må sige i den her valgkamp, så mange ting. Du startede valgkampen med at sige, at Danmark er i recession og i bakgear. Det viser sig, at vi er i top 5 i Europa. Du siger at langtidsledigheden er tårnhøj. Det viser sig, at den er jo lavere end den var under Nyrup. Du [siger at uligheden er massiv]. Det viser sig, at Danmark er blandt de rigeste...ligeste lande og de seneste tal viser, at ligheden er steget. Du siger sundhedssektoren er slidt ned, de tørre tal viser noget andet. [Og jeg får nok ikke lov] (pause) [så du får hele sedlen fordi den er meget længere end det].

HTS: [Den er fordoblet Lars, den er fordoblet (pause). Ja].

HTS: [Ja. Tak skal du have]. Ja.

(LGK): [Jeg tror lige vi skal sige, at vi har]...der er en seddel med en masse punkter, [der er blevet afleveret og vi har rigtig god tid (pause) og vi skal nok vende tilbage til både hvad vi skal leve af].

HTS: Må jeg...det må jeg have lov til at svare på](pause). Nej, jeg er nødt til at svare på det her.

LGK: Du får lov at svare kort og så skal vi videre i vores diskussion.

HTS: Ungdomsledigheden er fordoblet, langtidsledigheden er fordoblet.

LLR: Fra hvad til hvad?

HTS: Langtidsledigheden er fordoblet.

LLR: Fra hvad til hvad?

HTS: Vi har en vækstkrise i Danmark. Vi har mistet 175.000 job. Det du der...optaget...du bliver ved med at sige, at det går så godt og vi er kommet bedre ud af krisen. Nej, det er vi ikke Lars. Vi er et af de lande der har mistet flest arbejdspladser. Vi er ikke kommet godt ud af krisen, og jeg tror der er rigtig mange der sidder derude som egentlig føler, at krisen har været hård ved dem som tænker, landets statsminister forstår han slet ikke den situation som vi er i og jeg synes det er rigtig, rigtig synd.

Bilag 11

Spørgeguide til fokusgrupperne

Velkomstinformation:

- Velkommen til.
- Tag en kop kaffe, find en plads og tag navneskilt på.
- Jeg vil kort give jer lidt praktisk information:
- Som I ved handler vores undersøgelse om danskernes holdning til den politiske debat i Danmark, derfor vil jeg stille jer nogle generelle spørgsmål om hvad I synes. Susanne vil sidde og observere, så hende skal I ikke tage jer af.
- Det er vigtigt, at I byder ind, når I har noget at sige. Der er ingen rigtige eller forkerte svar. Men jeg vil bede jer om ikke at tale i munden på hinanden eller afbryde hinanden undervejs. I må gerne snakke indbyrdes, I behøver ikke henvende jer til mig.
- Når I skal se de tre forskellige uddrag fra nogle debatter får I hver et stykke papir, hvor I kan skrive jeres tanker, kommenterer og hvad I lægger mærke til ned, så I bedre kan huske konkrete eksempler.
- I vil blive filmet, men jeg skal huske at sige, at alt hvad I siger, vil blive behandlet fortroligt og jeres navne kommer ikke til at fremgå i vores speciale eller andre steder.
- Der vil være en pause kl. x, hvor I kan få lidt mere kaffe, kage, gå på toilettet etc.

Før klippene:

- Hvordan vil I beskrive den politiske debat?
- Hvad karakteriserer den politiske debat?
- Hvad mener I er formålet med debat?
- Er debat vigtig? For et samfund/demokratiet/oplysning?
- Hvorfor mener du debat er vigtig? Eller ikke er vigtig?
- Ser du mange politiske debatter? Interesserer politik dig generelt?
- Hvordan kan debatten evt. forbedres?
- Er du enig eller uenig i følgende udsagn? Den politiske debat i Danmark...
 - Er generelt konstruktiv?
 - Bidrager positivt til udviklingen af samfundet?
 - Fokuserer generelt for meget på konflikter imellem de to blokke?
 - Fokuserer generelt for meget på personsager?
 - Fokuserer generelt for lidt på vigtige politiske emner?
- Nævn en politiker, du synes er god til debat.
- Nævn en politiker, du synes er dårlig til debat.

Stil en række mere specifikke start-spørgsmål, samt opfølgningsspørgsmål.

F.eks. har respondenterne sagt at man ikke kan tillade sig at gøre x i en debat kan vi spørge hvad man ellers ikke kan tillade at gøre i en debat) og

F.eks. hvis respondenterne har sagt hvad god debat er, kan vi spørge hvad er så dårlig debat.

Efter klip 1: Mød danskerne:

Emne: Skat og virksomheder i DK

Introduktion:

I dette uddrag diskuterer politikerne skat og hvordan den påvirker virksomheders fremtid i Danmark. I studiet er en kvindelig vognmand inde og fortælle sin historie og hvilke konsekvenser en ændring i skatten vil betyde for hendes virksomhed.

- Var der noget specielt I lagde mærke til i uddraget?
- Hvad var godt? Og hvad var mindre godt? (Konkrete eksempler)
- Var der nogen der klarede sig bedre end andre? Hvem var vinderen? Hvorfor?
- Svarede de på spørgsmålene? Eller snakkede de om noget helt andet?
- Hvordan var tonen mellem fløjene? Hvordan snakkede de til hinanden?
- Lagde I mærke til personlige angreb?
- Føler I jeres bedre informeret om emnet?
- Er I afklarede i forhold til jeres egen holdning efter at have set uddraget?

PAUSE

Efter klip 2: Partilederdebat:

Emne: Familiesammenføring

Introduktion:

I dette uddrag diskuterer nogle partiledere den daværende regerings udspil til nye regler for familiesammenføring og pointsystemet.

- Var der noget specielt I lagde mærke til i uddraget?
- Hvad var godt? Og hvad var mindre godt? (Konkrete eksempler)
- Var der nogen der klarede sig bedre end andre? Hvem var vinderen? Hvorfor?
- Svarede de på spørgsmålene? Eller snakkede de om noget helt andet?
- Hvordan var tonen mellem fløjene? Hvordan snakkede de til hinanden?
- Lagde I mærke til personlige angreb?
- Føler I jeres bedre informeret om emnet?
- Er I afklarede i forhold til jeres egen holdning efter at have set uddraget?

Efter klip: Duellen mellem Thorning og Løkke:

Emne: Økonomi

Introduktion:

I dette uddrag debatterer Thorning og Løkke om Danmarks økonomi. Der er ingen faste rammer for hvad de skal diskutere hvornår, så de kommer rundt om mange forskellige aspekter af økonomi.

- Var der noget specielt I lagde mærke til i uddraget?
- Hvad var godt? Og hvad var mindre godt? (Konkrete eksempler)
- Var der nogen der klarede sig bedre end andre? Hvem var vinderen? Hvorfor?
- Svarede de på spørgsmålene? Eller snakkede de om noget helt andet?
- Hvordan var tonen mellem fløjene? Hvordan snakkede de til hinanden?
- Lagde I mærke til personlige angreb?
- Føler I jeres bedre informeret om emnet?
- Er I afklarede i forhold til jeres egen holdning efter at have set uddraget?

Afrunding:

Tak for jeres tid. Hvis I har flere kommentarer eller gerne vil høre mere om undersøgelsen resultater, er I altid velkommen til at skrive til vores mail: debatidk@gmail.com.

Bilag 12

Transskribering af fokusgruppe 1

Onsdag d. 26. oktober 2011 kl. 16.00-18.00

Deltagere: Ann, Lasse, Jakob

Inden interviewdelen af fokusgruppeundersøgelsen starter bliver deltagerne tilbudt kaffe, te, kage eller frugt. De får at vide, at de vil blive filmet undervejs, men at alt hvad de siger naturligvis er fortroligt og informationer udelukkende vil blive brugt til specialet. Endvidere får de en kort opsummering af formålet med undersøgelsen og nogle generelle guidelines til hvordan de bare skal snakke, men at de gerne må undgå at snakke i munden på hinanden, så vidt muligt, samt at de ikke behøver henvende sig direkte til Kathrine, som er moderator på interviewet. Kathrine instruerer deltagerne i brugen af de vedlagte ark, hvorpå de bedes notere hvad de oplever som godt eller mindre godt, mens de ser debatuddragene. Dertil får de praktiske informationer om Susannes rolle som observatør, pause og mikrofonens følsomhed.

Vi har valgt ikke at transskribere introduktionen inden selve interviewet starter.

Kathrine: Før vi skal se nogle af klippene, så vil jeg bare gerne starte med at snakke med jer om den politiske debat generelt og høre jer hvad I synes karakteriserer den politiske debat i Danmark. Og det kan være hvad som helst.

A: Altså mit umiddelbare...men det er jeg er også inde i et sådan, hvad skal man sige, meget sådan...et rum hvor jeg gerne vil, altså jeg har en stor utilfreds, stærk utilfredshed netop med politiske ting, der skriver om...min situation er også, at jeg er jobsøgende, så jeg op()...så jeg følger jo selvfølgelig med i hvad der sker lige præcis på det arbejdsmarkedspolitiske område. Og der bliver jeg sådan ret indigneret over, jeg synes, der er for mange, hvad skal man sige, altså diskrepanser mellem at der bliver sagt et det ene øjeblik og så noget andet det andet øjeblik plus at de tiltag der så...altså et konkret eksempel det var det du efterlyse ikke?

Kathrine: Ja.

A: Hvorfor vil man skære efterlønnen? Skære på den samtidig med der er masser af ledige eller hvorfor er det et problem, at man ikke kan få til...man vil lave nogle ændringer i forhold til green card, fordi man synes man mangler højtuddannede her som arbejdskraft, og så står der alligevel alenlange køer af højtuddannede danskere, som ikke kan få job, sådan nogle ting og det er så derfor, og der jeg synes, jeg lægger mærke til de, hvad skal man sige (pause). Det er ikke seriøst eller det er ikke seriøst, det er sådan jeg oplever det, det er ikke oprigtigt og det er jeg synes det er meget hykleri (Uklar tale).

Kathrine: Ja, men hvad er det du synes er uoprigtigt og hyklerist i den danske debat?

A: Jamen, det er når man, altså politikerne eller sådan, det er jo egentlig der jeg mest retter det ikke, fordi det er dem der udtaler sig, og dem der er med i rådgivningen. Det er at man ikke seriøst går ind og undersøger altså, jamen hvilke konsekvenser har det reelt hvad, hvor, hvem er det, hvad er det for nogle mennesker vi rammer med den lovgivning? Hvad...hvor går det ind, i stedet for at trække en enkelt ting ud. Altså, man må jo...der...alle og enhver...altså det er

jo ikke kun mig der kan se der er en sammenhæng mellem hvis man vil tiltrække udenlandsk arbejdskraft, højtuddannede arbejdskraft og der er alenlange...det er jo ikke. Jeg er jo ikke den eneste der kan se det. Og man har vel en forpligtelse, når man er blevet valgt som politiker det er så min().

Kathrine: Til at løse samfundets problemer?

A: Det er sådan lidt det, de er sat sådan og også får betaling for, ikke?

Kathrine. Ja.

A: Det er sådan min holdning.

Kathrine: Så du er generelt utilfreds?

A: Yes.

Kathrine: Ja. Er der nogen andre til bare sådan generelt om den politiske debat, hvad der ligesom karakteriserer den?

J: Jeg vil sige, at når man...nu har vi lige haft valg og inden der er valg, så bliver der jo...går de jo meget i kødet på hinanden og nu det vi så ser her, at når regeringen skal regere via et parlamentarisk flertal, som nogle gange, skal man sige, vil noget andet end nogle af partierne i det her flertal vil, det er faktisk det vi ser meget af lige i øjeblikket, så noget af det man har sagt vil ske, det bliver...det kommer alligevel ikke til at ske. Og det der sådan kan undre mig her nogle gang det er, nu overværede jeg debatterne mellem Lars Løkke og Helle Thorning, jeg overværede dem alle tre, og det er egentlig mærkeligt at se hvordan de kan stå og skal man sige piske hinanden under sådan en debat og så alligevel så sidde nærmest bare og trykker hænder bagefter. Det kan være både godt og skidt, fordi det er heldigvis sådan her i Danmark at politikere ikke slås, det gør de andre (uklar tale), men det gør de da heldigvis ikke her, men altså det er det med, at der kommer, som også du var inde på A., med de der modsatrettede meldinger der kommer, og skal man sige vanskeligheden ved at anvise løsninger på især det med arbejdsmarkedet, de, skal man sige, uoverensstemmelser, der hersker der i øjeblikket og som, skal man sige, cykler frem og tilbage, og vi venter nok alle sammen på, at der sker noget ude i Europa der kan få medvirke til at få gang i hjulene, men også der er der jo stor usikkerhed kan man sige.

Kathrine: Ja, så er du generelt tilfreds med den politiske debat? Synes du at den fungerer godt eller synes du der mangler handling bag ordene eller efter ordene?

J: Der mangler handling bag ordene indimellem, selvom det igen er noget med det parlamentariske flertal, der dikterer det. Så, men altså, som jeg siger, nu selve debatten kommer an på...selve debatten er for så vidt sober nok med...for politikere kan godt, skal man sige, diskutere og så stadigvæk se hinanden i øjnene bagefter, men så...jeg vil så sige, der er både gode og dårlige ting ved den politiske debat, hvis vi skal se på det på den måde.

Kathrine: Ja. Men det er helt perfekt. Så der er ikke, hvis I sådan skulle opsummere med ét ord, hvad er det så der hovedsageligt karakteriserer den politiske debat? Eller beskriver den bedst.

L: Paradise Hotel.

Kathrine: Okay, hvorfor?

Baggrund: [Latter].

L: Hmm, det er jo ligeså underholdende ikke? Altså folk de siger jo noget, de virker ikke altid som om de helt har styr på det. Og nu tog jeg ikke den lange snak, men nu vil jeg tale ikke, så jeg er også lidt skuffet over I andre ikke har nævnt mig mere [latter].

Baggrund: [Latter].

L: Nej, jeg synes, der mangler jo visioner for hvordan løser vi egentlig de store problemer, hvordan løser vi, at vi har 600.000 nyuddannede ingeniører i Indien hvert år der vil arbejde til en tiendedel af hvad vi gør i Danmark? Det er der ikke nogen der går ind og tager fat i. Det er måske også for abstrakt for mange af vælgerne at forstå. Så det kan godt være, der er lidt nogle problemer med hvad er det egentlig politikerne måske går og tænker over, hvad er det egentlig de kan kommunikere. Men de tør ikke stå frem og sige hvad er egentlig visionerne, vise det der mod der skal til og sige...og til også at tage upopulære beslutninger. Altså, jeg har svært ved at forestiller mig en ny kartoffelkur komme i dag, fordi det vil ikke tækkes vælgerne så der ligger også et problem, men det er jo også lidt med at sige, jamen de skal jo også lefle for dem der er cheferne, eller kunderne i butikken, og det er vælgerne og så give dem den vare de gerne vil have. Og lidt man kan sige befolkningen får de politikere de selv har fortjent, så jeg synes politikerne gør det ganske udmærket ud fra hvis man ser på grundsubstansen.

Kathrine: Ja, [men synes du].

L: [Men] det er stadigvæk underholdene - og det er Paradise Hotel også.

A: Nåh. [Latter].

Kathrine: Ja, men synes du, at det er et problem at politikere er nødt til at sælge deres varer (pause) til nogle vælgere, der måske ikke helt ved hvad der måske er bedst for Danmark?

L: Alternativet er diktatur, så nej det synes jeg ikke.

Kathrine: Så nej. Har I andre nogle kommentarer til det, til politisk markedsføring til at skaffe sig vælgere, men det gør det svært og stå klart hvor frem eller melde klart ud med mindre populære tiltag eller beslutninger?

J: Altså, der vil jeg så sige det er, når man er politiker, lidt så som politisk (uklar tale), så skal man ligesom...man har en vare man skal sælge og det skal man jo gøre, sige det er det jeg vil og det er det jeg vil arbejde for, og man kan så ikke...der er ingen der kan gennemføre det ene person, men man kan prøve at hjælpe det på vej, og det er der jeg også, altså vi har jo altså en fri debat, så man har lov til, skal man sige, tale en politiker imod, som du jo også selv siger det, jamen, det er jo ikke et diktatur vi har altså, og en politiker, kan man sige, er jo dybest set også kun et menneske, som må prøve at løse sine opgaver så godt som han eller hun nu kan (pause). Men altså, det er det med, at der nogle der er...har mere højtravende visioner end andre, og så falder det altså bare til jorden. Der er også de der politikere der virkelig har

karisma, som virkelig kan markere sig, men dem...jeg synes egentlig ikke det er så almindeligt i dag som det var for år tilbage da vi havde sådan nogle som Mogens Glistrup for eksempel der virkelig kunne...var farverig, så kan man så bestemme om man kunne lide ham eller ej, jeg kunne ikke, men det er så hvad det er, men dagens type politikere har ikke den samme, hvad skal man sige (pause). De kan ikke fænge i dag på samme måde. Nu vil man have det lidt mere. Man vil have hvad der på det plan, skal man sige, er sagligt, og hvor man ligesom kan bruge det til noget om man så må sige.

Kathrine: Ja, i en lidt anden boldgade, hvad mener I er formålet med debat?

A: I politisk regi?

Kathrine: I politisk regi, i politisk debat hvad er formålet med det?

A: Jamen, det kan jeg også godt...altså, det bliver jeg i tvivl om nemlig nogle gange, fordi jeg synes ikke altså det kan ikke...jeg er lidt uenig med hvad L. sagde omkring at altså eller både og, altså vi har selvfølgelig den regering eller de folketingsmedlemmer i regeringen vi har valgt. Ingen tvivl om det, men jeg synes faktisk de mangler visioner, og jeg synes de man()...de mangler den lydhørhed, men det var sådan set også lidt det jeg sagde før, men...og derfor stiller jeg lidt tvivl ved at den debat, altså fordi for mig bliver det så sådan lidt så pseudo, hvis man så alligevel ikke lytter til, for eksempel de der 600.000 hvad var det ingeniører du nævnte L., og en masse andre mennesker, som prøver at komme til orde, men det bliver jo så ikke hørt, og så bliver det lidt sådan en...så oplever jeg det så lidt, som en...så bliver det sådan en, så afbøder man slaget eller afværger man, at der kommer en lidt højere, lidt mere dybdegående kritik eller (pause) noget andet, så jeg er ikke sådan helt...jeg synes egentlig ikke, at det...at så...for det ender tit sådan i de der lidt sandkasseagtige kampe og sådan lidt med at de sådan står og gejler hinanden op og sådan, så jeg er faktisk ikke så tilfreds med det debatniveau (pause). Hvis det er politikermæssigt set altså.

J: Man kan sige det grundlæggende formål med en debat, kan man sige, det er at få belyst sagerne fra flere vinkler, men jeg tror det er igen det med den tone det foregår i og det (uklar tale). Men der kan jeg så sige, at det jeg helt klart foretrækker i en politisk debat også op til et valg, det er hvis et parti, skal man sige, siger hvad de vil og hvad de går ind for fremfor at hakke på de andre. Det er synes jeg er meget vigtigt, at man ligesom kan holde sig til det, det her det er det vi vil, i stedet for bare at, skal man sige, at hakke på de andre politikere eller hakke på til at sige de andre partier er nogle værre nogle, dem vil vi ikke have noget med at gøre.

Kathrine: Så hvad ideelt set burde formålet med debat være? Eller hvordan burde debat foregå, hvis det skulle være sådan en mere ideel verden?

L: Jamen....uuhh jeg er ikke så meget til ideelle verdener. [Latter].

Baggrund: [Latter].

A: Æv, æv, æv, æv [Latter].

Kathrine: Nej, du må også gerne sige hvilken verden du gerne vil have.

L: Ja, nej, jeg synes ikke...jeg mener mere det har noget at gøre med samtale eller måske diskussion, hvor man prøver måske at finde et højere ideal eller blive klogere et eller andet. Debat det er for mig, at man har to modstridende parter eller flere parter for dens sags skyld, der prøver at vinde sympatisører for deres synspunkt eller fastholde eksisterende sympatisører. Det er lidt sådan de to opgaver jeg mener der ligger i en debat. Det er også det jeg synes man ser på tv eller live for dens sags skyld, når politikerne debatterer. At nogle gange kan man godt høre der drejer det sig om at fastholde eksisterende vælgere og andre gange så drejer det sig om at de skal prøve at se om de ikke kan lirke nogen ud fra modstanderen.

Kathrine: Ja. Er debat vigtig?

A: [Det tror jeg ikke] (pause).

J: Det kan jo ikke, [ej, ja] argh...altså det er jo lidt igen, som jeg var inde på før, vi lever jo ikke i et diktatur, så det er rart at kunne...at vi har muligheder for debatten i det hele taget. Det skal man jo bestemt ikke kimse ad, så på det punkt, jamen på det punkt, så er debat fint. Og så (pause) er det igen hvordan man, det så bliver taget og hvordan det bliver organiseret, der kunne...måske kunne nogle politiske partier godt være mere, altså prøve at fortælle lidt mere om hvad det er egentlig er de vil og prøve at være mere synlige over for den lidt mere brede folks rettigheder. Det kunne jeg godt nogle gange savne.

Kathrine: Ja, og hvorfor er det vigtigt, at de er mere synlige?

J: Jamen, det er igen for at kunne fortælle hvad de vil og ligesom og hvad de gør for at kunne nå deres mål og hvad der, kan man sige, også hvad er udfordringerne ved det, altså hvilke man kan sige hvilke vanskeligheder der er, altså vi vil gerne det her, men vi har altså også det problem som vi skal prøve at få løst, fordi det().

Kathrine: Så det handler om oplysning?

J: Ja, et helt lang stykke hen af vejen i hvert fald ja.

A: Altså ja, jeg synes, jeg oplever, at der er et meget grundlæggende sådan ting i det politiske system, fordi vi har jo et politisk system, som i hvert fald overordnet kan, giver de sig ud for at være baseret på, hov nu kommer jeg til at gøre det der, er baseret på demokratiske principper, men jeg mangler troværdighed, langt hen af vejen. Og det gør jeg ved at, jeg synes du nævnte en meget god ting L., omkring at det med ligesom at vinde altså man, det bliver ofte salgstaler og det har jeg det svært med personligt. Altså, det kan jeg ikke bruge til noget. Jeg savner en troværdighed i forholde til, lad os nu sige der var sådan et debatmøde hvor vælgerne som bliver hørt og ping pong den der vej og de forskellige politiske partier, og at de folkevalgte, så regeringsvalgte, så går tilbage i deres bagland selvfølgelig, altså det siger man jo også, at det gør de, ikke? Men jeg synes bare ikke den troværdighed er der, jeg synes ikke der er...jeg kan ikke se den overordnede politiske politik, der sker at der bliver taget nogle, hvad skal man sige, samlede beslutninger, hvor flere ting bliver, der bliver taget højde for det og derved mister de i min politikken og politikere i mine øjne deres troværdighed (pause), ja.

Kathrine: Okay. Ja. Ser i generelt mange debatter, altså politiske debatter?

Bilag 12

J: Det er mest i forbindelse med folketingsvalg, at man ser de debatter og man kan sige et program der nogen gange sender dem det er DK4. Nu er der, ja nu er der vist også kommet en hel kanal der faktisk sender fra folketinget hele tiden, men den er der vist ikke så mange der kan tage, jeg mener ikke jeg kan i hvert fald.

Kathrine: Så det er mest op til valget. Er det det samme for jer?

L: Jeg vil sige jeg ser ikke rigtig politiske debatter mere. Jeg har gjort det tidligere meget, men ja, så().

Kathrine: Hvorfor ikke?

L: Jaah, femte sæson af Paradise Hotel er heller ikke så sjovt som de første fire. Det bliver lidt det samme igen, det er jo de samme ting de går ind og diskuterer, man har hørt argumenterne for og imod og så det er en ny fremføring af den af den samme sang.

Kathrine: Ja, Er du enig?

A: Ja, altså eller jeg hører heller ikke altså, og jeg gør det simpelthen ikke, altså jeg står af hver gang. Altså, jeg bliver indigneret, så jeg kan slet ikke (pause) så jeg er begyndt sådan mere sådan at skrive nogle ting og henvende mig. Jeg har også skrevet til nogle af de der politikere sådan, fordi jeg kan...og skriver min a-kasse og sådan noget ting, fordi jeg kan mærke at (pause) det hober sig op altså hvis jeg ikke kan().

Kathrine: Men politik interesserer dig generelt?

A: Ja, det gør det jo så på det plan, sådan ideologisk kan man så sige ikke altså, men ikke sådan partipolitisk, nej det gør det overhovedet ikke.

Kathrine: Hvad med jer andre, er det noget der interesserer jer sådan generelt?

L: Ja.

J: Ja, det er noget man følger med i via, ja ved at læse avis primært.

L: Jeg vil også mere sige det er noget man diskuterer i sociale sammenhænge eller hvad det måtte være det er der sådan. Det er næsten sjovere at høre hvad dem man kender de mener om det, fordi der kender man også deres baggrund og de har måske endda også noget troværdighed. [Latter].

A: Ja, ja. [Latter].

L: Så det er da mere det plan jeg arbejder med det på, og jeg kender sådan en del politikere privat også().

A: Auch.

L: Ja ja, så (pause). [Latter]. Ej, men de får jeres navne, bare rolig [latter].

Kathrine: Har I så nogle konkrete bud på hvordan man kan forbedre debatten? Hvis I nu skulle være dem, der skulle rådgive politikere, og sige de her ting skal I gøre og så bliver det meget bedre.

L: Det jeg rigtig godt kunne tænke mig ikke, det er faktisk det, altså det er jo lidt det som DR2 de startede med da de i tidernes morgen, da de blev opfundet som kanal ikke, det var der var tid til fordybelse. Det der er problemet når du har sådan en partilederrunde i dag, at så har de to minutter hver til at redegøre for, hvad ved jeg, finanskrisen og den kan ikke rigtig behandles på den tid og heller ikke hvis man skal have en holdning til det. Så det er jo også der hvor jeg siger, at jamen tit så det der jo egentlig gør folk klogere og mere begavet det er jo samtalen, det er jo der hvor man kan begynde og netop at komme frem til nogle af de ting man egentlig gerne vil have en debat, men hvor jeg jo bare siger, at en debat er ikke et egnet forum til det, så i dag vil jeg da hellere have en dygtig interviewer og så have tre timer i bedste sendetid.

Kathrine: Og du ville gerne se tre timer med et specifikt emne som du fandt personligt interessant?

L: Ja.

Kathrine: Ja, ville I andre også det?

J: Ja, det vil hjælpe en hel del i hvert fald netop at afgrænse til et bestemt område, som man og så sådan tog et der er oppe i tiden, altså nu her sådan med arbejdsløsheden for eksempel det vil helt klart være relevant at tage et program om det på et par timers varighed for det er noget der rammer mange og noget man kan forholde sig til og noget der er vigtigt og noget der er fokus på, så ja.

Kathrine: Så fordybelse er et er en af de ting der ligesom kunne være med til at forbedre debatten?

J: Ja.

L: Hmmm.

Kathrine: Ja, og interviews frem for at stille to partiledere over for hinanden? Var det ellers det som du().

L: Ja, eller mere, for de skal selvfølgelig have lov til at vise, at der er forskelle i deres holdninger, de skal også have tid til at fortælle hvorfor de har de forskelle, ikke og det.

Kathrine: Ja. Nu vil jeg spørge jer om nogle forskellige lidt kortere ting. Synes I, at den politiske debat i Danmark generelt er konstruktiv?

A: Naaahhh.

Kathrine: Ikke rigtigt?

A: Nej, det, nej.

Kathrine: Har I andre nogen umiddelbare kommentarer?

J: Jeg vil sige ikke altid, den er ikke altid konstruktiv, fordi I de tilfælde hvor man går efter manden og ikke efter bolden, som det altså ses i enkelte tilfælde (pause), men der er jo forskel på fra den enkelte, stor forskel på de politikere hvad det angår. For der er også politikere der ikke går efter bolden og som godt kan føre en konstruktiv debat, men det er faktisk også så nogle af dem man måske lægger mindst mærke til fordi de sådan at de skal man sige de sympatiske typer.

Kathrine: Ja, så de falder tilbage i baggrunden?

J: Det kan de jo, det kan de gøre altså. Jeg vil sige sådan en som Bent Bentsen for eksempel han var sådan meget stille og rolig type, der var god til at holde ro på de indre linjer, men og som aldrig meget sådan komme frem med egentlig kritik hørte man ham aldrig gøre rigtigt.

Kathrine: Og det synes du var positivt?

J: Ja, det det var det i hvert fald altså.

Kathrine: Ja. Har du nogen holdning til debattens konstruktive emne?

L: Jeg tror jeg vil sætte kryds ud for hverken eller.

Kathrine: Hverken eller, ja. Jamen det er fint. Hvad med om den politiske debat bidrager positivt til udviklingen af det danske samfund?

A: Suk.

Kathrine: Suk, det kan ikke være positivt eller hvad?

A: Altså, jamen (pause) altså igen, altså puh, nej sådan(). Altså, jeg er jo nok meget minusorienteret omkring hvordan det politiske system fungerer. Fordi jeg synes, at der er så mange af de grundlæggende basale, altså grundlaget for det, altså det er jo det jeg siger med troværdighed ikke, så synes jeg allerede der er noget der sådan rasler i grundlaget der ikke. Så har jeg skrevet noget, jeg har skrevet...noteret ordet niveauerne. Og det jeg mener med det det er, at fordi jeg gik sådan...har længe sådan gået sådan og tænkt hvad er det der sådan pikerer mig hver gang, og så fandt jeg ud af det er det der med, at man kan måske tale om at man vil løse en ting og så taler man ud fra det punkt, men den underliggende politik er i virkeligheden noget helt andet. Man kan sige man kan tale om, at vi vil gerne løse, hvad hedder det, altså ledigheden for hele tiden at tale om det ikke. Men man taler lidt altså, men så gør man jo nogle tiltag som i virkeligheden modsvarer det, altså man taler på forskellige niveauer. Og med niveauer taler (pause) så med niveauer taler jeg mener, jeg så også, at man arbejdsmarkedspolitisk, så tager man jo ikke i ed at der er at vi har et toparts arbejdsmarkedssystem, men man tager ikke arbejdsgiverne, erhvervslivet i ed, så derfor kom bliver det sådan et jamen vi taler om, at vi vil lave løse arbejdsløsheden, derfor skal de arbejdsløse have pisker over nakken, og derfor sådan og sådan og sådan, men det er jo ikke at tage hele pakken altså, nej jeg forklarer mig rigtig dårligt. Det irriterer mig. Nå ja, men altså det grundlæggende spørgsmål det var om det skaber().

Kathrine: Bidrager positivt?

A: Ja, i det sådan store hele så naaaj. Altså selvfølgelig bliver der bygget ting og sager og så videre, men jeg synes der er mange ting der går imod.

Kathrine: Ja. Har I andre nogen kommentarer?

L: Altså, jeg vil vende tilbage til det jeg sagde med, at der mangler visioner og mod. Og når man ikke har de to ting med, så mangler vi lidt den der positive udvikling, så bliver det noget dag til dag drift af et land, og så vil jeg sige det, så ser jeg ikke rigtig, at der kommer det helt store ud af det så jeg betragter det mere stadigvæk som underholdning.

J: Det er også hvis der popper enkeltsager op som der jo nogen gange gør som så pludselig får meget fokus på, så tager det ligesom, så tager det opmærksomheden fra de mere langsigtede ting og det er ikke godt altså. Men altså igen (uklar tale) så pressen der selvfølgelig også får det spundet sammen til at skrive om det og så er der nogen der begynder at kritisere det og så bliver det blæst så stort op, men altså det, det kan ikke nytte noget, vi kan ikke basere det, vi kan ikke baserer vores samfund på politiske enkeltsager her og der, det kan vi ikke.

Kathrine: Synes I generelt, at der er for meget fokus på konflikter mellem de to blokke?

A: Det er lidt det du siger ikke, J.? Eller en del af det.

J: Det er jo, jeg synes, det er jo meget specielt hvad det angår, fordi (pause), men netop nu med de to blokke vi...før i starten jo der var nogen...undersøgelser viste, at folk havde mere tillid til Lars Løkke end Helle Thorning, når det gjaldt den økonomiske politik, som virkelig betød meget her i forbindelse med valget. Nu kan man sige, vi har fået det sådan her, vi har beholdt den økonomiske politik, fordi at nu sidder De Radikale der, de er jo hvad det økonomiske angår, så er de faktisk meget over til den blå blok og så åbenbart også, det har jeg ikke fuldt overblik over, men det ser ud som om de virkelig har taget sig godt betalt for at gå med i regeringen. Og jeg vil sige sådan som jeg synes det som billedet er nu, så er det jo utrolig grumset. Man kan sige S og SF de tabte mandater, men vandt regeringsmagten, Venstre vandt mandater, men tabte regeringsmagten og så der skal flertal til skal man sige hen over midten også hvis der skal gennemføres ting, så jeg tror faktisk den der (uklar tale) mellem rød og blå blok ja, det kan godt være de gerne vil slå den op derinde, men jeg tror faktisk ikke den er ret stor når det kommer til stykket, de kommer ikke uden om at samarbejde.

Kathrine Så du, du synes ikke det er et problem?

J: Men et problem det kan man().

Kathrine: At der er for meget fokus eller du synes ikke der er for meget fokus på forskellene mellem de to blokke eller konflikter mellem de to blokke?

J: Det kan godt være der er fokus på det, men jeg synes det er for kunstigt simpelthen, de kommer ikke udenom at skulle samarbejde, så jeg synes det er sådan set ligegyldigt om der er fokus på det, fordi det uanset hvad så skal de samarbejde.

A: Jo, men er det så ikke også, nu skal jeg jo ikke lægge ordene i munden på dig J., men så er det vel også et problem, at der er for meget fokus på (pause) på den på den debat?

J: Jamen, altså det mener jeg jo generelt der er i politik, og det er igen det, sådan er det nogle gange, når man lidt...når de skal slå forskellene stort op, men det var før et valg de gør det, nu er vi efter et valg og så ser virkeligheden pludselig, skal man sige, noget anderledes ud. Nu skal den nye regering jo også i gang...i arbejdstøjet eller sådan set ud og i gang ligesom prøve at finde deres ståsted og hvad de nu vil.

A: Nej. Okay, ja, ja.

Kathrine: Så de konflikter der blev blæst op under valgkampen er ikke reelle konflikter længere?

J: De kan i hvert fald ikke blive ved med at have konflikter for så får de ingenting gennemført.

Kathrine: Har du nogle kommentarer til konflikter?

L: Jamen, det er jo det de skal markedsføre sig på. Hvis du ser på en finanslov, så 99 % det er de jo enige om, så har de 1 % de diskuterer. Det ville være da også være ret kedeligt at høre en debat og så har man syv partiledere der sidder og siger jeg er enig. Det kan vi så gøre i ja tre timer, hvis vi skal have den uddybende form ikke, det tror jeg ikke jeg vil se.

Kathrine: Så du synes at der ikke er overdrevet meget fokus på konflikterne mellem de to blokke?

L: Næh.

Kathrine: Nej. Perfekt. Er der for meget fokus på personsager generelt?

L: Nej, det synes jeg ikke.

A: Det synes jeg.

Kathrine: Det synes du. Hvorfor synes du det?

A: Jamen, jeg synes ikke, der skal sådan ret meget til før end at hvis de ligesom kan grave et eller andet frem, så kommer der, altså hvis de har().

Kathrine: En sag ud af det?

A: Ja. Det er sådan jeg synes det er lidt for amerikansk og jeg synes det er, ja det synes jeg ikke er værd at bruge tid på.

Kathrine: Flytter fokus fra indholdet?

A: Ja, ja lige præcis ja.

Kathrine: Har du nogen kommentarer til fokus på personsager?

J: Jamen, der kan man sige, der befinder...vi er i et samfund, hvor der ikke er ret meget korruption, og hvor der egentlig stilles store krav til politikere, fordi...altså jeg har mødt folk

for eksempel fra Kroatien. De kan undre sig over hvorfor altså hvad man kan slå sig op på her af politiske brølere herhjemme. Altså selv sådan nogle store sager som Peter Brixtofte fra Farum det ville slet ikke have den samme opmærksomhed i sådan et land som Kroatien hvor der er mere korruption, så på det punkt...altså jeg vil så sige, at nogle gange, så gør man det virkelig svært at være politiker for man kan finde så galt...de skal altså bare træde lidt ved siden af så står der...så bliver de pludselig hakket på og derfor så, så jeg synes altså ingen sag er bare hurtigt glemt igen, som hvor af...men lige mens det er så er der altså for meget fokus på dem, men altså sådan hvor som samfund er det, hvor man kan få informationer alle vegne fra, så er det ikke noget der kan...er fokus på sådan som det var før i tiden, hvor man nærmest kun havde, hvad kan man sige, den aften...TV-Avisen om aftenen og så en enkelt avis eller hvad det nu kunne være.

Kathrine: Så du synes ikke det er et problem?

J: Nej, det synes jeg faktisk ikke det er. Hvert fald ikke konstant, men en gang imellem så dukker der jo et eller andet op.

Kathrine: Men du lægger mærke til de sager, når de kommer i pressen?

J: Ja, for så bliver de pustet stort op overalt.

Kathrine: Ja, ja.

L: Men der synes jeg man skal også skelne mellem, at jeg synes politikerne er rigtig gode til at holde personsagerne ude. Men pressen kan godt lide personsager og der skal man skelne mellem de to størrelser. Jeg synes faktisk politikerne er meget lødige til at holde til det politiske eller det de diskuterer. Man kan selv se sådan en, da Helle Thorningsskattesag blussede op under valgkampen, jamen det manede Lars Lykke til jorden med det samme og så var så var den ligesom ude af verden. Der kunne han jo godt have valgt at så sige, at jamen hov vi har faktisk en svindleragtig statsministerkandidat, det gjorde han det modsatte. Pressen derimod de synes jo det var en ganske interessant sag...kunne skrive mange artikler om den. Der tror jeg også man skal tænke på, at politikerne ved jo også godt, at de har jo en dagligdag de også skal have til at fungere uden for valgkampen, hvor de rent faktisk skal gå op og ned ad hinanden inde på Christiansborg. Det gør jo også lidt at der tænker man nok også lidt over det, den takt og tone man skal holde.

Kathrine: Ja, ja selvfølgelig. Synes I, at den politiske debat fokuserer nok på vigtige politiske emner? (Pause). Føler I jer tilfredsstillet på en, hvad skal det være en ugentlig basis? Får I de informationer I skal bruge om de vigtige emner?

L: Jeg vil sige pressen fokuserer ikke nok på de vigtige emner, men det er også fordi man kan sige mange af de vigtige emner det er jo netop, det er kompliceret stof, det er ikke forsidehistorier, og der kan man sige det er lidt efter at selv Politiken, Jyllandsposten og Berlingske er begyndt at ligne kopier af gratisaviserne, så er der jo ikke tid til meget journalistisk og analyse bagved, så der kunne jeg godt tænke mig, at der altså kom mere af de store analyser. Men jeg tror bare ikke det er, jeg tror de fleste egentlig tager det ret afslappet altså ikke vil være interesseret i det, og så kan man jo godt sidde som en lille hemmelig elite og få læst de lange artikler, men det er jo ikke det der er meningen med dem, meningen er jo netop man skal tage de store spørgsmål og så gøre dem forståelige og interessante for alle.

Kathrine: Og synes du det er problematisk?

L: Ja, jeg tror også det er en gotisk knude som man ikke kan løse, [latter] så jo det er problematisk, men jeg tror heller ikke det er noget man sådan lige...jeg har ikke lige den gyldne opskrift på hvordan man skal gøre.

Kathrine: Hvordan man skal løse det problem?

L: Jah.

Kathrine: Har I andre nogen kommentarer? Synes I der er nok fokus på vigtige politiske emner? Er I godt nok informeret? I må godt vælge hverken/eller.

A: Nej, men jeg synes det er komplekst altså (pause). Jeg kan jo ikke sige, der er jo fokus på politiske emner hele tiden, så er det jo (pause). Så er det måske mere...jeg for mit vedkommende er det mere måske spørgsmålet om behandlingen af dem, og det går jo så tilbage også igen til troværdighed og niveauer og så videre, så jeg kan jo ikke sige andet at de jo konstant er der jo noget til debat, men også hvordan det bliver lanceret og der kunne det da være en god ide som du foreslog L. ikke med noget mere dybdegående på et altså et for et forum eller flere altså fora hvor der var nogle muligheder for at komme i dybden med et eller andet specifikt som berør en stor del af befolkningen ikke kun lige en lille, nej.

Kathrine: Skal vi se den første debat?

Her ser fokusgruppedeltagerne det første debatuddrag "Mød danskerne" (varighed 12:08 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 1, bilag 8. Forinden fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad set-uppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Endvidere får deltagerne besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Var der noget specielt I lagde mærke til i uddraget?

L: Ja. [Latter].

A: [Latter].

Kathrine: Vil du starte?

L: Altså, jeg synes jo hende der jo næsten fik lov at tale mest, det var jo Johanne. Hun står under mindre godt. Og det er mest ud fra, at hun bliver jo spurgt til nogle konkrete ting omkring hvad skal vi gøre i forhold til international konkurrence, og så begynder hun at snakke om millionærskat og uddannelse og hun bruger sine argumenter eller hendes argument bygger på jeg tror, ikke noget med hvad hun ved eller nogen ting. Altså hun snakker om det forkerte, og hun har ikke noget og hænge det op på. Det synes jeg er ret skidt. Det er hverken troværdigt eller anvendeligt, det var helt skævt. Så i den anden så synes jeg faktisk, at som en modpol, så Anders Samuelsen synes jeg faktisk gjorde det ret godt. Han havde både...han startede jo faktisk med at give Johanne ret i noget, dernæst så brugte han humor, det synes jeg også er rigtig godt. Han fik rost Inge-Merete, han gik også hen og sagde han forstod deres problemstilling, og så det der jeg synes der var rigtig godt, han blev ved med at hele tiden og

hænge det op på det der med, at det her det er virkeligheden og så det sådan så er det jo...det var sådan det var ligesom et argument han blev ved med at have hvis vi skal snakke...lad os snakke om virkeligheden, så kan I jer mærkelige fantaster der står derovre, I kan snakke videre.

Kathrine: Ja. Så det du synes der var positivt ved hans bidrag, det var at han var konkret?

L: Ja, eller han gik jo ligesom ind og tog hvad kan man sige patent på sandheden, ikke?

Kathrine: Ja, ja. Og havde han så sandheden, altså var det var det en patent han var berettiget?

L: Han blev jo ikke sagt imod på det, så den fik han vel lov til at stå med.

Kathrine: Ja. Har I nogen andre kommentarer til hvad I lagde mærke til generelt?

J: Jeg kan sige noget med hensyn til, jeg er faktisk enig med L., jeg har også Johanne her nedenunder på min negative liste hernede, fordi altså, for det første så snakker hun udenom og hun forstår ikke at fremme sin sag, fordi hun snakker om for eksempel solceller hvor det går på indkomstskat. Og så der...så har jeg også nævnt det med, at Anders han stiller de rigtige spørgsmål netop til Johanne. Og så en anden ting der også altså, siger...altså, det man får udstillet her det er, at igen også for eksempel forskellen på Pia Kjærsgaard og Vestager, for Pia Kjærsgaard står der med sit citronsmil og spiller smart, og jeg synes, at Vestager hun kører sådan sin sober linje og for at sige jamen, det er det her som vi vil. Hun har så, kan man sige, et problem med i den retningen af med hensyn til skatten, at hun er imod, skal man sige, S og SF, og det er netop det vi ser nu det med millionærskatten. Det er faktisk nu helt ude igen (uklar tale) bagklogskabens lys man kan sige det nu, men det var i hvert fald sådan set de ting som jeg sådan har hæftet mig ved. Og så skal jeg måske sige også, en ting jeg synes der er godt er faktisk Clement, han er virkelig god til at styre debatten her, man kan være uenig i hans stil, men altså han...altså hvis der ikke havde været en som ham der kunne gøre sådan her, så kunne den være gået ud af proportioner [latter].

A: Ja, når [latter]. Jeg er så gået sådan ligesom lidt mere overordnet sådan ind, og jeg har sådan nok lidt modsat i forhold til J. og til L. Jeg er sådan lidt utilfreds nemlig med studieværten sådan, altså jeg synes han bliver for uklar og jeg synes...ja, og så synes jeg egentlig ikke, at han styrede debatten så godt altså der er jo forskel på hvor man kan cutte folk af eller sådan, hvad skal man sige, bede folk om at komme ind eller gå ud af debatten. Altså, jeg synes ikke at hans rolle altså bidrog til cleara()...altså til klarhed i og så er jeg ikke egentlig ikke altså ham der hedder Anders det ja, det er ham med virkeligheden ikke?

Kathrine: Anders Samuelson ja.

A: Ja. Jeg kunne netop ikke lide, fordi jeg synes ikke, at der er nogen der har et patent på et eller andet...på en virkelighed, så jeg...det bliver jeg sådan...det synes jeg egentlig ikke altså...han ligesom og jeg synes ikke hvad var det for en virkelighed han...der synes jeg ikke han var klar. Men altså overordnet jeg...så synes jeg, at for mig var den debat igen et eksempel på noget med troværdighed manglende mere eller mindre.

Kathrine: Hvem var ikke troværdig?

A: Jamen, det synes jeg sådan en som Pia Kjærsgaard og Samuelsen, Anders Samuelsen. Og jeg synes faktisk Johanne var troværdig på den måde, at hun siger jamen, hvor kan vi så hente noget hjem i stedet for og det er jo for eksempel solcelleenergi og så videre, fordi det er led i en større plan der hedder en klimaplan 2020 og 2050 som blandt andet ingeniørforeningen har været meget fremme...altså har været meget med i at planlægge, og hvis man fulgte den plan sådan regeringsmæssigt på det plan, så kan man faktisk få en masse arbejdspladser i gang og man kan faktisk få virksomhederne med og få ja().

Kathrine: Så du følte at Johanne var den var den mest troværdige og den der()?

A: Ikke mest troværdig...ja, altså nej, ikke mest troværdig, men jeg synes hun kom med nogle konkrete bud ja kan man sige.

Kathrine: Var hun bedre end de andre? Altså var hun vinderen af debatten for dig at se?

A: Nej, det synes jeg ikke der er nogen af dem der er.

Kathrine: Nej. Har I andre nogle bud på en vinder i det her uddrag?

J: Så skulle det være Inge-Merete. Det praktiske eksempel de inddrager, for det er rigtig godt de inddrager det og tager det op på en praktisk konkret (uklar tale); så gør det man kan forholde sig til den problemstillingen, som virksomhederne slås med hvad sker der i tilfælde af højere skatter og højere lønninger og kan man sige, jeg vil ikke sige, nu kan jeg ikke lide at bruge udtrykket nødvendighed, men vigtigheden af at man måske holder både skatter og lønninger i ro, fordi det skader konkurrenceevnen, hvis det stiger for meget det og det er en rigtig god ide at hænge det op på et konkret eksempel, men det forpligter også de andre debat...dem der er med noget mere, fordi så er de næsten nødt til at forholde sig lidt mere jordnært til tingene frem for at komme med en eller anden højtflyvende kommentar der ikke kan bruges til så meget.

Kathrine: Ja, så set-uppet var, det var en god ide med konkrete reelle eksempler?

J: Ja, det synes jeg helt bestemt.

Kathrine: Men ikke nogen konkret vinder af politikerne, det var Inge-Merete der vandt?

J: Jeg vil ikke...jeg har det ikke sådan, at jeg vil pege på vindere i sådan en debat der, det synes jeg, nej det har ikke. Det har jeg ikke sådan satset på at gøre det.

Kathrine: Så der er ikke nogen der sådan udstod der klarede sig bedre end de andre?

L: Jeg vil nok hellere sige jeg vil mene Anders Samuelsen var den der klarede sig bedst af dem. Jeg vil sige mere altså, Pia har jeg både på lidt plus og lidt minus og Margrethe vil jeg næsten sige, at hun klarede sig bedst med, at hun klarede frisag inden hun egentlig fik bragt...inden hun egentlig fik skabt noget omkring sig og jeg synes også Inge-Merete var jeg også meget fristet til at sige, men hun skulle jo ikke rigtig hun er ikke rigtig på valg...nej [latter] så hun kan tale lidt mere frit ikke.

J: Nej, det jo det hun ikke er, men... [Latter].

Kathrine: Synes I de var gode til at svare på spørgsmålene, både sådan indbyrdes, men også fra Clement Kjersgaard?

L: Hmm, jaa det det tror jeg næsten vi har været inden om ikke, altså jeg synes ikke Johanne svarede.

Kathrine: Nej, du synes ikke hun svarede?

L: Så det må hun jo dumpe. Jeg synes faktisk, at de andre de var faktisk de tog den til sig.

Kathrine: De var klare nok i udmeldingen på konkrete spørgsmål?

L: Hmmm.

Kathrine: Er I andre enige? Det var ikke noget I lagde mærke til måske?

J: Ja, det er...det var, man kan sige der var nogen der talte mere end andre. Johanne var meget på og Kjærsgaard var kun, skal man sige, to gange og den ene gang der sagde hun noget man næsten...der kun var sådan rent generelt, men altså hendes der...mere hendes fremtoning den er jo, den bryder jeg mig ikke om så hun har lidt de der nedafhængende mundvige de klæder hende ikke.

Kathrine: Hvordan synes I tonen var mellem de to fløje?

L: Altså det...nu siger du to fløje (pause).

A: Der var fire fløje.

L: Jeg synes, der var en fløj der hed Pia Kjærsgaard, der var...virkede naturlig krigerisk og så vil jeg sige...det vil jeg nok sige, det var den ene fløj, og så var der de andre, hvor de, kan man sige, de var jo, jeg synes egentlig, mere de var inkluderende end de var ekskluderende. Hun var jo meget...hun var jo ikke særlig begejstret for den røde blok Pia Kjærsgaard.

Kathrine; Nej. Men synes I generelt de snakkede pænt til hinanden? Altså tonen var ordentlig?

A: Ja, det synes jeg.

L: Ej, jeg havde lidt Pia hun havde lidt med at skyde folk noget i skoene, at nu synes I jo også eller mene et eller andet uden at de egentlig havde sagt det. Det synes jeg ikke er pænt at gøre. Der må folk vel selv fortælle hvad de synes, og så må man sige hvad man selv synes, og så må man sige hvad man eventuelt ikke kan lide ved det modparten synes, men det skal de selv have lov til at sige.

Kathrine: Er I enige?

A: Jamen altså, generelt synes jeg, altså men det kan godt være der det er rigtigt altså Pia Kjærsgaard var lidt mere sådan skarp i tonen, men jeg synes i øvrigt også at Anders Samuelsen lagde Johanne nogle ord i munden, men han gjorde det ikke på en pæn...grim måde altså, fordi jeg synes de talte rimeligt pænt til hinanden alle sammen.

J: Jeg er faktisk enig altså det...Pia Kjærsgaard hun sådan den type der kan lide at skyde med skarpt. Det er også det jeg siger man kan have brug for en eller anden leder der nogen gange skærer igennem og siger sådan og siger cut eller nogen der det er der nogen der er bedre til end andre, men der er sådan nogen der slet ikke vil kunne styre sådan en debat her.

Kathrine: Så føler I jer bedre informeret om emnet efter at have set det her uddrag?

L: Nej. [Latter].

A: [Latter].

Kathrine: Nej. Er I mere afklaret i forhold til jeres egen holdning?

L: Nej. [Latter].

A: Nej, heller ikke. [Latter].

Kathrine: Nej, så det har ikke rigtig hjulpet. Men det var første klip og første runde spørgsmål.

L: [Latter] Vi er nok bare argumentresistente.

Kathrine: Ja, det kan være.

A: Må jeg godt altså jeg...igen jeg synes igen det var det der med altså niveauerne er til at nå nogen altså der var en repræsentant fra erhvervslivet altså Inge et eller andet().

Kathrine: Merete ja.

A: Merete ja, siger nå men altså der er underskud og vi kan ikke klare en lønforhøjelse og en skatteforhøjelse eller skatteforhøjelse i første omgang ikke og der er ikke nogen...altså hele tiden synes jeg, at den der...aben bliver hele tiden sent videre til lønmodtagere og mikroniveauet der...erhvervslivet bliver jo ikke taget i ed andet i de hele tiden bliver taget hensyn til. Og det er det jeg mener med niveauerne. Så kan vi jo godt tale om, at vi har finanskrisen og så videre, og vi skal jo alle sammen hjælpe til og så videre, men man taler jo i virkeligheden på to niveauer for når det kommer til stykket, så vil man jo ikke tage erhvervslivet i ed, så vil man egentlig kun tage den anden del af arbejdsmarkedet i ed og sige det er dem.

Kathrine: Og det synes du er problematisk?

A: Det synes jeg er meget problematisk, fordi man har et to arbejdsmarkeds topartsarbejdsmarkedssystem, og man har en mikroøkonomi, som hedder enkeltpersoner og husholdningen, og så har man makroøkonomien som er samfundsøkonomien. Og det hele falder jo hele tiden tilbage på de skuldre der hedder mikroøkonomien og det synes jeg er problematisk i forhold til også til en debat her ikke? Fordi hun kommer jo til at stå som troende for, at det er sådan det er, fordi hun bliver ligesom netop repræsenteret som virkeligheden og jeg synes ikke virkeligheden er sådan. Nå okay, men er hvis det().

Kathrine: Nej, det er helt i orden. Men af tidshensyn så tror jeg vi skal holde pause nu.

PAUSE

Efter pausen ser fokusgruppedeltagerne det andet debatuddrag "Familiesammenføring" (varighed 10:10 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 2, bilag 9. Igen fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad setuppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag, og deltagerne får igen besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Det var den anden. Har I nogle overordnede kommentarer til hvad I sådan lagde mærke til i uddraget?

A: Der var godt nok meget mudderkastning i den her synes jeg.

J: Ja, [det vil jeg nok også sige der var].

A: [Betydelig mere,] men det er jo selvfølgelig også det brandbare emne ikke, det evigt brandbare emne eller hvad, kan man ikke sige det?

J: Jo.

Kathrine: Hvad lagde du særlig mærke til af mudderkastnings manøvre?

A: Jamen altså, det der hvor de går sådan i flæsket på hinanden og kommer med sådan, og du siger og du sådan og tag lige og hvad var det hun sagde, hold dig til (pause), hold dig til fakta eller et eller andet sagde...tror nok det var Pia Kjærsgaard og sådan, den der tonefaldet ikke og sådan lidt [thuft, thuft, thufh, thuft] lidt for hidsige ping pong skal jeg().

Kathrine: Det er noteret under mindre godt?

A: Ja, det er det jo så, ikke, ja. Og jeg synes, at Pia Kjærsgaard, ja altså hun var sådan noget aggressiv i sin debat ikke, men jeg synes også at Margrethe Vestager hun, altså. Jamen, det var så sådan generelt synes jeg, der var sådan ligesom sådan set lidt for meget...sådan mindre pæne sådan til hinanden. Jeg synes egentlig, at Johanne hun var den der egentlig ikke gjorde...holdt sig fra det i hvert fald. Og det er jo så godt kan man sige. Eller synes jeg. Men så kunne jeg godt lide, at Margrethe Vestager var i, det var lige i starten udspillet med at dele den der familiesammenføringsdebatten op, den synes jeg var rigtig, rigtig...den kunne han måske have gravet lidt mere frem, studieværten. Nå, men det gjorde han så ikke, det var så en dårlig ting. Og så synes jeg, at han gjorde en god ting studieværten igen...stillede Lene Espersen et klart spørgsmål omkring det her med inderen ikke, for ligesom at få et hvordan kunne man forestille sig, at den her...det her pointsystem kunne blive. Det synes jeg var en meget god altså hans sådan (indikerer med prikke-bevægelser).

Kathrine: Det er godt med konkret spørgsmål der udfordrer?

A: Ja, han kørte hende...den helt frem, så kom altså kom nu.

Kathrine: Svarede hun på spørgsmålet?

A: Jaaa, det mener...det mener jeg altså hun (pause) gjorde hun, jeg mener hun sagde ja eller gjorde hun egentlig? Det, jo det mener jeg faktisk hun gjorde. Hun blev ligesom sådan set nødt til at svare ja på sit eget().

Kathrine: Så hun blev udfordret til hun blev nødt til at svare?

A: Ja, det mener jeg faktisk hun gjorde ja. Så ja, det var sådan.

Kathrine: Dine generelle kommentarer. Noget andet generelt I lagde mærke til?

L: Jamen, det ved jeg ikke. Jeg vil sige jeg, jo jeg kan godt se det. Jeg synes noget af det der med mudderkastning, men jeg synes så også der lidt det der med, jeg synes det er okay at drille. Jeg synes faktisk, det er...var rigtig sjovt, da Lene får drillet Margrethe og Johanne med de peger på S og SF, der har en udlændingepolitik der minder om den som den borgerlige regering har fremlagt eller de har i hvert fald sagt, de har den udlændingepolitik. Det synes jeg, det er drilleri. Jeg synes ikke, det er drilleri, når for eksempel Pia skyder på Margrethe Vestager med hvorfor nu Margrethe lige pludselig interesserer sig for SOSU-hjælpere, det er jo ikke hendes vælgergruppe, så er det mudderkastning. Men jeg synes, det er helt okay hvis man sådan gør det lidt elegant og lige siger I har faktisk lidt et dilemma her, og det ved alle jo altså...det skal man jo ikke læse meget politik for at se, at der er de der ting. Det kunne jeg faktisk godt lide lige netop der var begge nuancer. Så synes jeg at...jeg synes, at Margrethe hun var en klar vinder i den her. Jeg synes hun fik gjort...dels fik hun gjort de borgerlige til sådan lidt menneskefjendske, og hun fik jo også sat den op på den der med hvorfor skal kærligheden være så svær, hvorfor skal de her systemer gøre det, det er jo sådan et argu(), det kan man jo ikke argumentere imod. Altså, der er jo ikke nogen politiker der vil stille sig op og sige kærligheden skal være svær. Altså, den kan godt være det, men [latter].

A: Sværere end den er [latter].

J: Ja, det kan den.

L: Også med at sige, at De Radikale er ikke det parti der går ind for forskelsbehandling, men...og hun accepterer også, at der er nogen der har en anden holdning til det ikke. Og jeg synes også, at den der med, at jeg synes også den er god den hun kommer ind på...også tager sådan konkret med hun driller med de har sådan, at de får...eller dette her om man...du kan få din kæreste-med-tjek det er længere end Ida Davidsen smørebrødseddelen ikke, det var også sådan...det er sådan en god...et godt billedsprog, hvor man nå ja, den er jo lang, den er jo rigtig hvis den lige pludselig bliver kort, så er det helt håbløst. Jeg kunne også godt lide den der Clement som inder spørgsmålet, hvor jeg faktisk synes, det er rigtigt nu det der med svarede de på det. Nej, de svarede ikke klart på det. De sagde du kan komme ind eller du kan ikke komme ind. De stod lidt ja, jo, og hvis nu og det var noget med du er gavnlig for samfundet, så kan det da godt være du får lov allernådigst måske. Og der synes jeg faktisk det var et rigtigt godt spørgsmål, fordi han fik jo faktisk vist, at lige med sådan en der jo ellers lyder som en attraktiv arbejdskraft, der er ønsket på arbejdsmarkedet vil de borgerlige partier faktisk ikke lukke ind i landet, sådan lige umiddelbart. Og så Johanne, synes jeg, at hun har åbenbart lavet en strategi for hvordan hele valgkampen skal være, fordi hun valgte jo igen at springe over til nogle andre emne, og der har hun jo så åbenbart valgt nogen, hvor hun føler hun helt overordnet set hun har et nogle ting hun skal diskutere alle stederne, men der synes jeg stadigvæk hun springer væk fra de emner de egentlig diskuterede, det var familiesammenføring og så begynder hun at snakke om kommunale nedskæringer. Det er

bare noget andet så, så i den her debat der falder det ud af konteksten, men i en overordnet valgkampsstrategi så kan det godt være det giver mening.

Kathrine: Men det var helt klart Margrethe Vestager som stod frem som din vinder af det her...der klarede sig bedst i debatuddraget?

L: Ja, ingen tvivl. Ingen tvivl.

J: Jamen, jeg har været inde på noget af det sammen for eksempel altså Kjærsgaard står virkelig under det negative hos mig i den her debat. For det første hun angriber med det samme, og så bruger...hun bruger direkte udtrykket ordet løgn på et tidspunkt og I kan bare få point, og så det er simpelthen den der argh...I kan bare høre hvad jeg siger altså...jeg synes virkelig hun er forfærdelig her Pia Kjærsgaard. Og så vil jeg så sige...omvendt har vi så Vestager altså hun fremhæver hvad det er, hun vil ikke gøre forskel. Hun er saglig og det godt meget at fremhæve det med forskelsbehandlingen. Man kan også godt sige, jeg vil også sige hun er en vinder af den her, det er hun af bare af den måde, at hun to gange får folk i publikum til at klappe. Det er jo, det i sig selv er jo faktisk utrolig godt gået, ikke? Jamen altså, så altså så står man altså stærkt når man kan få publikum til at klappe. Og så med hensyn til Clement, jeg vil så sige, at det han gør noget godt ved at tage det der konkrete eksempel frem med inderen og der sætter han både Lene og Pia på glatis, de ved ikke rigtig helt hvad de skal svare på hans konkrete spørgsmål, og så er der så bare...jeg vil så sige, at han gør noget forkert i der i det første, da han bryder pludselig af på en debat der ikke rigtig får lov at køre, så stiller han Johanne Schmidt et spørgsmål, som hun så ikke svarer på, hun begynder så at henvender...hun henvender sig så til de andre, hun holder fast i det hun mener, men hun får ikke rigtigt svaret på hans spørgsmål.

Kathrine: Så skulle Clement have været bedre til at holde hende fast på spørgsmålet og på emnet?

J: Det burde han havde gjort her...altså jeg synes altså han kom...han starter, skal man sige, dårligt, så kommer han bedre senere hen. En anden ting jeg sad og hæftede mig ved det var, at der på et tidspunkt nævner Lene, hun nævner ordet parallelsamfund og det var helt klart, man kan så sige det var måske fair nok, men nu det jo snakker om nu er det jo familiesammenføringer og parallelsamfund det er jo...det har jo kun overfladeberøringer, men det er da helt klart noget der skal tages op i den forbindelse, hvis det er, for det er et problem i forhold til indvandring, det er parallelsamfund. Så ja, men...

Kathrine: Hvem var din personlige vinder? Hvem følte du bidrog mest positivt til debatten?

J: Jeg vil sige det var i hvert fald helt klart Margrethe Vestager. Hun sig()...man kan så være enig eller uenig med hende, men hun siger helt klart hvad det er hun vil, og hun stiller de rigtigt spørgsmål, så det er der ingen tvivl om at hun er vinderen her det er da helt bestemt.

A: Ja, jeg har lige en kommentar også i forhold til det J. nemlig sagde, og det har jeg skrevet ned også, at det er rigtigt, at jeg synes den skrider lidt diskussionen på et tidspunkt eller debatten skrider lidt, at de har svært ved at skelne mellem altså temaerne de begynder at blande temaerne sammen, og der er Clement så ikke klar på at skære den ud, at det var familiesammenføringerne det gjaldt, de begyndte nemlig også at tale, det er nemlig rigtigt, det synes jeg var en et minus altså [kan man sige].

Kathrine: Et minus. Det var mindre godt?

A: Ja, det er jo ikke, hvis man skal holde det helt analytisk skarpt. Og så det der med vindere det har jeg jo ikke nævnt heller ikke i det andet spørgsmål jeg ved ikke rigtigt om jeg synes...

Kathrine: Om der var nogen?

A: Nej, jeg tror egentlig mere, jeg vil sige det sådan, at den debat kunne ikke have været sådan hvis de ikke alle sammen ligesom altså at der havde været den der ping pong. Nej, jeg ser det ikke som vindere, tabere.

Kathrine: Synes du det var en god debat generelt?

A: Nej, der var jeg synes der var for meget mudderkastning igen.

Kathrine: Hvad med jer andre to?

J: Jamen altså, jeg vil også sige der er for meget mudderkastning, men det er jo altså nærmest Pia der står for langt det meste af det regulere mudderkastning. Altså, det Margrethe kan også godt, skal vi sige, kritisere, det foregår på en meget mere sober måde end Pia Kjærsgaard gør det på. Altså, jeg vil sige det er lige før, hvis jeg havde stået derinde så kunne jeg havde fået lyst til at sige til hende hold din kæft.

Kathrine: Så det er måden de kritiserer hinanden på og tonen de bringer kritikken på banen der er afgørende?

J: Ja. Ja. Det har en hel del at sige i hvert fald.

Kathrine: Det er I enige med eller enige om alle sammen. I kommenterede lidt på personlige angreb, og I synes alle tre, at det var Pia Kjærsgaard der var den store synder med de personlige angreb eller var det ligeligt fordelt på alle fløje på alle fire partier?

A: Altså, jeg synes også Margrethe Vestager og Lene Espersen har deres andel. Altså, hun er så bare meget markant sådan hendes tonefald eller altså, jeg ved ikke hvordan jeg skal vægte det.

Kathrine: Altså Lene Espersen?

A: Hvad siger du?

Kathrine: Lene Espersen eller Margrethe Vestager?

A: Nej, Pia Kjærsgaard har en skarpere...altså jeg ved ikke hvordan jeg sådan skal vægte det. Altså, så kan man så kalde det humor eller hvad det (uklar tale) alt det der altså man kan også...altså jeg kan...jeg ville kalde det sådan måske mere sådan...spydigt altså.

Kathrine: Spydighed.

A: Altså, det kommer jo an på hvordan man opfatter det ikke?

Kathrine: Ja. Det vil sige du opfatter det som noget negativt hvor at L. opfatter det som noget positivt?

A: Ja, ja, altså jeg synes ikke nødvendigvis, at det var en positiv måde at gøre det på altså og ikke, jeg kan godt lide metaforer, det er slet ikke det, men ja.

Kathrine: Ja. Føler I jer bedre informeret om emnet efter at have set det her uddrag?

L: Nej.

A: Nej, hold da op. [Latter].

J: Nej, det vil jeg ikke sige jeg gør.

Kathrine: Føler I jer sådan mere afklaret i forhold til jeres egen holdning hvis I skulle sætte et kryds efterfølgende?

L: Næh.

J: [Ryster på hovedet]. Nej, det gør jeg ikke.

A: Det var dog helt utroligt. Hold da op.

Kathrine: Nej. Okay, nå men så skal vi se det sidste uddrag.

Her afspilles det tredje og sidste debatuddrag "Duellen" med Helle Thorning og Lars Løkke (varighed 11:13 min.). Igen bliver der inden uddraget ridset op, hvem der er med i uddraget, hvad det handler om og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Se evt. transskriberingen af debatuddrag 3 i bilag 10. Igen bliver deltagerne bedt om at notere hvad de finder relevant på de vedlagte ark.

Kathrine: Det var det sidste klip. Har I nogen sådan overordnede generelle kommentarer til noget I lagde mærke til?

L: Jeg synes generelt, så synes jeg, at kvaliteten af debatten var ret lav, men det er nok også fordi den netop den var ikke konkret, den kørte meget på et abstrakt plan og de skiftede meget emner, det advarede du jo også om inden, men det gør jo også, at de kommer jo aldrig ned i metieren, de kommer til at stå og sige nogle generelle floskler og altså det vil jeg da nok sige det vil jeg da kalde for hvad fem ti minutter der er spildt af mit liv at have set den [Latter]. Så jeg kan også godt sige, at jeg synes heller ikke der er nogen vindere. [Latter].

Kathrine: Nej, så der var ikke nogen der klarede sig bedre end nogen andre? Eller?

L: Nej, det var det var lige godt eller lige skidt.

Kathrine: Ja. Hvad har I andre af overordnede kommentarer?

J: Ja, men jeg kan så sige jeg vil heller ikke pege på nogen decideret vinder i det her og det er igen et eksempel på at hvordan mange af de emner der tages op her det er i gåseøjne store emner som slet ikke kan behandles på bare på dette ene minut som de i hver især får, nu er

der for eksempel skattelettelser, sundhedsområdet, konkurrenceevne, vækst, forskning, jamen det er sådan set godt ordene bliver nævnt vil jeg sige men igen det kan ikke behandles på sådan et på bare det minut der er her, så på det punkt der kommer vi slet ikke i dybden overhovedet. Og så den og så en ting en ting jeg ikke bryder mig om, det har jeg aldrig gjort, det er det der med arbejdsløshed, jeg har også altså jeg har også prøvet at være jobsøgende og hørt og sådan lidt under de der ting man har fået at vide der, og så jeg kan slet ikke bryder mig slet ikke om man sådan sidder og siger vi har så lav ledighed, hvor er det bare godt, man træder alt for mange folk ved at fremhæve det, så det kan jeg slet ikke lide at man gør. Og så er der også det, at det...altså det som lidt, nu skal man hæve noget negativt ved Lars, det er han sammenligner med Nyrup-regeringen, det skal han ikke gøre for det er så mange år tilbage, det var en anden tid dengang, der var der ikke finanskrise det skal han ikke begynde på. Og så er der Helle der snakker om, at hun vil investere i mennesker samtidig med, at hun siger at folk skal arbejde mere, der er så...det vil sige, de to steder hvor de begge to er ude på hvor de ikke skal være.

Kathrine: Okay, hvorfor synes du at debatten er løbet af sporet for dem der?

J: Jamen, det er simpelthen, fordi at når de bliver sådan noget med, at de gejler hinanden op og så slynger de en helt masse ting ud, som bare ikke bliver behandlet i dybden overhovedet så (pause).

Kathrine: Så det er ukonkret?

J: Det bliver det jo når der når det ikke bliver behandlet dybere end tilfældet er her. Det er så kan man måske...kan sige...skal nævne noget positivt ved det så er det, at Lars han indrømmer der er en bagside i økonomi altså, at der er, når man gør én ting, så er man næsten nogen gange nødt til at skære et andet sted og man er faktisk ikke...man kan ikke optimere på ti steder på én gang. Det er sådan set egentlig godt, at Lars han når han fremhæver det. Og så kan man sige, at det er så også...det er så igen ved det positive, det er, at Helle nævner det der langsigtede udfordring som der er i økonomi, at det der er optimalt på kort sigt er det ikke på lang sigt og omvendt. Så man kan sige på det punkt er der sådan set nogle gode ting, men skal jeg sige noget helt overordnet så der tages en hel masse emner op som ikke kan behandles på et minut der skal der skal mere til. Så det her det er sådan set bare som politikere der batter flest de står sådan og skændes og så er det det.

Kathrine: Så du synes du manglede indhold og dybde?

J: Ja, men det kommer der jo ikke i en debat som denne her. Så skulle man jo fra starten af sige det skal kun handle om det her og ikke spor andet. Så det kommer der jo ikke i sådan en debat.

Kathrine: Ja, nu er det også lidt uretfærdigt for vi har udvalgt ti minutter og den er jo en time lang eller halvanden, så der jo selvfølgelig flere ting og de kommer tilbage til nogle af de samme ting. Men ja, har du nogle overordnede kommentarer?

A: Ja altså, det har jeg, altså det der med at komme i dybden, det synes jeg er gældende for alle tre klip altså, men det har...jeg synes også der er nogen der har sagt. Jeg ved ikke...jeg synes egentlig ikke altså, at den manglede konkret...mere konkrete ting end andre ting eller end de andre klip, og så har jeg også skrevet et, altså I har skrevet som overskrift eller emne at det

var økonomi. Jeg synes det overordnede tema...hvordan tema....det var hvordan krisen skulle løses, og på den måde kommer man jo ind på mange overordnede ting altså skal det være via skattelettelser eller skal det være via investeringer i mennesker for eksempel, så kommer man jo ind på de store emner i livet, ikke? Og der synes jeg, at Helle Thorning kom igennem med nogle sådan altså rimelige, altså ting, hun siger kommer...hun kommer med det der konkrete eksempler med den der maskinfabrik hvor hun så, det er konkret, altså i forhold til at den ene skal gå på efterløn og den anden skal ikke, ligger 12½ minut nu kan jeg ikke huske det, men altså.

Kathrine: Nej, nej, men det var positivt med konkrete eksempler?

A: Ja, ja, det synes jeg og hun er...og så synes jeg hun henvender sig på en, altså de talte pænt til hinanden, det var ikke det, men jeg synes hun henvender sig mere sådan korrekt hvis man kan kalde det, sådan til Lars Løkke, hvor han sådan mere siger du siger, og din kur er og du og sådan og sådan, altså sådan mere belærende eller sådan lidt en anelse patroniserende ville jeg sige, ikke? Det synes jeg som er negativt altså tænkt ikke ting.

Kathrine: Og det følte du ikke Helle Thorning forsøgte til samme metode?

A: Nej, det synes jeg ikke i samme...altså det kan da godt være der har smuttet en enkelt [skrubbet igennem] nej, det synes jeg ikke.

Kathrine: [Men det var ikke noget du lagde mærke til?].

A: Så synes...så lagde jeg mærke til at Lars Løkke han stikker den der det sådan typisk sådan taktik sådan oplever jeg det sådan tit med politikere i de der debatter med så bliver der lige stikke sådan et x antal tal ud ikke fra en eller anden nogle statistikker ikke bom bom bom bom, så står man der, som man for det første kan diskutere troværdigheden af de der tal og så prøvede han så at køre den tilbage til Helle Thorning, og hun var så faktisk, fordi så sagde hun noget med en pro(), hun sagde et konkret tal procentdel på en ungearbejdsløsheden var det vist.

Kathrine: Den var fordoblet tror jeg hun sagde.

A: Ja, og så sagde han hvor havde du de tal fra? Altså hvor hun jo faktisk var mere konkret havde et specifikt tal hvor han henviste til nogle jeg ved ikke hvor nogle way back statistiker eller et eller andet.

Kathrine: Så du synes brugen af tal i debatten var mere forvirrende end gavnlig?

A: Ja, det er, ja præcis.

Kathrine: Var det fordi der for mange tal eller var det fordi deres kilder var uklare?

A: De kilder, altså statistik, vil jo altså være et meget...det kan man jo netop ikke fremlægge i sådan en debat vil jeg mene, det kræver en gennemlæsning af kildemateriale også hvad den står op imod og hvad der indgår, ja det er jo kildemateriale.

Kathrine: Er du så modstander af for meget brug af tal i debatter?

A: Ja, sådan der på den...fremlagt på den der måde der, det kan være hvis det var på en anden måde ikke altså, hvis det var konkret op på en tavle eller noget andet ikke, men ikke sådan der nej, så der kan man ikke, også fordi nu ved jeg som jobsøgende med hvilke ting, hvilke tal har jeg kendskab til der er indgået i arbejdsløshedsstatistikker for eksempel ikke, ved jeg fra tid...altså det dem i jobtræning og så videre de indgår jo ikke som ledige, men det er de jo, så derfor synes jeg der kan laves meget hokus pokus med tal.

Kathrine: Og det kan være misvisende?

A: Yes.

Kathrine: Var du enig, du sad og nikkede?

J: Jaah altså, nu må man sige, at jeg er økonom og vant til at arbejde med tal, så jeg kan sådan set godt lide tal, men de skal altså også passe...de skal præsenteres, så man kan sige det er det tal og så og det har vi der og der fra, når man hører det i sådan en løs sammenhæng her, så har man glemt det igen efter kort tid og så fænger det altså ikke altså.

Kathrine: Så synes I det giver mere sådan troværdighed til hans budskab at han kan komme med konkrete tal eller en procentsats for noget?

J: Ja, det vil det gøre, men så skal det også begrundes hvorfra det kommer.

Kathrine: Okay, så uden en kilde så er det bare et postulat?

J: Altså, hvis det fordi det bare er postulater, så det kan og det kan jo godt være at netop nogen der kan jo komme nogen bagefter og sige det ikke passer, fordi der er brugt en forkert statistik eller hvad det nu kan være. Men altså når det er sådan noget der drejer sig om tal så skal det altså kunne dokumenteres eller i hvert fald måske sådan i (Uklar tale) men altså man skal have en kilde i hvert fald. [Det skal jeg selv have].

Kathrine: Er du enig i taldebatten? At den er mere forvirrende end gavnlig?

L: Jeg synes hverken fra eller tal med tallene jeg kender de fleste af dem i forvejen. Og kilderne, men det selvfølgelig kan jeg godt se, at når de kommer frem og de bare nævner, at der er sket en fordobling eller en halvering eller et eller andet, jamen det er bare uinteressant, fordi man ved ikke hvad de er bygget altså.

A: Nej.

L: De kommer ikke ind i debatten og siger det her det bygger vi det. Er det Danmarks Statistiks beregninger af arbejdsløshedstal eller er det a-kassernes eller er det finansministeriets ikke. Der har du jo tre forskellige kilder til det samme tal og de er forskellige ikke. Så altså hvis...og de kan jo tydeligvis heller ikke blive enige om dem hvorvidt de passer eller ej.

Kathrine: Nej, så tal bidrager ikke nødvendigvis positivt til en debat?

L: Nej, der skulle man nok have...så skal man så diskutere hvad er troværdigheden bag Danmarks Statistik eller Finansministeriet eller hvem det måtte være ikke. Det er også en dejlig spændende, metodisk diskussion.

A: [Latter].

J: Ja, det er det i hvert fald.

Kathrine: Men der var ikke rigtig nogen af jer der synes, at der var en klar vinder af debatten, der fremstod bedre end den anden. Du hældede lidt til Helle Thorning.

A: Nej, jeg ser det ikke som stadigvæk altså jamen, det er fordi jeg deler det ikke, det gjorde jeg heller ikke med de to andre som vindere eller nej, det sådan har jeg det ikke.

Kathrine: Nej, men hvis det mere er i sådan hvem klarede sig bedst, hvem fremstod bedst og mest saglig og fik argumenteret bedst for sin sag?

L: Nej. [Ryster på hovedet].

J: Nej.

Kathrine: Nej, ikke rigtig nogen der stod frem.

J: Nej.

Kathrine: Svarede de på spørgsmålene både fra journalisten, men også til hinanden?

J: Journalisten var jo ikke så meget fremme her, som man ser det i Clements udsendelser så, og så når de svarer på hinandens spørgsmål. [Latter]. Ja, men hvert et spørgsmål afføder et nyt spørgsmål eller et nyt skal man angreb eller hvad kan man kalde det altså...

A: Ja.

J: Så på det punkt altså man, nej det synes jeg egentligt.

Kathrine: Så I lagde ikke mærke til nogen der prøvede at undvige spørgsmål, men omvendt så synes I heller ikke det måske fremmer positivt.

L: Det var abstrakte spørgsmål besvaret med generelle floskler, så tjaah.

Kathrine: Så generelt ikke særlig givtigt for debatten?

L: Nej.

Kathrine: Var tonen okay mellem de to parter?

A: Det synes jeg.

Kathrine: Ja.

Bilag 12

A: Altså, med den undtagelse det i hvert fald ikke...det var ikke grim tale eller sådan.

Kathrine: Nej, men du havde de der tre eksempler med at Lars Løkke han var().

A: Ja. Patronis(). Han var lidt lettere patroniserende, synes jeg.

Kathrine: Ja, er I andre enige i A.s kommentar om Lars Løkkes fremtoning.

L: Jeg synes ikke, han virkede patroniserende. Altså, det var to ligeværdige parter der stod over for hinanden i en debat.

J: Det synes jeg egentlig heller ikke, men igen nu jeg har jo...men nu vil jeg sige, jeg har...jeg så faktisk hele debatten dengang der og vekslede en del frem og tilbage så, nej det synes jeg nu heller ikke jeg ville sige.

Kathrine: Nej. Så I synes heller ikke, at der var nogen decideret personlige angreb?

A: [Ryster på hovedet]. Nej.

Kathrine: De var gode nok til at holde sig til deres eget emner og snakke om det de havde på hjertet og der var vigtigt for dem?

A: Ja.

J: [Nikker].

Kathrine: Er I bedre informeret om emnet efter denne her?

L: [Ryster på hovedet].

A: Nej, nej [Latter].

J: [Latter].

Kathrine: Nej. Igen er I mere sådan afklaret i forhold til jeres egen holdning? Nu har I sat krydset, men hvis det nu var lige dagen efter eller ja.

J: Nej.

A: [Ryster på hovedet]. Nej.

L: [Ryster på hovedet].

Kathrine: Nej.

J: Men det er også fordi økonomi er en problemstilling, der faktisk ændrer sig...nærmest ændrer sig løbende, så på det punkt altså, det altså nu lige netop i den her tid der er vi jo meget i venteposition på grund af det der sker nede i Europa, så altså, så det er jo det, man kan sige, på det punkt er det jo sådan set ligegyldigt om vi har en rød eller en blå regering for

de havde været underlagt det samme, skal man sige, rundt omkring i verden. Og det er netop det, kan man sige, det er noget generelt ved økonomi, altså hvis man har økonomiske problemer, så er det sådan som en mangel grad påtvunget udefra for ellers sådan set, for det var finanskrisen i hele verden der gjorde det, så er det den sammen udfordring for enhver regering, de kan så være uenige om midlerne, men altså de står grundlæggende over for de samme udfordringer og, kan man sige, kan ikke bare hælde penge ud i samfundet, og det vil de jo heller ikke gøre.

Kathrine: Nej, nej. Men efter lige præcis denne her debat om økonomi, der følte du ikke at én af siderne fik fremlagt deres måde til at løse de her problemstillinger bedst?

J: Ikke i sådan en debat her, så skulle det mere være i form af, at man havde set en annonce i en avis, som jeg engang så på et tidspunkt og så kunne det måske lidt i højere grad bidrage til det eller en længevarende debat, hvor man for eksempel...hvor hver fik lov til at snakke måske ti minutter om det de ville og så kunne man bagefter stille spørgsmål til det rundt omkring fra. Det ville være en bedre måde med sådan nogle emner som dem her der drejer sig om økonomi. Det her det fører ikke til noget altså, det gør det altså ikke.

Kathrine: Har I andre nogle afrundende kommentarer. Tiden er ved at være gået, så jeg vil ikke holde jer her længere end nødvendigt, men hvis I har noget andet på hjertet vil jeg meget gerne høre det.

A: Ikke andet end at journalisten, jeg kunne bedre lide journalistens rolle i det, nu havde jeg ikke navnet på hende, i det her den her måde...jeg synes, fordi der var et eller andet sted hvor hun netop sådan ligesom hev den tilbage spørgsmålet og ligesom opsummeret og opsummerede.

Kathrine: Ja. Hun gik ind og blandes sig og sagde, at Helle Thorning skulle have sit svar på sit spørgsmål.

A: Ja, noget i den dur. Eftersom det er jo et langt interview, så kunne jeg forestiller mig at hendes rolle ville være sådan lidt ud af den streng, tangent.

J: Ja. Men de er også kun to. De andre steder var de fire, det kan altså også betyde noget i den retning,

A: Selvfølgelig, selvfølgelig.

Kathrine: Men synes I generelt det fungerer bedre, når der er færre politikere i studiet?

A: Det ville det måske også ja. Det sad jeg faktisk og tænkte på, jeg fik mere ud af.

Kathrine: Men I var ikke umiddelbart generelt mere positive over for denne her debat end de andre?

L: Det er måske så netop også, at den ikke var, altså hvis det havde været et mere præciseret emne og færre mennesker, kunne nok havde været en vinder cocktail, men det var ikke det vi fik.

J: Nej.

L: Vi fik færre mennesker, det ville vi gerne have. Vi fik et mere abstrakt emne, det var måske ikke så godt.

Kathrine: Nej. Så kombinationen af færre politikere der debatterer noget mere afgrænset og konkret, det kunne måske være opskriften til en bedre debat hvor man som seer bagefter føler sig mere oplyst og mere afklaret i forhold til sin egen position.

L: Ja

J: Ja.

Kathrine: Ja. Perfekt.

A: Ja og så synes jeg også altså, men og det er jo min holdning altså igen at det der med den der troværdighed ikke altså at det går jo så igennem hvis der ikke er den der troværdighed så vil den jo skinne igennem hvis der altså, politikere har jo nogen en masse politiske agendaer ikke og det vil jo, tror jeg, at det vil skinne igennem altså i hele processen, i debatter og så videre ikke så, og nu det ene, nu skal der tages point på det felt og nu skal der tages point på det felt og så bliver debatten jo afvejet og ja.

Kathrine: Ja. Perfekt. Nu vil jeg ikke tage mere af jeres tid, men vil sige tak fordi I gad og komme (...)

Bilag 13

Transskribering af fokusgruppe 2

Torsdag d. 26. oktober 2011 kl. 17.00-19.00

Deltagere: Bente, Petra, Amalie, Martin, Helene og Torben.

Inden interviewdelen af fokusgruppeundersøgelsen starter bliver deltagerne tilbudt kaffe, te, kage eller frugt. De får at vide, at de vil blive filmet undervejs, men at alt hvad de siger naturligvis er fortroligt og informationer udelukkende vil blive brugt til specialet. Endvidere får de en kort opsummering af formålet med undersøgelsen og nogle generelle guidelines til hvordan de bare skal snakke, men at de gerne må undgå at snakke i munden på hinanden, så vidt muligt, samt at de ikke behøver henvende sig direkte til Kathrine, som er moderator på interviewet. Kathrine instruerer deltagerne i brugen af de vedlagte ark, hvorpå de bedes notere hvad de oplever som godt eller mindre godt, mens de ser debatuddragene. Dertil får de praktiske informationer om Susannes rolle som observatør, pause og mikrofonens følsomhed.

Vi har valgt ikke at transskribere introduktionen inden selve interviewet starter.

Kathrine: (...) Men jeg vil egentlig bare starter med sådan nogle lidt bredere og generelle spørgsmål, og det første jeg gerne vil spørger jer om, det er hvordan I vil beskrive den politiske debat i Danmark, sådan helt generelt på et overordnet niveau?

H: Skal vi sådan markere eller skal vi bare svare?

Kathrine: Ja, som I finder ud af det fungerer godt for jer, nogle har sådan lige markeret lidt, men du må gerne starte, hvis du har noget at sige.

H: Jeg synes den umiddelbart fungerer på et lavt niveau. Hvis du tænker på...nu tænker jeg selvfølgelig på valget ikke også?

Kathrine: Valget kan især være et eksempel, men bare også generelt den politiske debat, hvad man ser på fjernsynet, læser, forskellige medier.

H: Altså, det er lidt som om vi består af, hvad skal man sige, folk på dagpenge, sygdomsramte mennesker, arbejdsløse, unge studerende og så er der næsten ikke andet.

Kathrine: Det er det som debatten omhandler?

H: Jeg synes det er det som debatten henvender sig til.

Kathrine: Okay, så du ma().

H: Nu tænker jeg meget på TV2, som jeg synes er meget populistisk og dem man ser bliver interviewet, det er jo som om der er ikke nogen der har et højere job og som tjener de penge, som skal fordeles ud til alle dem som åbenbart skal hjælpes, så jeg synes debatten er på et lidt lavt niveau. Og jeg synes særligt, at det viser sig ved, at skolebørnene eller også gymnasieelever umiddelbart virkede meget uvidende, og det så vi netop der til valget.

Kathrine: Er det noget som I andre deler? Synes I debatten normalt kører på et for lavt niveau og henvender sig til laveste fællesnævner?

P: Ja, det synes jeg ikke, ikke i forhold sådan til emner, men altså man kan måske mere sådan i forhold til tonen kan jeg måske godt være enig i det, hvor jeg synes at der tit så bliver det sådan mere mudderkastning end i forhold til at tale indhold, og meget sådan de samme ting man altid skal gentage og gentage og så bliver der kastet noget den anden vej i stedet for at komme lidt videre i diskussionen og rent indholdsmæssigt, men().

Kathrine: Så indholdsmæssigt er det for et lavt niveau politikerne præsterer at debattere emnerne på?

P: Jamen, det er det i hvert fald, når man ser det sådan i fjernsynet eller hører det i radioen, fordi det går så hurtigt, altså det er måske lidt noget andet, hvis man sætter sig ned og læser en avis, men der er der jo heller ikke to folk der skal stå og diskutere eller man skal have det hurtigt igennem, så der synes jeg meget det kan blive på den måde.

T: Jeg vil sige det på en lidt anden måde, at jeg synes måske ikke, at den har været så nuanceret debatten. Og hvis jeg skal tænke på et eksempel under valgkampen som jeg fulgte lidt med i der, at så tænker jeg på den her, som nu er blevet døbt til en betalingsring, at det var ligesom de samme ting der kørte igen og igen, altså i stedet for, at både journalisterne og politikerne var rigtige dårlige til ligesom at nuancere det, sådan så at sige at jamen, det handler jo også om sundhed, det handler om miljø og det handler om alle mulige andre ting. Det kørte hele tiden på hvor meget skal man betale og så glemte man ligesom nogle andre aspekter af det. Og det synes jeg var lidt irriterende.

Kathrine: Så hvad havde du ønsket dig, at der var blevet gjort anderledes i debatten, for at du havde følt dig().

T: Nå, men altså når nu den præsterede at køre over rigtig mange gange, så kunne det være rart, hvis der ligesom var en ny vinkel på det per gang, så man ikke bare gentog det samme budskab igen med det koster familien 6000 hver om året, men det var måske så og så mange mindre for lungesygdomme, når der bliver mindre forurening eller så og så meget sparer de studerende eller nogle andre pendlere der bruger det offentlige på vej ind til byen, altså at der kom nogle nye aspekter frem hele tiden frem (uklar tale).

Kathrine: Og det var argumenter som du savnede fra politikerens side eller som journalisterne skulle være bedre til at belyse?

T: Ja, men det var jo sådan set på begge sider, det var lidt de samme spørgsmål hele tiden der kørte på økonomien, ikke? I stedet for at de altså at journalisterne spurgte ind til nogle andre aspekter af det ikke, så politikerne var også tvunget til at sælge det, det kan godt være de havde solgt det, men det så var klippet fra (uklar tale) meget lidt af det.

Kathrine: Ja, er der nogle af jer andre der har bidt mærke i mangel på nuancering, når at de debatterer emner også?

B: Jeg vil godt sige lidt også om medierne og journalisternes rolle, fordi jeg synes, at der er blevet tydeligere og tydeligere, at dem der sidder allermest fast i gamle paradigmer, synes jeg

lige nu, det er medierne, det er journalisterne. Det er den der gamle måde åbenbart som journalisterne bliver uddannet på, med at de kun leder efter konflikt, de leder kun efter diskrepanser, de leder efter konflikter. De dræber alle, argh det er måske så meget sagt, de dræber rigtig mange forsøg, hvis nogen prøver at stable andet på benene i en debat end konfliktorientering, og det synes jeg faktisk var noget vi burde virkelig gøre noget ved. Og se og ruske lidt op i journalister og medier og sige ved I hvad, tag lige og kom ind i det 21. århundrede venner. Der skal nogle nye paradigmer på bordet.

Kathrine: Så når debatten kører af sporet, så synes du ofte at det er journalisterne der leder efter en særlig vinkel fremfor politikerne, der får udlagt det på en særlig måde?

B: Hmm, det kan du sige, men man kan så sige, nej debatten kører ikke af sporet, fordi den kører i sit rigtig gode gamle spor, men det tror jeg måske vi kunne være tjent med at vi fandt nye måder.

H: Man siger jo at de tre største dagblade herhjemme bestemmer, hvilken regering vi skal have. Det harmonerer jo godt med det du siger.

A: Ja, altså jeg er faktisk også enig i det du siger, at jeg synes også tit, at det er journalisterne der søger at finde en skandale eller en konflikt i det og fokuserer på det i stedet for på selve indholdet. Og det er også derfor vi har alle de her spindoktorer, som der skal sidde og diskutere form i stedet for indhold, og det synes jeg faktisk tit er irriterende, fordi de forfladiger selve debatten, det som demokratiet handler om, at vi skal diskutere de altså indholdet i de forskellige forslag, i stedet for hvordan det blev fremstillet og hvem der sagde hvad og hvad er nu deres hensigt med det og hvad er strategien i stedet for hvad de rent faktisk vil opnå med det. Og det synes jeg også, man kan se at det faktisk lidt er kørt over i den måde som politikerne de ligesom taler eller italesætter forskellige ting, at de mere og mere går efter politikerne i stedet for bolden, altså at de går efter spilleren i stedet for bolden, for at bruge en sportsanalogi, og jeg ved så ikke om det er hønen eller ægget, om de lærer af hinanden eller om det sådan en spiral der bare kører, at det er blevet sådan mere sensationspræget end fordi det er åbenbart mere interessant det ved jeg ikke.

Kathrine: Og for meget fokus på personerne i stedet for sagerne?

A: Ja, og det er primært medierne der sætter dagsordenen, det synes jeg, de har et stort ansvar.

Kathrine: Er I andre enige om at der er mere fokus på politikerne som personer end på emnerne som de diskuterer?

H: [Nikker].

B: [Nikker].

P: Både og.

M: Ja.

A: I stigende grad ja. Jeg synes stadigvæk der er fokus på en masse indhold selvfølgelig også, men hvis man sådan skal sammenligne med hvordan det var i, det ved jeg, for 20-30 år siden måske, der synes jeg ikke der var så stor fokus, der kunne man godt have lov til at være politiker og skeje lidt ud eller, hvad ved jeg, okay måske længere tilbage 40 år måske, uden at man ikke også respekterede vedkommende politiker, fordi altså vi har da haft flere politikere igennem gennem tiderne og statsministre, og så videre, og som har været lidt til en side og som måske har drukket lidt for meget eller været utro og så videre, men det har jo ikke ødelagt deres etos, de har jo stadigvæk været accepteret som politikere. Og der synes jeg der skal meget mindre til at man bliver stemplet og ligesom smidt ud ikke end der skulle tidligere, og det ved jeg ikke om er mediernes skyld.

H: [Nikker]

Kathrine: Men for jer som seere eller som danske borger, gør det jer så...går det i vejen for jer altså går det i vejen for jeres opfattelse af debatten, får I mindre ud af den, fordi der er fokus på personerne?

P: Der kommer mindre fokus på det indholdsmæssige. Altså bare da den der sag med Lene Espersen den rullede, altså så sidder der...altså jeg blev virkelig sådan forarget over de bare kunne blive ved og ved og ved med at køre, og det var det eneste man fokuserede på, ikke noget om hvad der ellers skete politisk, fordi det tog hele dagsordnen fra politikken, og det synes jeg er en skam, at man skal køre så meget på enkeltpersoner så det fjerner fokus fra politikken.

Kathrine: Ja. Det bringer mig faktisk lidt videre til mit andet spørgsmål, og det er hvad mener I er formålet med debat?

M: Det er vel at afklare spørgsmål og altså der bliver stillet, på de emner som politikerne gerne vil have frem.

Kathrine: Er I andre enige?

B: Ja, til dels, men jeg tænker også, at man kan se på informationsstrømme på forskellige måder. Man kan se på en informationsstrøm, som bare en nu skal jeg fortælle dig noget fra en til en anden, en envejs, så kan man se debatten som en tovejsgade, hvis man kan sige det sådan, hvor man udveksler information. For mig at se så handler dialog om, at man ligesom får sat skub i noget der for mig ligner en spiralbevægelse, fordi når man taler sammen og når man taler rundt om et emne så skulle man meget gerne flytte sig, både herved informationsmæssigt, men også erkendelsesmæssigt sådan at man ligesom kommer lidt højere op i spiralen og en dialog og en debat begge de to former de er præget af, at man bliver nødt til at høre hvad den anden siger. Man kan ikke nøjes med bare selv at [aflevere sin information].

Kathrine: [Høre sig selv, nej].

B: Og det synes jeg ikke, at betingelserne er så gode for sådan som medierne sætter deres paradigme lige for tiden.

Kathrine: Så du synes ikke den måde at den politiske debat kører på er helt optimal i forhold til formålet?

B: Den bliver sikkert aldrig helt optimal, men jeg synes den trænger til et paradigmeskifte. Og jeg synes egentlig, at der var nogle takter, faktisk i valgkampen sjovt nok. Jeg tænkte sådan lidt på når man så Helle Thorning og Lars Løkke, jeg ved ikke om der var en slags overenskomst, men der var nogle takter til, at de snakkede om jamen, nu er det jo vælgerne der skal tage stilling til de her ting, nu må vi lytte lidt også her. Og det synes jeg var interessant for det synes jeg var nyt. Men jeg ser ikke den fornyelse i medierne som der var en lille bitte takt til hos politikerne i valgkampen.

Kathrine: I valgkampen. Er I andre enige?

A: Lige det du nævner med altså, at debat er også med til at man skal udveksle information og forstå hinanden, altså opnå en eller anden gensidig forståelse eller forståelse af hvordan det er den anden tænker. Det er faktisk det, som jeg synes er en af de ret store problemer vi har blandt politikerne, at altså efter vi har haft den her tankegang om blokpolitik i så mange år at vi har den ene blok og den anden blok og de står på hver sin side og det er som om at de to blokke ikke kan samarbejde og at når de står og diskuterer er det sådan set ikke en meningsudveksling, men det er en eller anden form for propaganda eller hvor de bare står og agiterer og kommer ud med deres holdninger i stedet for at lytte på hvad den anden rent faktisk siger. Og det synes jeg har været et rigtigt stort problem i mange år, jeg ved ikke om det kommer til at ændre sig nu, men det er i hvert fald det jeg tænker på altså når man også diskuterer debat i forhold til hvordan politikerne der...om de lytter til hinanden.

M: Det så man også rigtig meget i den der afsluttende debat efter folketinget hvor, at Pia Kjærsgaard hun decideret går op og siger vi vil ikke være med til at hjælpe jer med noget som helst, og altså det er jo som du siger også, altså det er jo bare vi hører ikke sammen med jer så vil vi overhovedet ikke prøve at støtte jer.

Kathrine: Så vil de ikke samarbejde. Mangler I lydhørhed for modargumenter på den anden siden fra politikerne?

A: Ja, eller ikke fra den anden siden, altså bare fra et andet parti. For det er jo det der er et problem, at vi har fået sådan en...vi har jo nærmest fået, eller det har været italesat som om man havde et topartisystem, i stedet for at have alle de forskellige partier vi har sådan at man har et to meninger over for hinanden, i stedet for sådan et mangfoldigt udsnit af folketinget, og det synes jeg har været et rigtigt stort problem, at fordi at "blå blok" har fremsat et forslag eller at rød blok har fremsat et forslag så har det nærmest ikke været til diskussion, fordi det er "fjenden" der har fremsat det i stedet for en idé man selv er kommet med, og det synes jeg er et rigtigt stort problem, at politikerne, som ligesom repræsenterer befolkningen og som er sådan demokratiet levendegjort, at de sådan set er fuldstændig ligeglade med at høre på hinanden, at de bare kun virker som om de er interesseret i at fremsætte deres egne synspunkter.

Kathrine: Det bringer mig lidt videre til, jeg vil gerne høre om I synes debat er vigtig og i så fald hvorfor?

H: Det du sagde før, jeg opfatter debat som en slags udvikling. Altså, jeg kommer fra et hjem hvor man godt måtte tale politik og hvor man gjorde det og nu er jeg sådan med venner og fest og vi...nej, vi skal ikke tale politik så bliver vi uvenner. Fordi jeg forstår også...debat det er jo ikke kun politikerne, der må debatterer. Altså, når jeg læser avis ikke, jeg elsker at læse læserbrevene, der kan stå rigtig mange gode ting der og det er jo udtryk for menigmands mening, og vi skal jo være så glade for herhjemme, at vi må det. Nu arbejder jeg sammen med en del som kommer fra lande, hvor de ikke må det og har svært ved at forstå hvordan det er her i Danmark ikke. Så debatten foregår jo også på menigplan, og det er derved jeg synes den er for lav, fordi det er jo trist, at man ikke blandt venner og lignende kan have forskellige politiske holdninger og sidde og snakke og sludre og netop udveksle synspunkter uden at man sætter hinanden i bås.

Kathrine: Ja.

H: Altså, jeg kom engang til at sige, at jeg synes, at Pia Kjærsgaard var utrolig god til at kommunikere, fordi alle forstår hvad hun siger, hun svarer på hvad ,listerne spørger om og hun er fuldstændig ligeglad, hvis det er de stiller deres modspørgsmål for at drage hende over i en anden retning, ikke? Og så bliver jeg straks stemplet som en der stemmer på Pia Kjærsgaard ikke og det sådan lidt for unuanceret og det er jo fordi vi ikke debatterer, vi sidder og lytter på politikerne, som netop de taler ikke sammen, de taler sådan til...[Latter]...op ad en mur.

A: Ja.

Kathrine: Ser I generelt mange politiske debatter i fjernsynet?

M: [Ryster på hovedet]. Nej.

H: Ja, jeg gør.

P: Nej, jeg er lidt træt af det.

B: Ikke synderligt mange.

Kathrine: Ja. Hvorfor?

T: (Uklar tale). Jeg vil sige, jeg blev hvert fald nødt til at sortere nogle fra under valgkampen, fordi jeg synes, det blev lidt for meget på de samme emner og argumenter til det ligesom... jeg nåede i hvert fald en mæthed, selvom der var et eller anden, så kunne jeg se noget af det og så ligesom stoppe og så måske se noget igen nogle dage efter.

Kathrine: Ja. Har I nogen idéer til hvordan debatten kan forbedres, så I kunne have lyst til at se mere af den slags?

M: Færre af de samme spørgsmål hvor at, det var...det er det samme og det samme altså, hvis de ikke får sådan rigtigt altså...det er måske både politikerne og journalisternes skyld, at hvis politik eller hvis journalisterne ikke får det svar, som de gerne vil have altså sådan, så stiller de bare spørgsmålet igen bare på en lidt anden måde og så sidder man bare og høre det samme og det samme i fem minutter og det får mig til at koble fra det.

T: Måske de kunne tage nogle andre emner op...altså, det er jo ligesom om i valgkampen har de udset at okay, der er fem emner, det er dem vi skal køre på hele tiden, altså der er jo tusindvis af emner vi skal tage stilling til i forhold til når der valg og hvad vi skal have en holdning til. Altså, det kunne jo godt ligesom køre lidt på skift og så det kan godt være vi ikke sådan hvis vi bliver spurgt i en meningsmåling, at vi ikke lige siger vi er interesseret i det, men det kunne vi jo blive hvis det var det blev taget op.

P: Jeg synes nogle gange på DR2 faktisk de gør det meget godt, hvor det altså sådan starter man med et par stykker og så kommer der flere til og så udvikler man ligesom debatten undervejs, hvor det ikke bliver sådan altså som man ser i andre debatter, hvor man bare står og kaster mudder på hinanden og det er jo altså det er det der gør jeg slår væk hvert fald når jeg synes der bliver for meget mudderkastning, men hvor det hvor jeg synes at det godt kan blive lidt mere indholdsmæssigt hvert fald nogle gange løftet lidt op. Og det gider jeg godt at se på altså, men der skal også være noget reelt indhold for at man gider kigge på det og lytte til det, fordi det andet det har man ligesom hørt før.

Kathrine: Ja. Synes I generelt at debatten er konstruktiv?

B: Øh nej.

P: Altså, den både og synes jeg faktisk, fordi det bliver konstruktivt på den måde at man får mere viden om de forskellige emner nogle gange, hvis det er noget nyt der bliver taget op og man bliver, og hvis der ikke var debatten, jamen, så ville man ikke altså...så ville jeg ikke vide noget om det emne og jeg ville ikke vide at det overhovedet var på dagsordenen og det var noget vi skulle vedtage noget så ville jeg ikke have mulighed for selv at tage stilling til det enkelte emne så på den måde synes jeg, at det godt kan være konstruktivt.

Kathrine: Er I andre enige eller uenige?

A: Altså, det kommer også an på hvad du mener med konstruktivt, fordi jeg tror, vi tænker på...altså, det vi mener vi siger mudderkastning, eller hvert fald det som jeg mener, når man siger mudderkastning, det er at politikerer står over for den anden politiker og råber ind i hovedet om alle de ting de gør forkert og det de andre de ikke gør, og det de ikke har gjort de sidste 10 år, og det de burde have gjort i stedet for, i stedet for at sige hvad de selv vil gøre. Og det skal de selvfølgelig gøre, fordi jeg synes det også er nødvendigt, at de andre politikere skal selvfølgelig gå ind og stikke til dem og sætte spørgsmål og komme med de kritiske vinkler for det er jo det som den anden politiker skal gøre, de skal gå ind og brydes der hvor de har en anden holdning, og det kan de jo kun gøre ved at gå ind og påpege hvad det er de andre ikke har gjort, og hvad de burde gøre, hvad de skulle have gjort i stedet for.

Kathrine: Og det synes du er konstruktivt?

A: Ja, men kun...men problemet er, at det kammer lidt for meget over, fordi at jeg synes der bliver for meget af den der rakken ned på de andre i forhold til at fremlægge hvad man selv vil. Altså, det er det jeg...det er det jeg synes problemet er, at der ikke er en bedre balancegang mellem henholdsvis at sige hvad problemerne er ved nogle af de andres løsninger og så hvad man selv har tænkt sig at gøre, hvad ens vision er for samfundet, hvordan man rent faktisk mener, at vi kan udvikle det her samfund til det bedre og udnytte de ressourcer vi har på en bedre måde og det er det jeg vil mene er en mere konstruktiv... at der selvfølgelig stadigvæk

Bilag 13

skal være kritik af de andre, men politikerne skal blive bedre til at fortælle om deres vision for samfundet, altså hvilken retning de gerne vil have man skal [gå i].

Kathrine: [Så synes] I generelt, at der er for meget fokus på konflikterne mellem de to blokke?

A: Ja.

P: Ja.

B: Ja.

M: Ja.

T: [Nikker].

H: [Nikker].

A: Helt klart.

Kathrine: Enstemmigt ja.

A: Men det er jo også bedre tv igen. For medierne det er jo uh, det er jo meget mere spændende at læse om nu har man fundet et eller andet skrald i Karen Ellemans skrællespand eller åh nej, nu har Lene Espersen ikke været til endnu et møde og så videre og så videre og så videre, men altså hvad skal vi bruge det til.

Kathrine: Ja. Men gør det det mere interessant for dig? Sidder du bagefter og føler dig bedre underholdt efter du har set det?

A: Nej, jeg bliver irriteret. Jeg bliver irriteret på medierne, fordi jeg synes faktisk det er uretfærdigt over for de politikere som vi har som gør et kæmpe, kæmpe, kæmpe stort stykke arbejde. Jeg tror, at...altså, jeg synes, at man burde anerkende politikerne lidt mere fordi de bruger fisme godt nok mange timer på at arbejde rigtig hårdt. Og jeg tror alle sammen at de gør det fordi de rent faktisk mener, at det gør en forskel. Og det synes jeg man glemmer lidt i sådan hele den der debat.

Kathrine: Synes I også generelt at der er for meget fokus på personsager?

H: Ja. Ja, alt for meget.

B: Ja, alt for meget.

A: [Nikker].

Kathrine: Nu tænker jeg ikke så meget fra medierne, men politikerne imellem, bruger de for meget krudt på at fremhæve hinandens personlige svage punkter?

B: Neej.

A: Det synes jeg faktisk ikke de gør.

H: [Nej, det synes jeg heller ikke de gør]

A: [Det er kun medierne].

H: [Ja, det er medierne] Ja.

A: Det er kun medierne der fremhæver det, jeg synes ikke de andre kører på det fordi de er professionelle. De kan...politikerne kan godt forstå at inde på Borgen der har man et professionelt forhold og så har man et personligt forhold, man kan sagtens være venner på kryds og tværs i partierne, men når man er på, og når man er i medierne så repræsenterer man et parti og en holdning og der er man professionel, der står man ikke og hakker på hinanden. Altså, det er kun...jeg synes kun det er medierne der [fokuserer på det personlige].

P: [Ej det bliver] også ud() nogle gange bliver det jo også udnyttet sådan, så de laver et spin over et eller andet det...altså, så det men det er ikke i så slem grad eller høj grad.

Kathrine: Så politikerne er ikke lige så slemme til at bruge det imod hinanden som medierne får kørt det op til?

H: De gør det måske nok internt, altså.

A: Uhh ja, det tror jeg.

Kathrine: Men hvor I ser det?

H: Men altså jeg synes ikke, fordi().

B: Man kan også sige vi ved ikke hvad der foregår af mere dirty tricks spinmæssigt nedenunder, det ved vi jo ikke, vi ved ikke hvor nogen af de her oplysninger kommer fra, det var også interessant at Helle Thorningsskattesag lige dukkede op, jeg ved ikke hvad seks dage før valget igen.

H: Jamen, netop ikke, ja, ja.

B: Så der er jo nok noget som vi ikke lige måske hørte face-to-face ikke, men medierne bider så ja.

H: Men medierne er tvunget til at skrive om det.

A: Og det samme med Lars Løkke's bilagssag også, den kom jo også op i forbindelse med at enten var det lige før eller lige efter han var blevet formand, så altså jeg ved ikke om og det er selvfølgelig lidt måske sådan lidt konspirationsteoretisk, men om der er nogen som der sidder med nogle informationer, som de vælger at tilbageholde og så lækker når det er strategisk rigtigt og om det så er nogle internt i partiet, som der har lyst til at fælde Lars Løkke og give ham et dårligt ry eller om det nogle i medierne og så videre det er jo ikke til at vide og det kan jo også godt være det overhovedet ikke er sådan det foregår, men nogle gange så virker det sådan lidt overlagt.

Bilag 13

P: Jeg er helt overbevist om at der kører mange flere personsager inde derinde end vi er klar over, de kører dem måske bare ikke ud i medierne og de og det foregår under så vi ikke ser det hvad de gør.

Kathrine: Nej, men har I brug for fokus på personsagerne?

P: Nej.

B: Nej.

A: Nej.

H: Nej.

Kathrine: Synes I generelt, at der er nok fokus på de emner, som I gerne vil oplyses om, som seere af en tv-debat for eksempel? Går nok af tiden til reel()

B: Nu spørger du...nu siger du er der fokus? Man kan sige, ja der er fokus, men er der baggrund, er der uddybning, er der perspektivering. Det synes jeg ikke der er nok af.

Kathrine: Er der reelle argumenter [for og imod] en afvejning af dem, så I bagefter føler jer bedre afklaret i forhold til det givne emne?

B: [Ja. Ja].

B: Jamen, jeg vil godt give dig ret i, jeg synes nogle af de udsendelse der er på DR2 de kommer som regel dybere og er mere interessante.

H: Hvad hedder han Clement().

A: [Clement Kjersgaard]. Clement. [Latter].

P: [Clement Kjersgaard].

B: Clement Kjersgaard ja, og deadline udsendelserne synes jeg også().

H: Jo, jo, det er jo provokerende ikke, så det får politikerne lidt op ad stolen.

B: Ja, ja.

Kathrine: Men det bringer mig faktisk til vores første klip, som der lige præcis er med Clement Kjersgaard i Debatten.

Her ser fokusgruppedeltagerne det første debatuddrag "Mød danskerne" (varighed 12:08 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 1, bilag 8. Forinden fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad set-uppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Endvidere får deltagerne besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Så. Det var det første klip vi havde valgt til jer. Jeg vil gerne høre jer om der var noget specielt I lagde mærke til, som I gerne vil fremhæve?

M: Ja. Jeg synes faktisk de, altså når de besvarede og fik tid til det og ikke blev afbrudt, så svarede politikerne faktisk rigtig godt, men noget jeg sad og blev irriteret over det var specielt i starten, der havde han tendens til og sådan at skære dem af [før de fik lov].

Kathrine: [Clement Kjersgaard?].

M: Ja. Før end de fik lov til at svare på hele svarede, og det er sådan noget jeg bliver irriteret over, fordi at så får man måske ikke hele budskabet med som de prøver at få ud.

Kathrine: Men du synes generelt de var ret gode til at svare på de spørgsmål der blev stilt?

M: Ja. Når de svarede ja, så var det ikke sådan bare overfladisk og deres ideologier man sådan kom lidt dybere ned i.

Kathrine: Er der nogle særlige du gerne vil fremhæve, der klarede sig bedst eller bedre?

M: Ja, nu er man jo politisk drejet, så men altså jeg kan godt lide at høre på Johanne Schmidt-Nielsen, jeg synes hun taler godt for sig selv og men ja.

Kathrine: Ja.

A: Altså, jeg synes faktisk det er sjovt, altså jeg synes det bliver meget tydeligt, at der er forskel på de forskellige partier her, og nu har de selvfølgelig også taget de to ydre punkter, altså Liberal Alliance og Enhedslisten og men altså...og jeg har tilfældigvis set det her klip to gange før eller hele udsendelsen faktisk, fordi jeg synes det var sådan en god udsendelse, så jeg har set den to gange og den er ret lang, og jeg synes faktisk det er meget gennemgående i hele udsendelsen hvordan Johanne Schmidt-Nielsen hun simpelthen bliver ydmyget af de andre i sådan lidt konspiration sammen med erhvervslivet eller det bliver meget tydeligt hvordan erhvervslivet og Pia Kjærsgaard og Anders Samuelsen de sådan, ikke rotter sig sammen, men altså hvert fald at de ikke mener, at Johanne Schmidt-Nielsen hun lever i virkeligheden, som de jo også selv siger ikke, at hun bliver ramt med 80 kilometer i timen af virkeligheden. Og det synes jeg sådan er meget interessant hvordan de vælger at iscenesætte hende som værende ude af takt med virkeligheden eller at hun ikke lever i den samme virkelighed som de gør måske.

Kathrine: Ja.

H: Jeg ved ikke, må jeg spørge eller?

Kathrine: Ja, det må du gerne.

H: Fordi jeg tror da ikke det, nu har jeg været statisk i mange film [latter] hvor man netop bliver iscenesat ikke og meget af det vi ser under valgshows og det, det er så iscenesat.

A: Nå, men jeg mente heller ikke iscenesat med, at det er iscenesat af showet.

H: Nå okay så, godt nok fordi().

A: Iscenesat var forkert ord så, men det bliver bare meget tydeligt her, at hun for en gangs skyld er i rigtig stort mindretal og det er jo faktisk også lidt ulige vægtigt i forhold til hun er fra Enhedslisten og alle de andre, altså Dansk Folkeparti, Radikale, det danske erhvervsliv og så Anders Samuelsen, det er jo...der er jo ingen andre til i princippet at understøtte hendes synspunkter eller hendes fløj. Men altså nu jeg...jeg synes det er et fantastisk interessant klip rent personlig, fordi at jeg er meget enig med, at hun...hendes ideologi ikke repræsenterer det som Danmark har behov for. Så altså jeg synes jo det er godt, rent personligt.

H: Jeg ved ikke om det er uden for emne? Fordi det jeg kom til at sidde og tænke på det så det er det er netop så godt ved et valg, at man har mulighed for at høre andre.

Kathrine: Det er ikke uden for emne umiddelbart.

H: Fordi nu jeg har nogle venner, der er medlem af et parti og som er anderledes end det jeg stemmer på, og det er mine meget gode venner. Og det har nogle været lidt hårdt eller svært og de har en datter, der er ved at være voksen nu og jeg kan huske for mange år siden der fik de nogle brochure ind, og så siger hun jamen dem her dem kan vi jo godt smide ud, og så beholder jeg bare den her og hendes mor siger, ej dem der dem læser du og så snakker vi om den og så har du den her det er jo lige meget ikke. Altså hun bliver...og det er det jeg godt kan lide, hun bliver opdraget politisk, hun bliver opdraget til at debattere.

Kathrine: Så du kan godt lide i denne her debat konkret, at der var repræsenteret en bred vifte af holdninger selvom der måske, som A. siger, manglede en understøttelse af i hvert fald Enhedslistens del af fløjen, så var det rart at det var forskellige partier med forskellige holdninger der blev debatteret?

A: Hmmm.

T: [Uklar tale].

H: Ja. Fordi det er meget blå og grønt eller hvad det nu er, men Johanne hun trådte lige pludselig frem og fortalte hvad hun mente og hvordan hun opfatter verdenen.

A: Ja.

T: Jeg synes bare, det er en lidt underlødige tone, det vil jeg give jer ret i at det().

H: Argh, jaah.

T: Nå men altså, jeg synes, den var måske sådan...den var lidt pakket ind, med den der med altså også Anders Samuelsen siger et eller andet det kunne man i Østeuropa eller et eller andet, så kommer vi tilbage til den gode gamle kommunisme og sætter Enhedslisten lig med det, som om det ikke har udviklet sig det sidste 10-15 år, og det synes jeg, at der er bare nogle andre stikpiller der som jeg ikke bryder mig. Og egentlig kan jeg, ikke fordi jeg er fuldstændig enig med Johanne Schmidt-Nielsen, men normalt kan jeg godt lide hendes retorik, men jeg synes hun nåede sådan, at hun...de fik hidset hende op sådan, så man blev sådan lidt tog lidt

afstand fra hende, fordi hun raw raw raw, sådan blev lidt ophidset det kan jeg godt forstå ikke, men det ødelagde stemningen lidt.

Kathrine: Ja. Så synes I generelt at der var for mange små personlige stikpiller?

P: Altså, jeg blev virkelig irriteret på Anders Samuelsen. Altså sådan helt altså().

Kathrine: Hvorfor?

P: Jamen, fordi han lagde ud med at sige altså sådan, man kan jo godt selv se, at hun ikke i det første egentlig ikke lyttede til hvad der blev sagt, og erhvervskvinden blev egentlig bare svaret sådan hvordan er deres politik i stedet for at lytte til, hvad er det reelle spørgsmål handlede omkring, men...og så blev jeg bare irriteret over, at han ligesom havde behov for at fortælle mig, at det var det der skete altså sådan...det var...det synes jeg lidt var at tale ned til mig, fordi jeg kan da godt selv se hvordan det er hun svarer på spørgsmålet, og han gjorde det rigtig lang tid. Faktisk var jeg så irriteret, da han begyndte selv at svarede på det, selvom det måske var fornuftigt, at så havde jeg...var jeg stået af fordi jeg var blevet så irriteret over det.

Kathrine: Så lyttede du ikke på ham, fordi han brugte for lang tid på at påpege Johanne Schmidt-Nielsens fejl?

P: Ja, så lyttede jeg ikke på hvad han reelt havde at sige, fordi jeg var blevet for irriteret.

Kathrine: Er I andre enig?

T: Det må bekræfte det du var inde på tidligere med Pia Kjærsgaard ikke, altså da hun gik på der, hun snakkede stille og roligt og dæmpet og sådan så at...altså hun er rigtig god til det der spil må man sige ikke, det synes jeg også hun bekræfter der, altså det er sådan du kan ikke lade være med at lytte ordentligt til hende, fordi hun bare sådan daba daba daba daba.

Kathrine: Så stemmeføringen og hvorvidt du lader dig ophidse af andres provokerende spørgsmål har også meget at gøre med hvordan I lytter til vedkommende?

T: Det har det i allerhøjeste grad ja.

M: Jeg synes, det er lidt anderledes det er, altså man kan mærke Johanne Schmidt-Nielsens engagement for det, og hun brænder for det hun siger, fordi altså...så det kan virke både veje, altså jeg siger ikke det ene er dårlige end det andet, men altså at hun bare taler sådan, så lyder det bare som om, åh det er bare...I nød at hun har sagt det samme i de sidste 20 år eller hvor lang tid hun nu har været der, fordi at det er jo det, eller min holdning i hvert fald, at hun altid siger det samme.

T: [(Uklar tale) hun kæmper for det].

B: Jeg synes også, at det er meget interessant hvem det er der får lov til at definere virkeligheden i det her indslag. Fordi Anders Samuelsen får rigtig meget lov til at definere virkeligheden over for Johanne. Men jeg synes faktisk også, at erhvervs...vognmandsdamen eller hvad vi nu skal kalde hende. Hende er der overhovedet ingen der stiller spørgsmål til, hun får jo virkelig lov til at definere virkeligheden og hvis man ser sådan lidt længere

perspektivmæssigt med det her på at outsource og sådan noget. Nu synes jeg jo, at man faktisk ser nogle historier i medierne om at folk begynder at in-source igen, de indser at der kommer altså nogle andre problemer med hvis man kører med romanske lastbilschauffører og har alt foregående i Kina og i Indien og sådan nogen. Blandt andet læste jeg en meget interessant artikel om nogle som sagde jamen der er ikke betingelser for innovation, det var et kæmpestort industribageri som lagt et eller andet ud, jeg ku ikke huske hvor, men de fik jo overhovedet udviklet nye produkter, fordi det var den type medarbejdere slet ikke gearet til, at tage initiativ og være nysgerrig.

Kathrine: Så du manglede lidt nuancer i den her debat?

B: Ja. Jeg synes specielt, at Clement Kjersgaard var faktisk ret god til at summerer op og sparke debatten videre, når han sagde jamen, du sagde sådan, Johanne sagde sådan, og hvem...men hvad...hvor fører det os så hen. Det synes jeg var ret godt. Men jeg synes ikke det var godt, at han overhovedet ikke...ingen stillede spørgsmål til hendes præmisser, om det hun sagde.

Kathrine: Ja. Har I andre samme opfattelse?

H: [Ryster på hovedet].

A: Nej, men jeg kan godt se nu hvor det bliver fremhævet, altså at selvfølgelig...at erhvervslivet, men sådan er det tit synes jeg i Debattens programmer, at der kommer nogle repræsentanter ind fra, igen gåseøjne, fra virkeligheden, altså fra erhvervslivet eller fra en eller anden offentlig institution eller et eller andet sted, som så repræsenterer, ja virkeligheden, og så over for politikerne, som om at der skulle være en kløft imellem de to ting, og der er ikke...der bliver ikke stillet kritiske spørgsmål til den version de giver af virkeligheden, så det er som om at hendes virkelighed, det bliver sandheden i princippet, altså det er det der er præmissen for hele programmet.

M: Det er...ja, det er også det jeg ville sige, det var, at hvis de skulle have sådan en ordentlig debat omkring det, så burde de måske have taget to borgere med ind, altså som havde hver sin holdning, altså kunne...så kunne man sammenligne det bedre med...altså så er der jo nogle de måske har det ligesom hende lastvognschaufføren, og så kunne man se nogle andre som synes, at der var gode ideer for det andet [fordi at ellers...det kommer] jo sådan... det bliver jo meget politisk ladet i en retning som så.

Kathrine: [Så det blev mere repræsentativt]? Ja.

T: Det er meget det der med man kunne godt have stillet spørgsmålstejn ved at sige, tror du ikke der er nogen udfordring ved at have nogen der ikke taler dansk eller har en anden kultur eller et eller andet ikke, så man ligesom kunne se okay, det kan godt være det egentlig kan betale sig og bruge det ekstra nye midler på at beholde de arbejdspladser i Danmark, gå lidt kritisk til det.

Kathrine: Til emnerne? Så I har snakket rigtig meget om hvad der var mindre godt. Var der noget der var sådan særlig godt i debatten?

A: Hov, må jeg ikke lige komme med en sidste ting til noget der var godt. Som hele sådan ideen for programmet, med at møde danskerne, der...jeg synes faktisk igennem valgkampen, jeg har

set rigtig mange af de forskellige debatprogrammer primært på DR1, fordi jeg ikke har noget fjernsyn, så jeg kan kun se det over computeren, så det er meget ensidigt jeg har kun DRs repræsentation af valget og P1 også, men det er jo også DR, og jeg synes sådan set ikke der var nok "Mød danskerne". Jeg synes, der godt måtte have været nogle flere programmer som der trak, igen gåseøjne, virkeligheden ind, altså folk fra erhvervslivet, folk fra de forskellige steder for det var næsten kun den der sidste debat der var i koncertsalen hvor der var de der forskellige indslag fra de forskellige politikere, der har nok også været noget på TV2 på de andre hvor man har kunnet møde danskerne, også i de der talk show-programmer Go'aften Danmark og Go'morgen eller hvad de nu hedder, hvor der har været danskere inde, men jeg synes ikke, det har været der har været, fordi jeg synes, det er det som der bliver rigtig relevant og interessant i forbindelse med valgdebat, det er når politikerne de rent faktisk møder de rigtige danskere i en politisk debat fordi der er det nemlig at deres holdninger de bliver afprøvet af virkeligheden, af hvordan forskellige mennesker de har hvad de har af livserfaring, og hvilken arbejdssituation de er i, og hvilken livssituation der er i og det er det jeg synes, der er interessant i lige præcis det her. Og det tror jeg også er det Anders Samuelsen han henviser til, det er at her der bliver Johanne Schmidt-Nielsens verdensforståelse den bliver sat i forhold til et eksempel fra det danske erhvervsliv. Og det ser man ikke så mange andre steder, og det må de andre partier sådan set også gerne prøve i forhold til deres politiske vision ikke.

Kathrine: Så I synes, det er et godt set-up, at man afprøver med virkelige eksempler?

A: Ja.

H: [Nikker]. Ja.

Kathrine: Var de gode til at svare på spørgsmålene? Var der nogen der klarede sig sådan generelt overordnet set bedre end andre, var der nogen der fremstod, som en vinder måske af debatten?

B: Jeg ved ikke om jeg synes, jeg kan kåre en vinder, men jeg kunne godt tænke mig sådan at sige lidt om mit indtryk af hvorfor en strategi de forskellige tog. Jeg synes, at Anders Samuelsen, han tog jo den der med at nu skal vi få Johanne til at ligne en lille genert skolepige, som har fået et reality clash, og det lykkedes jo rigtig godt for ham. For jeg synes faktisk, at desværre selvom hun lagde ret godt ud, og hun var også rigtig god til at holde fast over for Clement i starten, da han prøvede at afbryde hende hele tiden, der synes jeg hun holdt godt fast, men hun endte ligesom med at falde ind i den definition som Anders Samuelsen havde givet hende af hendes virkelighed, og det var jo ikke så fikst for hende og hendes strategi, hvis man kan sige det sådan. Pia Kjærsgaard, hun tog jo sin gode gamle kendte strategi med og sige de borgerlige ord om hvem der havde tøj på og hvem der ikke havde tøj på i forsamlingen. Jeg synes egentlig, at Margrethe Vestager, hun var en af de eneste der sagde noget om hvad de vil gøre. Hun var den eneste som sagde, jamen vores politik vi vil stile mod bla, bla, bla, jeg kan ikke lige huske hvad det var hun sagde, hvilket jo selvfølgelig ikke er så fikst [latter], fordi det ville jo have være rart hvis det var det jeg havde tænkt over, men nu var vi fokuseret lidt på mekanismen i stedet for ikke.

Kathrine: Ja, men det er også rigtig fint.

Bilag 13

B: Men jeg synes egentlig ikke rigtig jeg kunne se andre end hende sige, jamen det vi har tænkt os at gøre også økonomisk efter valget, det er bløp, bløp.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

A: Ej, det synes jeg også Johanne gjorde.

B: Jo, det er rigtig, det gjorde hun også ja.

M: Hmmm. Og hun sammenligner det jo også med at, altså det var også der man så vognmanden hun blev sådan lidt mut, da hun sagde, hvor mange af hendes chauffører der egentlig bliver ramt af at det er de 10 procent, der tjener over 500.000. Altså, det er jo ikke dem der så får hævet eller hvad hedder det skatten så.

B: Ja. Ja.

Kathrine: Ja.

H: Margrethe, hun sagde, at skatten skulle sænke på arbejde og stige på brug af ressourcer.

B: Ja, det er rigtigt, ja.

H: Og hun er en vinder, fordi hun opnår hver gang, der er hun siger ikke ret meget, eller svarer ikke på ret meget, og så slutter hun altid af. Altså, jeg tror hun er den egentlige statsminister.

Kathrine: Ja. Er I andre enige I, at Margrethe Vestager().

H: Måske ikke lige det sidste, men eller() [Latter].

Baggrund: [Latter].

Kathrine: Klarede sig bedst i denne her debat?

P: Jamen altså, fordi hun ikke blander sig i den der personfiksering eller personfnidder som alle de andre tre de jo egentlig, eller Johanne stod og forsvarede sig og de andre to ligesom angreb hende, og Margrethe holdt sig ligesom uden for det, hun blandede sig ikke i den, så hun fik faktisk lov til at sige hvad det var hun mente. Så både hende og Johanne synes jeg egentlig er vindere selvom at Johanne hun fik så mange smæk så det til sidst ku()...måske kunne være lidt svært, men hun fik sådan set også sit budskab igennem.

Kathrine: Ja. Føler I jer bedre informeret om emnet efter at have set det her klip?

P: [Ryster på hovedet]. Nej.

B: Nej.

A: Nej, faktisk ikke. [Latter]. Det var underholdende.

H: Nej. [Latter]. Ja. Ja.

Baggrund: [Latter].

Kathrine: Er I mere afklaret i forhold til jeres egen holdning om det her emne?

H: [Ryster på hovedet]. Nej.

P: [Ryster på hovedet].

A: Nej.

PAUSE

Efter pausen ser fokusgruppedeltagerne det andet debatuddrag "Familiesammenføring" (varighed 10:10 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 2, bilag 9. Igen fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad set-uppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag, og deltagerne får igen besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Ja. Det var vores andet lille klip vi havde valgt til jer. Var der noget særligt I lagde mærke til?

P: Det var virkelig underholdende. [Latter]

Kathrine: Ja. Hvorfor var det virkelig underholdende?

H: De blev ikke personlig perfide, ligesom han gjorde over for Johanne Schmidt. Det var mere sådan på sagen. Selvom de selvfølgelig det der med at det er utroligt så interesseret du er for SOSU-hjælpere og kærlighed.

M: Jeg synes, der var langt flere personlige angreb i denne her, det var næsten det hele der, altså hvor det gik().

A: Ja. Det synes jeg også.

H: Jeg synes mere det var det specielt var emnet de angreb.

M: Ja, men så når specielt Margrethe Vestager stillede spørgsmål så...de snakkede udenom og specielt Lene Espersen synes jeg. Der overhovedet ikke kom med nogen sådan konkrete svar og begyndte at snakke om noget helt andet med de boligkvarterer der nu var i, ja det hørte jeg faktisk ikke lige hvor hun snakkede om, men...og det havde jo ikke noget med selve debatten at gøre. Og der synes jeg godt Clement, han gjorde det lidt, men der synes jeg godt han kunne have været bedre til at gå ind og kontrollere og sige ej stop, du snakker faktisk ikke om noget relevant lige nu altså. Så jeg synes ikke man fik særlig meget ud af det.

A: Jeg synes også, det var et langt klip om personlige angreb i princippet. Jeg...selvfølgelig hørte jeg på det de sagde, men jeg kunne næsten slet ikke fokusere på indholdet, fordi det var bare så tydeligt så stor afsky, som Pia Kjærsgaard havde for Margrethe Vestager, som Margrethe Vestager i den grad havde tilbage og hvordan Pia Kjærsgaard og Johanne Schmidt-

Nielsen bare ikke kunne fordrage hinanden. Og hvordan Lene Espersen og Pia Kjærsgaard stod og tsk, tsk, tsk, tsk sådan ved siden af hinanden rarararar det ikke rigtig, i starten dengang de sagde noget. Jeg synes, det var kun personager, jeg synes...jeg kunne slet ikke fokusere på indholdet. Og det var fra alle fires indlæg. Meget personlig. Og der var...jeg synes ikke rigtig der var nogen af dem der svarede på spørgsmålet. Jeg synes det var udenomssnak det hele sådan set.

Kathrine: Ja. Er I andre enige? Synes I, at der var meget fokus på det personlige?

T: Ej, jeg ved ikke om jeg synes, at det var så galt. Altså, jeg ved ikke.

Kathrine: Nej.

P: Altså de stak meget til hinanden, men jeg synes også at der kom, altså man fik også noget politisk ud af det selvom, at det var jo på sådan et mærkeligt niveau, fordi man hverken rigtig helt vidste hvad det var de egentlig ville vedtage, og så vil man gerne angribe og man vil gerne forsvare sig og så, men ja. Ja, så synes jeg for eksempel, at Margrethe hun var helt formidable til at få debatten tilbage, og det var jeg meget, det var sådan helt weew, man blev sådan helt, at den måde hun bare kunne få den tilbage på sporet, og hvis...det er ikke det vi taler, nej vi taler om det her og hvordan der bare blev stille, og der ikke var nogen der sagde, det var meget fascinerende lige og bemærke hvordan(). Ja.

T: Ja. Det bemærkede jeg også.

Kathrine: Er I andre enige i at Margrethe Vestager hun klarede sig godt?

A: Bedst. Hmmm. [Nikker].

H: Ja. Igen.

B: Ja, det synes jeg også.

T: Også fordi hun kørte på nogle værdier hele tiden, hun blev ved med at holde sporet i jamen, det handler om kærlighed til mennesker, ikke til hvilket niveau du er på, hvilken uddannelse du har og så videre, og det holdt hun fast i hver gang de andre de begyndte at stikke ud af alle andre tangenter som man havde svært ved at følge og det ene og det andet og ph.d. grad og sådan noget, men det om man var høj eller om man var lav og sådan noget ikke, man var lige, alle var lige, det synes jeg...ja og hun snakkede stille og forsigtigt og (uklar tale).

Kathrine: Så hun var mest relaterbar? Også med hendes personlige fremtoning?

H: Ja.

T: Hmmm.

A: Ja.

Kathrine: Var der nogle af de andre, som ikke have en ligeså god personlig fremtoning som Margrethe Vestager?

T: Jeg synes, Pia hun var betydelig mere irriterende denne her gang end sidste gang. Meget sur og mopset ind i mellem ikke [siger miav miav og imiterer en kat] altså det.

Baggrund: [Latter].

A: Ja, hun var lidt skrap i det.

Kathrine: Så det I før roste hende for at være rolig og saglig og kommunikere, så alle kan forstå det, mistede hun lidt af det i det her klip?

T: Ja, i forhold til sidst det synes jeg, det ændrer lidt på det.

H: Det synes jeg ikke, fordi man er ikke i tvivl om hvad hun mener.

Kathrine: Okay, det er hendes force?

H: Det er helt klart hendes force. Også når hun er vred. Og det er jo den der med SOSU-hjelperen ikke. Altså Margrethe Vestager er jo ikke dum [latter]. Eller det er Pia jo nok heller ikke. Hun ved jo godt hvordan sådan på en kultiveret måde skal stikke lidt til hende.

B: Det synes jeg også var rigtigt rigtig interessant at se lidt af strategien (), fordi Pia Kjærsgaard formår jo virkelig ellers at bevare den folkelige facade [ikke] utrolig godt, (pause) men her så man jo at hun blev angrebet på [Latter] (pause) på sit område, kernevælgere eller hvad man skal sige, og hun afslørede, at hun følte sig stødt over, at Margrethe var inde og hugge dem, og det synes jeg var meget meget interessant og meget raffineret gjort.

H: [Ja]. (Ja). (ja). Og det kunne hun ikke lide.

H: Jeg tror også Margrethe stak lidt til hende personligt.

B: Ja, det tror jeg også.

T: Og så synes jeg virkelig også man kunne se, det er så en dårlig sag, fordi de kunne ikke forklare det her pointsystem altså de stod der, og de kunne ikke tage stilling til noget helt banalt altså en der ser sådan og sådan, ej ikke ser sådan ud, men har den og den ph.d. eller et eller andet hvad er det ligesom man skal forholde til her. Den kunne de godt have svaret bedre på her. Det kan godt være de har sagt, de kan godt sige det ikke var klart endnu, men jeg ved ikke det blev sådan meget mystisk, man fik virkelige mistillid til det der system.

A: Ja.

Kathrine: Ja. For svarede de faktisk på Clements spørgsmål?

A: Nej, det synes jeg ikke der var nogen der gjorde.

M: [Ryster på hovedet].

P: [Ryster på hovedet].

B: Nej.

B: Altså, jeg så det sådan, at jeg så Margrethe Vestager som passioneret og også vred i og for sig. Og jeg så Lene Espersen direkte uengageret i virkeligheden, ligeglad, uinteresseret i selve emnet i virkeligheden, sådan virkede det på mig. Jeg kunne ikke lade være med, at jeg synes, det var lidt sjovt at se hvorfor noget tøj de havde på også, nu var det jo kun kvinder.

A: Ja, det kiggede jeg også.

B: Og jeg synes på en eller anden måde, at selvom det var personligt og nogen gange også ret, nej jeg vil sige det var meget personligt, det var meget engageret, det var også aggressivt en gang imellem, men det var ikke perfidt. Selvom de gik til hinanden, ligesom Anders Samuelsen i det tidligere det der når lille skolepigeagtige. Altså jeg synes ikke det var det, jeg synes de holdt alle sammen et fokus til en vis grad på at de debatterede en sag. Og der synes jeg også at, altså i det tidligere klip, der så jeg Margrethe Vestager som meget fokuseret på sagen og på noget mere helikopteragtigt og noget med at få sin politik igennem. Her var det som om at det var hendes hjerteblod hun synes hun skulle have på bordet. Hun var den eneste der havde sådan noget hun havde en mørk pink jakke på().

A: Lilla. Det er faktisk rigtigt.

B: Lilla. De andre havde gråt og lyseblåt, Johanne havde lyseblåt på tror jeg nok, og Pia Kjærsgaard havde sort og hvidt på. Ja, det ved jeg ikke om det har nogen betydning, men det().

Kathrine: Fik det hende til at skille sig ud på en positiv måde, altså lagde du mere mærke til hende på grund af hendes påklædning?

B: Jeg synes, hun havde balanceret det at bruge en meget kvindelig farve, men det var et stramt vævet stof, og der var et stramt snit, der var ikke sådan noget flæse, flæse over det, så hun mistede ikke sin saglighed, selvom hun havde lyserødt på.

A: Det var ikke for feminint.

Baggrund: [Latter].

T: Mange detaljer.

B: Det var ikke for feminint nej. Men når vi nu snakker om, du sagde det kunne være I også skulle se det, da du startede klippet, fordi vi startede jo bare med at høre det ikke, man siger jo at, ja jeg ved ikke hvor meget det er, jeg tror kun det er 37 procent er ordene der bliver sagt, men alt det andet der er mimik og gestik og synsindtryk og så videre. Så derfor tænkte jeg det var lidt sjovt egentligt at ligge lidt mærke til noget af det visuelle.

T: Jeg lagde ikke helt ligeså meget mærke til tøjet og de ting, men jeg synes til gengæld at den var lidt komisk på Margrethe, fordi jeg synes der var sådan et eller andet, den var sådan meget bredskuldret, der sad nogle dutter eller et eller andet heroppe hvor jeg sådan tænkte, ej det ser sådan lidt underligt, malplaceret ud som om der var nogen der sådan havde påklædt hende sådan lidt kikset.

B: Det kunne da også godt være der en stylist der havde været().

T: Ellers synes jeg netop hun plejer ellers synes jeg plejer hun faktisk at være ret god i valgkampen at have pænt tøj på.

H: Men klippet er også gammelt, fordi Lene hun var formand for De Konservative dengang.

Kathrine: Ja. Det klip er fra den 11/11 2010. Ja.

H: Ja.

A: Nååh.

P: Hun har fået smartere hår.

H: Ja, det har hun. Hun har nemlig fået smartere hår, ikke?

P: Ja, det sad jeg også og tænkte.

A: Arm, det er rigt()... det er faktisk ret sjovt, at fordi at vi har så forskellige, sådan opfattelse af det, for jeg lagde faktisk også ret meget mærke til tøjet, og jeg sad også og tænkte, at det var fire kvinder der stod og debatterede, og jeg ved ikke om tonen var anderledes, fordi det netop var fire kvinder der stod og debatterede og om så, at det måske nogen gange bølgerne eller de snakkede anderledes til hinanden end hvis der måske havde været en mand inde, jeg ved ikke om det havde skabt en anden dynamik, og jeg lagde nemlig, nah, men jeg synes tit at det virker anderledes, når der er blandede i stedet for når det er fire kvinder eller fire mænd der står og diskuterer. Og lagde nemlig også meget mærke til den der kraftige farve hun havde på og jeg synes det fik hende til at fremstå, jeg lagde mere mærke til hende end til de andre.

B: Der var to bifald i [indslaget og de] gik begge to til [Margrethe] ja.

A: [Hmmm, og det var kun hende].

T: [Margrethe].

A: Det er måske ikke et tilfælde, at hun har fået så mange stemmer til valget for hun kan få kommunikerer klart.

Kathrine: Nej. Men I var også overordnet set enige om, at det var hende der var denne her debats vinder ikke, eller klarede sig bedst. Var de okay til at svare på hinandens spørgsmål? I kommenterede før på, at Lene Espersen og Pia Kjærsgaard ikke rigtigt fik svaret på Clements spørgsmål med den her konkrete sag med en ph.d. og kan han så komme ind, hvis han har en kæreste og han kommer fra Indien. Men var de andre gode til at svare på hinandens spørgsmål?

M: Nej, synes jeg.

Kathrine: Nej. Snakkede de udenom eller svarede de bare ikke eller hvad var hvad skete der?

M: Nå, men det var også det jeg sagde tidligere der, jeg synes de, ja specielt Lene Espersen, snakkede meget udenom og egentlig ikke forholdt sig til det der blev spurgt om. Også fordi at

de måske ikke var klar over helt hvad de...det var ikke helt på plads det der pointsystem, men det virkede lidt uforberedt fra hendes side synes jeg.

P: Hun gik også mest op i om de andre nu havde tænkt sig at støtte en ny regering, hvis nu de også får lavet et pointsystem.

Kathrine: Ja. Men var det en relevant pointe for jer at få belyst, hvis I skulle sætte jeres stemme på den ene fløj, ville det så ikke være rart for jer at vide om det var tilfældet.

P: Nej, for det gør de jo selvfølgelig. Det har jo ikke nogen...det er der jo ikke nogen nyhedsværdi i, det er bare for at skabe en historie ud af noget der ikke er en historie.

Kathrine: Så I havde ikke brug for at hun påpegede det, at det kunne være et problem?

P: Nej, jeg havde ikke.

M: Det heller ikke hvis man går ind for, at der ikke skal være noget pointsystem, så nytter det jo ikke noget bare at stemme på, ja Dansk Folkeparti eller sådan noget lignende, fordi at der måske er en chance for, at de to partier de også stemmer for pointsystemet.

Kathrine: Føler I jer generelt bedre oplyst om emnet efter at have set den her debat?

T: Hvad var emnet?

Baggrund: [Latter].

H: Ja.

Kathrine: Ja. Godt svar.

A: Ja. Det sad jeg også og tænkte under, jeg kom til at tænke().

H: Familiesammenføring.

A: Jamen, jeg, jamen jeg var inde og kigge tænke flere gang, fordi jeg ved godt det var fordi de sad og snakkede om pointsystem og alt muligt, men jeg blev [lige hvad søren]var det nu lige det handlede om, det skulle jeg faktisk lige tjekke flere gang, fordi jeg sad og kom til og jeg kom til at fokusere meget på tonen og hvorledes de talte til hinanden, i stedet for på det der rent faktisk sagde, og jeg synes også med hensyn til det der med hvorvidt de svarede på de spørgsmål de stillede til hinanden, at jeg synes, at hver gang der blev stillet et konkret spørgsmål, så gik...uanset om det så var på den ene side eller på den anden side, så gik de ind i bagefter i stedet for at havde fokuseret på deres sådan deres bagvedliggende motivation for hvorfor de havde den her holdning, eller det er bare fordi at du I gør forskel på folk eller nej det er fordi I ikke er interesseret i sådan og sådan, hvor de gik ind og så på hvad deres hensigter, hvad deres følelser og sådan noget var bagved i stedet for at svare sådan konkret på det spørgsmål der blev stillet. Og det synes jeg faktisk var lidt irriterende, fordi der var det sådan mudderkastning på et andet niveau med intern dislike mellem de forskellige blokke.

T: [Kærlighed og (uklar tale)].

H: [Nå, ja (uklar tale)].

Kathrine: Ja. Så du synes, at de begyndte at spå lidt i hinandens intentioner?

A: Jamen, ikke så meget intentioner, men hele den der med sådan rent grundlæggende med at venstrefløjen synes, at Konservativ og Dansk Folkeparti uha, de vil ikke gøre det her, fordi de mener det er en masse farlige indvandrere eller et der kommer ind og den anden vej fra venstrefløjen er, eller jeg ved ikke hvad de tænker, egentlig er uansvarlige eller et eller andet, altså jeg synes de sådan er fokuseret på de negative motivationer eller fordomme som de hver især havde over for hinanden og så læsse det ind i stedet for hvorfor det er at man vil indføre det her pointsystem, eller hvorfor det var at man fokuserede på kærlighed og sådan noget. Altså, jeg synes det blev...ja, jeg blev ikke mere oplyst af det i hvert fald.

H: Jeg tror, eller også så er det noget jeg bilder mig ind, Margrethe Vestager var lige ved at sige hvad jeg synes det hele det drejer sig om, men hun blev afbrudt.

Kathrine: Hvad tror du hun var ved at sige?

H: Jamen, det hele drejer sig om muslimer.

A: For Pia Kjærsgaards vedkommende sikkert.

H: Altså, jamen det gør det da også for alle andre. Altså thailændere, franskmænd, og nord folk fra Sverige taler jo heller ikke dansk, når de kommer her. Altså det er da...nu arbejder jeg inden for...lige for øjeblikket arbejder jeg inden for sundhedssektoren, ikke? Hospitaler, ikke. Dét hele diskussionen drejer sig om muslimer og kun det og religion. [Som jeg ser()].

M: [Jeg mener også, jeg læste], at japanerne de ikke kunne komme ind ligesom().

H: Jamen, du er jo nødt til at gøre noget for det kan jo ikke nytte noget du siger, vi vil ikke have muslimer ind, vi bryder os ikke om deres religion og deres drengebørn opfører sig ikke ordentligt. Altså, det kan man jo ikke sige vel.

M: Nej, nej, det er enig.

H: Og så begynder man jo at have alle mulige andre ikke. Der arbejder temmelig mange svenske sygeplejersker på hospitaler her som ikke kan forstå hvad vi siger. Det er åbenbart ikke et problem.

M: Nej, men jeg altså().

H: Men det skulle bare lige være en muslimsk sygeplejerske man ikke kan forstå hvad siger. Og hun, liiiige, jeg synes().

Kathrine: Jamen, Margrethe Vestager siger på et tidspunkt, at det handler om thailændere. At i familiesammenføringsdebatten, så påpeger hun, at det handler ikke om parallelsamfund, fordi det er ikke familiesammenføring, det er ikke relevant i de her udsatte boligområder eller ghettoer, som Pia Kjærsgaard siger, men hun siger det handler om thailændere.

H: Men det var vel lige sagen nu her der var thai()...var det ikke emnet her der var om thailændere der skulle familiesammenføres?

Bilag 13

Kathrine: Nej, det var bare familiesammenføring generelt. På et tidspunkt har han et eksempel med en inder tror jeg det er.

H: Ja.

B: Jamen, det interessante er jo at der henviser...Margrethe Vestager viser, at hun faktisk har læst noget statistik. Fordi hun har set, hvad er den største gruppe som er sådan blevet familiesammenført, eller hun påstår hun har set det, ved vi jo, jeg har ikke læst det.

H: Så er der faktisk i morgen, ikke?

B: Ja, ja, men det synes jeg også er interessant, der er ikke nogen andre der kommer med en eller anden [henvisning til fakta eller] statistik eller oplysninger andre steder fra.

H: [Ej, hun er meget saglig].

Kathrine: Savnede I det? Savnede I noget mere konkret, målbart i stedet for det blev lidt mere abstrakt måske?

H: Ja.

P: De var jo også så ukonkrete, at de ikke engang kan svare på om vedkommende kan blive familiesammenført, det blev altså sådan lidt shhhshshshsh-agtigt.

A: Ja, når de kommer med et konkret eksempel så siger Lene Espersen, jeg kan ikke stå her og være sagsbehandler. Nå, men det er jo ligesom pointsystemet det handler om, det er det I har lagt frem og for at man kan forstå det bliver man nødt til at have et konkret eksempel man kan forholde sig til. Det synes jeg også var vildt åndssvagt. Men det er faktisk sjovt du siger, at du gerne vil have mere fakta for jeg synes tit at hvis man sådan snakker om det så er folk generelt træt af at der er for mange fakta, det handler det hele om tal og der er ikke nok værdier eller sådan noget. Jeg synes, men det er rigtigt()

B: Jeg ved ikke om jeg ville have, jo jeg ville måske nok godt have noget mere, men jeg synes bare at jeg lagde mærke til, at det var det eneste sted hvor jeg hørte bare en lille bitte henvisning til generelle fakta.

H: Det var det også.

A: Ja.

T: Nå, men nu bare lidt i forhold til at måske lige at vide, jamen dengang at der var flest der kom ind, altså snakker vi...jeg ved ikke om det er 2000 om året eller 20.000 eller hvad vi snakkede om og måske noget hvor hvilke lande kommer de fleste fra eller et eller andet eller().

A: Hmmm, noget fakta.

T: Sådan så man netop ikke ryger ud, at det måske kun er muslimer, eller det faktisk er meget, meget bredt eller noget andet ikke. Det kunne man godt lige have fået belyst lidt.

B: Jeg lagde mærke til en ting omkring det visuelle, fordi på et tidspunkt hvor Margrethe Vestager skulle komme med en passioneret udmelding, så synes jeg, at det så ud som om at Clement Kjers...Ker...hvad hedder han? Kjersgaard, han har jo en meget stærk udstråling. Han gjorde sådan hed [peger] pegede på Margrethe Vestager og for mig gav det et indtryk af, at han på en eller anden måde virkelig hjalp hende til, at nu var det dér fokus var, at nu fik hun lov, altså det var sådan ligesom han sagde...det var næsten ligesom i det Sixtinske Kapel, der hvor han stikker fingeren ud ikke? Altså, jeg synes det var meget interessant at se hvordan han bidrog til at().

A: Dynamikken.

B: At han fik det fokus der.

Kathrine: Ja. Synes du han forskelsbehandlede?

B: Jeg kom i hvert fald til at tænke lidt på at det synes jeg han gjorde det.

Kathrine: Nu er det jo også et udvalgt klip og det er jo en time lang debat, men ja interessant. Men I får().

T: Vestager hun er ret god til retorikken tænkte jeg på. Altså igen også, at hun komme med det der billedsprog på et tidspunkt hvor hun siger Ida Davidsens smørrebrødsseddel ikke og sammenligner den med...altså, den synes jeg den var meget.

Kathrine: Kunne I godt lide den metafor eller billede?

T: Ja, det sådan giver et eller andet billede af at der er nok en eller anden lang liste med man skal igennem rigtig mange ting hvis man overhovedet skal inden for i Danmark ikke fordi (uklar tale) rigtig meget smørrebrød.

A: Og der er meget på hvert stykke smørrebrød. [Latter].

T: Rigtig meget.

Kathrine: Så det fungerede godt for jer?

T: Ja, det synes jeg. Og så var der også det der altså, som vi var lidt inde på før, at jamen at hun egentlig vendte nogle af tingene mod dem altså deres tidligere argumenter, der var den der med SOSU-hjælpere eller assistenten ikke, men hun brugte også på et tidspunkt det her med vil I være smagsdommere ikke? Og da den tidligere regering tiltrådte der afskaffede de jo råd og nævn og alt muligt andet, rigtig mange ting blev nedlagt, fordi at det var smagsdommere. [Og der er jo sådan nogle] som mig der kan huske, at det var pisseirriterende ikke, at der sidder man hvert fald og tænker, okay nu får I den lige i sylten igen.

A: Hmmm. De ville lave det om. Ja.

T: Det der grimme ord.

Kathrine: Ja. Men jeg tror at nu skal vi afrunde lige præcis den her del og se det tredje og sidste uddrag.

Her afspilles det tredje og sidste debatuddrag "Duellen" med Helle Thorning og Lars Løkke (varighed 11:13 min.). Igen bliver der inden uddraget ridset op, hvem der er med i uddraget, hvad det handler om og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Se evt. transskriberingen af debatuddrag 3 i bilag 10. Igen bliver deltagerne bedt om at notere hvad de finder relevant på de vedlagte ark.

Kathrine: Så. Det var så det tredje og sidste klip. Var der noget særligt I lagde mærke til i den her debat?

T: Ordet skattelettelser.

Kathrine: Skattelettelser, ja.

M: Jeg synes egentlig det var meget disciplineret og at de var gode til at lade hinanden snakke færdigt, det gik så lidt over gevind til sidst hvor de afbrød hinanden hele tiden, men sådan det meste af eller klippet igennem der synes jeg faktisk de var meget gode, selvom man kunne se at de virkelig havde lyst til at svare igen, og faktisk også begyndte, men så lukkede i igen, det synes jeg var godt.

P: Jeg synes, det var rigtig godt, at de hele tiden altså brugte deres ideologi og politiske holdninger og holdt det op med faktuelle ting og samtidig, selvom de snakkede om deres egen politik, lige fik pointeret hvad var det så der var anderledes i forhold til modstanderens politik, og hvad de har lavet og hvad de mente, og det synes jeg sådan set de begge to var gode til at gøre. Så det blev sådan på en saglig og sober måde.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

M: Jeg synes egentlig mest, at det var sådan at det var holdning mod holdning, og det var sådan lidt frem og tilbage uden at man egentlig kom nogle vegne. Så det var ikke fordi jeg, altså efter første sådan frem og tilbage der kunne de have stoppet for min skyld, jeg synes ikke jeg fik noget ekstra noget ud af det ved at de svarede frem og tilbage fire-fem gange.

P: Det er måske rigtig nok.

A: Ja, man kunne godt mærke at det var, var det ikke den der var før valget, eller to dage før eller sådan noget? Den var i hvert fald en af de sidste. Man kunne godt mærke, at nu havde de havde haft lang tid til at sige de samme ting igen og igen, og der kom ikke noget nyt frem, og jeg synes også, at det bare var det samme der blev nævnt igen og igen. Og så lagde jeg også meget mærke til det der Lars han hele tiden nævner med vi har rigtige penge, ikke 12 minutters penge, det nævner han flere gange for ligesom og gå ind og, nå nu har jeg glemt det ord jeg ville sige, men altså ødelægge det her 12 minutters set-up som den røde blok havde kørt. Med at vi har rigtige penge, vi har ikke 12 minutter igen for ligesom at gå ind og().

H: Jeg synes det var en rodet diskussion uden fokus. Men det var nemlig det, han nævnte lige pludselig 11.000. Jeg ved ikke om det er fordi jeg er økonom, men der vågnede jeg sådan lidt op, ikke? Og det er jo noget man kan efterprøve. Og det er jo det jeg godt kan lide. At man en

gang imellem kan måske tage en papiravis, eller også søge på nettet og lignende ikke og prøve og finde lidt ud af hvis der er en bestemt ting der interesserer en ikke, og så er det rart at have fået lidt facts.

Kathrine: Ja. Er der nogle andre som lagde mærke til Lars Løkkes brug af fakta i debatten?

M: Jeg synes, den første lige frem og tilbage der var han klart bedre end Helle Thorning til at komme med konkrete eksempler i stedet for at sige det der med 12 minutter, men altså han sagde hvor han ville gå ind og lave skæringer eller hvad det var han ville. Det var han bedre til.

T: Han brugte også et andet tal, 22.050 kroner, jeg tror det var om året eller sådan noget, det ved jeg ikke, det fik han ikke lige sagt, men ellers så han holdt i hvert fald meget den der, det er sådan noget folk kan forholde sig til. Jeg ved ikke om de der 11.000 det er bompenge eller et hvad det egentlig [(uklar tale) det synes jeg ikke rigtig fremgik].

H: [Nej, det ved jeg heller ikke, det kunne man efterprøve, ikke?].

T: Men der var sådan nogle konkrete ting.

Kathrine: Og det var godt?

T: Jeg ved ikke om det er godt, men det var da konkret i hvert fald.

H: Jamen, de tør jo ikke sige tal.

Kathrine: Nej.

H: Nej.

Kathrine: Er det et problem?

H: Jamen, det synes jeg da. Kunne de så ikke lige sætte det op, sådan indtægter, udgifter hvad er det med en streg, han har snakket meget om to streger ikke. Så kunne andre almindelig mennesker jo også få efterprøvet og netop se hvad er rigtigt og hvad er forkert, men det tør de da ikke.

B: Ja, hmmm.

H: Har jeg ikke ret? [Bliver konfronteret med det].

B: Jeg tænkte sådan lidt, at hvis [man kiggede] lidt på, jeg ved ikke rigtig hvad jeg skal kalde det, tonen i ordene eller valget af ord, retorikken, den retoriske strategi de havde valgt begge to. Der synes jeg det var rigtig rigtig spændende, det synes jeg i hvert sådan jeg kunne høre lidt, da jeg kom i tanke om det. Helle er meget meget meget stærk i at hun siger plusord hele tiden, selvom hun taler om noget negativt, så siger hun plusord. Hun taler om visioner og loyalitet og styrker og wuw, altså der var næsten sådan noget Obama-agtigt over det synes jeg. Hun er meget stærk retorisk der.

T: Investering i mennesker siger hun også på et tidspunkt. Hmmm.

B: Ja. Og selvom hun siger I har ikke gjort det, så ender hun altid sin sætninger med investeringer i mennesker eller i blur...kommer det her plus, så man får det her plusaftryk, hver gang hun har sagt et eller andet. Hvor Lars Løkke valgte den her, hvad skal man sige, defensive strategi og sagde jamen, vi har da også, og det er ikke så galt, og det er...det her er alligevel også meget godt og...men jeg synes, at det for mig at se endte det lidt mere i at man fik et minusaftryk, hvis man kan sige det sådan. Vi har da også prøvet lidt og det er da heller ikke så slemt og...så det synes jeg var rigtig interessant. Men så skete der jo den berømte seddel, det er jo fantastisk det var klippet med sedlen. Fordi der kan man jo se at Lars Løkke han er lidt mere både mere råget og speget end man lige umiddelbart kan se, og man kan se hvordan det chokerer Helle det der. Han går fuldstændig, han bryder hele matrixen for sådan en debat ikke. Han går over til hende. Giver hende den her seddel og den blev jo et kæmpe debateme i alle mulige showprogrammer bagefter, sedlen der. Som hun jo selvfølgelig klogt nok ikke tog og ikke kiggede på, men som de jo så sad og viftede med i morgen tv næste dag og sagde der er vi har noget Helle har glemt her. Det var jo simpelthen en som, jeg ved ikke hvad man skulle have gjort for at komme på plussiden ud af den der seddel, og jeg kan godt forstå hun valgte at gøre det. Men jeg synes det er meget meget interessant at se hvad der sker når man bryder matrixen. Det kunne også have været enormt negativt, det ved vi ikke.

Kathrine: Så du synes det var positivt, at han tog den her seddel frem og sagde du har sagt de her ting, jeg har fakta der modbeviser det du har sagt, værsgo.

B: Jeg ved ikke om det var positivt, men det var i hvert fald et rigtig rigtig interessant og jeg tror det endte med i hans situation at være positivt. For jeg synes han var klart i defensiven.

Kathrine: Ja. Er I andre enige i at den gule seddel().

T: Jamen, jeg tænkte også sådan. Det var lidt ligesom billedsproget vi havde før med den der lange seddel, ikke? Altså nu var det lidt som om nu afleverede han en lang seddel om ting du ikke kan svare på, her der er den gule liste, ikke? Det var den fornemmelse jeg fik af den.

B: Ja.

Kathrine: Skulle Helle Thorning have svaret på nogle af anklagerne fra listen?

H: Så havde hun jo vist at hun kunne tale uden at være forberedt ikke. Af spindoktorer og lignende.

A: Nå, men jeg synes faktisk det var rigtig klogt at hun ikke tog sedlen og ikke svarede på det, fordi så ville hun jo have gået ind og anerkendt, at der var de her problemer og så skulle hun lige pludselig til at forholde sig nogle af de der konkrete ting, og så ville det have været en fuldstændig anden diskussion. Så var hun ligesom blevet sådan angrebet. Så jeg tror det var rigtig klogt, at hun slet ikke ville forholde sig til den der seddel og så, og det stjal jo også hele agendaen i dagspressen dagen efter, de fokuserede jo overhovedet ikke på hvad der havde været snakket om på den her debat, kun den her skide gule seddel. Det var jo det det handlede om i næsten dagevis efter.

Kathrine: Men hvad hvis().

T: Måske skulle hun lige have vendt den om og bare sagt sådan noget pjat altså, fundet et eller andet.

B: Ja, ja.

Kathrine: Ja, men hvis hun havde gjort det, så havde hun jo også fuldstændig affejet nogle modargumenter fra Løkkes side, som I måske ville have været mere informeret, hvis I havde hørt de reelle svar på, for hans anklage var jo at hun havde kommet med nogle påstande som der ikke var sande i bund og grund.

T: Jo, men jeg tænkte bare altså nu ved jeg ikke, jeg tror ikke, men alligevel godt have gjort et eller andet modspil.

Kathrine: I sad ikke bagefter og tænkte, ej jeg kunne egentlig godt have tænkt mig et svar, hvad er det hun har sagt der ikke passer?

H: Jo da.

A: Det var ikke et jeg fik af sedlen, men det er en ting jeg synes, der er sådan som er et eksempel på den her debat, og som har været eksempel på hele debatten, det er at jeg synes der bliver nævnt utrolig mange tal og fakta fra hver side i hvilken som helst debat, uanset om det er hvor der er mange partiledere. Her var der jo kun to, så det er jo klart at tonen, at de måske overholder deres taletid lidt bedre. Men alle de her fakta, som der bliver nævnt fra hver side og anklager om, at den ene har gjort det og der har været nedskæringer, nej, nej, vi har givet x flere penge og I har gjort sådan, og nej det har vi ikke. Jeg synes, at jeg mangler en...altså et faktatjek. Og det ved jeg godt, det har der været forsøg på, altså det der detektorprogram som der er på P1 er rigtig godt, men det er bare ikke nok. For det er det jeg synes, der er et af de største problemer ligesom i hele debatten, det er at det kan være rigtig, rigtig svært at sidde som borger og finde hoved og hale i hvem taler sandt. Og det hænger tilbage til det du [peger på H.] siger, at man har virkelig behov for at få vide, hvad er fakta, hvad er de rigtige tal og så kan vi forholde os til dem. Og det kan du jo ikke få medmindre du aktivt går ind og siger, nå men så vil jeg have de, og så vil jeg have det og det kræver altså ret meget af den enkelte dansker og gå ind og hive alle mulige fakta og undersøgelser og så videre ud, og det er jo det der er politikernes ansvar, at de skal formidle det til os. Jeg synes tit, at jeg kan føle mig ført bag lyset, fordi hvem har ret? Det synes jeg kan være meget svært nogle gange.

M: Det burde måske være ordstyrernes eller journalisternes formål, så at stille spørgsmål og så have en eller anden storskærm, hvor de så kunne vise altså generelle fakta.

A: Ja. Det er jo svært at faktatjekke undervejs, men jeg synes bare virkelig tit, [at der kommer så mange anklager] hele tiden.

M: [Nå nej, men altså forberedt]. Hvis det er forberedt, altså de har jo forberedt spørgsmål hjemmefra ikke, og så kunne de komme op med sådan nogle hvad er jeres holdninger. Ja præcis.

A: Fakta. Ja.

H: [Det tror jeg ikke politikerne går med til].

M: [Det bruger de rigtig meget i USA].

P: [Problemet er vel også ofte at de bruger forskellige kilder. Altså så derfor] så er det jo ikke fordi det ene er forkert i forhold til det andet oftest, men fordi man har oplysninger forskellige steder fra.

Kathrine: Synes I, at der var en der klarede sig bedre end den anden?

P: Jeg synes Helle klarede sig bedst.

Kathrine: Ja. Hvorfor?

P: Jeg ved det ikke. Jeg...det var bare, altså det ved jeg ikke, nogle gange synes jeg, at Lars han blev lidt for far-agtig. Nu skal jeg fortælle dig hvordan verden hænger sammen min ven.

Kathrine: Lidt for belærende?

P: Ja, men...og det var hun jo sådan set også, så jeg ved...altså hun var jo også belærende over for ham, så det var ikke fordi hun var bedre på det punkt, men altså...det jeg ved ikke. For mig så var det bare klarere hendes budskab.

Kathrine: Er I andre enige?

B: Ja, lige indtil det med sedlen.

P: Ja.

Baggrund: [Latter].

B: Fordi jeg synes man kan se, at det ryster hende sådan. En ting som jeg synes var godt ved udsendelsen det var klipningen var super god, det at man kunne se begges profiler, man kunne se reaktionen, man kunne se mimikken, det synes jeg var rigtig interessant og sagde rigtig meget, synes jeg. Men synes også det var lidt sjovt, at ordstyreren her, fordi hun var jo nærmest non-existent i forhold til Clement.

A: Sådan en kontormus bagved, der bare stod.

B: Ja. Hun stod der og skiftede lidt fra det ene til det andet ben og kom vist...sagde vist et eller andet på et eller andet tidspunkt ikke, men var().

M: Jeg synes, da der var brug for hende, der kom hun ind og fik debatten tilbage på sporet, der hvor hun siger, at du stillede ham egentlig et spørgsmål og ellers så synes jeg ikke, der var nogen grund til at hun skulle træde ind på noget tidspunkt for de klarede det jo egentlig meget godt selv, det meste af vejen.

B: Jamen, det har hun jo nok også tænkt, og det er måske også rigtigt ikke, men så kan man sige, hvis hun skal varetage seernes interesser, så lader hun måske dem løbe lidt rigeligt med det hele.

H: Ja.

Kathrine: Og hvad er seernes interesse i?

B: Jamen, det kunne jo netop være at stille nogle spørgsmål til nogle [fakta og nogle] påstande og().

H: [Få svar på (uklar tale)].

A: Nå, jeg synes faktisk, at tv-formatet, jeg har skrevet selve formatet er irriterende. Noget af det kan jeg godt lide. Jeg kunne godt lide, at...jeg synes, det var irriterende helt i starten hvor der var de der to kasser hvor man sådan skulle se dem over for hinanden, det er sådan meget dew dew, den gode og den onde eller [meget karikeret].

H: Ligesom en boksekamp.

A: Men det var fint, at når den ene talte, så blev der filmet over på den andens reaktion og tilbage, for det synes jeg faktisk er interessant, at man filmer hvordan den anden reagerer, når der bliver talt. Men det jeg synes, det var irriterende de var når de tog det der zoom ud hvor man så dem over for hinanden, fordi der har simpelthen været fokusering på deres statur, altså lille runde, tykke Lars og høje, ranke, store Helle, og jeg synes efterhånden det er ved at være sådan lidt ondsksfuldt, at der hele tiden skal fokuseres på dem udefra så man kan se lille Lars stå der og så høje, store Helle, fordi det hvorfor, altså. Hvorfor kan vi, det plejer at være sådan at man filmer herfra og op. Og jeg ved ikke om det er noget man har valgt og jeg synes man gør det mere og mere sådan at man kan fokuserer på uhh de er usikre hvis de står og fumler med hænderne under eller står de uroligt eller og jeg synes faktisk det er mere fair over for politikerne at man filmer herfra og op for det gjorde man meget tidligere, fordi så fokuserer man på det der bliver sagt og ikke så meget om vedkommende er nevøs, det kan da godt være, men vil ikke være det med 1000 kameraer rundt om sig. Det behøver ikke at betyde at man har noget at skjule, men at man måske bare ikke befinder sig helt vildt godt bag på rampelyset eller på skærmen.

Kathrine: Så du var ikke så tilfreds med set-uppet lige præcis i den her debat? Var I andre særligt begejstret eller særligt negativt begejstret over det her set-up?

T: Jeg synes det var en god afveksling altså med der var forskellige vinkler og lidt fra afstand og lidt tæt på, og det gjorde de meget godt, den der variation. Altså den synes jeg ligesom den er nok nødvendig, tror jeg, også hvis man skal holde interessen i så lang tid, når der kun er to på i forhold til de to andre vi har set, der var jo ligesom lidt flere muligheder for at få lidt variation ud af.

Kathrine: I de andre klip var der også flere der debatterede, her var der kun to. Fungerer det bedre når der er færre politikere?

Bilag 13

P: Det ved jeg ikke om det altid gør, men jeg synes...her synes jeg, det var rart, at der ikke var, fordi de ikke havde samme behov for at afbryde hinanden hele tiden, udover i slutningen af debatten.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

M: Men man kommer jo ikke ligeså meget rundt, altså man får det jo kun fra to partier altså.

P: Ja.

B: [Nikker].

A: [Nikker].

Kathrine: Var tonen generel god mellem de to parter?

T: Jeg synes, den var rimelig. Altså også fordi man så rigtig meget mimikken, det der med som du [peger på A.] nævnte, ikke? At de filmer den anden imens, der var de sådan, det har de sikkert trænet rigtig meget, sådan det der med alligevel at stå og smile lidt (uklar tale). [Latter].

A: Holde blodtrykket ned. [Latter].

H: Ja. Det er så uærligt det så. [Latter].

T: Det værste hvor den egentlig kammer over den anden, der er der når de nu skal du ikke afbryde igen og sådan noget, der var det lige før det blev lidt barnligt ikke, men jeg tror også så har de igen øvet sig på, at det må de ikke sige det der altså.

H: Ja. Tredjeklasse.

Kathrine: Så virkede det for indøvet eller virkede det bare professionelt?

H: Ja. Indøvet.

P: Professionelt.

M: Jeg synes professionelt.

T: Argh, det kammede lidt over indimellem. Mest professionelt, og så kammede det lidt over synes jeg.

H: Lars Løkke har fået at vide, at han skal smile lidt mere, han gør det på de forkerte tidspunkter [Latter].

A: Ja, ja, det er sådan et afvæbnet smil, [det synes jeg. Det virker ikke som et rigtig smil, det virker som et skjold.]

T: [Han har så grimme tænder [latter]].

H: [(Uklar tale) digitalt tv, så han skal gå til tandlæge] [Latter]].

Kathrine: Var de gode til at afholde sig fra personlige angreb mod hinanden?

H: Ja, ja.

M: Det meste af tiden.

H: Ej, men der var vel egentlig ikke sådan noget var der?

Kathrine: Næ, I har i hvert fald ikke kommenteret på det i [den her,] i forhold til de andre.

P: [Altså det mest]...næh, det var mere synes jeg i forhold til hinandens politiske indhold der var de rigtig gode til, at...men jeg synes, at det kom mere til at handle om det politiske end det personlige. Og det var det jeg godt kunne lide ved denne her debat i forhold til de andre.

H: Ja.

Kathrine: Og I slap for personlige stikpiller, det nævnte du [peger på T] ved en af de andre, at det var der meget af. Synes du, at den var fri for det her?

T: Ja.

Kathrine: Var det positiv? Føler I jer mere informeret efter den her debat, i forhold til de andre?

H: Nej. [Latter].

M: På den måde ja, men at det bare var det samme de sagde frem og tilbage det.

Kathrine: Så I er ikke mere afklaret efter denne her end I har været ved de tre andre?

H: [Ryster på hovedet]. Nej.

A: Jamen, jeg tror også det betyder meget, for det spurgte du også om sidste gang, hvorvidt man er afklaret eller ej, fordi at det kan man jo kun sige, hvis man ikke var afklaret før, fordi det sådan nogle debatter, når jeg ser sådan nogle, jeg bliver ikke afklaret fordi jeg ved godt, jeg er sådan rimelig afklaret om hvad jeg ved i forvejen, så jeg bliver sådan set bare bekræftet i de holdninger jeg har i forvejen. Og det tror jeg()

Kathrine: Så bliver du vel også mere afklaret?

A: Nej, for jeg var jo ikke uafklaret før.

Kathrine: Nej.

B: Jeg bliver også lidt overrasket over, at du spørger om det, fordi sådan som jeg hørte det du sagde til indledningen, det var at vi skulle måske ikke ligge mærke til politikken i det, men

ligge lidt mærke til mekanikken og til fremstillingsmåden, så jeg har i hvert fald ikke selv haft det fokus på når jeg har set det her.

P: Jeg tror heller ikke()

B: Ja, jeg tænker også jamen, jeg synes også jeg var rimelig afklaret før jeg kom.

P: Jeg tror også det er svært, når det er nogle emner som altså som man godt har hørt om tidligere og man har altså vi har hørt om alt det der kommer frem nu. Hvis det var noget nyt, så kunne det være man blev mere afklaret ved at høre det, og hvem man mente i forhold til det der blev sagt. Men når det er noget som man har hørt, måske ikke lige i den pågældende debat, men man har hørt om det politiske emne så tror jeg ikke man nu bliver mere afklaret.

Kathrine: Nej. Jeg tror også mit spørgsmål gik mere på om lige præcis denne her debat, med de argumenter, i denne her format hjalp jer til at se emnet fra en ny vinkel eller følte jer mere oplyste om emnet og dermed mere afklaret.

B: Okay, hmm.

A: Nååå.

P: Ja. Okay.

H: Ja, det gjorde den ikke for mit vedkommende.

Kathrine: Nej. Er I andre enige?

M: Altså, jeg vil give A. ret i, at man har jo nok sine holdninger før man ser debatten og der skal jo alligevel rimelig meget til før man så går fra det andet.

Kathrine: Før de ændres. Ja.

T: Jeg ved ikke om jeg blev mere afklaret, men jeg synes hvert fald der var en eller anden ting der blev slået ret godt fast, det var det her med at altså, som Helle var meget god til at slå på, nogle af de der sådan værdier, hvis vi vil have råd til kræftbehandlinger og nogle af de der sådan værdifulde ting, så kan vi ikke gå ind og få flere skattelettelser fordi så er der ikke råd til, altså den bed jeg i hvert fald mærke i, at den kom rimelig godt igennem.

Kathrine: Så der var alligevel nogle argumenter, som sad fast med jer bagefter?

T: Den her har jeg i hvert fald bemærket.

Kathrine: Ja. Har I andre det også sådan?

A: Jeg synes, det var sådan et summary of the election campaign [latter]. Altså jeg synes bare det var sådan en opsummering af [hvad vi har sagt de sidste] faktisk ikke de sidste tre måneder, men det sidste år eller sådan noget. Det var meget sådan tydeligt synes jeg, at når det her det er den sidste dag før valget, og vi har de og de her punkter og mærkesager, som vi lige skal have fremført og så kørte de dem. Og det var meget sådan indstuderet, fordi jeg tror de var rimelig klar over, når men hun har tænkt sig at sige det, og så siger jeg det og det var

som om det gik sådan en symbiose, det fungerede rigtig fint. Men der kom ikke noget nyt frem for vi havde bare hørt det samme i de sidste tre uger i den grad.

H: [Latter]. [Det var det da også].

T: Det var fire dage før valget.

A: Var det virkelig fire dage før valget?

T: Det sagde de på et tidspunkt.

M: Ja.

T: Fire dage før valget.

Kathrine: Ja, det var den 11. september, så det var lidt før valget.

A: Nå, ja, men jeg synes det var meget().

T: Men derfor må du godt alligevel().

A: Så havde man også hørt det i to uger.

H: Hørt det et helt år.

A: Ja, præcis.

Kathrine: Men nu er klokken faktisk syv, så jeg vil ikke tage, eller vi vil ikke tage mere af jeres tid, men sige tak fordi I gad bruge jeres tid på at komme hele vejen ud til Amager og endda til tiden, og møde op og deltage aktivt, det er vi rigtig rigtig glade for, det betyder meget for os.

Bilag 14

Transskribering af fokusgruppe 3

Søndag d. 30. oktober 2011 kl. 10.00-12.00

Deltagere: Henriette, Jon, Lea, Theis og Ann

Inden interviewdelen af fokusgruppeundersøgelsen starter bliver deltagerne tilbudt kaffe, te, kage eller frugt. De får at vide, at de vil blive filmet undervejs, men at alt hvad de siger naturligvis er fortroligt og informationer udelukkende vil blive brugt til specialet. Endvidere får de en kort opsummering af formålet med undersøgelsen og nogle generelle guidelines til hvordan de bare skal snakke, men at de gerne må undgå at snakke i munden på hinanden, så vidt muligt, samt at de ikke behøver henvende sig direkte til Kathrine, som er moderator på interviewet. Kathrine instruerer deltagerne i brugen af de vedlagte ark, hvorpå de bedes notere hvad de oplever som godt eller mindre godt, mens de ser debatuddragene. Dertil får de praktiske informationer om Susannes rolle som observatør, pause og mikrofonens følsomhed.

Vi har valgt ikke at transskribere introduktionen inden selve interviewet starter.

Kathrine: Jeg vil starte som sagt med nogle lidt sådan generelle spørgsmål om jeres holdning til den politiske debat, og jeg kunne godt tænke mig at vide hvad I synes beskriver den politiske debat i Danmark?

L: Jeg synes, det er virkelig, virkelig svært at finde ud af, eller har i hvert fald i lang tid været det, hvem der står for hvad. Og hvordan de forskellige partier egentlig adskiller sig. Men den seneste valgkamp, folketingsvalg der, det blev tydeligere synes jeg.

Kathrine: Okay. Hvad var det der gjorde tydeligere for dig, hvor de forskellige blokke().

L: Fordi de faktisk pludselig var uenige, ikke? Fordi der faktisk var, kom nogle forskelle frem.

Kathrine: Og synes du debatten har været præget af at der har været enighed eller?

L: De har jo alle sammen villet det samme langt hen af vejen og selvfølgelig er man også langt hen af vejen enige om hvad det egentlig er der er godt, og hvad der kan hjælpe samfundet og sådan nogle ting. Men de har bare ikke været så klare på hvordan det så var de ville gøre det, fordi det kunne så måske have været det der adskilte dem. Og det synes jeg egentlig ikke, lige pludselig var de ikke kun uenige om hvordan de ville gøre det, og i stand til at formulere det, men også uenige om hvad det egentlig var der skulle til for at få Danmark videre.

Kathrine: Så den ændring du har set under valgkampen har den hjulpet dig på nogen måde som dansker, borger?

L: Det, altså det gjorde det nemmere at tage stilling til hvilket parti jeg egentlig var mest enig i.

Kathrine: Ja. Er I andre enige? Umiddelbart ikke enige?

A: Øhh.

T: Umiddelbart ikke enig nej. Det bærer, jeg synes det bærer meget præg af, at man skal være bevidst uenig med de andre. Og det er, det er en skidt holdning synes jeg. Alle vil gerne det samme tror jeg, men det er ligesom hvis nogen lægger et forslag så skal man på en eller anden måde være uenig med det og det synes jeg er en skidt tendens.

Kathrine: Ja. Har du nogle konkrete eksempler på nogle sager, hvor du kan huske, at de lod som om at de forskellige partier var uenige bare for uenighedens skyld?

T: Nej.

Kathrine: Nej. Har I andre samme opfattelse som T.? At det tit er at man vælger at være uenige bare for at være uenige?

H: Måske nogle gange. For debattens skyld. Tror jeg.

Kathrine: For debattens skyld. Perfekt. Har I nogle sådan karakteristika som der karakteriserer debatten? Er der en særlig måde I oplever den på?

A: Jeg synes, det er meget...altså alle partierne har meget med sådan at kigge tilbage på og fortælle hvad alle de andre har gjort dårligt, fremfor at være lidt fremsynet og fortælle hvad er det vi gerne vil, så bruger man enormt meget tid på at slå alle de andre oven i hovedet. Det synes jeg man bliver enormt træt af, altså jeg har mere brug for at vide hvad er det vi gerne vil fremover og hvordan vil vi gøre det.

Kathrine: Ja. Gør det at du ser færre debatter fordi du har den oplevelse af at det er det der sker når der så endelig er politiske debatter?

A: Ja. Det gør jeg falder fra. Altså jeg prøver i starten ligesom at være med og tænke nå, men nu kommer der nok noget nyt og sådan når man når lidt hen så synes jeg, jeg bliver træt af det bare, fordi jeg synes det kører på det samme.

Kathrine: Ja. Er I andre enige, at der er meget tendens til at kigge tilbage og ikke så meget frem?

L: Ja.

Kathrine: Så har jeg nogle spørgsmål sådan med formålet med debat. Har I en personlig holdning til hvad formålet med debat er? Politisk debat skulle jeg måske eksplicitere.

A: Jamen, det er vel netop at få gjort klart hvad er det man gerne vil og hvordan vil man nå dertil.

Kathrine: Og hvad skal vi danskere, når vi sidder hjemme i stuerne og ser en debat, hvad skal vi bruge debatten til?

A: Jamen til at finde ud af hvem vi gerne, hvem vi er enige med og hvem vi vil stemme på selvfølgelig.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

H: Ja, det er vi.

T: Ja.

L: Det er vel også at få sat altså, at få tydeliggjort nogle diskussioner. Nogen gange så kan der være en pointe i at være uenig bare for det at være uenig, fordi at man så, det er ligesom når man nogen har en tendens til at kunne finde på at lege djævlens advokat bare for at få skabe den der diskussion og egentlig få tænkt over hvad altså hvorfor er det er bedre end det andet.

Kathrine: Ja. Så du synes det er positivt at se begge sider af samme sag?

L: Ja.

Kathrine: Ja. Har du eller har I behov for dem, når I sidder og ser en debat, har I så brug for fordelene og ulemperne, så I ved hvad der er på begge sider?

L: Nogle gange så synes jeg det kan være svært altså lige og gennemskue hvilke konsekvenser det vil have, positiv og negativ, fordi det er sådan store ting der skal gøres og bliver forslået og diskuteret, så er det meget rart at få hevet ud, men det her det er de konsekvenser vi mener det får, positivt og negativt.

Kathrine: Ja. Er debat vigtig?

L: Ja, det mener jeg det er.

A. Ja, bestemt.

Kathrine: Er der nogen der er uenig?

Jens: Nææh.

Kathrine: Det er godt. [Latter]. Hvad er debat vigtig for? Eller hvorfor er debat vigtig?

J: For at sige at man gør det rigtige eller sådan i hvert fald det, sige til det publikum man har, at man har det bedste og man gerne vil gøre det bedste.

Kathrine: Så argumentere for at man er det rigtige parti at sætte krydset ud for?

J: Ja.

Kathrine: Er der andre grunde til at debat er vigtig?

L: Igen for at få tydeliggjort nogle diskussioner og nogle potentielle konsekvenser af det der bliver diskuteret.

Kathrine: For politikerne imellem eller for hele Danmark?

L: Altså også for at folk ved hvad de kan forvente at der kommer til at foregå. Debatterne når de bliver sat op i tv og sådan noget, er jo ikke for politikernes skyld, dem kan de tage bag

Bilag 14

scenerne. Dem der er i tv, det er jo for at borgerne kan komme til at forstå, jamen hvad kan vi egentlig forvente at der fremadrettet kommer til at ske med vores land.

Kathrine: Ja. Er I andre enige? I L.s perspektiv.

A: Hmmm.

T: Hmmm.

Kathrine: Ja. Ser I generelt mange politiske debatter?

T: Ja. Hmmm.

Kathrine: Hvad med jer andre?

L: Nej.

J: Nej.

Kathrine: Nej. Ikke rigtig? Hvad er grunden til at I ikke ser så mange?

L: Altså, der vil jeg give A. ret i at de har en tendens til at lave for meget mudderkastning og knap så meget saglig argumentation, og det bliver man træt af.

Kathrine: Ja. Har I andre en grund til at I ikke ser så mange debatter?

H: Jeg synes ikke rigtig jeg får så meget ud af det, altså så synes jeg egentlig at her når vi skal til at stemme og sådan noget så er det bedre bare selv at sætte sig ind i tingene, altså via nettet og sådan noget.

Kathrine: Så gå ind og læse partiernes programmer selv?

H: Gå ind og læse ja, for eksempel. Og hvis man ved hvem der stiller op i sin kreds så ligesom finde ud af hvad vedkommende står for, udover at de er medlem af et parti og sådan noget. Fordi jeg synes, at som A sagde, at det der med at de går meget tilbage, og sige sådan hvad de gjorde forkert i den tidligere regering, i stedet for at man lidt ligesom hellere vil have at vide hvad det er de sådan egentlig vil gøre ved fremtiden regeringen.

T: Ja.

Kathrine: Ja, Ja. Er der andre grund til at politiske debatter ikke er det I ser mest på fjernsynet, eller hører i radioen?

H: Det er også kedeligt.

J: Det er ikke så spændende.

H: Jeg synes ikke det er så, altså øj...jeg vil så sige at for eksempel i år med hende, hvad fanden hedder hun, Schmidt-tingen.

Kathrine: Johanne Schmidt-Nielsen?

H: Ja, hun var god til at brænde igennem. Så kan det godt være at sådan politisk man måske ikke er så enig med hende, men brænde igennem altså skærmen og sådan noget, det synes jeg hun var rigtig, det gjorde hun rigtig godt.

Kathrine: Så det gør en debat mere værd at se på, hvis der er personligheder som der er karismatiske?

A: Ja, absolut.

H: Ja. Ja. Hende og Margrethe Vestager var rigtige gode til personlighed at komme igennem tv'et, for ellers synes jeg der er mange af dem der sådan ligesom falder igennem når man ser altså de går ikke ligeså meget igennem.

Kathrine: Så I jeres perspektiv, klarede de sig bedre end nogle af de andre i valgkampen, på grund af deres personlige fremtoning?

A: Ja, helt klart.

H: Ja. Ja, Jeg tror også der er rigtig mange der har stemt på netop de to ud fra at personlighed, og måske ikke så meget hvad det er de står for. [Netop fordi man husker dem].

T: Hmmm.

Kathrine. Ja. [Så I havde ikke oplevelse af]. Fordi I husker dem, ja. Så I havde ikke oplevelse af at det var de to der kom med de bedste argumenter eller de bedste løsninger for Danmark? Det var mere deres personlige fremtræden, eller var det en kombination?

A: Ja, de virkede ærlige i deres måde og ligesom være på.

T: Omvendt tror jeg heller ikke de hele tiden er i forsvarsposition, som de andre er i debatten, de går hele tiden ind i en debat og en forsvarsposition på en eller anden måde, hvor de to, som du (H) der, og der er jeg meget enig med dig i, de kommer igennem og de har egentlig ikke noget at skal forsvare, endnu. Det kommer så senere. Men de har ikke noget at forsvare der, hvor alle de andre, de skal hele tiden være påpasselige og forsvare og hvad har de sagt og hvad har de gjort og sådan nogle ting. Så det tror jeg er en årsag til at de to brænder rigtig meget igennem i den her valgkamp i hvert fald.

L: Jeg tror også, altså troværdighed er vigtigt.

T: Ja.

L: Og for der er så få politikere der egentlig har noget troværdighed. Man tror ikke rigtig på at det de siger det er noget der kommer til at ske, så det gør det også mindre interessant at se, fordi hvorfor skal vi høre på alle deres guld og grønne skove når vi ved at i sidste ende er det ikke det vi får.

Kathrine: Nu har I sagt rigtig mange negative ting om debatten og hvordan den kører nu. Har I nogle forbedringsforslag? Er der nogle ting der kan blive gjort anderledes, så I vil være mere tilbøjelige til at se en politisk debat og gå derfra og føle jer bedre informeret?

T: Fjern Jens Oluf Jersil. [Latter].

Kathrine: Okay.

T: For han får sådan set kun det frem han selv vil høre og er ikke den gode journalist, men det er et andet emne.

Kathrine: Så der er journalister som der også er med til at ødelægge debatten?

T: Det synes jeg.

Kathrine: Hvis vi nu fokuserer mere på politikerne og deres rolle i det, er der så noget som de kan gøre bedre eller gøre anderledes?

L: Jeg vil sige, det gør ikke så meget de kigger tilbage, hvis de bruger det til at eksemplificere hvad de vil gøre fremadrettet, og på den måde også kan få deres...det de siger til at virke troværdigt...altså det her det er det, vi har gjort indtil nu, og fordi det har virket, så kommer vi til at gøre det her fremadrettet. Og så måske som du [T.] siger være mindre i forsvarsposition, i stedet for at skulle forsvare sig. Så altså gøre debatten mere saglig i stedet for, i stedet for så personorienteret, fordi debatten har en tendens til at gå meget på hvem har gjort noget dumt og hvem har gjort noget altså gjort noget forkert. Og hvad har ikke virket, i stedet for at fremhæve jamen hvem har gjort noget godt og hvad har virket og hvordan gør vi det endnu bedre. Og så gøre det mere sagligt.

Kathrine: Ja. Mangler du også en anerkendelse af at et modstanderparti rent faktisk har gjort noget godt eller at de har ret i nogle af de ting de siger?

L: Hmmm. Jeg vil sige på valgaftenen, der fik Lars Løkke Rasmussen stor respekt fra mig, det var ikke ham jeg stemte på, stor respekt fra mig, fordi at han sagde til sine tilhængere, lad vær med at buhhh af hende, af Helle Thorning som nu har vundet. Fordi at det er det danskerne har valgt, så også noget respekt for altså for borgerne i virkeligheden. Det synes jeg...det fik han stor respekt for fra mig.

Kathrine: Ja. Og danskernes valg. Ja.

Kathrine: Jeg har nogle udsagn jeg vil høre om I er enige i. Er I enige eller uenige at den politiske debat i Danmark generelt er konstruktiv?

T: Uenig.

A: Uenig.

L: Ja.

Kathrine: Er det overvejende uenighed?

H: Ja.

Kathrine: Ja. I må også gerne vælge hverken eller hvis I gerne vil det, det er ikke kun ja og nej. Hvorfor synes I ikke den er konstruktiv?

L: Det er igen det der med at den er personrettet. For mig.

A: Hmm.

Kathrine: Den er for personrettet. Ja. Og det er i generelt enige i, at det er nogen af de ting der gør()?

L: Og for tilbageskuet, hvad gjorde de andre forkert.

A: Ja. Den er mere pegende fingre af de andre.

Kathrine: Ja. Bidrager den politiske debat positivt til udviklingen af samfundet som den ser ud i dag?

A: Nej.

L: Ikke rigtig.

Kathrine: Nej. Hvorfor ikke?

A: Fordi man...

L: Fordi den ikke er konstruktiv.

A: Ja, lige præcis. Og det skaber bare en utilfredshed blandt folk, og ikke nogen interesse i at deltage i de diskussioner, der måtte være rundt omkring, fordi man igen ikke gider det der mudderkastning, og så bliver det bare sådan noget, brokke, brokkeri sådan rundt omkring i krogene. Men det er svært. Altså vores den yngste datter, for eksempel, kunne stemme første gang denne her gang, og hun ville overhovedet ikke høre tale om det. Det gider jeg bare slet ikke. Og det synes(), altså jeg blev sådan lidt indigneret, sådan jamen det skal du. Altså om du så går op og stemmer blankt, jeg er sådan set ligeglad, men det, altså det er ikke kun en ret, det er faktisk også en pligt du har. Og hun gjorde det ikke, og det synes jeg er en skam, og det tror jeg måske man kan give noget af al det her mudderkastning skylden for, fordi jeg tror at hvis man er sådan et ungt menneske som, arg så er det bare, det er lige meget, det er jo brok og brok, og det gider jeg ikke sætte mig ind i, og det interesserer mig ikke siger hun. Jamen, det bør da interessere dig. Altså der er nogle steder i verden, hvor de kæmper for at få lov til at være med til at bestemme. Altså og derfor bør du da gøre det, men der var bare slet ikke noget at gøre.

Kathrine: Der var ingen interesse? Har I det på samme måde, at jeres stemme er ikke så interessant at afgive for det gør ikke nogen forskel eller det har ikke nogen interesse for jer?

L: Jeg tror, det ville være godt, hvis man gav ejerskabet, styrelsen af landet, altså ligesom gav en fornemmelse af ejerskab tilbage til folk, i stedet for, altså jeg sidder ofte med følelsen af det

er dem der oppe på Christiansborg, der sidder og bestemmer det hele, og de er egentlig pænt ligeglade med hvad jeg synes. Fordi de kan, man kan altid manipulere meningsmålinger og så videre til at sige (uklar tale).

A: Altså, jeg vil sige både og til det der med at afgive stemmen, fordi at jeg har det lidt ligesom A., at på den ene side, så synes jeg det er en pligt, altså jeg skal gå op og stemme, netop fordi jeg også tænker, at der er et eller andet de ikke kan stemme og sådan noget. Men på den anden side så har man jo også det indtryk af at den betyder nok ikke så meget, men igen hvis alle tænker det og ikke, og går op og stemmer blankt, så har den jo slet ikke nogen betydning. Men jeg gør det, som jeg også sagde før, at jeg sætter mig ind i det via sådan hvem der stiller op i min kreds og sådan noget, jeg ser ikke så meget politisk debat.

Kathrine: Nej. Ja.

L: Jeg tænker lidt at det måske, hvis alle til et valg gik op og stemte blankt, så ville det også være et meget tydeligt signal at sende til politikerne op at der er et eller de gør helt galt.

Kathrine: Det er rigtigt. Ja.

L: Fordi så ville vi faktisk ikke have en regering. Det er lige før jeg godt kunne tænke mig at starte sådan noget op. For at prøve det.

A: Stem blankt. [Latter].

L: Jamen altså.

Kathrine: Det er meget interessant. Men jeg har et andet spørgsmål. Synes I, at den politiske debat fokuserer for meget på konflikter mellem de to blokke?

T: Hmmm.

A: Hmmm.

L: Hmm.

Kathrine: Og synes I også den fokuserer for meget på personsager, jeg ved at flere af jer har nævnt det før, noget med mudderkastning. Er det generelt for hele bordet, at I synes det gør sig gældende?

H: Ja, jeg synes det fokuserer meget på personsager, men det er ikke kun til debat, altså det er sådan generelt hele året synes jeg, at det præger meget.

Kathrine: Det præger debatten, at().

L: Fordi debatten kører jo hele tiden.

H: Ja, præcis. Det synes jeg præger den meget.

Kathrine: Ja. Ja. Synes I, at der er tilstrækkeligt fokus på vigtige politiske emner i de forskellige debatter?

T: I perioder ja.

Kathrine: Ja. Så er der nok?

L: Men de har en tendens til at fortælle folk hvad de synes.

Kathrine: Og hvorfor er det ikke godt nok?

L: Altså fordi de, de sidder og siger, at danskerne mener det og det, og fordi at folk tror, at alle tænker sådan, så begynder flere at tænke sådan, altså det er meget, altså der bliver ikke lagt op til at man tænker selvstændigt, synes jeg.

Kathrine: Okay. Er I andre enige?

T: Jaa. Ja.

Kathrine: Okay. Nu tænker jeg faktisk at vi skal se første klip og I må som sagt rigtig gerne bruge første side af jeres papir og notere jer ting som I lægger mærke til af gode træk og mindre gode træk fra politikerne undervejs.

Her ser fokusgruppedeltagerne det første debatuddrag "Mød danskerne" (varighed 12:08 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 1, bilag 8. Forinden fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad set-uppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Endvidere får deltagerne besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Så. Det var det første klip. Havde I, var der noget sådan specielt I lagde mærke til i det her uddrag?

L: Nu kan jeg ikke huske hvad de forskellige hed i virkelighed, men ham der stod, han blev ved med og...

Kathrine: Anders Samuelsen.

L: Han blev ved med og angribe Johanne Schmidt-Nielsen personligt. Han blev ved med at sige du er for idealistisk, du er lige blevet ramt af virkelighed, altså det var hende som person der var et problem, og det bed jeg meget mærke i, det gjorde han flere gang. Og det synes jeg egentligt var negativt.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

A: Hmm.

H: Ja. Jeg har både skrevet ham med godt og dårligt.

Kathrine: Ja. Hvorfor?

Bilag 14

H: Det dårlige var også, at han snakker om Johanne, som L. sagde, men det gode det var sådan lige til sidst hvor han ligesom prøvede at samle op på Inge, på det som Inge havde sagt, som ligesom var blevet lidt glemt. Han samlede op på det hun havde sagt med nye arbejdspladser, så kan det godt være der ikke kom rigtig nogen løsning på hvordan han vil gøre, men han samlede lige op på det, og det kunne jeg godt lide.

Kathrine: Ja.

L: Jeg kunne godt lide at Vestager hun, i stedet for at give sig til at gå til angreb på alle de andre, hun sagde det vi gerne vil det er sådan og sådan og sådan. I stedet, altså ligesom()

Kathrine: Så hun holdt sig til sig selv om sit eget parti?

L: Ja, Hun lod være med at kaste mudder, og hun holdt sig sagligt.

Kathrine: Gjorde det at hun fremstod bedre i debatten end de andre for dig?

L: Ja. I høj grad.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

H: Ja.

Kathrine: Klarede Margrethe Vestager sig bedre end nogle af de andre?

A: Ja, hun kommer til at virke mere troværdig på et eller andet plan.

Kathrine: Ja. Var hun vinderen af debatten, hvis der skal være en vinder?

H: Ja, det var hun vel, men jeg synes alligevel ikke, at jeg fik så meget ud af det, altså i forhold til det hvad hende der Inge, det var hun spurgte om i virkeligheden. Så synes jeg ikke der var nogen af dem der svarede på det.

Kathrine: Der var særlig gode til at svare, nej. Svarede de udenom, når de fik stillet spørgsmål?

H: Ja.

L: Ja, i høj grad.

Kathrine: Hvad tænker I om lige præcis det politikertrick?

A: Jamen, det er jo træls. Det er jo irriterende fordi man får jo aldrig nogle konkrete svar på det der bliver spurgte om. Det er altid sådan noget der bliver drejet hen på noget helt andet.

Kathrine: Ja. Er I andre enige, i det er det der forekommer tit?

L: Ja. Det er det altså.

A: Hmm.

Kathrine: Vil I hellere have, at en politiker sagde det ved jeg ikke, eller det vil jeg ikke kommentere på, eller jeg skal have noget betænkningstid, fremfor at begynde at snakke udenom?

L: Ja, [eller havde] tænkt over det før de blev, altså de havde fået at vide det her det kommer vi til at spørge om, og så havde de tænkt over hvad vil de så svare. Fordi at så får man noget konkret og noget man kan forholde sig til.

T: [Ja, det ku()].

H: Ja, eller i hvert fald mere ærlighed, altså sådan omkring, i stedet for bare at snakke udenom. Jeg synes Johanne hun var den værste.

Kathrine: Okay. Hvorfor?

H: Altså til at snakke udenom. Altså hun, altså hun det dårlige var at hun snakkede meget udenom, det gode var at hun kom ud med hendes partis andre holdninger om en masse andre ting. Det klarede hun meget godt, men hun svarede meget, altså mest udenom synes jeg.

Kathrine: Ja. Lagde I andre mærke til det samme som H. Synes I også, at Johanne Schmidt-Nielsen snakkede udenom?

T: Ja, det().

H: Jeg synes i hvert fald hun var god til at dreje det over på en masse andre ting.

T: Hmmm. Ja.

L: Hun ved godt at det hendes parti mener om skat ikke nødvendigvis er det der trækker stemmer, så derfor så prøver hun at fremhæve det hun mener kan trække stemmer.

T: Så sælger hun sine andre argumenter, i stedet for det ja. Og det er nok den der lidt politiske uerfarenhed der gør det, at man tør ikke at sige det ved jeg ikke noget om, det kan I få svar på i morgen, fordi så har man blottet sig på en eller anden måde ikke måske, og det er et svaghedstegn, ikke? Og så().

L: Det var også det, du sagde om forsvarsposition.

T: Ja. Og så er det de kaster sig hen på at fremføre noget andet politik end præcis det de bliver spurgt om, for her bliver der spurgt helt konkret til skatten og den her virksomhed hvor, som kan komme i en risikozone hvis, og det tror jeg er generelt for alle partier, at så flytter man bare fokus et andet sted hen og det er der nogen journalister der er gode til at få trukket tilbage og der er også nogen der bare lade toget køre ikke, så.

L: Ja, det synes jeg lidt han gjorde her.

T: Ja.

Bilag 14

L: Han lod dem trække det ud i nogle andre ting også. Og så det han sagde, skulle vi så ikke få... ville det så ikke være bedre og acceptere at vi har den høje skat og så fokusere på om, han tog ligesom hendes argumenter op og sagde okay så gør vi dem til en del af den konkrete debat, men i virkeligheden var det ikke relevant for det der blev spurgt om.

T: Nej.

Kathrine: Nej. Så Clement var også til at gøre jer mindre informeret om hvor de forskellige partier stod hende?

L: Han legitimerede, at de skiftede fokus.

T: Ja.

Kathrine: Hvordan var tonen mellem fløjene? I snakkede lidt om Anders Samuelsen og Johanne Schmidt-Nielsen og hvordan han var efter hende.

L: Ja, jeg vil sige ligeså snart Pia Kjærsgaard fik, hende kender jeg, fik ordet så gav hun sig også til at angribe og sige S og SF og så videre sådan meget negativt, i stedet for at sige vi mener det og det, og vi synes sådan og sådan.

Kathrine: Ja, hun valgte at angribe to partier som [der ikke] var til stede, ja.

L: [Ikke engang var til stede]. Det stillede hende også meget negativt i mine øjne.

Kathrine: Ja. Er I andre enige?

T: Ja.

Kathrine: Var tonen ellers god mellem de to fløje?

T: Den var ikke god, men den har jo aldrig været bedre. Det er sådan tonen er, fordi man har to lejre og man skal være uenige. Og det er jo skidt. Hvor Margrethe Vestager prøver at stille sig i midten og sige kom nu herind, fordi vi vil det samme og vi skal bare samle 90 mandater, eller der er 179 folketingsmedlemmer, vi vil det samme, vi vil bare være uenige om hvordan vi gør det. Fordi ingen tvivl om at vi skal have statsunder...eller gælden ned og ting og sager, det er alle enige om, men det skal være vores løsning der er den rigtige ikke. Så der er de to lejre og det vil der altid være.

Kathrine: Der vil altid være den tone som der også fremgik i det her klip?

T: Ja. Hmmm. Ja.

Kathrine: Var der for mange personlige angreb?

T: Jaaa.

L: Jeg synes jo ikke, at de burde være der overhovedet, personlige angreb().

A: Nej, præcis.

L: Så derfor så ville ét være for meget, men eftersom der stort set ikke var andet, bortset lige fra at Johanne i stedet for, altså hun undveg ved at angribe, men ved at skifte fokus, derfor synes jeg stadig hun holdt sig meget på sin egen banehalvdel. Og Vestager, altså holdt sig også på sin egen banehalvdel, så jeg vil sige at hvert fald rød blok gik ud af den debat som vinder i mine øjne, fordi at blå ikke lavede andet end angreb.

Kathrine: Så det var dem der var mest saglige? Eller var det bare dem der ikke angreb?

L: De(), ja, undskyld.

H: Nå, nej, nej det var bare sådan en ting. [Latter].

L: Altså, jo, de holdt sig i hvert fald mere til politikken og til argumenterne end til og sige de personer gør det også.

Kathrine: Så det var den rødere del af fløjen, der havde de bedste argumenter i debatten?

L: De kom hvert fald frem med flest argumenter.

T: Ja, det synes jeg også ja.

Kathrine: Ja. Føler I jer mere informeret efter at have set det her uddrag?

T: Nej.

A: Næh.

L: Hrm hrm. [Nej].

Kathrine: Føler I jer bedre afklaret i forhold til jeres egen holdning i forhold til lige præcis det her emne?

H: Nej.

T: Nej.

A: [Ryster på hovedet].

L: Næh. Hvis jeg havde siddet hjemme i sofaen og set det der, I skal stoppe mig hvis jeg snakker for meget, havde siddet hjemme i sofaen og set det der ville jeg have slukket for det simpelthen, fordi at jeg ikke ville have tænkt på det, på den her måde som vi gøre nu, ved at sige hvad er egentlig godt og skidt ved måden de argumenterer på, jeg ville ikke have lagt mærke til på samme måde, det eneste jeg ville have set var al mudderkastningen. Og så det, så kan man ikke se hvad det egentlig, hvad det saglige er det, egentlig er.

Kathrine: Hvad der rent faktisk bliver sagt?

A: Næh.

Bilag 14

L: Næh.

A: [Jeg tror også det er()].

J: I forhold til at spørgsmålet var, at det der med skatten, med hende der som().

Kathrine: Inge-Merete, ja.

J: Og så synes jeg bare overhovedet ikke, at jeg fik noget af det der...det spørgsmål hun, men jeg fik alle mulige ting, som de kan gøre bedre eller et eller andet, og sådan hvad de ellers().

Kathrine: Som de andre partier().

J: Står for eller hvad de står for. Og jeg fik slet ikke noget ud af hvad hendes spørgsmål var eller svaret var på hendes().

Kathrine: på hendes problematik?

J: Ja.

A: Jeg tror slet ikke hun fik noget svar.

J: Nej, nej.

L: Nej, det gjorde hun ikke.

A: Altså, der var ikke noget svar på det, nej.

L: Og det der måske kunne have været et svar druknede.

A: Ja.

Kathrine: I er enige?

H: Ja.

L: Hmm.

A: Ja.

PAUSE

Efter pausen ser fokusgruppedeltagerne det andet debatuddrag "Familiesammenføring" (varighed 10:10 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 2, bilag 9. Igen fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad setuppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag, og deltagerne får igen besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Det var det andet klip vi gerne ville vise, eller uddrag af en debat. Var der noget specielt I lagde mærke til i denne her?

L: Jeg synes, at tendens igen er at, mest den blå blok, holdt...bliver ved med at angribe personer, både dem der er til steder og dem der ikke er for så vidt. Hvor den røde eller røde, de kommer med argumenter, Vestager prøver ligesom at fremhæve og eksemplificere at det her, det er det der kommer til, det er det jeg mener kommer til at være konsekvensen af jeres politik. Altså den her situation som er den mest almindelige vil være dem det kommer til at ramme at I fører politikken på den måde. Ligesom sige, okay hvad kommer det til at betyde for den enkelte borger hvis politikken bliver på den her måde. Så altså det var, hvad jeg synes at det bar det mest præg af.

A: Og igen slår Pia Kjærsgaard over at latterliggøre folks().

L: Forsøger på i hvert fald.

A: Ja, det synes jeg på en grim og utiltalende måde. Synes jeg.

Kathrine: Hvordan gjorde hun det? Hvad sagde hun specifikt?

A: Jamen her til sidst, hvor hun siger til Margrethe Vestager, det er dog utroligt så interesseret du pludselig er i SOSU-hjælperens situation. Og at hun kan få sig selv til det, jeg synes simpelthen det er så lavt, uværdigt på en eller anden facon, synes jeg.

Kathrine: Lagde I andre også mærke til det?

H: Hmm.

T: Hmm.

L: Ja. Også det der med at hun står og angriber personer og siger hun til Johanne, hold dig til fakta.

A: [Latter]. Ja, præcis.

Kathrine: Var der noget andet i særligt lagde mærke til? Ikke rigtigt?

H: Altså det handlede jo meget om pointsystemet synes jeg, mere end om sådan konkret familiesammenføring. [24-års reglen].

Kathrine: Ja. Så de var ikke så gode til at holde sig på emnet og på banen?

H: Nej, altså man kan jo godt sige, at pointsystemet er et led i familiesammenføringen, hvor at det sådan spiller en rolle i det, men på det tidspunkt var det jo ikke blevet taget op endnu eller noget. Jeg synes bare det gik, eller det gik ud af den med at det mere handlede om pointsystemet end det handlede om familiesammenføring, sådan som overordnede emne.

L: Jeg fik indtryk af(). Ja, det var også det indtryk jeg fik.

H: Altså ja, så står der at emnet er familiesammenføring. Og det holdt de sig ikke til, eller det().

L: Det var det nye pointsystem de ville til at indføre der var emnet i den debat.

Kathrine: Ja. Det var et af emnerne, men så lige i det her klip der skulle de diskutere familiesammenføring, fik de at vide. Ja. Så det synes I ikke de klarede særlig godt, det blev for spredt ud?

L: Hmmm.

H: Hmmm.

Kathrine: Var der sådan andre mindre gode træk, udover de her personangreb, som du fremhævede L. i debatten?

L: Altså igen angriber hun partier der ikke er til stedet, personer der ikke er til stede.

Kathrine: Så Pia Kjærsgaard angriber S og SF selvom de ikke er der?

L: Ja. Og hvem var den anden der stod ved siden af hende?

Kathrine: Lene Espersen.

L: Lene Espersen. Hun afbryder, hun siger typisk Johanne Schmidt-Nielsen ikke at svare på spørgsmålet igen.

Kathrine: Havde Johanne svaret på spørgsmålet inden?

L: Det kan jeg huske lige nu, det var faktisk ikke noget jeg bed nær så meget mærke i som det faktum at jeg synes hun var bedre til at, hun snakkede mindre udenom denne her gang.

Kathrine: Denne her gang? Okay. Men hvis Johanne ikke havde svaret på spørgsmålet, jeg ved ikke om nogle af jer andre lagde mærke til om hun gjorde det eller ej? [Pause]. Nej. Var det så ikke okay af Lene Espersen at påpege, at hun faktisk stadig ikke havde svaret på Clements spørgsmål?

L: Nej. Det, ja og nej().

T: Det er vel ikke hendes opgave.

L: Nej, nej og måden hun gør det på, fordi igen så angriber hun personen. Så skulle, altså hvis hun så endelig, så skulle hun hellere angribe partiet i hvert fald og sige typisk Enhedslisten, eller altså, at der ikke bliver svaret på spørgsmålet, men det der med at hun går ned og sige den her person specifik, som så er repræsentant for hele partiet ikke, men stadigvæk er ikke.

Kathrine: Det er værre end at generalisere partierne imellem?

L: Ja.

Kathrine: Okay.

H: Et eller andet sted synes jeg det var okay hun gjorde det. Jeg kan godt se det måske ikke er hendes sådan sted, men jeg synes det er okay fordi, jeg tror det var lige lidt senere eller sådan noget, hvor Johanne hun kørte det over på kommunen, hvor at hun nærmest gjorde det samme med Pia Kjærsgaard, fordi det var ikke det de snakkede om, men hun ramte et ømt punkt hos Pia Kjærsgaard, hun blev ved med at stikke til om hun ikke skulle svare på det som hun så spurgte om, som ikke handlede om det. Så var det vel heller ikke okay, hvis man ikke synes det andet var okay, for det synes jeg egentlig, bortset fra det var fuldstændig emneskift, men det gjorde at...eller personligt synes jeg, at selvom det ikke var det emne, så gjorde det at man så at det var et ømt punkt hos Pia Kjærsgaard, og hun fik udstillet Pia Kjærsgaard på en måde hvor man ikke synes det var tarveligt, men at sådan man blev lidt mere tilhænger af hende, sådan den anden side.

Kathrine: Ja. Så I andre lagde også mærke til, at Johanne Schmidt-Nielsen og Pia Kjærsgaard kom lidt af emnet og begyndte at diskutere kommuner og hvor mange penge der var i kommunerne?

A: [Nikker] Hmmm.

H: [Nikker] Hmm.

L: Hvor...altså, det er jo journalistens opgave at være ordstyrer. Det er ham der skal sørge for at holde dem på emnet. Det er ham der skal sørge for at sige nu har du ikke svaret på spørgsmålet og så stillet spørgsmålet igen sådan så det bliver tydeligt hvad det er der ikke er blevet svaret på. Og altså det er jo ikke partiledernes opgave.

Kathrine: Nej. Nej. Er I andre enige?

A: Hmm.

T: Jaaa.

L: Så hvis partilederne de føler behov for at fremhæve at der ikke er blevet svaret på spørgsmålene, så er det fordi journalisten ikke gør sit arbejde godt nok. Synes jeg umiddelbart.

Kathrine: Synes du, Ja. Var der nogen der klarede sig bedre end andre i den her debat?

T: Igen er Margrethe Vestager meget saglig og holder sig til det det handler om, men lader sig også rive med i det her personfnidder på et tidspunkt, men formår egentlig at komme tilbage til udgangspunktet, det det handler om, ja.

Kathrine: Ja. Så Margrethe Vestager hun stod klarest som den bedste debattør i det her klip, for dig?

T: Det synes jeg bestemt, ja.

Kathrine: Er I andre enige?

J: Ja.

A: Ja.

H: [Ryster på hovedet].

Kathrine: Ja. Du ryster på hovedet?

H: Nej, jamen jeg synes, det var svært at følge med i den her debat i forhold til den sidste. Jeg fik heller ikke skrevet noget ned. Fordi jeg synes at de alle sammen klarede sig egentlig meget godt i øjeblikke, og jeg synes også at alle sammen klarede sig sådan mindre godt. Så jeg synes det var lidt svært at finde ud af hvad der var godt og dårligt sådan, og hvem der kom bedst ud af det. For jeg synes faktisk de var egentlig meget gode alle sammen, bare på sådan i forskellige perioder hvis man kan sige det sådan.

Kathrine: Ja. Var der nogen der havde nogle bedre argumenter end andre og fik fremført dem på en bedre måde?

L: Altså den eneste hvor jeg rigtig fik fat i argumenterne hos var Vestager.

Kathrine: Ja, hvad var det for nogle argumenter som du kan huske fra hende?

L: Jamen, det er det der med at hun mener, at pointsystemer kommer til at forskelsbehandle og at man ikke, altså at bare fordi at man ikke har et...tjener en million om året, at så kan man stadig godt være forelsket og være berettiget til at få vedkommende til Danmark og vedkommende vil også altså kunne forsørge sig selv og sin familie, selvom altså de måske ville have det lidt hårdere. At det, og at altså det er meget at antage, at bare fordi at en lavtlønnet får sin partner til Danmark så vil de automatisk komme til at altså leve af samfundet og bo i ghettoer og altså trække ned og trække fra så at sige. At det var derfor hun var imod pointsystemet fordi at hun mente det ødede forskelsbehandlingen.

Kathrine: Ja. Er I alle sammen enige i at Margrethe Vestager var hende der havde de klareste og bedste argumenter?

T: Hmm.

Kathrine: Og det er også hendes argument().

A: Hun var i hvert fald den der kom bedst igennem med det hun mente, ikke?

Kathrine: Ja. Og holdt sig fra at angribe de andre eller gjorde hun også det? [T. nævnte på et tidspunkt der var hun()].

T: [Hun lader sig lidt rive med på] et tidspunkt i kampens hede ikke, men formår at komme tilbage, altså ligesom hun får tænkt det her det er ikke det det handler om, vi skal herhen igen til udgangspunktet, og det synes jeg hun er rigtig god til, også().

Kathrine: At holde sig på et sagligt niveau?

T: Ja. Ja.

Kathrine: Og det, er det en mening i alle sammen deler, at hun klarer sig generelt godt?

H: [Nikker].

L: Hmm.

Kathrine: Er I...eller føler I jer bedre informeret om emnet efter at have set lige præcis det her klip?

T: Nej

H: Nej

L: [Ryster på hovedet].

A: [Ryster på hovedet].

Kathrine: Nej. Nej til hele bordet. Føler I jer mere afklaret i forhold til jeres egen holdning til emnet?

H: [Ryster på hovedet]. Nej.

A: Næh.

T: Næh.

Kathrine: Hvis I skulle have sat et kryds umiddelbart efter hvor det kun handlede om reglerne for familiesammenføring, vidste I så hvorfor et parti I skulle stemme på?

L: Jeg manglede nogle modargumenter. Jeg mangler at få at vide hvorfor det her er et godt system. Så jeg selv kan tage stilling til hvad jeg er mest enig i.

Kathrine: Ja. Så du kan ikke kun bruge gode argumenter fra Margrethe Vestager, du vil også gerne høre hvorfor nogle ting der så taler for fra den anden side, for at vide om hendes argumenter faktisk er de mest holdbare?

L: Ja.

H: [Nikker].

Kathrine: Ja. Er det noget I deler alle sammen?

L: ja.

Kathrine: At det er ikke godt nok at en side tilfældigvis klarer sig godt i en debat, man er også nødt til at høre de andres argumenter?

L: Ja.

T: Hmm.

L: Men jeg vil sige at så kommer der noget processuelt skadesvirkning, at fordi de ikke kommer med de gode argumenter, så ville jeg vælge og så stemme på dem der faktisk kunne argumentere for hvorfor deres holdning var den rigtige.

Kathrine: Uden at have haft argumenterne fra den anden side til at opveje for jer?

L: Hmm. Ja.

Kathrine: Er det tit konsekvensen af debatterne, at man er nødt til at tage en beslutning baseret på den ene sides synspunkter fordi den andens ikke rigtig er kommet frem eller er det tilfældigt for det her klip?

T: Jeg tror det er meget generelt.

A: Ja, det tror jeg også det er.

T: I det her klip der står Lene Espersen, som i bund og grund ikke bryder sig ret meget om Pia Kjaersgaard, og forsvarer hendes politik for at vi er nødt til at have de mandater for at bevare regeringsmagten. Og derfor kommer uærligheden eller kommer ærligheden ikke frem i Lene Espersen fordi hun er nødt til at forsvare den her politik som hun i bund og grund nok ikke synes er rigtig god.

Kathrine: Ja. Så hun virker uærlig?

T: Jamen, så kommer uærligheden og den skinner jo, den synes jeg hele tiden skinner igennem, fordi vi kører i de her to blokker, hvor vi skal have 90 mandater for at få magten. Det hele...hele spillet handler jo om først at få magten og så få mest muligt magt og indflydelse inden for de 90 mandater, når man har konstitueret sig. Og det er dårligt for danske politik, fordi det kommer der ikke god politik af, fordi Lene Espersens og Konservativ holdning er nok noget andet til det her familiesammenføring og pointsystem, men for at bevare regeringsmagten er de nødt til at forsvare Dansk Folkepartis mærkesager, som er de sorte skal have det dårligt og de gamle skal have det godt, sådan grundlæggende ikke, og så er der ikke noget midt imellem. Det er lidt sådan. Og den står hun, måden hun står og kigger på hende er jo også sådan, ja, jeg er her sammen med dig og det er din mærkesag vi forsvarer og jeg er nødt til at forsvare den. Så forsvinder uærligheden i Konservativt Folkepartis, men det er ikke anderledes ovre i den anden blok hvor nogen også bliver nødt til at...hvad skal man sige beskytte Johanne Schmidt-Nielsens og Enhedslistens argumenter. For at holde tingene sammen og beholde magten. Og der forsvinder noget i dansk politik fordi vi ligger i de to lejre og slås i stedet for at samles og()

L: Der er det jo faktisk, at Vestager igen går ind og er den der siger jamen, lad os samarbejde.

T: Ja. Nemlig. Og det tror jeg også alle gerne vil, men det er en [lang, lang], lang kamp og få folk, for der skal sluges nogle kameler hist og her ikke så.

L: [De tør ikke].

Kathrine: Men er det ikke positivt at der er mange forskellige partier, som indeholder mange forskellige holdninger og veje til at opnå de mål som de har hver især, fremfor to store der har

modstridende holdninger?

L: I høj grad.

A: Men netop fordi de er som de er så kommer det til at virke som om der kun er de to store. Fordi at man det kan godt være man gerne vil samarbejde, men man skal helst ikke fra rød side samarbejde med nogen af dem ovre i blå blok, fordi så kan det godt være at de andre i den røde blok begynder at pege lidt fingre og sige det er jo her hende vi skal, det er vores politik vi skal værne om. Og så kommer det til at virke som om der kun er to sider på et eller andet plan, synes jeg.

Kathrine: Ja. Og hvad er problemet i at der kun er to sider?

A: Jamen, det er jo at det bliver svært at samarbejde om nogen ting, fordi det kan godt være at man...jeg tror da egentlig på, at alle partierne vil jo det bedste for Danmark, og hvis man ligesom kunne kaste nogle ting overbords og sige jamen det sådan set lige meget hvilken farve vi har, nu må vi prøve at arbejde sammen om at komme den her vej, så ville det være nemmere, men det kan man ikke fordi man er nødt til at blive i den blok hvor man ligesom hører hjemme.

L: Lad os alle sammen være lilla. [Latter].

A: Ja. [Latter].

T: Man tager lidt det konstruktive ud af det ikke, fordi at man kører de her blokke, og det rigtig skidt, fordi det er en lille forretning med kun 5 ½ million ansatte ikke. Det skulle været nemt at få den her til at virke så, ja.

L: Jamen jeg vil sige det man ser blandt andet i USA hvor de simpelthen vetoer hinanden fordi, altså Obama kan jo ikke gøre noget som helst, fordi at halvdelen af hans regering den er imod ham. Og det er jo heller ikke holdbart. Det er bedre at vi i Danmark trods alt har mange små partier, som vi kan vælge og sige okay nu er vi simpelthen nødt til at få gjort noget ved det her spørgsmål, så nu vælger jeg at stemme på noget jeg ellers ikke skulle have lov til. "Lov til". [Laver citationstegn]. [Latter].

A: Ja. Ja [Latter].

L: Altså, det er trods alt mere konstruktiv end, at man er nødt til, at man er enten den ene eller det andet parti og så er nødt til simpelthen at stemme det.

Kathrine: Men gavner det ikke også debatten at der er mange forskellige partier så der kan komme flere nuancer frem af en given sag end hvis der kun var to opstillede?

T: Jo.

L: Hvis de kom frem med nuancerne.

A: Hmm. [Latter].

Kathrine: Men det synes I ikke? I synes, at der er for meget, at man bliver enige internt i de to respektive blokke?

T: Ja.

A: Hmm.

L: [Nikker]. Hmm.

Kathrine: Er det noget I alle sammen er enige om? At det lader til der er kun er to holdninger og ikke ni efter hvert parti?

T: Når du får skrællet lagene af kan du komme ned og se den reelle politik, men de fremstår som en blå blok eller en rød blok, og vi mener det her. Og det er lige meget om det kun er 20 % af den blok der gør det så mener vi det og det er jo ikke særlig konstruktivt.

H: Jeg tror mere, at de måske har, har sat sig sammen og fundet en eller anden grundholdning til noget, fordi jeg synes ikke at sådan hele tiden, måske lidt her, men altså sådan i alle sådan spørgsmål at det står frem at de har sådan en alle sammen har den samme holdning. Det kan godt være de har en sådan grundholdning i den røde eller den blå, men så synes jeg også godt at man kan mærke, eller fornemme, nogle gange at de sådan springer lidt ud, så jeg synes ikke at det sådan fuldstændig sådan sat i stilling.

Kathrine: Fuldstændig blok politik.

H: Nej.

Kathrine: Så du får også argumenterne fra de mindre partier?

H: Ja. Og der synes jeg for eksempel at Johanne hun er meget god til at komme ud med sine.

Kathrine: Til at komme ud med sine holdninger og sine politikker.

L: Det er jo, altså det bliver nok lidt en gentagelse, men der hvor jeg synes det er svært at høre de, altså nuancerne, det er også fordi det hele går op i personfnidder, altså, de bruger mere tid på at angriber hinanden end på at fortælle det her det er det vi mener.

Kathrine: og komme med reelle argumenter for deres synspunkter?

L: Ja.

Kathrine: Ja. Og det er noget som I alle sammen er enige om?

L: Ja

T: Ja.

Kathrine: I bund og grund. Perfekt. Hvis I ikke har mere til lige præcis denne her debat, flere kommentarer til noget I lagde mærke til, så må I gerne, men ellers så synes jeg vi skal gå videre til det sidste klip.

Her afspilles det tredje og sidste debatuddrag "Duellen" med Helle Thorning og Lars Løkke (varighed 11:13 min.). Igen bliver der inden uddraget ridset op, hvem der er med i uddraget, hvad det handler om og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Se evt. transskriberingen af debatuddrag 3 i bilag 10. Igen bliver deltagerne bedt om at notere hvad de finder relevant på de vedlagte ark.

Kathrine: Det var det tredje og sidste klip. Var der noget særligt I lagde mærke til i denne her omgang?

T: Ja, taletid er vigtig nu, ikke? Det med at holde, hvis emnet løber tørt, så hopper man bare over i det andet, fordi det er taletid der er vigtig nu, når det er så tæt på valget.

Kathrine: Ja. Lagde I andre mærke til noget særligt?

L: Jeg synes, de var gode til ligesom at prøve at komme med eksempler og sige helt konkret. At de så blev ved med at komme med de sammen eksempler og komme med de samme angreb og sådan ligesom kørte i ring, det var så negativt, men de prøvede trods alt at stille det op og holde det sagligt, og synes jeg.

Kathrine: Med gode konkrete eksempler på hvordan enkelte ting vil påvirke en dansk familie eller en dansk().

L: Det ville måske være rart at have noget dokumentation af en eller anden art for at de påstande de kom med var rigtig.

Kathrine: Ja. Der manglede nogle kilder?

L: Ja. Men umiddelbart, de prøvede trods alt at holde det sagligt.

H: Jeg synes, det vi har snakket om tidligere, eller det A. har snakket om tidligere, med at vi kigger tilbage og ikke så meget frem, der lagde jeg eget mærke til, at jeg synes Helle Thorning hun er meget god til at, både at kigge tilbage, men så når hun snakkede om hvad der skete inden for de sidste ti år, så trak hun det også frem og kom med hvad hun vil gøre i fremtiden, altså sådan så hun, der var ligesom en rød tråd, hun stoppede ikke bare der, hun gik så også videre.

Kathrine: Så det var mere positivt, at hun kunne se tilbage, men stadig bruge det til at fortælle hvad hun kunne gøre fremadrettet?

H: Ja. I forhold til hvad vi har snakket om her.

Kathrine: Ja. Er I andre enige i det?

A: [Nikker].

L: Ja.

T: Hun har også en kæmpe fordel for hun har ikke ti år liggende bagved hvor man kan gå ned og pille i og sige derned gjorde du sådan og derned gjorde du sådan ikke. Så hun har jo enorm fordel og Løkke er jo nødt til at være i forsvarsposition hele tiden, så. Jamen jeg synes også at hun er, som du siger H, meget god til at pege på de ting og så visualisere dem og få dem op så seeren også kan se hvad det handler om.

Kathrine: Ja. Var det hende der var bedst til at bruge de konkrete eksempler eller var det noget der gjaldt det dem begge to?

L: Jeg synes, det var dem begge to.

T: Jaaa.

Kathrine: Dem begge to. Kan du huske nogle af de eksempler som de kom med?

L: Jamen, altså, ikke helt konkret, men jeg sidder og tænker, at de kom med eksempler der modsagde hinanden, og det var så måske negativt i virkeligheden, fordi man vidste så ikke hvem man så skulle tro på. Altså er det rigtigt, at ungearbejdsløsheden er fordoblet eller er det rigtigt at arbejdsløsheden generelt er den laveste nogensinde? Og så snakkede jeg med en fra 14 dage siden som fortalte mig at grunden til at arbejdsløsheden er lavere end nogensinde, det er, altså det kan godt være den er blevet 20.000 lavere her i løbet af de sidste ti år, men før det der var den, der fik den røde regering den til at falde med 200.000, og der tænker jeg lidt at Thorning måske i virkeligheden skulle have været bedre til at gå ind og sige jamen altså hvad er det egentlig du har bygget videre på.

T: Thorning kender de tal og ved det er løgn, det er også løgn, når han siger [at vi, at konkurrenceevnen] ligger vi på en femte plads. OECD landende, alle med en computer kan gå ind og se OECDs tal, og der ligger vi på en 19. plads. [Så hele den gule seddel er()]

L: Jamen, hvorfor gør hun det så ikke tydeligere. Jamen det er meget muligt, men hvorfor siger hun det så ikke og hvorfor siger hun så ikke, det kan jeg dokumentere ved at man kan se det der og der.

T: Ja. Hmm.

L: Altså, hun er ikke god nok til ligesom at sige, det er faktisk ikke rigtigt det du står og siger.

Kathrine: Og modbevise Lars Løkkes konkrete eksempler og tal?

T: Nej.

L: Ja. Ja. Hmm.

Kathrine: Hvad synes I om brugen af tal i lige præcis det her uddrag? Var de gode til at inkludere dem ligesom til at være til at specificere hvad det var de sagde?

T: Jamen, Lars vil gerne bruge tal jo for han skal bevise hvad han har lavet de sidste ti år. Og jeg tror, Helle ved jo, at tallene ikke passer, fordi det har jo været fremme i hele debatten lige siden kampen, hvad hedder det...siden valgkampen startede. Og det er rigtigt, at der er færre arbejdsløse nu, de er bare placeret nogle andre steder hen. Og det er jo hvordan man ser på tingene. Ja, hvis man siger ordet arbejdsløshed, så ja, så er der færre af dem, men til gengæld er der kommet nogle andre grupper, overførselsindkomst og hvad ved jeg. Så, og der tror jeg Helle her, gør meget brug af at det er taletid nu, det er ned på jorden og god retorik fire dage før valget, og så er det lige meget med tal fordi dem, det tror jeg ikke betyder så meget for hende lige her.

Kathrine: Okay. Manglede du tal som seer af det her uddrag? Kunne du ikke godt have tænkt dig hun var kommet med de tal der havde modbevist Lars Løkkes påstande?

T: Det har hun gjort tidligere i, tidligere debatter, ja.

Kathrine: Okay. Hvordan har I andre det?

L: Altså, jeg vil sige, hvis det her var den eneste debat jeg så, så ville jeg gerne, og jeg så ikke de andre, så ville jeg gerne have haft noget konkret der sagde jamen hvem har egentlig ret. Fordi at han står direkte og lyver, eller i hvert fald omskriver sandheden, hvad han nu gør. Det synes jeg er en ret vigtig grund, altså et ret vigtigt argument for at man skulle stemme på hende i stedet for, ikke? Fordi, igen det vi snakkede om før om troværdighed, hun kunne meget hurtigt få ham til at fremstå ikke særlig troværdig og samtidig bevare sin taletid.

Kathrine: Ja. At Lars Løkke kommer med de her konkrete tal og det ikke bliver modbevist at de ikke er rigtige, fremstår han så som om han har ret? Sidder I og tænker at han sikkert har fat i den lange ende?

L: Hvis jeg ikke vidste særlig, altså hvis, jeg fandt først ud af, som sagt så var det den her samtale jeg havde først for 14 dage siden, så umiddelbart hvis jeg havde siddet og set den der fire dage før valget, så ville jeg have tænkt, jamen altså han lyder mest troværdig, fordi han sætter tal på.

Kathrine: ja. Har I andre det også sådan?

L: Og fordi hun ikke går ind og modbeviser.

Kathrine: Og fordi hun ikke modbeviser hans postulater og tal. Er I andre enige? At tal gør en politiker mere troværdig når han kan sætte specifikke tal på hvor meget arbejdsløshed der er eller hvor mange penge det kommer til at koste man sætter en betalingsring op.

L: Medmindre man ved at de tal er forkerte.

Kathrine: Ja. Men du sagde også lige, at du godt kunne tænke dig nogle kilder. Altså få at vide hvorfor nogle tal de brugte. Især fordi de var så uenige om lige præcis det med ledigheden. Hvordan kan man få to tal der er så forkerte...eller forskellige?

L: Forskellige.

Kathrine: Kunne det have været relevant at journalisten sagde, hey jeg vil gerne lige have afklaret hvordan I hver i sær er kommet frem til dem eller hvad I indberegner med i ledighed?

L: Ja.

T: Hmm.

Kathrine: Var der nogen der klarede sig bedre end den anden?

L: Ikke rigtig.

Kathrine: Ikke rigtig nej. Er I enige, at de to statsministerkandidater klarede sig lige godt? Eller lige dårligt?

H: Altså, jeg synes de var meget lige.

Kathrine: Meget lige. Ja.

H: Ja. Men jeg synes, det var Helle der først nævnte det der med maskinfabrikken, og personligt kan jeg godt lide, når der bliver sat et billedligt eksempel eller sådan metafor op for at man ligesom kan forstå det på en anden måde end bare sådan et eller andet. Det synes jeg var rigtig godt hun gjorde det, og så fulgte Lars Løkke så op på det billedsprog, men det kunne jeg godt lide.

Kathrine: Så du kan godt lide når de fortæller en konkret virksomhed der ligger det her sted, med det her antal ansatte der betyder [(uklar tale)] det her.

H: [Ja, eller bare sådan] tager det som de gerne vil gøre, altså nu var det med efterlønnen og alt det der, men sætter ind i et billede på det, det kan jeg godt lide.

Kathrine: Ja. Er I andre enige i det?

H: Så bliver det mere konkret.

A: Ja, det bliver sådan lidt mere virkeligt et eller andet sted.

H: Ja, mere nærværende.

Kathrine: Ja. Er det i kombination med de konkrete eksempler, hænger det sammen for jer, et billedsprog og så konkrete eksempler?

H: Ja. Ja, det synes jeg, eller det bliver bare stillet op på en anden måde, altså man får det ind på en anden måde, i stedet for at det bare er, at de står og snakker om noget så er det meget...ja, igen synes jeg det er meget rart, at det bliver puttet ind i et eller andet form for, man kan, ja man kan følge med i eller sådan.

Kathrine: Ja, og det lader det til i alle sammen er enige i?

T: [Nikker].

A: Hmm.

Kathrine: Var de gode til at holde sig fra personlige angreb?

L: Det meste af tiden.

Kathrine: Det meste af tiden. Hvornår var de ikke så gode?

L: Der var lige i starten lagde jeg mærke til hvor at de gik ind og sagde du, men jeg lagde også mærke til at, det første jeg lagde mærke til det var at hun sagde I frem for du, Helle til Lars, og han holdt det nogenlunde det også. Der var enkelte gange, hvor de så var inde og sige at det var den person i stedet for partiet der.

Kathrine: Så du synes, at sige "I" i stedet for "du", altså rette det mod partiet frem for personen...

L: Ja, jeg synes stadig det().

Kathrine: ...det gør det mere sagligt end at sige()

L: Jamen, altså jeg, nu ved jeg godt det var borgmester eller statsministerkandidaterne vi havde gang i her, og der er det måske lidt mere legitimt at angribe den person specifikt, fordi de trods alt kommer til og side med en særlig rolle, men jeg synes stadig, altså for mig var det positivt når de så gik og sagde, at det var partiets holdning der var sådan.

A: Hmm.

Kathrine: Ja. Det lader til I er enige; at og sige I frem for du det gør det mindre personsangrebs-agtigt? Ja.

A: Hmm. [Nikker].

H: Det tænkte jeg også meget på i de to tidligere debatter, fordi der gjorde de alle sammen at sagde dig, dig, dig, dig. Der var ikke nogen af dem der sagde sådan Enhedslisten eller Enhedslisten vil også det og det og det, det var sådan du vil også det, det, det. Som om det var sådan kun deres politik i stedet for som et parti.

Kathrine: Ja. Hvordan har I det med at politikere udtaler sig om hvad de andre vil? Hvis det ikke er et konkret argument den angrebene politiker faktisk har fremlagt?

L: Altså det, jeg synes det bliver mindre troværdigt hvis de står og siger, altså at de, hvorfor skal det være jer der siger, at I vil det og det og det, især ikke når den angrebene så står og siger nej det er ikke det jeg vil. Altså det, så bliver det svært at finde ud af, jamen altså er det så rigtigt.

Kathrine: Ja. Hvad er det så der er helt konkret det der foregår? Hvad har det af betydning for jer, når politikere spør i hinandens intentioner for at gøre det ene og det andet? Hvad tænker I som seere af den debat?

A: Jamen, man bliver irriteret over at de ikke bare kan holde sig til hvad det er de selv vil. Fortæl os hvad det er de vil, frem for at tolke på det de andre måske vil.

Bilag 14

Kathrine: Ja. Og så tvivl om de andres motiver og().

A: Ja, ja. Hold sig til sin egen politik. Kom med det konkrete, så man som vælger har noget at forholde til, og så lad os selv vurdere hvad vi synes de andre står for.

L: Det er igen det der med at lægge ord i munden på vælgerne også, et eller andet sted.

A: Ja.

L: At det her, det er sådan at I bliver opfattet.

A: Ja.

H: Men altså det er jo god virkemåde for dem, altså når de bruger den der, det er jo godt for vi tager det jo alligevel til os, altså.

L: Ja. Det er jo manipulation i virkeligheden, ikke? Og det virker. [Latter].

A: [Latter]. Ja, det gør det. Jamen, det er jo også det der er så irriterende ikke, altså.

L: Ja, jamen lige præcis.

Kathrine: Ja, fordi de ting i har lagt mærke til i dag og noteret på jeres papir, var det ting I normalt ville have bidt mærke i hvis I ikke var blevet instrueret i at ligge mærke til præcis hvordan de fremlægger deres synspunkter?

L: Nej.

T: Nej.

L: Nej, jeg er meget, jeg lader mig meget let manipulere under normale omstændigheder.

Kathrine: Nej. Hvorfor tror du det er sådan?

L: Det var tilbage til det jeg sagde tidligere, at jamen der bliver ikke rigtig lagt op til at man selv skal tænke. Der bliver lagt op til at man skal høre hvordan de opfatter hinanden, og så kan man selv tage stilling til, nå men hvem synes jeg egentlig opfattet...bliver...ender samlet set bliver opfattet bedst. I stedet for at folk ligesom forventes at have et grundlag for selv at tage stilling.

Kathrine: Okay. Er I andre enige?

A: Ja, det tror jeg faktisk lidt.

Kathrine: Ja. Hvorfor?

A: Jamen, fordi igen, de har mere travlt med at fortælle om hvad andre har gjort og hvad andre vil gøre, frem for bare at holde sig til hvad de selv har gjort eller vil gøre og så kan vi som

vælgere forholde os til det. Så bliver vi præsenteret for en masse som andre har gjort eller andre tænker, påtænker at gøre, så er det det vi skal tage stilling til.

Kathrine: Så det der ville hjælpe jer, når I så en politisk debat, det var et højere niveau af saglighed og at man mere fokuserede på sig selv og sit partis visioner og mål for Danmark og ikke så meget hvad der engang er nogen der har gjort eller hvad der er nogle andre der har måske har tænkt sig at gøre?

A: Hmm. Ja.

Kathrine: Er der noget andet som I mangler i set-uppet, der ville gøre det mere interessant for jer at se en debat, men også føle jer bedre informeret bagefter?

L: Jeg sidder og tænker at man burde lære alle politikere konfliktmæglingsteknik. Det handler nemlig også om at holde sig på egen banehalvdel.

Kathrine: Konfliktmæglingsteknik til politikerne, ja [Latter].

A: [Latter].

L: [Latter]. Nå, jamen helt seriøst, det tror jeg faktisk de ville have gavn af, fordi at det giver en hel anden måde at tænke på. Og det de gør nu, med personangreb og så videre, det er at optrappe konflikterne. Og det er jo i hvert fald ikke gavnlig for at komme til at samarbejde, så altså.

Kathrine: Så i stedet for spindoktorere, der instruerer dem hvordan de skal snakke og snakke udenom, så burde de have nogen der hjalp dem med at mægle og forhandle måske?

L: Ja, tænke, det skaber en hel anden måde at tænke på i virkeligheden.

Kathrine: Ja. Er der noget andet, som I tænker det kunne være en brugbar ændring eller et forslag til ligesom at gøre den politiske debat mere konstruktiv, som I jo alle sammen var enige om at det er den ikke rigtigt?

H: Jamen, altså jeg vil sige det som jeg godt kunne lide eller det som jeg godt kunne tænke mig, det var måske der kom mere af det der med ligesom hende der vogn, vognedriveren, dameting
Kathrine: Ja, den kvindelige vognmand

H: Inge, eller hvad hun hed kommer ind og ligesom siger, spørger om noget konkret til hendes hverdag, eller ikke kun hendes hverdag, men som også rammer andre virksomheder og sådan noget. Det synes jeg er rigtig godt at få noget konkret i stedet for, at det er en masse snak om noget sådan stort og sådan rummeligt, så få nogle konkrete...

Kathrine: problemstillinger

H: Ja, fra nogen der står i det. Så skal de selvfølgelig også bare svare på det ikke, men [Latter].

A: [Latter]. Ja.

T: Ja.

Kathrine: Men gør det det mere interessant for jer som seere, at det er den format hvor der er en dansker, som man måske kan [relatere lidt bedre] til og måske noget mere konkret så politikerne ikke, hvis de blev styret af journalisten, får lov til at snakke om store abstrakte ting, men holde sig konkret til noget, et helt fast specifikt område?

A: [Relatere sig til, ja]. Selvfølgelig skal der også være det andet, men måske lidt mere af det, inden for forskellige områder.

Kathrine: Ja. Nu kan jeg afsløre at lige præcis det klip vi valgte, som der var det første, det er fra en debat der varer to timer, der hedder "Mød danskerne", hvor der kommer, jeg tror, det er ni forskellige, danskere ind og fortæller om deres problemer. Det er alt fra kriminalitet i Udkantsdanmark til ungdomsfængselsregler, hvor ung kan man være når man kommer i fængsel og alt muligt forskelligt. Så det var hele den debat der var bygget op om forskellige emner.

A: Hmm.

H: Ja.

Kathrine: Men lige præcis sådan noget det synes I det fungerer godt?

L: Hmm.

H: Ja, så skal de måske bare være bedre til at svare på det, så går det rent igennem.

L: Ja, også det med at bringe ejerskabet af, ledelsen af samfundet tilbage til borgerne, ikke? Altså give, gør det mere nærværende, mere konkret og sige, det her det er helt konkret de konsekvenser du får hvis du stemmer på mig.

Kathrine: Ja. Så I mangler måske også en tydeliggørelse af, at ens stemme faktisk er med til at danne grundlag for en beslutning, og du er med til at bestemme konkrete love og andre ting der kan ændre der kan ændre ting for en hel almindelig dansker som du ser på fjernsynet, frem for politikere?

L: Ja. Det gør det nemmere at forstå og jeg synes politik i dag har en tendens til, inden i mit hoved, at virke meget, meget langt oppe over mit hoved.

Kathrine: Okay, er det, fordi det er()

L: Altså, fordi det er sådan noget overordnet, general, generaliseringer...

Kathrine: Så det er for abstrakt?

L: Ja. Det...altså det er ikke noget man ligesom kan tage og føle på og sige det her, det er der vi er på vej hen.

Kathrine: Er det noget som I andre er enige i? Mangler I også mere, flere konkrete ting og ikke så mange abstrakte diskussioner? Hvis det er rigtigt, sådan som jeg forstår det du siger?

L: Det er sådan jeg forstår det.

T: Ja. Der må godt være et godt samspil af det hele. Fordi der er, der bliver brugt meget sendetid på politiske diskussioner, så der burde være plads til det hele.

Kathrine: Ja. Men hvorfor et set-up gør jer bedst informeret efter I har set det? Nu har vi set tre vidt forskellige set-ups. Der har været fire partiledere, der har diskuteret hvor der var Inge-Merete inde.

T: Inge-Merete, ja.

Kathrine: Så havde vi fire partiledere der bare diskutererede hvor det var indbyrdes og så havde vi en statsministerduel, hvor det så var to mod hinanden. Var der en af de tre set-ups der fungerede bedre end de andre?

T: Nej, det synes jeg ikke. [Jeg vil gerne have dem alle tre] stadigvæk.

L: [Det tror jeg ikke. De alle har()]. Jeg tror de har deres berettigelse hver især. Og altså, det er også, det er jo en balance, altså både at have det konkrete og det abstrakte, både at have det der skal ske lige nu, og her og det der skal ske om ti år og tyve år, altså visionen. Som jo nødvendigvis ikke kan være så konkrete. Det er så også en ting jeg ind imellem mangler, at politikerne tør se ud i fremtiden og ikke bare tænker på hvordan fiske vi flest mulige stemmer til næste valg.

Kathrine: Ja. Vi har haft nogle grupper der diskutererede manglen på en fremlagt ideologi. De mener ikke partierne er gode nok til ligesom at sige det her det er vores baggrund for at mener det her og det her. Er det noget som I er enige i, at der mangler en klar redegørelse for hvad er deres ideologiske ståsted?

L: Ja. Men det er igen det der med, at jeg ikke synes der er så stor forskel på partierne. Det, jeg synes det er svært at vide, altså hvor forskellene er.

Kathrine: Ja. Er I andre enige eller uenige?

H: Ja, når man ser det sådan her, altså i tv og sådan, der synes jeg godt at man kan mangle det. Men hvis man går ind altså og læser om deres program og sådan nogle ting, der kan, synes jeg at man godt kan se forskellene, hvad det er de vil og hvorfor og sådan nogle ting, altså deres ideologi. Der synes jeg de er forskellige. Men i tv der kommer det ikke så meget ud.

Kathrine: Der kommer det ikke frem tydelig nok måske?

H: Nej. Men jeg tror heller ikke at der er tiden til at sige sådan vi er sådan her og sådan her og sådan her, og det er vi på grund af det bare det og det og det.

A: Nej. Jeg er heller ikke sikker på at det vil få flere til at interessere folk sig for det. Det tror jeg også, Der tror jeg det er bedre, at man som du (H), at man ligesom selv kan gå ind og søge

det, hvis det er det man er interesseret i. Jeg tror at hvis man skal til at udpensle det i fjernsynet, så tror jeg man taber endnu flere seere.

H: Det bliver for langt.

A: Fordi, ja, og det bliver for svært at forholde sig til.

Kathrine: Okay. Så det ville ikke hjælpe jer med at forstå hvorfor de mener det ene frem for det andet er en god idé?

A: Hmm, nej.

Kathrine: Det ville bare gøre det mere abstrakt?

A: Ja, men jeg tror jeg ville falde af længe inden, jeg ligesom, fordi det er egentligt ikke vigtigt for mig at vide hvorfor de mener som de gør. Det vigtige er bare at vide hvad det er de gerne vil.

L: Jeg synes det, jeg begyndte at beslutte mig for, at nu måtte jeg hellere sætte mig ind i politik, så jeg vidste hvorfor jeg stemte som jeg gjorde. Der forsøgte jeg at gå ind på de forskellige partiers hjemmesider og læse om hvad er det egentlig de står for. Og jeg synes det var meget, meget svært at få et overblik over hvor er forskellen. Hvad er det egentlig de vil, hvorfor? Altså, jeg synes det kunne godt tydeliggøres. Og det kan godt være det var fordi at jeg havde svært ved at finde rundt på deres hjemmesider eller et eller andet, det ved jeg ikke, men jeg synes ikke at jeg havde en klar ide om hvad de forskellige partier stod for, på det tidspunkt.

Kathrine: Og det kunne du godt have brugt?

L: Ja. Der har det hjulpet mig efterhånden at opdage mennesker som står for noget bestemt politisk, og som så kan se, jamen, og det her er den historiske baggrund for det, altså det her det er ligesom ideologien, det er det vi baserer både vores forslagens fremtid på. ikke? Det er det vi gerne vil fremadrettet.

Kathrine: Ja. Lige præcis i det sidste klip i så med Lars Løkke og Helle Thorning, der synes I ikke der var nogen vinder, der var ikke nogen der klarede sig bedre end den anden, og de var rimelig gode til at afholde sig fra personlige angreb. Det var der enighed om ikke? Efter I havde set det, følte I jer så bedre informeret om emnet økonomi i Danmark?

T: Nej.

A: Næh.

L: Nej.

Kathrine: Nej. Tror I det havde gjort nogen forskel hvis I havde fået lov at se debatten i sin helhed på en time?

T: Nej.

A: Næh.

L: Nej. Også fordi de stod og sagde, jamen det er jo ikke rigtigt hvad du siger, hele tiden.

Kathrine: Så det var mere, det handlede mere om at sige, at hvad den anden sagde var forkert end at gøre det klarere for jer som seere hvad der rent faktisk skulle ske, og hvad de vil have der skulle ske og hvorfor?

L: Ja.

T: [Nikker]. Hmm.

Kathrine: Ja. Så I er heller ikke mere afklaret i forhold til jeres egen holdning efter at have set det her emne, eller det her uddrag?

H: Jeg synes, vi er lidt for hårde, fordi jeg synes altså at Helle hun kom med noget, altså hvorfor det var hun gjorde, eller hvad det var hun ville med økonomien, det synes jeg, det kan godt være det ikke var så specifik, så detaljeret, men jeg synes hun kom med sådan det hun måske kunne der i hvert fald.

Kathrine: Ja. Og det var kun Helle der gjorde det, Lars Løkke formåede()

H: Jo, jo jeg synes også Lars Løkke kom med noget, men det blev måske, nu ved jeg det ikke om det er fordi jeg er rød i forvejen, men det blev måske overskygget lidt af at, jeg blev fanget meget af det der skattelettelse, skattelettelse, skattelettelse. Og det er jo også en rigtig god den måde hun bliver ved med at gentage det, fordi at gentagelse de kommer ligesom, så det man husker.

Kathrine: Ja. Og lagde I mærke til at Lars Løkke faktisk sagde at han ikke ville have skattelettelse flere gange?

H: Ja.

L: Ja.

Kathrine: Ja, hvad endte I med at tænke?

H: At han ville have skattelettelse.

Kathrine: At han ville have skattelettelse.

A: Ja, det kan godt være han ikke ville, men det var nu ligesom den plan der var lagt, så det kom, altså det ender ud med skattelettelse, og det er måske ikke lige hans politik, men det har han været nødt til at indordne sig under, fordi han har de samarbejdspartnere han har i den blå blok, ikke?

L: Det lød også som om det var det han indrømmede til sidst. Et eller andet sted.

A: Hmm.

Bilag 14

Kathrine: Gør det så at Helle Thorning virker mere troværdig, fordi hun får påpeget det for jer, at det faktisk er et skjult motiv eller et en konsekvens af hans politik og hans parti?

H: Ja.

A: Ja. Ja.

L: Ja.

A: Og det kan godt være det ikke er hans politik, men det er bare det, det ender ud med i den sidste ende.

Kathrine: Ja. Perfekt. Har I nogle andre kommentarer til den sidste debat I så? Det behøver I ikke, det var kun hvis I havde så ville jeg gerne høre det.

T: Jamen, det er den omtalte gule seddel ikke, som han var god til gennem hele valgkampen, det der med at rejse sig gå hen og placere en gul seddel hos moddebattøren, ikke?

Kathrine: Ja. Hvordan virkede den gule seddel?

T: Jamen, på mig virkede det som en presset mand, som er nødt til at søge sekunder til at tænke sig om i på en eller anden måde, på den måde. Det er den opfattelse jeg får, at i stedet for et hv-spørgsmål så er han nødt til lige at vinde noget pusterum, og det, så kommer han til at virke som en lidt presset mand for mig og det har en dårlig virkning.

Kathrine: Er I andre enige i at Lars Løkkes gule seddel trick virkede som om, at han prøvede at købe sig lidt tid?

L: Jeg så det ikke.

Kathrine: Du lagde ikke mærke til det?

L: Næh, overhovedet ikke.

Kathrine: Han trak til sidst en seddel frem og så sagde Helle Thorning du har sagt de her ting, men det har vist sig at det ikke passer. Du har sagt at ledigheden er steget, at de her forskellige ting, men det viser sig faktisk at det forholder sig på en anden måde, og så går han over til hende og giver hende sedlen og siger jeg vil gerne have du ligesom tager den her med dig. Det var ikke noget i bed mærke i?

H: [Jo, jo, men jeg ved ikke].

A: [Jo, men jeg bliver] bare irriteret over det synes jeg.

T: Men han har faktisk gjort det rigtig mange gange igennem valgkampen. Jeg tror det her det, hvis det her er den fjerde, fire dage før valget, så tror jeg han har gjort det tre gange tidligere, hvor hans egen spindoktorer siger hold dig inde bag din egen pult, men alligevel vader manden ud og skal hen og røre ved den anden...ved modstanderen.

Kathrine: Og det synes du ikke er et positivt træk?

T: Det synes jeg.

Kathrine: Han vinder ikke nogen point på det?

T: Det, ikke hos mig i hvert fald.

L: Jeg så det slet ikke.

A: [Latter].

Kathrine: Ikke flere kommentarer til den gule seddel og hvordan det virkede?

H: Altså det har jo været en god virkemiddel, jeg synes der er mange der har snakket om det ikke. Det har været meget oppe også på Facebook tror jeg nok, så...

Kathrine: Så har han fået positiv omtale eller bare mere omtale på grund af den seddel?

H: Jeg tror, han har fået mere omtale og så også fordi at det var en anderledes måde, det er ikke blevet rigtigt gjort før, og jeg ved ikke om jeg har ret, men jeg tror også han har inddraget, hvad hedder det, inddraget folket i at skrive nogle ting på den der gule seddel på et tidspunkt eller sådan noget.

L: Enten det eller også var det en af medierne der gjorde det, der var noget()

H: Der var et eller andet med det og sådan noget, altså det er jo også en god ting og får, det er jo alt sammen, altså at man snakker om det, det er jo godt, det er jo altid godt.

Kathrine: Ja, og var det positivt at han var med til at bryde et format? Altså du siger selv, at det er ikke set før, så han()

H: Ja, det synes jeg. Jeg ved så ikke, jeg så det ikke som i at han ville købe tid, jeg så det måske mere som i at, jeg synes også selv at det er lidt lavt at måske at gøre sådan, men det er jo også smart, synes jeg. Fordi man snakker om det, det er smart.

Kathrine: Er du [J.] enig? [Latter].

J: Ja.

Bilag 15

Transskribering af fokusgruppe 4

Mandag d. 17. oktober 2011 kl. 16.00-18.00

Deltagere: Hans (H), Claus (C), Joan (J), Helle (He), Tom (T) og Erik (E).

Inden interviewdelen af fokusgruppeundersøgelsen starter bliver deltagerne tilbudt kaffe, te, kage eller frugt. De får at vide, at de vil blive filmet undervejs, men at alt hvad de siger naturligvis er fortroligt og informationer udelukkende vil blive brugt til specialet. Endvidere får de en kort opsummering af formålet med undersøgelsen og nogle generelle guidelines til hvordan de bare skal snakke, men at de gerne må undgå at snakke i munden på hinanden, så vidt muligt, samt at de ikke behøver henvende sig direkte til Kathrine, som er moderator på interviewet. Kathrine instruerer deltagerne i brugen af de vedlagte ark, hvorpå de bedes notere hvad de oplever som godt eller mindre godt, mens de ser debatuddragene. Dertil får de praktiske informationer om Susannes rolle som observatør, pause og mikrofonens følsomhed.

Vi har valgt ikke at transskribere introduktionen inden selve interviewet starter.

Kathrine: Det jeg gerne vil starte med det er nogle generelle spørgsmål til jeres holdning om den politiske debat. Så inden vi ser klippene vil jeg bare gerne starte med at spørge jer hvordan I overordnet set vil beskrive den politiske debat i Danmark? Og det kan være lige præcis hvad der falder jer ind, og der er overhovedet ikke rigtige og forkerte svar. Og jeg stier indtil nogen svarer.

He: Ja, altså den politiske debat er jo, jeg synes det er meget præget af at snakke om hvor dårlige modstanderne er, i stedet for at snakke om hvad man selv kan gøre og hvordan man kan komme videre.

Kathrine: Ja, andre indskydelser?

J: Ja, det første ord der poppede op i mit hoved det var mudderkastning.

Kathrine: Mudderkastning.

J: Det var meget svært at finde ud af hvad deres holdning egentlig var til de forskellige ting.

H: Og så er det konkret. De går ned i meget sådan små eksempler, altså nu skal vi løse hele verdens problemer ud fra denne her lille del af det, hvilket jeg ikke rigtig tror man kan.

Kathrine: Okay. Andre ting til den overordnede politiske debat? Hvordan fungerer den generelt? Hvad karakteriserer den?

C: En mediestorm.

Kathrine: Hvad siger du?

C: En mediestorm.

Bilag 15

Kathrine: Mediestorm.

C: Simpelthen.

Kathrine: Hvordan?

C: Jeg har aldrig set en, hvad hedder det...det er selvfølgelig også første gang...et år hvor man havde GPS nærmest på de enkelte politikere. Og der var, man kan sige, hovedpolitikeren var der en journalist på og så kunne man så følge dem på fjernsynet hvor de egentlig var hende på nuværende tidspunkt.

He: Jamen, det var også noget pjat.

C: Simpelthen, det var over dem konstant, ikke?

He: Jeg vil godt lige have lov at sige, at [jeg] er jo i familie med Ask Rostrup, så I skal nok passe på ikke at komme al for godt i gang. Det er lidt langt ude, han kommer desværre ikke på familieweekenden, men det er vores familie (pause). Well. [Latter].

Baggrund: [Well].

H: Jeg vil sige den er meget bundet på personer, det er ikke så meget hvad mener vi, det er hvem er du også som person, og hvordan kan jeg komme hurtigst og nemmest i pressen.

Kathrine: Ja. Har du nogen konkrete eksempler på politikere der særligt bruger den teknik?

H: Jamen, man kan jo sige helt opposition, den nuværende oppositions brug af Facebook, hvor de bare sidder og poster ting under åbningstalen i stedet for at lytte til den. Så er det meget nemt at sige vi interesserer os ikke for hvad det her det handler om, vi skal bare have skrevet vores navn flest gange i avisen.

He: Det var rigtig dårlig stil. Det var rigtig dårlig stil det der.

Kathrine: Ja. Er der nogle særlige eksempler fra åbningstalen og kommentarer som I kan huske?

He: Nej, det kan jeg ikke huske.

Kathrine: Der er ikke nogens træk der().

J: Det kræver man har set det jo.

He: Næh, man har læst om det, jeg har læst om det i avisen bagefter, men jeg kan ikke huske det.

Kathrine: Okay. Nej.

C: Det sjoveste var, man kan sige det modstanderen altid fremhæver det er, at jamen der ikke bliver sagt hr. og fru. og så det fulde navn, og så at der var flere ministre der ikke rejste sig da dronningen eller kongefamilien kom ind, det gik man meget op i.

Kathrine: Så det er formalia frem for måske indhold?

He: Indhold, ja.

H: Det er så også en nedgørende tone, ikke? Igen, det er angreb på modparten end mere end at fremhæve sig selv. Hun sagde ikke det her, hun gjorde ikke det her rigtigt, mere end jamen hvad kan vi gøre for, at nu sidder vi i denne her situation, hvordan gør vi det her bedst.

He: Jeg kom lige i tanke om, der var jo den her kæmpe, hvor de ligesom havde fundet alt hvad de kunne spørge om, og alt hvad de vidste de ikke kunne få svar på, oppositionen, som de skulle spørge statsministeren om, som der skulle bruges tid på, så hun bare, det blev betegnet i avisen som der blev hun rigtigt grillet, fordi det blev ved med Sass-Larsen og med nogle andre ting at, sådan nogle ting som man godt vidste. Det er jo heller ikke det der betyder noget.

E: Så har det også været meget opdelt: os og dem, altså rød mod blå, ikke? Sådan lidt, man hører ikke så meget om hvad forslaget går ud på. Allerede hvis det er et rødt der kommer med et forslag så siger blå nej, og hvis blå kommer med et forslag, så siger rød nej. Og så kan man jo så diskutere om det er demokrati.

Kathrine: Det synes jeg er en valid pointe, og det bringer mig faktisk til, hvad er formålet med debat?

E: Jeg vil jo mene, at formålet var, at man ligesom diskuterer og finder frem til den bedste løsning til at klare problemet. Men man kan sige, det er jo ikke altid, det der sker inden for politik, for det er jo mere sådan, at få så meget for de stemmer man nu har ikke.

He: Debatten er vel, at man får hørt sine synspunkter, at man får sine synspunkter frem og at det så ikke, er det ikke rigtig, var det det du sagde. Nå, sidder jeg bare og sover [Latter].

Kathrine: Så at folk, at politikerne, får frembragt [deres] synspunkter, det er det væsentligste formål med debatten?

He: [Ja].

H: Nej, men det er også mere, at det oplyser, altså de skal diskutere på et niveau sådan så at folk kan tage stilling til hvem af dem, altså hvem de synes har ret, det er jo ikke dem der skal nå frem, eller sådan har jeg det i hvert fald ikke, det er ikke dem der skal nå frem til den bedste løsning, det er os der skal nå frem til den bedste løsning, hvem tror vi på, når de siger det her.

E: Ja, der er jeg lidt omvendt, fordi når de er derinde, så på en måde har de jo folkets stemmer og så er det jo egentlig dem der skal nå frem til de bedste løsninger for den økonomi der er i Danmark.

Bilag 15

H: Det er rigtigt.

E: Der er det, de skal finde ud af hvor skal pengene smides hen, i hvorfor nogle kasser, i hvorfor nogle puljer, og det er jo det politikerne så skal finde ud af, hvordan gør vi det bedst muligt, ikke?

H: Ja. Det er nok skellet mellem valgkampen og [hvad kan man sige om de er inde()].

E: [Ja, det er så rigtig nok], ja. Men det er rigtigt, først så skal de jo kaste forslagene ud, og der kan man jo sige hvis man vender helt tilbage hvordan altså...før de kommer ind, ikke? Der kan man sige så, der har de meget med at love, altså lover måske for meget, ikke?

He: Vi har jo indirekte demokrati ved, at vi stemmer på nogen som vi mener vil varetage vores synspunkter, vores personlige synspunkter eller vores politiske synspunkter. Så derfor er det vigtigt vi kan stole på, at det der bliver sagt det er...det ser vi igen når vi har stemt på den eller den, ikke.

Kathrine: Ja, selvfølgelig. Er debat vigtig?

He: Det er meget vigtigt. Det er meget vigtigt.

Kathrine: Hvad er det vigtig for?

He: Det er vigtigt for, dels at det nå ud til bonderøvene fra Hillerød vil jeg sige [latter].

J: Hov, hov, den almene befolkning.

He: Ja, til alle, ikke?

Kathrine: Ja, er der nogen der er uenige?

E: Nej, men det er også an på hvem man har debatten med, altså jeg vil sige debatten er rigtig vigtig, hvis det er alle politikere, alle partier er inde over. Og man kan så sige hvis, de har så valgt det ligesom de gjorde hele...da blå var inde, at sige jamen, blå holdt egentlig debatten for sig selv, fordi de havde flertallet, og derfor kunne tage nogle beslutninger uden at spørge rød. Så kan man sige så er den jo ikke så vigtig for rød blok for de har ingen indflydelse. Så man kan sige hvis man skal have et demokrati i Danmark, så er det jo vigtig at man har en debat, men så kræver det også at folk er lydhøre for de ideer der kommer og ikke kigger på farverne, ikke?

Kathrine: At begge sider bliver hørt ja.

E: Ja.

Kathrine: Ser I generelt mange politiske debatter?

E: Nej.

J: [Ryster på hovedet].

T: Nej. Det er derfor jeg ikke siger så meget omkring det, fordi jeg må indrømme jeg følger ikke rigtig med i det fordi, altså jeg synes det er bare noget...jeg synes det er noget vås altså.

Kathrine: Ja. Interesserer politik dig ikke sådan rigtigt generelt?

T: Det gør det faktisk ikke, for jeg føler bare det er nogle folk der prøver at sælge dem selv, og du ved, og det er det eneste det handler om jo, ikke også, i bund og grund, og det er uanset hvordan det kommer ud hos os der sidder og ser det, ikke? Ja. Men så vil de altid, altså gøre det der er bedst for dem selv jo, og så er det lige meget hvad de selv siger, og hvad de lover, ikke også? Jamen, det er en ting hvad de siger og hvad de lover, men altså hvis det virkelig skulle være så burde de jo først, altså gøre de ting, og så derefter synes jeg, at nå men så var de berettiget til en ministerpost eller du ved, den løn de nu får eller...men ellers så synes jeg bare det er altså...men jeg synes det er noget vås. Og jeg synes det er blevet meget værre end det har været.

He: Ja, men det er ligesom den gamle sømandsboss: levebrødspolitikere, men altså jeg ser...jeg hører jo altid P1 debat, det hører jeg jo stort set hver dag, hvor der er to inde med hvert sit synspunkt fra, som regel fra den ene og den anden blok, eller fra en organisation og som så diskuterer en eller anden speciel ting. Og jeg ser jo også tit Deadline og sådan noget, så jeg får da også sådan lidt.

Kathrine: Ja. Men jer som ikke ser debatter så tit, eller politiske emner debatteret på fjernsyn, er det...har det noget at gøre med formatet, altså med hvordan debatterne tit kører? I har klandret politikerne for at være meget sådan mudderkastende og personfikserede, har det noget med det at gøre? At man ikke synes det er så interessant at se?

E: Jeg tror også det er meget forudsigeligt ikke, altså man ved næsten hvad det er de vil snakke om og hvor...de kører lidt ligesom i ring, og man kan sige gennem hele denne her kampagne så er der jo ikke rigtig, rød blok har jo ikke rigtig kunnet give svar på hvis de har...er blevet spurgt noget omkring om hvordan de vil forvalte økonomien og det har blå hele tiden skudt rød på, og rød de har jo så omvendt ligesom været efter blå, hvordan de ligesom har haft det før og skudt Danmark, at det er gået dårligt i Danmark nu økonomisk og det er blås skyld ikke. Og det har man næsten kunnet forudse, at det er det det ville handler om.

Kathrine: Så er det et muligt forbedringspunkt til debatten. Lidt mindre forudsigelighed i set-uppet?

E: Jamen, jeg tror også mere det, at hvis politikerne var mere konkrete, så tror jeg også, at folk ville være mere modtagelige for at se programmerne.

H: Man kan også vende det på hovedet og sige hvis de nu gad og svare på spørgsmålene. Netop, de snakker...du kan sige præcis hvad [det er de] siger fordi det er præcis det samme som i sidste debat.

J: [Så ville man()].

H: Altså, det er jo derfor kommentatorerne har fået så meget magt. Det er fordi de rent faktiske prøver at besvare de spørgsmål politikerne ikke gider. Så altså, ofte...jeg kan godt lide

at se fem-ti minutters debat, og så slår jeg væk, fordi at så bliver det det samme igen og igen og igen og igen, og så er det ligesom om okay, det var så det for denne her gang.

Kathrine: Ja. Så vil I generelt sige, at den politiske debat i Danmark, er konstruktiv?

J: Langtfra.

He: Egentlig ikke, nej.

C: Overhovedet ikke.

J: Altså, den er sådan et reklamestunt.

Kathrine: Ja. Hvordan?

J: Jamen, de prøver at sælge sig selv og få så meget taletid som overhovedet muligt.

He: Få nævnt partiets navn.

J: Ja. Og så synes jeg det er rigtig, rigtig svært at finde ud af hvad partierne egentlig står for, selvom det faktisk er det, de skulle være der for i den debat, for at klarlægge, jamen hvad er det så vi vil med det her. Så kommer det meget tit til at gå ud på, at jamen det var også fordi det var rød blok, og de kunne ikke, og de kan ikke, og det ville også være en katastrofe hvis de kom til fordi så vil der ske sådan og sådan og sådan, i stedet for at fremlægge jamen, hvad kan vi så gøre i stedet for.

H: Et fint eksempel er jo den kære boligpakke der kom ud under valgkampen, som blev lækket fra blå, altså fra ministeriet, og så kom rød blå med det samme forslag, og så står blå blok og prøver at modsige det. Altså, det virker jo paradoksalt, at de så skal prøve at finde fejl i noget de egentlige er enige om og ikke bare går ud og siger jamen, det synes vi er helt rigtigt, skal vi ikke være fælles om det. Men [der skal være kampen].

He: [Og nu bliver det] ikke til noget.

H: Ja, og så bliver det ikke til noget, altså det().

J: Nej, som jeg siger, jeg synes da også et stort del af budskabet i valgkampen var også, at så skal vi væk fra det her blokpolitik, og vi skal arbejde ud i bredden og sådan noget, men det var godt nok svært at få øje på.

He: Det er jo det vi kan håbe på nu De Radikale har fået sådan et stærkt mandat her i regeringen, at det ligesom bliver bredt lidt ud, fordi blå blok sagde jo, rød blok sad på hænderne, og de vil bare ikke være med til noget. Og det kan vi jo ikke vurdere om det er rigtig eller forkert, men vi kan håbe på, synes jeg, med denne her regering, at de tager sig lidt sammen. At det ikke bare er, nej jeg vil først være statsminister, ligesom vi så i Borgen i går, ikke? Statsminister [Latter].

E: Men jeg synes også, fordi Danmark er også ved at bevæge sig ud ligesom, altså vi har jo altid haft demokrati i Danmark, men et eller andet sted så er vi faktisk ved at bevæge os over i USA hvor det er en præsident, ikke? [Så er spørgsmål()]. [Lige præcis].

J: [Jamen, det er en amerikanisering ikke og så kan man sige] ja, der er også to blokke. Ja.

C: [(Uklar tale)].

E: Og spørgsmål er egentlig om man ikke i Danmark skal vælge og så sige vi bare laver to blokke og så er det det. Fordi det er jo dét, sådan kører det jo lige i øjeblikket. Medierne de er jo også meget amerikansk inspireret.

J: [Jamen, så er det] et indsnævret demokrati.

E: Ja, det er det, men det bliver det. Men det er det allerede.

H: Jamen, du har jo lidt landskampstemningen altså, [der var en debat] der fik tæv for det, fordi de reelt set havde cheerleaders og alt muligt andet, men altså det var jo...alle andre debatter var jo bygget op omkring det samme, det var bare ikke så tydeligt. Det er to hold der mødes og man kan jo også se egentlig på valgaften, der står folk og hujer og synger slagsange som man ser til en fodboldkamp. Det er jo().

He: [Jamen man kunne måske også] [pause]. Nå ja, det er rigtig.

C: Hmmm.

He: Ja, det virker utrolig().

T: Det der, det skræmmer mig faktisk også, når jeg ser sådan noget der. Fordi jeg tænker altså sådan noget som politik der ikke også, jamen det er også bare en åbning til altså, at alle folk de ikke kan enes rigtig og det synes jeg bare altså.

Kathrine: Ja. Jamen, det bringer mig faktisk til mit næste spørgsmål. Jeg tror godt jeg kan lure svaret, men synes I at den politiske debat bidrager positivt til udviklingen i samfundet?

T: Overhovedet ikke.

H: [Ryster på hovedet].

Kathrine: Nej. Hvad med om den fokuserer generelt for meget på konflikter mellem de to blokke? Det har I...flere af jer snakket om allerede.

J: [Latter] Det tror jeg passer meget godt, ja.

He: Det bliver der brugt utrolig meget krudt på.

T: Det er jo bare det det handler om.

H: Altså, det er jo nærmest som at se, for at tage fodboldkampen op, altså det er jo Danmark Norge, og der bliver mere fokuseret på det er opgøret og statistikken tilbage og alt mulig andet end kampen.

T: Jamen, det er da også...altså hvis det er man er oppe mod nogen, som stort set har de samme meninger, men man er kun forskellig på nogle få punkter, jamen hvad fanden man, så handler det da også bare om at få det andet parti til at se dårlig ud i stedet for, for man kan ikke sidde og snakke om de punkter for det har de også jo. Så det ender jo bare med, at nå, men ved du hvad, de der de er i hvert fald dårlige fordi sådan og sådan og sådan, ikke?

Kathrine: Men er det ikke en konstruktiv løsning på problemet? Altså at man tilfældigvis er enig på nogle område, man har besluttet sig for, at man ikke kan være enige om noget som boligpakken? Er uenighed for uenighedens skylden...uenighedens skyld konstruktiv?

J: Ej, det er jo simpelthen noget af det mest ukonstruktive. Så sidder man bare og snakke for at snakke, så er det jo ikke for at komme frem til en løsning. Så er det bare for at skabe en konflikt og gøre opmærksom på nogle forskelligheder som i bund og grund er ligegyldige.

He: Man kunne godt sige de skulle skamme sig, de får en rigtig god løn og nogle gode vilkår, og de er så sat til at lede landet, og så kom dog i gang med det.

T: Altså, jeg må indrømme, at da den virkelig døde for mig ikke også, altså med politik og alt sådan noget der, altså jeg har aldrig rigtig interesseret mig, men jeg bliver nødt til sådan lige at prøve at følge med og sådan noget, men da Anders Fogh ikke også, han skred fordi han fik en bedre post ikke også, der var den...der døde den så meget mig for ikke også, og jeg tænkte at nu må hele Danmark sgu da lige, altså ikke, sige et eller andet og sådan noget, og hvor jeg bare tænkte folk var sådan der, nå ja, men det var da skide godt for ham, han fik et godt job, hvor jeg tænker, det der ikke også, havde det været et andet land jo så havde det været landsforræderi. Det er da sygt, at man stikker af fra sit eget land, fordi man får et bedre job og så hvad, så kommer der en eller anden Lars Løkke ind. Hvem fanden har stemt på ham? Dér, der døde den fuldstændig for mig, der tænkte jeg, okay, hvis vi er nået så langt ikke også, at selv i Danmark der begynder vi at gøre sådan nogle ting der, hvor at man faktisk er ligeglad med hvor åbenlyse tingene er, men ved du hvad, jeg gør det her fordi det er det jeg har brug for at gøre, for at gøre det bedste for mig selv ikke. Og når så hele den danske befolkning de støtter den mand, og jeg er den eneste der sidder og råber landsforræder ikke også, så kan jeg godt se, jamen så skal man nok bare holde sin kæft jo.

Baggrund: [Latter].

J: Jamen, jeg sidder sådan og kommer til at tænke på, jamen altså der er jo rigtig, rigtig meget spining ind over, så jeg tænker, hvor meget er egentlig politikerens egen holdning og hvor meget har den her spindoktor nu lige gjort i forhold til det. Så jeg tænker, i min verden så synes jeg, at den politiske debat den bliver mere og mere, hvad hedder sådan noget, uærlig og mindre gennemskuelig. Du er ikke sikker på, at det de siger, er det de i virkeligheden måske står for, der er nogle andre der har fortalt dem hvordan de skal præsentere det så det er mere spiseligt for vælgerne.

T: Lige præcis.

Kathrine: Okay. Det bringer mig faktisk til mit sidste spørgsmål inden vi skal se det første klip. Igen debatten generelt, bliver der generelt fokuseret for lidt på vigtige politiske emner? Eller kommer de nok op? Det som man faktisk skal have ud af det, kommer det op på trods af at der...at de har interne gnidninger mellem blokkene?

E: Jeg synes nok ikke, at de kommer nok op, jeg synes ligesom T. var inde på, så synes jeg faktisk det er meget...man deler Danmark op i to dele, rød blå, og det var rigtig det T. var inde på, at det kan være farlig på lang sigt, altså hvis man gør det for vildt, ikke? Så jeg synes ikke, at man har den der gode debat hvor man lytter til hinanden, og som du selv var inde på, hvor man er konstruktiv.

J: Jamen, jeg tænker sådan, at jo jeg tror emnerne har været oppe, men man har snakket om dem på så overordnet et plan, at det har været svært for sådan en almindelig dansker overhovedet at forstå hvad det er de snakker om, og hvis man har spurgt ind til detaljen, så er politikerne klar med deres spin og så væver de rundt i et eller andet og så er det også rød bloks skyld. Og så kan man ikke rigtig, altså føler ikke, at man har kunne få et svar.

H: Jeg synes nu, at der, netop fordi man har synspunkterne, så mangler der nogle overordnede diskussioner, altså alle snakker om velfærdsmodellen om vi vil beholde den eller ej, men altså de to er jo nærmest enige om det, hvor jeg tænker det kunne være skægt at få...lidt at sige nu er vi Liberal Alliance a la resten, altså det kunne virkelig skabe en skæg og en sjov debat der kunne...jeg tror faktisk kunne være konstruktiv, fordi de er så forskellige, at man bliver nødt til at tage stilling til noget og så måske lægge det mere op til at vi snakker reel politik og vi snakker ikke fakta, at vi skal ikke sidde og diskutere om der er regnet 16 millioner fra eller til i et eller andet der ikke er nogen som helst der kan regne ud. Drop det og så bare sige det her det er det vi arbejder hen imod eller det her arbejder vi hen imod og så sige jamen så må vi().

Kathrine: Uden at vide hvad fakta er?

J: Jamen, jeg tænker lige().

H: Jamen, hvis du har...hvis du laver en plan for 120 millioner eller milliarder er det jo, og der så er nogen der kommer og siger der mangler 16, jamen det ved du ikke, fordi at du skruer på noget så højt oppe i samfundet, at det har så mange afledte effekter, at der ikke er nogen der kan regne det ud. Så vil jeg hellere vide, jamen vi arbejder for, at der kommer altså flere offentlige jobs et eller andet og det vil gøre det her ved skatterne, så sige vi tror der er de her effekter, vi sætter ikke numre på fordi det tror vi ikke på man kan.

J: Jamen, jeg tænker da ligeså meget, det der velfærdsmodellen det er jo et kæmpe emne, men hvad betyder det egentlig? Hvor jeg sådan tænker, man snakker bare velfærdsmodellen ud fra, at alle ved hvad det betyder, hvor jeg sådan tænker, det tror jeg der er rigtig mange der ikke ved hvad er for noget. Og så diskuterer man ud fra noget som ingen ved noget om.

Kathrine: Sidste kommentar inden klippet.

He: Og i lang tid velfærdsmodellen, er der jo barberet i velfærdsmodellen rigtig meget og kommet rigtig meget brugerbetaling. Altså så vi ved jo ikke rigtig hvad().

J: Jamen, det kan der jo også godt være i velfærdsmodellen, det kommer an på hvad det er for en velfærdsmodel og hvad den indeholde, om den er rød eller blå.

He: Ja.

J: For de har den begge to.

He: Ja.

J: Men hvad betyder den?

Her ser fokusgruppedeltagerne det første debatuddrag "Mød danskerne" (varighed 12:08 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 1, bilag 8. Forinden fortælles det kort hvad debatten handler om, hvad set-uppet er og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Endvidere får deltagerne besked på notere alt hvad de finder relevant, hvad der er mindre godt eller dårligt osv. på de vedlagte ark.

Kathrine: Så, det var første klip. Jeg har nogle spørgsmål specifikt til klippet. Først vil jeg gerne høre om nogen lagde mærke til noget særligt i uddraget? Og det kan være hvad som helst, der er slet ikke nogen restriktioner for hvad I kan kommentere på. Bare sådan top of mind, hvad lagde I mærke til?

J: Jamen, det første jeg bed mærke i det var 10% procent af Danmarks befolkning der tjente over en halv million, hvor jeg tænkte gad vide hvor hun har det fra. Det er i hvert fald løgn. Altså, ligeså snart hun sagde det så var hun mega utroværdig, og så tror jeg simpelthen ikke på hun ved hvad hun snakker om, hvis hun kan fyre sådan noget pjat af.

Kathrine: Var der andre ting andre lagde mærke til?

T: Jamen, altså det som, som sagt jeg ser jo ikke så meget af de der ting, men der er faktisk en, altså som jeg lytter sådan lidt mere til når det er jeg ser hende, det er faktisk Johanne Schmidt-Nielsen der. Og det er fordi jeg føler faktisk, at hun er en af de få hvor, at når hun siger noget ikke også, altså hun får mig til virkelig at tro på det hun siger, at hun går ind i den der sag, fordi det er det hun vil og det er ikke fordi at et eller andet kan gavne hende eller på den måde der.

Kathrine: Ja. Hvad er det ved hende som der er særligt appellerende for dig?

T: Det er også hendes punkter altså, hvis...de ting som jeg har hørt hende, hun snakker altid om mennesker og så ellers...i hvert fald noget der er godt for os alle, ikke også? Men når jeg ser det der, så bliver jeg også sådan der, altså jeg tror sgu, at hun er for naiv tror jeg også, og du ved, ej jeg ved ikke altså, jeg ville jo have det ti gange bedre med sådan en person som hende, hvis man ved at der er et godt mennesker der, altså så ved man jo, nå men altså hvis hun er et godt mennesker og vil for andre også sådan der, jamen så vil jeg da hellere stole på hende end en der bare, altså vil gøre nogle gode ting for sig selv, for at styrke sin egen position eller et eller andet.

Kathrine: Ja. Så det er ligeså meget hendes personlighed som hendes politik du er draget af?

T: Ja, det ved jeg sgu ikke, altså, egentlig så synes jeg jo egentlig bare at det hele er...det sige mig ikke særlig meget, men det er lidt ærgerligt, når jeg ser det sådan der, så ser jeg det, så ser jeg det sådan der ude fra ligesom om at, ja hvad skal man sige, altså ligesom i en klasse hvor der er en der sådan bliver moppet fordi, du ved, altså det er ikke...altså dine ting de er gode nok og sådan noget der, der sikkert også mange folk der synes det er okay, men det holde bare ikke. Altså ligesom også med de der ting der, hvor hun siger, jamen hvor vil du få de penge fra og sådan noget ikke, der fornemmer jeg lidt, at måske har de andre lidt mere styr på nogle af

de der punkter der med, du kan ikke bare gøre sådan med, du ved, og så få penge til det og (pause) men ja, jeg ved ikke, de virker bare helt sådan().

He: Hun har jo kæmpe integritet, hun er jo, hun står jo for sine synspunkter, hun brænder jo igennem, hun er jo sød og dejlig og ung og hun virker bare bundtroværdig, hun mener det hun siger. Problemet er jo så kommet efter...jeg har set den der udsendelse før, der kommer også en anden hvor der er flere fra Enhedslisten og hvor deres politik, med revolution kommer og sådan noget, det bliver, det...så begynder det jo at blive rigtig svært for dem, for de har jo egentlig nogle dagsordner som er fra 70'erne ikke, i deres program, men hun har en kæmpe integritet, det har hun, hun brænder igennem, hun er rigtig dejlig. Men jeg synes Margrethe Vestager er så saglig og hun starter ikke med at sige du er dum, og du er dum, og du er dum og jeg ved det og jeg kan gøre sådan, hvor det gør Pia Kjærsgaard, hun begynder straks at kritisere hvad de røde vil, uuuhhhh hvor det er slemt.

Kathrine: Ja. Er der andre ting I lagde mærke til?

T: Jamen, faktisk så vil jeg sige, det der med Pia Kjærsgaard der ikke, altså jeg er jo slet ikke med hendes holdninger og alt sådan noget, det er jo slet ikke, langt fra ikke også, men det jeg rigtig godt kan lide ved hende ikke også, det er at jeg ved hvor jeg har hende.

He: Hun er også...hun har også [integritet, absolut, det har hun. Nej, hun er også den hun er, helt sikkert].

T: [Og det giver jeg hende rigtig meget respekt for, at der er ikke lagt noget imellem, altså hun skjuler sgu ikke noget, hvis hun hader nogen så siger hun det]. Og det synes jeg, der er for få der giver hende respekt for.

He: Og det er jo det, at der er for langt imellem dem der ligesom signalerer, at de er den...de er det de siger.

T: Præcis. Præcis. Og der er det federe med en hvor man ved, nå ja, men hun siger de ting, jeg er måske ikke lige enig med hende.

He: Jamen, det er rigtig, men hun bruger meget krudt på at kritisere i stedet for at fortælle hvor skal vi hen.

T: Absolut, absolut.

Kathrine: Har du en kommentar?

J: Jamen, jeg havde en kommentar, fordi jeg synes det var simpelthen så tydeligt, de havde taget hende direktøren ind og hun stillede et meget konkret spørgsmål, og der var det simpelthen så tydeligt hvor dygtige de var, de der politikere, til i hvert ikke at svare på det hun spurgte om. Det synes jeg var sindssyg tydeligt, det er sådan...ja det kendetegner egentlig hele den politiske debat, lige præcis dét.

H: Ja, meget enig, altså Margrethe Vestager starter med at snakke om politik, om hvad politik er og at det her, det er en hel speciel størrelse og sådan, men hun siger intet. Hun snakker bare lidt om hvad hun synes politik er. Nå. Så nåede vi dertil. Og jeg synes generelt politikere, det

kommer også senere, jeg kan ikke huske hvem det var der sagt...tog fat i det, hvor ligeså snart de ikke ved hvad der kommer, altså hvad de skal svare, så er det sådan, jamen det ved vi heller ikke, fordi vi er ikke valgt endnu. Og sådan, jamen, altså I har ligesom stillet op på nogle hold, men I vil ikke tage stilling til hvad I vil gøre, når I kommer længere frem, fordi at det ved I så ikke. Jamen, altså hvordan skal vi kunne stemme på nogen der ikke rigtig vil tage stilling til nogen konkrete ting.

He: Det bliver jo altid...det vil jo altid være en forhandling, når de så er valgt og hvor mange stemmer de nu har fået hvor stærkt de kan stå, og hvor stærkt...hvor meget du kan komme frem med din politik.

Kathrine: Men er det et problem i debatten, at de ikke kan være mere konkrete og håndfast?

E: Ja.

He: Ja, det kan man godt sige, det er det måske.

H: Altså, jeg bed mærke i, jeg synes faktisk Anders Samuelson kommer ret...nu er det så godt nok et angreb på Johanne, men han siger helt konkret, vi vil gøre sådan her, så antager vi det her sker og så tror vi det er resultater. Hvor man kan sige okay, så kan du være uenig med om det er det der kommer til at ske, men det er da sådan rimelig håndgribeligt at sige okay, hvis vi sænker skatterne, så kommer der flere i arbejde, så tror vi på der kommer flere penge i statskassen vi kan bruge væk. Okay, fint, det er det han mener.

Kathrine: Ja. Er der andre eksempler på nogen der klarede sig godt?

C: Men i bund og grund, så kommer han med nogle bud på hvordan man kunne have gjort, få finansieret...altså for...ja, Enhedslisten, Johanne, fordi hun vil jo gerne have det er den grønne ideologi, og så har sagt, jamen hvis man gør det på den her måde, så kan man få det finansieret ikke. I bund og grund så udnytter han hendes holdning, uden udstråling, til at fremføre sin politik med i stedet for decideret at slås på det.

Kathrine: Ja. Er det en fejl?

C: Nej.

He: Af debatprogrammer at være, er Clement jo, han er jo en stjerne også, han er hurtig og han får flyttet fokus, eller han får holdt tilbage, holdt spørgsmål eller han holder fast i spørgsmålet, jeg synes han er rigtig god.

Kathrine: Så altså().

He: Han er god til at det, ikke?...at de ikke får lov at stå og holde valgtaler i...så vil vi også, for det var Johanne lidt i gang med, at så pludselig kører hun af sporet og så er hun ude i noget andet end det vi snakker om, hvor der synes jeg Clement er god til at holde fast.

Kathrine: Så synes I folk fik(). Vil du sige noget?

E: Ja, jeg er ikke helt enig, jeg synes faktisk, den der var bedst til at holde fast, det var faktisk Pia. Hun siger også på et tidspunkt, at man skal holde sig til spørgsmålet og debatten, fordi alle de andre politikere, der havde Pia lurret, at de havde faktisk lige nævnt nogle guldgrube fra deres valgkampagne, så kunne man lige tage nogle ting og så får hun jo, når man lige tænker og man ser programmet siger man jo, jamen det er jo rigtigt hvad Pia siger der, selvfølgelig skal de holde sig til debatten, fordi de alle sammen er ude på nogle sidespor.

He: Men hun kommer jo aldrig rigtig ind i den synes jeg.

E: Nej, nej, hun sidder jo bare, men det er jo det hun får gode stemmer på jo, at folk de sidder og kludrer.

He: Ja.

Kathrine: Så synes I generelt, at de fik svaret på spørgsmålene, altså både hovedspørgsmålet fra hende her vognmanden, men også fra hinandens, når de så spørger hinanden om ting?

H: Nej.

J: Overhovedet ikke.

E: De er meget vævende, ikke? Altså Radikale også, man kan sige, det der er det gode ved, hvad er det hun hedder, hende fra De Radikale?

Kathrine: [Margrethe].

He: [Margrethe].

J: [Margrethe].

E: Ja, hun er jo rigtig god, fordi hun har en god stemme, fører en god toneleje, hun er faktisk den eneste der sådan taler pænt igennem hele debatten, selvom studie()...ham der står for det, han sådan stresser dem jo lidt, så det er jo også meget hvordan man...hvad man er til som menneske, som T. var lidt inde på, hvor man er hende af ikke. Nogle er til de bløde værdier, nogle vil gerne have det lidt hårdt og nogen kan godt lide det sådan lidt().

H: Jeg synes lidt de mangler respekt, altså lidt ligesom, de angriber hinanden, de gider ikke svare på noget og, altså der manglede den der som jeg...altså egentlig ville jeg gerne se en debat mellem Mogens Lykketoft og Bertel Haarder, fordi det er sådan, det er den gamle skole, de ville svare på hinandens spørgsmål, og de ville ikke have noget imod at blive uenige og så snakker vi og debatterer på det.

Kathrine: Så hvordan ville I vurdere tonen sådan generelt?

H: Jamen, den er fjendsk().

E: Den er også meget stressende, ikke?

E: Ja, stressende, de råber af hinanden og().

E: Men der er jo heller ikke tid til, at de ligesom kan fordybe sig, men de gør...tager sig heller ikke den tid. Man kan sige Margrethe Vestager er faktisk den eneste der ligesom tager tiden, hun får bare ikke rigtig sagt noget, hun væver jo også, altså hvor hun står henne.

Kathrine: Så hun får brugt tiden på noget andet end indhold?

E: Ja, men hun gør det bare behageligt, så det sådan bliver i behageligt stemmen igen, ikke? Nu kommer den kvindelige ind i billedet, ikke T.?

C: Jamen, i bund og grund så fjerner hun jo den der fjendtlighed, sådan så folk rent faktisk lytter til hende. Hun får faktisk lov til at sige noget mere, i stedet for at hun begynder at angribe der, straks der er en anden der rækker armen op og begynder at slå, at hun får lige lidt mere taletid end de andre.

Kathrine: Ja. Var der nogen der var sådan særlig fjendske i deres holdning og angreb mere end andre?

E: Jeg var faktisk lidt modsat T., jeg synes SF havde rigtig travlt med ligesom og hele tiden skulle fortælle hvor dygtige...altså velfærdspolitik og alle mulige andre ting som slet ikke handlede noget om debatten, hvor de godt ville åbne op for en debat, fordi de havde noget på de andre, ikke?

Kathrine: Altså mener du Enhedslisten?

He: Enhedslisten, ja.

Kathrine: [Ja, Johanne Schmidt-Nielsen]. Ja, ja, præcis.

E: Ja, Enhedslisten, ja, lige præcis.

H: Det vil jeg også sige, hun angreb jo selv problemet, og hun angreb spørgeren, den kære transportdame, altså fordi hun sagde, jamen det er ikke din virkelighed, hvor jeg sådan helt, hold da op. Men jeg vil også sige debatten kommer jo også ind i en ramme af, at du sætter et helt klart, om man skal kalde det blåt perspektiv, på en debat, altså skal vi sænke skatterne. Du tager en ind i interviewet, den er altså, man er ikke i tvivl om hvor hun sætter sin stemme.

Kathrine: Så er det en kritik mod formatet, altså debatformatet?

H: Ja, et eller andet sted, du kan ikke sætte en konkret situation op hvor den ene blok er enig.

Kathrine: Nå, men nu kan jeg afsløre, at i debatten så er det en to-timers kavalkade, hvor der kommer alle mulige forskellige eksempler. Der kommer en dansker ind og snakker om kriminalitet i Udkantsdanmark, der kommer nogen ind, så det her det er én af de forskellige emner de debatterer undervejs.

H: Jeg synes, det er fint nok at komme ind med konkrete eksempler, altså jeg ville ønske de også kunne komme op på et højere niveau, lidt som Anders Samuelsen han prøver, men hun kommer ind med et eksempel der hedder vi skal sænke skatterne. Og der kan man sige, det er den ene blok jo enig i, den anden er ikke, så derfor er der allerede lagt op til et angreb der. Så i

stedet for måske at tage det konkrete eksempel så lad os få en debat om hvad er velfærdsmodellen som vi snakkede om før.

Kathrine: Ja. Var der nogen der(). Vil du gerne sige noget først?

C: Jamen, det var fordi netop, så ændrer hele...skal man sige, overskriften på debatten karakter, hvis man skal til at diskutere velfærdsmodellen, fordi det var jo skatter og virksomheder i fremtiden emnet gik ud på, og i bund og grund så lykkes det Johanne at få bragt, hvad skal man sige, det grønne miljø, menneskeligheden ind i, det lykkes rent faktisk ikke Clement at holde det ude af det, fordi han stillede det igen som et spørgsmål, hvorpå var de andre hurtigt over hende, hov, hov, vi snakker om skat her ikke og forsøgte at få det fjernet over på skat, men faktisk så stiller han spørgsmålet om de grønne emner og fik bragt det ind i debatten igen, i stedet for at holde sig til skatten.

Kathrine: I stedet for at holde det ude af det?

C: Lige nøjagtigt, så han fik faktisk bragt noget i spil som egentlig ikke var dagsordnen.

E: Det blev der jo også svaret på, for ham der Samuel, han nåede også lige inden han, sagde han jo også vi går også ind for grøn vækst.

H: Altså, man kunne sige én ting til debatten kunne være at droppe ideen om, at vi har partilederunder og så sige de skal snakke helt overordnet og så må vi få en skatteordfører ned og snakke skat og virksomheders fremtid i Danmark. Og sige, jamen folk kan ikke vide så meget her altså, de har nogle overordnede tanker, så hvis vi vil diskutere det her, jamen så har vi fat i fire forskellige mennesker der i bund og grund ikke er kompetente til at diskutere det. Altså, det er sådan lidt komisk at forstå, jeg tror...jeg går ud fra, at han var økonomiprofessor ham der stod derovre, der så havde forklaret hvad der ville ske, at vi skal have en professor ind for at diskutere noget, altså det er det samme at sige politikerne er ikke kompetente til det her, nu lader vi dem diskutere det alligevel.

He: Det er jo en rigtig gammel klassisk diskussion, hvad med erhvervslivet, hvad gør vi for at holde på dem og hvor meget skal de betale. Den er jo fremme hele tiden. Og jeg hørte Nick Hækkerup ikke fortælle om...der kom jo denne her store virksomhed oppe i Hillerød med BioGen og Medicin, og han sagde, de valgte jo Danmark, fordi der var ordentligt, fordi der var vej, fordi der var ordentlige forhold for medarbejdere og sådan noget, så det hører jo også med, altså vi kan jo ikke bare sige...nu de der tallerkner som min datter køber de skal jo males i Thailand nu, nu er det jo alt sammen anden-sortering for de kan jo ikke male dem ordentlig [latter] altså. Det hjælper jo ikke hvis det, når det bare er ud.

J: Jeg synes det er noget af en fordom at komme med [Latter].

He: Jamen, det har jeg hørt fra dem inden fra den kongelige fabrik.

J: Nå, nu tror jeg vi er løbet ud af et sidespor.

Kathrine: Nu tror jeg, det var et sidespor. Vil du sige noget inden jeg lige spørger om det sidste?

E: Ja, jeg synes også, når man tager den debat kan man også sige, at der er den vinkel, at den vognmand der er der, og mange selvstændige generelt, stemmer jo også interesser, så det vil sige højst sandsynligt, så stemmer de jo også ovre i den lidt blå regering, så det er jo derfor, i lige præcis den her debat, så dem der går ind for det hun går ind for, det er jo dem der kommer til at stå godt i denne her debat, fordi hun ligesom udadtil viser det billede som man deler også, hvor man tænker, jamen det er da synd for hende vognmanden. Så det kunne se anderledes ud hvis nu det var en af medarbejderne, måske.

Kathrine: Hvis det var noget andet, ja. Var der nogen der vandt debatten eller bare klarede sig bedre end de andre? [Pause]. Eller skal jeg spørge omvendt, var der nogen der klarede sig virkelig dårligt? Ja.

H: Jamen, altså det er sådan lidt komisk, jeg synes Margrethe Vestager fremstod bedst, men hun fremstod som en statsmand og hun forholdt sig på intet tidspunkt til den konkrete problemstilling.

He: Ja, der er jeg enig.

J: Det kendetegner jo politik [latter].

H: Ja, ja, nå men altså.

E: Jeg synes faktisk Pia Kjærsgaard.

Kathrine: At hun vandt debatten, ja. Har du nogen favorit? Johanne?

T: Neej, det var...nej, det er ikke noget med hvem vandt altså.

Kathrine: Nej. Er der nogen som I sidder med følelsen...som du sidder med følelsen af fremstår bedst på din nethinde nu og har vundet debatten? [Pause]. Nej?

J: Jeg[].

Kathrine: Det er okay.

J: Altså, jeg tænker Margrethe Vestager står bedst.

Kathrine: Har stået bedst.

J: Ja. Jeg synes i forhold til de ting Anders Samuelsen fik sagt, så synes jeg, at Johanne hun stod ikke så godt. Hun kom sådan til at fremstå sådan i forhold...altså naiv og snakke om noget hun egentlig ikke havde så meget styr på.

E: Som taber.

H: Men jeg tror problemet med Anders Samuelsen der er...altså han vinder ikke, fordi man forstå stadigvæk ikke helt hvad han vil gøre.

J: Nej, nej, nej, men jeg mener også stadigvæk, at Margrethe Vestager var den der altså scorede flest point på den måde, ikke? Og jeg synes ikke, ja han var da meget konkret, men altså [phifh].

H: Jamen, jeg har det lidt skægt, fordi det er også i mange andre debatter, når jeg ser ham, så er han ligesom professoren, han fortæller, nå men det her det er hvad der så kommer til at ske. Nå, okay. Og så går man så lidt videre til dem der så diskuterer politik. Han har en meget, altså han får ikke rigtig solgt politikken. Derfor ser jeg ham som taber, selvom jeg synes han var på mange måder den der lød mest fornuftig.

Kathrine: Okay. Føler I jer bedre informeret om emnet nu? Altså om skatter og danske virksomheders fremtid i Danmark?

J: Nej. [Latter].

T: [Ryster på hovedet]. Overhovedet ikke.

C: [Ryster på hovedet].

Kathrine: Nej. Der er ikke nogen af jer der ville tænke, nu er jeg helt klar på min egen holdning efter at have set det her uddrag?

E: Men jeg tror faktisk før det kom, så var det jo ligesom delt op, ligesom man har delt Danmark op i rød og blå, så er det jo delt op i, at den ene der vil man jo sige, at det skal være lave skatter og så kan der komme en masse virksomheder og en masse danske arbejdspladser. Så den anden, så er der nogen der frygter jo der kommer høje skatter, man mister en masse danske arbejdspladser, som bliver overtaget af udenlandske. Det var sådan fjendebilledet, ikke? Men dem der står for det i den politik, de siger jo, de vil jo godt have sådan højere skatter hvor at de så mener det er med til at betale til en masse arbejdspladser, skabe noget liv, altså mere offentlig, så det jo klart så bliver der heller ikke så mange arbejdsløse. Men det er hvordan man ser billedet, hvad man er til.

Kathrine: Jo. Har du en sidste kommentar?

T: Ja. Det er fordi at, altså det jeg sagde før, det blev også sådan lidt rodet følte jeg også, men det som jeg fik ud af det der, det var...jeg ser det hele bare som et spil, ikke også? Og de der mennesker, som vi ser udadtil, jamen, det er bare nogle brikker, som egentlig bliver brugt af nogen bag dem, altså det er sådan jeg føler det hele det er sådan en slags konspirationsting altså.

J: At det er spindoktorens land?

T: Jamen, ligesom altså, de der mennesker som står der og ligesom skal give svar på alle mulige ting, jamen de har da nogen bag sig også ikke, de der spindoktorere også, som fortæller dit og dat jo, hvor jeg tænker bare det, at man viser man har det jo ligesom, så er det jo ligesom, jamen så er det ikke den person man skal bruge faktisk. Det er den bag den person, som siger alle de der ting, men det er den person man skal bruge som det ydre billede. Og det er derfor, at det hele for mig, det er sådan set, det er bare et spil. Og man bliver også lidt ked af det når man ser det på den måde, fordi altså allerede der så ser jeg jo altså...så der er meget

større magter på spil end vi lige tror, så hvad vi tror at vi har indflydelse på, jamen det er bare noget de får os til at tro, fordi i bund og grund jamen så er der nogle mennesker som der står for det, og uanset hvad vi altså synes eller tror, at nå men nu stå vi alle sammen sammen om dit og dat og stemmer det der, jamen så tror jeg der er lagt nogle helt andre altså().

Kathrine: Retningslinjer.

T: Ja.

PAUSE

Efter pausen bliver det kort ridset op hvad andet uddrag handler om og hvad emnet er i det pågældende uddrag, herefter vises det andet debatuddrag om familiesammenføring (Varighed 10:10 min.). Se evt. transskriberingen af debatuddrag 2 (Familiesammenføring) bilag 9.

Kathrine: Ja. Var der noget særligt i lagde mærke til i det her uddrag?

E: Man kan sige der var nogle stærke følelser iblandt ikke, fordi Pia Kjærsgaard hun brænder jo rigtig meget for udlændingeloven i Danmark jo, og det kan man også godt mærke i debatten, fordi man kan godt mærke, at hun måske er den der ved allermest omkring paragraffer og sådan noget, men omvendt så kan man også sige hun ryger tit af sporet fordi hun bliver så irriteret og sur på de andre, at hun ligesom kommer til at angribe dem fordi de ikke kan forstå hendes synspunkter. Og det er jo lidt synd for hende.

Kathrine: Ja. Så var det sådan karakteristisk for denne her debat, var hun, angriber hun meget?

E: Ja, jeg synes hun angriber to gange ikke, har jeg skrevet.

Kathrine: Ja. Hvad for nogle eksempler var det?

E: Uha, jamen det er mere det der, til sidst der var det med De Radikale, det der med at de aldrig tænker på SOSU, altså den bløde mellemgruppe, ikke? Og første gang det var med Enhedslisten, jeg kan ikke lige huske hvad det var. De kan bare ikke sammen de to personer sammen jo i studiet, gennem hele valgkampen har de jo heller ikke kunne, og det kan man godt mærke, der er ikke lang snor til hinanden.

He: Altså i forhold til den vi...den debat vi så før, så var banen jo kridtet meget mere op her, og jeg synes man så rigtig følelserne komme ud, også fra Margrethe Vestager ikke, som sagde Pia Kjærsgaard nu, ikke? Der var lidt kød på, ikke? Samtidig med at vi jo ikke rigtig kom nogle steder.

Kathrine: Så det var bedre underholdning, men ikke så meget indhold?

He: Det kan man sige, ja.

Kathrine: Ja. Var der andet I lagde mærke til?

H: Jeg er imponeret over hvordan de kan snakke om den anden bloks politik. Altså, jeg tror hvis man skal finde ud af hvad rød blok mener, så skal man spørge blå. Altså og det er simpelthen...det er skræmmebilleder op i forhold til hinanden, så er vi i Mjølnerparken, så er vi uden for Mjølnerparken og hvem bor der rent faktisk og så skal de blive enige om det. Altså og...ja, de...og så...jo så, det eneste, de kan finde ud af at rose sig selv, så tager de et konkret eksempel hvori der er noget der lige præcis har virket og så er det jo selvfølgelig den rige amerikaner der er kommet til Danmark, som alle er enige om, så det er meget sådan, vi prøver at skræmme folk eller befolkning, så det kan virke lidt fordummende.

Kathrine: Så var der nogle konkrete eksempler på skræmmebilleder der blev sat op af den ene eller den anden fløj?

H: Jamen, altså man kan sige Margrethe Vestager hun har jo hele den der med, at hvem må komme ind og at kan det være rigtigt at folk ikke selv må bestemme, så hun går meget ind for den der kærlighedsvej og siger hvem...kan det være rigtigt, at din kærlighed er mere værd end min. Hvorimod at Pia Kjærsgaard hun forsøger at sige, at det vi prøver at stoppe her det er ghettoer, og det er kun dér familiesammenføringer hører til. Så det er ligesom, at den ene fløj de diskuterer hvordan vi kan få folk...få medarbejdere til Novo og den anden fløj de diskuterer hvordan vi kan holde folk ude i ghettoen. Det er sjovt nok kan de ikke blive enige om det, for det er ikke det samme de diskuterer.

E: Det er også lidt det, det er fordi det ikke er det samme, altså den indvandrergruppe de snakker om, værten siger jo også, hvis nu han er inder vil det så være et problem og alt sådan nogle ting, og Vestager hun bliver jo lidt sur på Pia, fordi Pia prøver jo bare i forhold til paragraffen, kommer hun jo så ind på at sige, at så kan det være...det er jo ikke, man kan ikke bare give svar her og nu, hvor hende der Vestager så siger, så kommer hun jo også til at tage med lide dobbeltmoral, fordi hun siger jo, at indere, det er jo ikke, dem bor der jo ikke af, så mange af i Mjølnerparken og det er jo ikke dem der er problemer med. Men det er på grund af hvordan man ligger debatten op jo fordi().

T: Det var da ikke indere, han().

Kathrine: Det var thailændere.

E: Var det thailændere, nå okay.

J: Det startede med at().

He: Ja, thailandske piger, der blev gift med danske mænd.

E: Ja, men problemet er jo lidt, at i medierne, der har der jo været, når det har været, det havde de jo ikke her jo, der har det været med den muslimske tro, med sharia-lovgivning og sådan nogle ting, skal det være godkendt, skal man have lov til det eller skal man stadigvæk have demokrati, fordi det er to modsætninger og der er jo plads til begge ting i samfundet, og det er jo en hel anden debat jo, men når de svarer her, så svarer de alligevel på hver deres holdninger ud fra den debat jo.

J: Men jeg synes faktisk, at H. sagde det meget godt, det der med at de diskuterer fra to forskellige forudsætninger, ikke? Men jeg tænker også at, hvad det hedder, han stillede,

Clement han stillede det der meget konkrete spørgsmål med den her indvandr(), eller inder som, hvad det hedder, Lene Espersen skulle svare på og det er hun rigtig dygtig til ikke at gøre. Og hun fik faktisk nærmest fuldstændig direkte sagt, at det vil jeg ikke svare på, fordi jeg er jo ikke sagsbehandler. Og det synes jeg, det er sgu da noget mærkeligt noget når man selv har siddet og været med til at()

Kathrine: Så du manglede et svar fra hende?

J: Ja, hvis man får et direkte spørgsmål, så mener jeg da også, hvis man selv har opfundet politikken, så burde man, eller det der pointsystem, så burde man jo også kunne svare i en eller anden facon. Og så tænkte jeg også, og det synes jeg også lige, flere af oplæggende de startede egentlig rigtig godt de to første sætninger og så gik der totalt mudderkastning i den. Så tænkte jeg at, jeg startede egentlig med at skrive, at Clement han styrede debatten godt, men der synes jeg måske [latter]

Kathrine: trak tilbage igen?

J: Det kunne godt have været lidt bedre, jeg tror, jeg synes godt den kunne have været lidt mere saglig den diskussion.

Kathrine: Har du konkrete eksempler på sådan mudderkastning eller personlige angreb?

J: Jeg har ikke skrevet det ned, det kan jeg ikke huske.

He: Der var...må jeg sige. Der var i starten af indslaget, hvor Margrethe Vestager begynder at snakke og du kan rigtig se hun har sine følelser med, så står Pia Kjærsgaard og, eller ikke mindst Lene Espersen sådan meget som piger i 4. klasse, ej hvor er hun også bare dum og se hør nu der hvad hun siger, det står de, hvis I prøver at se det igen.

J: Ja, deres ansigtsudtryk sagde det helt klart, de stod og rystede på hovedet.

He: Ja, hun var bare sådan rigtig, ej og ihh og det er jo også. Det var rigtig, rigtig dårligt. Det er en rigtig dårlig figur at gøre.

E: Altså Pia Kjærsgaard starter jo også med ligesom at spørge ind til Enhedslisten og De Radikale omkring deres samarbejdspartnere, om det ikke er et problem, at de både ikke vil medvirke i programmet, men også at de har nogle andre holdninger. Og det får de jo heller aldrig svaret på, men hun springer jo med vilje også over til det, fordi det er et problem jo. Og det vil hun jo gerne synliggøre over for alle de vælgere der skal være, at hvis man stemmer på den røde blok her, så kommer de til at få nogle kæmpe problemer, når valget er færdigt ikke, fordi de ikke selv er enige. Og hvad stemmer man så på.

Kathrine: Ja. Så føler du dig godt nok oplyst altså().

E: Jamen, lige præcis, man mangler jo den der oplysning for hvad er det egentlig de står for og hvad er det for problemer de vil have. Konservativ sagde jo på et tidspunkt, selvom hun ikke siger så meget, men hun siger jo lidt, at det der, de var jo ikke interesseret i et parallelsamfund, de vil helst ikke have for mange med radikale holdninger der kommer til Danmark og ligesom er med til at præge deres synspunkter og holdninger som ligesom

spredt sig. Det er jo det de er bange for, men de siger det bare, de siger det bare ikke så synligt jo.

J: Det var det du troede de mente, altså [det kan man jo også opfatte()].

E: [Ja, det er jo min fortolkning af det].

J: [Det kan man jo så] også opfatte på forskellige måde, fordi jeg tænkte overhovedet ikke egentlig over sharia-lovgivningen og jeg tænker det var det du mente med parallelsamfund, ikke?

E: Ja, lige præcis, jo.

J: Jamen, jeg tænker parallelsamfund, måske ikke så meget sharia-lovgivning, jeg tænker mere i forhold til, som de også snakker om, både 2. og 3. generationsindvandrere, som stadigvæk ikke helt har fat i hvordan vi gør herhjemme. Og det behøver ikke nødvendigvis være sharia-lovgivning, det kan lige så meget være at alle mulige andre ting, fordi man nu er muslim.

Kathrine: Så er politikerne generelt ikke gode nok til at redegøre for standpunktet, altså ved man ikke nok om hvad det er de egentlig snakker ud fra?

H: De vil jo ikke.

Kathrine: Forklare deres bevæggrund?

H: Ja, altså ligeså snart hun kommer med et konkret svar så ved hun, at der er nogen der kan stå bagefter og sige, du holdt ikke hvad du lovede. Og det er jo det de godt vil uden om. De vil altid godt snakke løst, men ligeså snart at, jeg synes, at Clement gør det rigtig godt, men altså bliv ved. Ja eller nej. Jeg synes det er så synd han ikke gør det med Pia og så egentlig tager runden videre, det kunne, altså det havde været fantastisk bare at have sagt I må kun svare ja eller nej. Og simpelthen bare have afbrudt dem, blive ved med at afbryde dem til de havde sagt ja eller nej til hans konkrete eksempel. Altså, men, man kan jo også sige det, den måde studiet de klapper på, de klapper jo først da Margrethe Vestager hun får svinet Pia til. Det synes folk er godt.

J: Tror du ikke der stod en lille mand med et skilt hvor der stod klap? [Latter].

H: Argh, jeg tvivler, men altså det bliver jo sådan lidt...jamen er det det vi vil, altså så kunne det da være rart at få dem ud og så sige, så holde vi sådan nogle alternative bokseaftener og så op i en ring med dem og så lader vi nogle andre styre landet.

He: Ja, jeg kom sådan til at tænke på en bog jeg har læst for nyligt, fra, som er, foregå i 1800-årene, hvor at det er i Oslo og hvor der er annoncer for lejligheder og så står der jøder og nogle andre, de skal slet ikke henvende sig, altså fordi de er slet ikke velkommen, og den tonen synes jeg Pia Kjærsgaard har og den synes jeg slet ikke høre hjemme og det synes jeg faktisk ikke hun kan være bekendt og tale sådan om andre mennesker.

Kathrine: Har du et konkret eksempel på hvor hun siger noget negativt om nogen?

He: Jamen, jamen, ja, nej, jeg kan ikke, nu kan jeg ikke huske det. [Men hun er()].

Kathrine: Så det var mere generelt tonen?

He: Nej, for der er et specielt moment hvor hun sådan, rigtig giver den gas og taler virkelig sådan noget skum, skal vi ikke have.

T: Men jeg føler, ser også bare problemet sådan der, at sådan en som Pia, ikke også? Altså hun har jo nogle, hun har jo faktisk nogle okay punkter med nogle af tingene synes jeg, ikke? Hvor det er, men det er bare svært at indrømme, altså især hvis man er dansker, fordi så ville det være sådan noget der, jamen så er man jo racist, ikke? Men faktisk så sidder jeg selv som udlændinge og mange andre af mine udenlandske venner, ikke også? Jamen, altså måske man aldrig ville indrømme det over, den offentligt ikke også, men man bliver da nødt til at indrømme altså det, med nogle af de punkter hun har, det er rigtig nok, men det ville bare ikke kunne blive ført ud du ved ligesom at, der er kommet for mange udlændinge, altså. Ligesom Mogens Glistrup også sagde altså når, med muhamedanerne, de invaderer og du ved og bum bum, men altså, det er bare groft sagt, men på en eller anden måde så er det det der er sket jo, men det bliver bare sagt for groft du ved altså. Der er da også mange perkere, der ikke kan lide perkere og alt det der, men().

Kathrine: Men efterlyser du, at de siger det lidt mere som det er?

T: Nej, men jeg, det går bare op for mig det der altså, at det er bare så stort du ved, at man altså, altså jeg føler det bare er fortabt altså, det hele det er fortabt.

H: Man kan lidt godt sige ikke, altså man mangler nogle af de der personligheder der siger vi er ligeglade, vi siger hvad vi mener, altså [netop] som Mogens Glistrup gjorde, ikke? [Ja, det kan være vi bliver sat i bås], så til gengæld er jeg i min egen bås. Bang.

T: [Præcis. Jamen, også det der med()]. Jamen, også det der med altså, danskerne det er sådan noget der, prøv lige at hør, vi siger sgu hvad vi mener, men når vi så har sagt hvad vi mener og der kommer et eller andet du ved, hey hvorfor sagde du det. Orv, men så prøver man at trække i land, og det er der den også er gal ligesom, hallo. Ligesom ham der politimanden der kaldte en for en perker. Prøv lige at hør, det var da en lille perker, ikke også? Og så skal han da også bare have at vide han er en perker. Men så lige pludselig så, orgh men det havde han ikke sagt, det var en perle og sådan noget der. Dér der altså, forstår du ligesom, der må han stå frem og sige prøv lige at hør, det kan godt være jeg arbejder for en organisation som siger at jeg ikke må sådan og sådan. Ved du hvad ham der han var en perker og sådan er det, og jeg sagde perker, jeg sagde ikke perle.

Kathrine: Så du efterlyser, at folk ligesom står ved de siger, når politikerne udtaler sig om noget at de så også står ved det efter en debat hvor at bølgerne har gået højt?

T: Jamen, jeg ved ikke engang, fordi det er også noget, altså du skal stå ved noget som du ved er rigtigt, men du vil blive hadet for det af mange, fordi at dem som måske [hader dig de tør altså ikke helt.

J: [Det gør Pia Kjærsgaard jo,] og det gør Johanne også. Selvom hun kommer til at fremstå som lidt en spade indimellem.

Kathrine: Så var der nogen i debatten som der klarede sig bedre end andre i lige præcis det her klip?

T: Jamen, altså det er første gang jeg har set Pia, sådan der du ved. Altså, jeg blev i tvivl om hun blev sådan der, ikke helt vidste hvad hun skulle sige, altså fordi der var blevet ramt et ømt punkt eller om hun, fordi hun gik for meget op i det som hun egentlig ville sige, så det blev sådan noget orgh orgh. Fordi det så ud som om, altså for mig så det ud som om, altså det er første gang jeg ser hende sådan der hvor hun faktisk er presset så meget hen, at du ved hun babr babr og så på et tidspunkt så synes jeg faktisk, at ham der Clement han redder hende, det synes jeg, på et tidspunkt, så tænkte jeg, hey hvorfor gør han det, hvorfor, altså hvorfor lader han ikke folk køre på hende når det endelig er. Hun står jo bup bup bup et eller andet, til så blander han sig, så siger han et eller andet og så dør den hen ikke. Hvor at der, der tænkte jeg jo med det samme, når ja, men hvad fanden altså, det kan da være han er, altså selvfølgelig ikke Dansk Folkeparti, men Venstre().

He: Skabs.

T: Præcis. Skabs.

He: Skabs-DF'er.

Kathrine: Så Pia Kjærsgaard klarede sig ikke så godt som hun normalt plejer at klare sig? Man kunne mærke hun var presset?

T: Ja, der, lige der, der følte jeg faktisk, jeg har aldrig set hende sådan der.

Kathrine: Ja. Var der nogen der klarede sig bedre?

J: Det er sjovt som man oplever situationen, jeg oplevede hende ikke som presset, jeg oplevede hende som værende sindssyg engageret og der det mente hun bare så meget, så det var hun bare nødt til at gøre så meget ved.

T: Ja, men det var også det jeg sagde, at jeg var i tvivl om, om det var fordi hun var presset eller om det var fordi hun er så engageret, at hun blev sådan argh argh du ved.

J: Jamen, jeg oplevede hende sådan værende meget, meget engageret og hun bare sådan ikke rigtig lige kunne komme igennem med det hun mente.

T: Jamen, jeg tænker også sådan her().

J: Og jeg mener ikke umiddelbart, at der var nogen af dem der klarede sig specielt godt. Jeg synes de var meget gode til at lave en masse mudderkastning, egentlig af værste skuffe fordi de snakker faktisk rigtig, rigtig grimt.

T: Jamen, jeg tænker sådan her altså, når det i bund og grund ender i nogle ting ikke, og det er sådan noget som, om altså vil man det bedste for mennesker eller ej, okay? altså og().

J: Det er jo meget subjektivt hvad man synes der er bedst.

T: Nå ja, men altså man kan jo sige mange af de ting som Pia har taget som beslutninger og sådan noget, ej men det kan umuligt være bedst for mennesker, så er det lige meget om hvor de kommer fra jo. Altså for eksempel de der i flygtningelejre og sådan noget det boede i containere og jeg ved ikke hvad og altså, alt sådan nogle ting, altså hvis().

J: Jamen, det kommer der an på hvorfor nogle flygtningelejr, i hvorfor et land, i hvorfor nogle containere.

T: Ej, men herhjemme.

J: Nå nej, det er ikke okay. Og hvorfor en slags containere?

T: Jamen, bare det der med at altså, når det bunder i menneskesyn ikke også, ja, så burde man som medmenneske, så burde man kunne sige til sig selv, prøv at hør det er sgu rigtigt, at så er det sgu ud, altså lige meget om hvilket land det menneske kommer fra. Det er et menneske, så man vil gøre hvad man kan for at hjælpe det menneske og så hvis man har et sådan et syn der hvor man er, jamen hvis man kommer fra det land, når men så er det sgu lige meget, så altså, så er det lige meget om man er menneskeagtig, så kan man bare ikke få den hjælp.

J: Jamen, sådan oplever jeg det ikke, altså jeg oplever ikke().

Kathrine: Men hvem klarede sig godt? Hvis I skal vælge en vinder, på trods af om det måske er en kneben vinder?

He: Ej, men det gjorde Margrethe.

T: Ja, ja, helt klart.

Kathrine: Margrethe Vestager?

He: Ja, hun havde sine følelser fremme på sådan().

T: [Jamen, jeg synes jo ikke, at det er fordi], jamen jeg synes ikke der er vindere og tabere i sådan nogle debatter der, jeg synes bare det er altså().

He: Nej, men det er der jo heller ikke, men det der det hun vil have [Latter].

Kathrine: Nej, nej, I kan [stemme på Clement].

E: [Jeg ville have sagt Konservativ].

Kathrine: Nej, men hvis I skulle tænke efterfølgende af de fire partiledere der var, hvem, altså hvis holdning havde I stemt på, hvilket parti havde I gået hen og sættet jeres kryds ved efter denne her debat, baseret på fremførsel og indhold?

He: De Radikale.

H: Det er et svært spørgsmål, men jeg tror jeg vil tænke, prøve at gå lidt tilbage før vi fik det og sige().

He: Argh, du snakker udenom [Latter].

H: Ja, ja, der skal også være lidt politik. Så vil jeg sige Konservativ. Hun fik rent faktisk sagt lidt om hvad hun ville. Jeg synes Margrethe Vestager hun fik sagt hvad hun ikke, altså hun kastede kun imod og sagde vi mener ikke det her, vi mener ikke det her. Så egentlig ville jeg jo sige at Konservativ, den kære Lene Espersen. Det kan også være fordi man har sænket niveauet til hende så meget, at hun klarede sig faktisk okay.

Kathrine: Har du nogen vinder?

C: Det der var interessant det var i bund og grund den non-verbale kommunikation i programmet, fordi det var fire kvinder der var der og skulle stå og fremføre, og i forhold til de tidligere klip så den her gang så fremstod Margrethe Vestager utrolig dårlig, dårlig påklædning, det passede ikke sammen til hende, håret var tjavset og sådan, man kunne se hun var træt. Pia Kjærsgaard var stilfuld som altid, skarp i replikken. Lene Espersen var ret lidt den der skoletøs der huh huh huh, og Johanne hun havde nøjagtig samme tøj på som det sidste og var kørt ud på et sidespor. Og der var ingen tvivl om, at hvad hedder det, at Margrethe Vestager var sådan meget følelsesbetonet, hvor Pia Kjærsgaard var mere den saglige. Det var nogle saglige argumenter hun havde, der var ikke alle de der følelser i, og det var hende der havde, helt klart, for mig, havde overskuddet i den der non-verbale kamp der var der ikke.

Kathrine: Så virkede hun til sidst som den overlegende i debatten, var det hende som der har efterladt et bedst indtryk?

C: Ja. Ja.

Kathrine: Er der nogen andre der har Pia Kjærsgaard på deres liste over bedste indtryk?

J: Altså, hvis man skal vælge så tror jeg, jeg vil tilslutte mig det.

Kathrine: [til T.] Pia Kjærsgaard?

T: Ja.

E: Jeg vil sige Konservativ, ligesom der [som H.].

Kathrine: Ja. Konservative. Og du sagde Margrethe Vestager [til He]. Var der nogen som der var særlig slemme til personlige angreb eller holdt de sig lidt fra det?

J: [Latter].

He: [Latter] Ej, det var rigtig slemt denne her gang, det var rigtig slemt. Jeg tænkte egentlig ikke, nu sagde du [C] der var fire kvinder, det havde jeg egentlig ikke tænkt, jamen det var det jo, ja.

J: Det var ren [hønsegård].

E: [(Uklar tale)] [Latter].

He: [Egentlig var det jo], ja, der var rigtig meget hønsefnidder over det.

Kathrine: Ja. Føler I jer bedre informeret om familiesammenføring og pointsystemet efter at have set det her uddrag?

He: Nej.

J: [Ryster på hovedet].

E: Nej, vi fik jo ikke rigtig noget at vide om hvad det lige gik ud på.

Kathrine: Så der er ikke nogen af jer der føler, at I nu ville kunne sætte et kryds på hvad skal der gøres ved familiesammenføringsreglerne på nuværende tidspunkt?

J: [Ryster på hovedet].

He: [Ryster på hovedet].

T: [Ryster på hovedet]. Overhovedet ikke.

Her afspilles det tredje og sidste debatuddrag "Duellen" med Helle Thorning og Lars Løkke (varighed 11:13 min.). Igen bliver der inden uddraget ridset op, hvem der er med i uddraget, hvad det handler om og hvad der diskuteres i det pågældende uddrag. Se evt. transskriberingen af debatuddrag 3 i bilag 10. Igen bliver deltagerne bedt om at notere hvad de finder relevant på de vedlagte ark.

Kathrine: Så, det var det sidste klip. Var der noget overordnet I lagde mærke til i denne her, eller i det her uddrag?

He: De har jo rigtig lang taletid, det er jo rigtig dejligt, at man kan nå og, de kan nå at få flere sagt, eller et helt afsnit sagt som så der ligesom er lidt sammenhæng i tingene.

J: Jeg synes, de havde en meget pænere tone. Måske kommer det af at der i virkeligheden kun er to.

Kathrine: Ja. Så det her er et bedre set-up for en debat?

E: Hmm. Ja, det synes jeg.

J: Ja, altså jeg ved ikke, jeg synes ikke, at selve holdninger måske var så meget klarere, men jeg synes at de fik præsenteret måske noget der var lidt mere, lidt nemmere at forholde sig til [pause].

Kathrine: Ja, så du føler dig().

J: Måske en lille smule mere konkret, ja.

He: Ja.

Kathrine: Bedre oplyst og mere konkret end der hvor det er flere partiledere som der er med?

E: Jeg synes også, det er bedre, fordi at man udstiller lidt politikerne, hvor meget styr har de på det de siger. Og det synes jeg som vælger er meget vigtigt, at hvis man angriber, at man så også kan dokumentere, eller ligesom forklare hvorfor er det man synes at det er forkert.

Kathrine: Ja. Lagde du [H] mærke til noget generelt?

H: Ja, jamen i forhold til set-uppet, økonomi, altså jeg tænker det er et helt vanvittigt bredt perspektiv. De diskuterer jo alt. De er inde over arbejdspolitik og hvor meget folk skal betale i skat, om der skal være betalingsring, uddannelse, altså det er jo det hele. Så på den måde synes jeg egentlig ikke man blev klogere på hvad de vil økonomisk, andet end at de diskuterer om de vil have skattelettelser og så videre. Og så bliver jeg, altså de slynger om sig med fakta, helt, altså hvor de bare smider tal rundt, og det synes jeg egentlig bare ødelægger overblikket.

Kathrine: Var det for abstrakt eller bare for mange tal?

H: Jamen, jeg synes de, i og med de kommer med så mange tal, så diskuterer de mere fakta end de diskuterer løsninger, hvor at det bliver mere, men du vil gøre det her, vi vil gøre det her, nå okay, så kan vi diskutere, ingenting.

Kathrine: Og du vil hellere have konkrete løsningsforslag med mere fokus på indholdet i dem og udførelsen end økonomien bag dem?

H: Ja, altså end tallet bag dem.

Kathrine: Okay, ja. Var der andet som der ligesom stod ud i denne her debat?

J: Jeg synes også de gjorde meget ud af at fortælle hvor dårlige og usammenhængende den andens politik var. Altså det, selvom det kun var to så vil jeg skyde på, at de i hvert fald har brugt halvdelen eller måske to tredjedele af deres tid på at argumentere hvorfor at de andre i hvert fald ikke duer, frem for().

Kathrine: Så savner du mere fokus på egen politik og egen holdninger?

J: Ja, altså det tror jeg der kunne komme noget meget bedre ud af. Og så synes jeg også det var lidt sigende, at Helle hun sagde et eller andet med, var det de langtidsledige, og de unge der var blevet flere af eller hvad det var for noget, og hvor Lars han forsøgte, at jamen hvor mange, fordi han siger jo det modsatte. Og så tænkte jeg, jamen det kunne hun så ikke svare på det.

He: Men det ved han jo().

Kathrine: [Nej, hun kunne ikke sige et konkret tal, da han spurgte].

J: [Sådan oplevede jeg det i hvert fald.] Hun kunne ikke svare på det, hvor at der synes jeg jo, at der var sådan noget fakta på bordet, så kan jeg jo forholde mig til det og sige, nå men, så kan man så vælge at tro på det eller ej og det kan måles på flere måder ikke, men jeg vælger at tro at når de så lægger det frem, ja men så er det også rigtigt nok agtigt. Så jeg synes da, at jeg

kunne bedre forholde mig til det, mange af de ting som Lars sagde, fordi der var ligesom, jeg synes han kunne komme med sådan nogle forholdsvis okay svar, hvor Helle hun sagde bare bla bla blab.

H: Jamen, jeg tror, altså jeg er helt tilbage i den gode gamle Winston Churchill, der sagde man skulle aldrig tro på en statistik som man ikke selv havde manipuleret med og sagt().

J: Jamen, det er jo så rigtigt nok.

H: De der tal det er helt skidt, så.

T: For mig virkede det der meget mere sat op end det andet vi har set, altså.

Kathrine: Okay, hvordan?

T: Sat op på den måde, at de nærmest har indgået en aftale om, at de ikke må være syge, at det kan gøre den anden til grin eller sådan noget. Fordi den måde de styrer sig på der, det synes jeg var helt underligt.

Kathrine: Synes du det var en god måde de styrede sig på eller synes du, at du manglede lidt (pause) [kampgejst]?

T: [Jamen for mig der er det jo bare bla bla [bla bla] alligevel, så()].

Kathrine: Så det er lige meget for dig om de behøver udtale sig().

T: Det er lige meget hvordan de gør, jeg ville alligevel ikke, tror jeg.

Kathrine: Blive rykket af [deres argumenter]?

T: [Jamen jeg tænker også bare på] for eksempel hende der Helle Thorning, ikke? Hun har jo lige haft en sag ikke også, med det der med hun prøvede at lave noget skattefusk et eller andet ikke.

Kathrine: Ja, der var en sag oppe i pressen.

T: Ja, men allerede der jo, jeg sidder og tænker, hvad tænker I, når I sidder og ser sådan en person der og der hænger sådan noget der over den person, om folk bare [køber alt råt hvad hun siger eller hvad].

Kathrine: [Hun bliver mindre troværdig] fordi der har været sager i [pressen om hendes skatte()]

T: [Med det samme, med det samme] bliver det bare sådan noget [indikere bla bla bla med hånden] for mig, selvom jeg egentlig godt ved, at holdninger er sådan er okay og sådan noget, men lige den person som står og siger alt det der, som har gjort det der andet der. [Det bliver utroværdigt.]

Kathrine: Ja, [så hvis en] person som der ikke havde haft den sag i pressen og ikke havde, der ikke havde været sået tvivl om hvordan hun betalte sin skat, men havde fremlagt samme argumenter, havde du så synes hun var mere troværdig?

T: Næh, eller hvis hun bare havde sagt hun blev taget for det der, så havde hun sagt, ja, men ved du hvad, det var sådan vi gjorde det, men vi holdt os inden for lovens rammer eller et eller andet sådan der, i stedet for at prøve at løbe fra et eller andet det vidste jeg ikke. Altså prøv lige at høre, jeg kunne forstå hvis man arbejdede i McDonald's et eller andet altså, men de [der mennesker] de ved da udmærket godt hvilke regler og hvilke regler de ikke kan overskride.

Kathrine: [Du savner troværdighed?].

C: Det er sjovt nok netop, fordi det er jo lige oppe i tiden, med hendes skattesag, men Lars Løkke er jo heller ikke, har også haft en hel del med den kære Brixtofte og vinklub og regnskaber og sådan noget, og bilagene har der været rod i.

He: Bilagene og, det har vi glemt.

C: Men det er glemt nu. [(Uklar tale)].

T: Men jeg, det er ikke glemt fra min side, [jeg glemmer ikke sådan noget]. Altså de ting hvor folk, de gør sådan der, men det er det jeg føler, at folk glemmer for hurtigt jo ligesom. Og hvordan kan hun stå der lige pludselig og så altså.

E: Men jeg synes også der er en forskel, blå er bare dem selv nærmest. Rød det er jo sådan nogle der går ind for alle, ikke? Så har jeg det også som T.

T: Jo, jo, men stadigvæk, hvordan kan man, altså hvordan kan vi glemme, at de folk, altså også bare det med at Lene Espersen der, hvor hun ikke gad at møde op til nogle møder, jamen hun skulle ud at rejse, og de der møder var ikke så vigtige.

J: Jamen, hun er jo også blå.

E: Sig selv nærmest.

T: Jo, jo men altså, der tænker jeg stadigvæk, hallo, syg udtalelse at komme med. Der var hun vist lidt for ærlig der.

Kathrine: Var der nogen der vandt?

He: Jeg synes Helle Thorning klarede sig bedst, det synes jeg.

E: Nå, jeg er fuldstændig modsat.

J: Ja, sådan har jeg det også.

E: Jeg har fuldstændig Lars vandt, fordi for det første synes jeg han er meget mere, han kan redegøre for det han fortæller, han kan argumentere for sine ting, han blander sig ikke før til allersidst i debatten, hvor han ligesom angriber lidt tilbage. Helle hun er så usikker, så hun

bliver nødt til hele tide at angribe Lars, men når han så ligesom siger, kan du nævne, eller giv mig nogle tal eller noget, bare noget svar på det her ikke, så fortsætter hun jo bare med bla bla, ikke?

He: Ja, men det, jeg er ikke enig. Jeg synes, hun klarede sig bedst.

Kathrine: Hvem synes du [H.] vandt?

H: Jamen, altså jeg synes det virkede meget øvet, og jeg tror, egentlig synes jeg det blev lige. Helle Thorning hun var helt klart passioneret, men Lars Løkke var statsminister.

He: Han er sådan lidt tilbagetrukket, ikke? Han står sådan lidt og lurser og griner lidt i skægget og sådan ja, ja.

H: Nej, men jeg mener, altså jeg synes han virker bare som om han har styr på det (Pause).

T: Hmm, præcis.

H: Hvor hun er mere sådan vi farer frem og sådan lidt. Altså, jeg blev pisset af ligeså snart, jamen du afbryder mig, og når de så kan begynde at diskutere om hvem der afbrød hvem, der hvor jeg bare tænker jeg, det er relevant.

T: [Latter]. Jamen, det er, det der altså.

Kathrine: Så hvordan synes I tonen generelt var mellem de to? Var den bedre end set før eller var det den samme?

He: Den var sober.

H: Jeg synes helt klart de havde meget, de havde respekt for hinanden. De gik lidt på klinch af hinanden samtidig med, at de rent faktisk godt kunne sige, okay nu tier vi stille, men på den anden måde så synes jeg det fremstod lidt øvet.

T: Jamen, lige præcis, lige præcis. [Set-up man, bare].

Kathrine: Var der færre personlige angreb end i nogle af de andre debatter?

T: Ja, personlige.

Kathrine: Ja.

J: Ja, men jeg synes også, at nu fik jeg ikke skrevet eksemplet ned, der var et eksempel hvor Helle blev angrebet og hun blev sådan helt følelsesladet vred, eller sådan oplevede jeg hende i hvert, ikke, og det synes jeg et eller andet sted er sådan lidt uprofessionelt og blive følelsesladet på den måde. Man må godt blive vred, men skal ikke sådan være så passioneret omkring sine ting hvis man synes man vil være statsminister, så må man kunne bevare et koldt overblik.

Kathrine: [Så mistede hun noget i dine øjne der?]. Ja.

E: Jeg synes også det virker som om Lars mere var den der faderfigur der talte til familien Danmark på en meget pæn og sober måde, og så Helle mere var den der, der hele tiden angreb, sådan en teenager der skulle gøre oprør, hvor han ligesom kunne sætte hende på plads og sige naaaj nu skal du høre, nu skal du se hvordan vi har gjort det.

Kathrine: Så uenighed om hvem der måske vandt? Svarede de på spørgsmålene og hvad der blev sagt?

J: Det var i hvert fald, de svarede i hvert fald mere end de har gjort i nogle af de andre debatter, at jeg så stadigvæk ikke er helt tilfreds.

Kathrine: Okay. Så I følte faktisk, at de svarede på de konkrete ting der blev fremlagt fra hver side og fra journalisten().

J: Ej, nu svarer jeg jo kun for mig selv, men().

Kathrine: Ja.

H: Nej, jeg synes bare de kommer med et eller andet eksempel, som de har opfundet, som lige præcis kan vise det her på en eller anden særlig måde, som man ikke kan modbevise. Altså, enhver kan gå ned og sige at der bor en familien i København, der på en eller anden måde og så skal de betale så meget, give for det, altså det bliver for konkret, jeg synes nogle gange det bliver fordummende. Altså, jeg mener vi går ned på et niveau hvor jeg tænker det er jo ikke det vi skal diskutere i det store hele.

Kathrine: Så du synes brugen af helt konkrete eksempler på en københavnervfamilie, hvor det bliver så og så mange kroner dyrere på grund af de her og de her ting, virker nedladende for dig som seer?

H: Ja, for jeg vil hellere have de diskuterer de overordnede, altså hvorfor er det vi skal have en betalingsring, hvad gør den. At de prøver at få inddraget nogle familier hvor man ligesom siger det her det er konsekvensen for jer, det er meget rart nogle gange, men man kan sige de to statsministerkandidater de må godt komme op på et højere niveau.

Kathrine: Er du [E.] enig?

E: Nej, lige præcis, jeg er lidt uenig. Jeg tror faktisk mange københavnere gerne vil have konkrete eksempler, hvordan bliver det for os, hvis vi siger ja til den her pakke, hvis vi får en betalingsring, hvad skal jeg så betale ekstra, når jeg kører ud ind, hvordan kommer det til at blive, har jeg råd til stadigvæk at bo i den her lejlighed eller skal man flytte væk fra København, hvordan bliver det for menneskerne sådan generelt i København, ikke? Jeg tror mange måske godt vil måske have det mere lidt hvordan, fordi vi er måske os selv nærmest og det er jo derfor politik er som politik er, man stemmer jo på dem man synes har de samme holdninger som en selv jo.

H: Jamen, jeg tror bare hellere jeg vil have, jeg vil have principperne bag en betalingsring, jeg vil hellere have, hvorfor er det vi har brug for det i København, hvad er det den skal gøre godt for, hvad er ulemperne, mere end vi skal gå ind i en diskussion om den koster ti eller tolv tusind for en familie i København, om det er en skat eller om det er en afgift og altså, det bliver

hurtigt, det bliver sådan nogle teknikalitet, mere end at sige, har vi brug for at der er færre biler i København og at vi på nogen måder kan løse vores trafikale problemer ved at omlægge det til noget offentlig trafik. Hvis man så, så siger okay, jamen det vil jeg godt svare ja til. Okay, løsningen er, at det kommer til at koste nogle penge.

J: Jo, men så enkelt er det jo ikke engang. Altså, der er jo lavet masser og masser af undersøgelser som også forplumrer hele det her, som egentlig bare skulle være et ja/nej spørgsmål. Hvor jeg sådan tænker, jamen så bliver det simpelthen så abstrakt og der bliver så mange muligheder, så det er svært at synes enten det ene eller enten det andet. Ikke fordi at, noget af, hvad hedder det, filosofien bag den her betalingsring, det var fordi at der var alt for mange biler i København og luften bliver alt for forurenede, og det vil vi jo gerne ikke have. Men så når man så går ind og kigger efter, noget af det der forurener allermest, jamen det er jo for eksemplet togene. Altså hvis du opholder dig på Nørreport, så bliver du udsat for syv gange så mange partikler, så man tænker jamen hvorfor er det så lige at de vælger at satse på at lave en betalingsring. Det forstår jeg ikke. Altså så kunne det være man skulle satse på at gøre noget ved togene i stedet for.

E: Så er det derfor, at DSB får så meget. [Latter].

J: Eller også skal man sige betalingsringen skal betale for togene, men så er der nok ikke nogen der vil være med til det.

H: Jamen, der jeg vil sige det er helt rigtigt, det er svært at få truffet det valg.

J: Og så er det meget nemmere at forholde sig til et tal.

H: Jamen, jeg vil godt have dem til at præsentere, vi har kigget på det her, vi har valgt de her fem ting ud og sagt det er det gode, det står over for det dårlige. Vi har altså valgt det her og vi giver afkald på det. Det vil jeg godt have dem til at sige.

Kathrine: Så du mangler fordele og ulemper?

H: Ja, men altså på, netop på det abstrakte niveau, altså det er fint nok de siger, jamen luftforureningen den er ikke så god, derfor så sætter vi betalingsringen ind, vi får nogle indtægter for den, dem bruger vi for eksempel på at gøre offentlig transport bedre sådan så at Nørreport ikke har de her problemer. For jeg tror nogle gange det bliver, altså man misser nogle af alle de der store beslutninger og store valg ved, at man bare skal tage stilling til om en familie i København skal betale det her [eller ej].

J: [Men de har], altså det har kørt i debatten også. Men den var bare heller ikke entydig overhovedet, fordi så siger den ene professor det ene og den anden professor siger det andet ikke, og så siger de, når men altså luftforureningen er, den er faktisk slet ikke steget overhovedet i de sidste ti år, den er faktisk faldet to procent og nogle siger nej, nej og blab blab, hvor jeg tænker jamen, nå. Og som almindelig menneske har man ikke en().

Kathrine: Så du mangler faktisk?

J: Kinamandschance for at vide hvad der er rigtigt og forkert og ved heller ikke om det er rigtigt med 11.200.

Kathrine: Jamen, mangler I så nogen der kan validere fakta og lave faktatjek som der ikke er en politiker?

J: I bund og grund tror jeg slet ikke det kan lade sig gøre. Fordi det er holdningsbaseret og fordi at, hvad var det Einstein sagde, eller nej det var (pause).

H: Winston Churchill.

J: Ja, og så på den måde er det også bare, jamen, tror jeg også nogle gange så handler det om, hvem tror jeg mest på.

Kathrine: Okay. Havde du [E.] en kommentar før?

E: Ja, jeg tror også mere, jeg er mere til hvis jeg skal stemme, så kigger jeg altid ud fra hvad jeg selv har brug for lige her og nu, og så behøver ikke det helt store, fordi når man stemmer på et parti, så hele den der pakke de lover, halvdelen af dem det er jo alligevel noget de skal forhandle med. Det er ligesom, at vi skulle sidde her, og vi havde et bagland, og vi kastede en matadormix ud og så skulle vi se at få så meget til os selv, ikke?

He: Så mange larver.

E: Og sådan har jeg det også lidt med politik, altså det er jo små børn der deler et eller andet jo. Bare, men de kigger kun sådan her [indikerer skyklapper] også jo, ligesom vi gør ikke. Altså sådan er det jo.

H: Jo.

C: Altså, det er jo egentlig spændende, at vi sidder taler om betalingsring. Det var ikke overskriften, det var økonomi. Og det var de, skal man sige spil, de kom ind med, der i bund og grund forsøgte at fange lidt hinanden så de kunne gå ned i sådan nogle ting og så tage fat i de der lidt følelsesladet, det går så meget på den personlige vælger, men i bund og grund som H. han siger, det der lidt overordnede det havde de svært ved at holde det på og forsøgte at ramme de der ting altså. Så havde Lars Løkke jo så sin gule seddel hvor han kunne komme med nogle fakta på, men i bund og grund et stort emne økonomi, ikke?

Kathrine: Ja. Savnede du mere fakta eller savnede du mere overordnet snak også?

C: Man kan sige nu var overskriftet økonomi, hvis overskriften var betalingsring så savnede jeg helt klart meget fakta, ikke?

H: Men netop med økonomi kunne det måske være spændende bare at sige vi har to sider, vi har indtægter og udgifter, vil I, altså hvad er jeres overordnede holdning. Vil I have flere indtægter eller lavere udgifter og så få dem til at sige ja eller nej til det. Og det får man dem garanteret aldrig til at sige, men altså i bund og grund, det var hvad jeg ville forvente hvis de snakkede om økonomi. Og de prøvede lidt at komme med eksemplet med, arhm der var en virksomhed et eller andet sted, og det skulle passe sammen, men så kom de aldrig videre til hvordan de ville få det til at passe sammen.

Kathrine: Så har du nogle konkrete eksempler på noget der blev sagt hvor det fungerede mindre dårligt, hvor argumentet ikke rigtigt kom igennem?

H: Altså de prøvede med, at snakke skatter og afgifter som en måde at få indtægterne til at stige, men så begynder de at diskutere de enkelte afgifter, som for eksempel betalingsringen er jo enkelt afgift der vil blive pålagt nogle danskere der skal få noget, nogen af vores indtægter til at stige. Men det er jo langt fra nok, men hvad skal vi så gøre og der savner jeg sådan lidt, hvad vil I i bund og grund.

Kathrine: Er der nogle andre der har nogle eksempler på noget som de kan huske der var mindre overbevisende der blev fremlagt eller mere overbevisende?

He: Jeg synes det var meget overbevisende da Helle siger, hver gang at den blå regering har haft valget af fællesskabet eller skattelettelser til folk, så har de valgt skattelettelser. Og det har de jo, og det er jo deres politik, men det vil Lars jo ikke rigtig, nej jeg er arbejderparti, jeg er jo det moderne arbejderparti og så tager han igen familien der henter børn og kører dem til sport og handler ind på vejen hjem, så han gør sig hele tiden umage for at ramme den enkelte vælger, fordi det er klart det er sådan noget, gud det er mig der skal betale 11.000, ej så.

Kathrine: Så du synes ikke det er en god måde at fremføre sin politik på ved at sige konkrete eksempler på hvordan det vil påvirke nogen segmenter mere?

He: Jo selvfølgelig er det det, men det bliver, ligesom H. siger, det bliver for unuanceret, fordi vi skal højere op, vi skal vide hvor mange børn dør der af luftforurening, og vi kan se på Stockholm og de andre byer hvor meget det har hjulpet. Og hvor mange mindre biler der er. Og alle der kører i København ved hvor, hvilket mareridt det er, ikke?

T: Jamen, jeg tænker, de har da fuldstændig skåret ned på alle de der, på sygehuse og alle de der hvad hedder det, offentlige.

He: Ja, de blå?

T: Ja, ikke også. Men det er også det jeg ikke kan forstå, at altså.

He: Ja, ja. Min kollega er fyret.

T: Men det er det jeg ikke kan forstå, at folk ikke, du ved, altså kan se, især dem der som der blev skåret ned på, det er mennesker som vil hjælpe andre mennesker.

He: Jamen, tænk, det er common knowledge, at de der unge mennesker står og ikke kan få arbejde og ikke kan få praktikplads, men det lader de som om, tal siger han så, der synes jeg virkelig han er hoven. Hvor mange, hvor mange, hvor mange, det, ja. Og der synes jeg alligevel hun holder stilen og hun lader vær at gå over at slå ham [Latter].

T: Men altså().

Kathrine: Ja. Føler I jer generelt bedre informeret om økonomi i Danmark efter at have set det her lille uddrag, jeg skal sige det fortsætter jo meget længere og de får lov til at snakke meget

mere om økonomi, det er ikke kun det her. Men synes I, at I ligesom var bedre oplyst efter at have set det her klip?

J: Jamen, det, jeg føler egentlig at jeg var, jeg er lidt bedre oplyst, fordi at noget jeg synes der måske har været glemt i hele den her politiske debat, omkring især økonomien, det er at de har haft så travlt med at skyde på hinanden, at det er også fordi det ene parti ikke kan styre, og det andet parti ikke kan styre, jeg synes de fuldstændig har glemt, at hele den her krise vi har, det er jo den der ligesom har gjort det. Måske er der i virkeligheden ikke nogen der har skyld i det som sådan. Hvor jeg tænker de har taget udgangspunkt hele tiden, fokus har været den anden har gjort noget forkert, og jeg er ikke sikkert på der er gjort noget forkert. Det kan godt være det har været rigtigt. Og kan man sige Lars Løkke sagde, han kom, jeg synes jo han kom med et skidegodt eksempel ikke, da hvad det hedder, da de kom til, eller sidste gang de afleverede "magten" (indikerer situationstegn) kan man sige, der var ikke noget underskud på betalingsfinansierne. At der var det oppe og balancerer ikke, og det kan jeg, det er da det eneste tidspunkt jeg nogensinde kan huske det har været sådan.

Kathrine: Så du følte det var en god debat der efterlod dig mere oplyst?

J: Jamen, det synes jeg.

Kathrine: På baggrund af Lars Løkkes præstation, hovedsageligt?

J: Ja, altså en lille del af det i hvert fald synes jeg, der skabte han i hvert fald en eller anden aha.

Kathrine: Ja. Er der andre der er enige eller uenige?

E: Jeg er faktisk enig, men det er også derfor jeg synes politik er så godt, at man har et demokrati, ikke? At blå de er gode til også at tænke, ligesom der blev sagt gør med debit/kredit, altså de bruger ikke så meget, hvor rød måske har en tendens til at bruge for meget inden for det offentlige sektor, og så når der ikke er flere penge, jamen så kommer der som regel en blå regering igen der lige tager over i en periode og så kører vi til en rød igen, ikke?

T: Men er det så ikke, at blå, at de vil gå så langt, så de faktisk på et eller andet tidspunkt ikke tænker så meget over menneskers velværd og det er der de måske altså()

E: Jeg tror det faktisk ikke, fordi().

T: Fordi jeg synes altså, bare det der også, altså har vi ikke under den der blå regering der, lige pludselig deltaget i, hvad fire krige eller sådan noget, hvor vi ikke har været i krig lige siden hvad var det siden 40'erne, ikke? Altså bare sådan nogle ting der, hvor jeg har, [det viser på papiret] det viser direkte på papiret, at du ved, de der mennesker ikke også, at de er villige til at sende Danmark i krig, selvom måske hele Danmark faktisk ikke er enig med det der. Og så lige pludselig så er det sådan, at vi bliver set, altså fra andre lande. Og det synes jeg er vildt, at faktisk med den her regering der er det eneste gang jeg har oplevet, at når jeg er taget til udlandet, at jeg faktisk ikke vil sige jeg var fra Danmark af, at de steder jeg kom hen.

He: [Det koster rigtig mange penge].

J: Men hvad er alternativet?

T: Nu kan jeg jo godt bruge at jeg er().

J: Nå, men til Afghanistan, hvis man ikke havde gjort noget der?

T: [Afghanistan].

E: [Men det er jo heller ikke()].

J: Ja. Nej, undskyld.

Kathrine: Det er måske et lille sidespring fra økonomi i Danmark og det her debatindlæg. Jeg vil gerne høre afsluttende kommentarer, hvis nogle af jer har noget at sige og så er det det. Er det nogen der har noget på hjertet som de tænker, jeg har et godt eksempel jeg ikke har fået sagt eller et eksempel på noget der var mindre godt?

E: Det jeg synes der er inde i også Lars lige når at sige, det er at han siger at, han nævner det lige hurtigt, at Danmark er altså stadig i top fem i hele Europa, og det synes jeg er et rigtig godt punkt, fordi det ligesom, til folk der følger med, så ved man at der er kæmpe krise i hele Europa og i hele verden, og det er klart at hvis man ikke har, kan sælge sine varer til udlandet, fordi de ikke har nogle penge og sådan noget, så er det jo klart det heller ikke kører for Danmark. Og så synes jeg faktisk at være nummer fem er meget flot.

He: Men en ansvarlig politik da krisen ramte, havde jo været, at ikke give skattelettelser og holde igen med lønnen, fordi, ligesom de har gjort i Tyskland, for at forhindre der var så mange der var arbejdsløse.

J: Men der er jo rigtig().

Kathrine: Men det er jo et helt konkret indholdet af politikken og ikke så meget [argumenterne] hos politikerne og det er jo det vi gerne vil undersøge.

He: [Nej, det er selvfølgelig]. Ja. Men().

T: Ahm jeg tror faktisk, altså med det du siger der E. sådan der, altså det irriterer mig lidt, at du siger, når men når han så siger en top fem sådan så det bare, når men det er da fedt sådan agtigt, hvor jeg siger, men det er bare tal, det er ting der bliver slynget ud, men altså der er da også noget der hænger sammen, for eksempel du ved, at vi bliver set som det lykkeligste folk på planeten ikke, men alligevel er vores selvmordsrate, det er også én af de højeste måske ikke, altså, hvor altså().

J: Det hænger ikke rigtig sammen.

T: Nej, det er det jeg mener, det er det, det afspejler tror jeg, at jeg tror danskerne er blevet rigtig gode til, at du ved, at få det til at se ud som vi har det godt, og få det til at se ud som om, ved du hvad, vi har styr på det og det hele fungerer, men der er et eller andet inde i os().

Kathrine: Og det er også det politikerne de er med til at gøre. Synes du de er med til at opretholde en facade?

T: Ja, men jeg ved ikke, jeg synes bare det afspejler meget godt det der, og jeg tror danskerne sådan er blevet altså bare gode til og().

He: Overfladiske.

T: Udadtil vise at man har det godt, ikke?

Kathrine: Ja, men nu tror jeg().

H: Et helt konkret eksempel. Lars virker klog og han har overblik, men ej hvor er han irriterende når han går over med det der stykke papir.

He: Ja, det er så dårlig stil. [Det er så dårlig stil].

H: [Det er så provokerende, men og jeg tænker det er øvet og besluttet på forhånd]

E: [Jeg synes det var vildt fedt].

J: [Jeg lagde slet ikke mærke til det]. [Latter].

He: [Han gjorde det jo en gang til], der gik han ikke over med et stykke papir, der gik han bare over mod Helle i en af().

H: Men det tror jeg han havde gjort inden, og denne her gang var papiret med, men().

He: Nå, så var det det med papiret.

E: Men det jeg synes der var godt, det var jo, at han sagde der var jo mange flere ting, så hun kunne bare læse, så han ikke skulle bruge al seernes tid, så jeg synes det var godt.

J: [Latter]. Skide provokerende.

H: Det der var godt, det er at han, altså han har et papir med, han anerkender jeg ved ikke alt, det giver også lidt, at jeg faktisk, selvom jeg ikke tror på de tal der står, men så har jeg mere en fornemmelse af, okay der er nogen der har bag det her, i forhold til der er en der sidder og står og finder på tal altså.

T: Jamen, var det ikke der da det var, at hun sagde et eller andet med, jamen I har et eller andet antal et eller andet, og så siger han nej eller så viste han det der papir, var det ikke sådan det var?

He: Nej, han remser op fra papiret, han læse op fra papiret og så går han over og afleverer det.

H: Ja.

Bilag 15

T: Nå. Nå, men jeg mente bare lige før der, for der var det der, som du har nævnt tidligere også, det der med at de ved virkelig meget om den andens politik og hvad den anden har gang i, ikke? Fordi det, jeg synes Helle sagde et eller andet med, jamen I har jo tænkt jer næste år at gøre et eller anden sådan, hvor jeg tænkte altså().

Kathrine: En sidste kommentar, hvem synes at det med sedlen det var et smart træk, der ligesom hjalp med at afklare nogle ting?

T: Det er et spil galleri det der.

J: Jeg ved ikke om det var et smart træk, men jeg synes det var et okay træk.

Kathrine: Ja. Andre.

J: [Det trækker i hvert fald ikke ned].

He: [Jeg synes det var dårligt], jeg synes det var rigtig dårligt.

C: (Uklar tale) indstuderet.

T: Ja, lige præcis.

Kathrine: Ja, indøvet. Okay.

T: [Man skal de bruge de fordele man har når man er på fjernsyn] jo altså.

E: [Jeg synes, jeg havde, jeg synes det var fedt].

Kathrine: [Du synes det var fedt?]

E: [Ja, det indrømmer jeg blankt].

Kathrine: Perfekt. Men nu er klokken faktisk kvart over, så vi har taget mere af jeres tid end hvad vi lovede, så jeg løbe ind og stoppe optagelserne.